

NOTA

van:	het secretariaat
aan:	de Conventie
Betreft:	Deel II van de Grondwet - Tweede verslag van de groep deskundigen die door de Juridische diensten van het Europees Parlement, de Raad en de Commissie zijn aangewezen

I. INLEIDING

1. Hierbij gaat voor de leden van de Conventie het tweede verslag van de groep deskundigen die door de Juridische diensten van het Europees Parlement, de Raad en de Commissie zijn aangewezen.
2. Na het eerste verslag van de groep deskundigen van 13 maart 2003 heeft het Praesidium besloten de deskundigen een nieuw, aanvullend mandaat te verlenen (CONV 682/03) waarin hen gevraagd wordt uitvoering te geven aan een aantal van hun voorstellen.
3. In dat mandaat werd gezegd dat zo nodig een nieuw, aanvullend mandaat zou worden verleend ter uitvoering van de voorstellen die in dat verslag onder de punten 29 "Benaming van de wetgevingsbesluiten" alsmede 30, 31 en 32 "Onderverdeling van de wetgevende en niet-wetgevende besluiten van de Raad" zijn opgenomen, wanneer het Praesidium de desbetreffende vraagstukken besproken zou hebben. Dat tweede, aanvullende mandaat is op 29 april aan de groep deskundigen verleend.
4. Sommige wijzigingen in deel III van de Grondwet die in het onderhavige verslag zijn opgenomen, zijn meer dan louter technische aanpassingen. Zij vloeien voort uit voorstellen die het Praesidium aan de Conventie voorlegt, met name inzake besluitvormingsprocedures (zie punt II hierna). Deze voorstellen weerspiegelen de opvatting van de meerderheid van de leden van het Praesidium.

5. Het aanvullende mandaat van de groep deskundigen strekt zich niet uit tot de rechtsgrondslagen die aan de orde zijn in ontwerp-artikelen van het Praesidium of in specifieke debatten in de Conventie en studiegroepen. Het gaat om de bepalingen over de ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid, de bepalingen over het Hof van Justitie en het Gerecht van eerste aanleg, de algemene en slotbepalingen en de bepalingen over het externe optreden, de financiën, de instellingen, het lidmaatschap van de Unie, het democratisch leven en de economische en monetaire unie.

II. DE BESLUITVORMINGSPROCEDURES

De voorstellen van het Praesidium aan de Conventie die de groep deskundigen al in de teksten heeft verwerkt, zijn:

1. De vastlegging in ontwerp-artikel 17, lid 3 (CONV 691/03) van het beginsel dat "de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen besluit, tenzij in de Grondwet anders is bepaald". Door de invoering van deze regel moeten de verwijzingen naar de gekwalificeerde meerderheid in de rechtsgrondslagen worden geschrapt en moet daarentegen de gewone meerderheid worden vermeld wanneer deze van toepassing is.
2. De vastlegging in ontwerp-artikel 18, lid 2, van het beginsel dat "een handeling van de Unie niet dan op voorstel van de Commissie kan worden vastgesteld, tenzij in de Grondwet anders is bepaald". De invoering van deze regel heeft belangrijke gevolgen voor de wijze waarop de procedurele elementen in de rechtsgrondslagen moeten worden vermeld. Het verslag van de groep deskundigen gaat nader in op die gevolgen en bevat enkele voorstellen om de draagwijdte van de algemene regel nader te preciseren.
3. De onderverdeling in wetgevingshandelingen (ontwerp-artikel 25 ¹) en niet-wetgevingshandelingen die rechtstreeks op basis van de Grondwet worden vastgesteld (ontwerp-artikel 26 ¹), en binnen de categorie van de wetgevingshandelingen, in handelingen waarvoor voortaan de gewone wetgevingsprocedure (medebeslissing) zou gelden en handelingen die door het Parlement of de Raad zouden worden vastgesteld met medewerking van de andere tak van de wetgevingsautoriteit krachtens een bijzondere wetgevingsprocedure. Aan de hand van die dubbele onderverdeling heeft de groep deskundigen het type of de types handelingen kunnen aangeven die krachtens de diverse rechtsgrondslagen kunnen worden vastgesteld: wet, kaderwet, verordening of besluit en de beschrijving van de procedures kunnen vereenvoudigen.

¹ CONV 571/03.

In het kader van die onderverdeling heeft het Praesidium bepaald voor welke rechtsgrondslagen het de Conventie voorstelt de gewone wetgevingsprocedure erop van toepassing te maken, en voor welke rechtsgrondslagen het voorstelt een speciale wetgevingsprocedure te blijven toepassen.

- a) Ten eerste stelt het Praesidium voor de gewone wetgevingsprocedure (medebeslissing) uit te breiden tot de rechtsgrondslagen die rechtstreeks in de conclusies van de werkgroep "Vereenvoudiging" werden bedoeld:
- interne markt (socialezekerheidsmaatregelen voor communautaire migrerende werknemers). Artikel 42. (*Nu besluit de Raad met eenparigheid van stemmen*).²
 - Coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten inzake de toegang tot werkzaamheden, anders dan in loondienst, en de uitoefening daarvan. Coördinatie van de in de wetgeving neergelegde beginselen betreffende de regeling van beroepen voor wat betreft opleiding en voorwaarden voor toegang van natuurlijke personen. Artikel 47. (*Nu besluit de Raad met eenparigheid van stemmen*).
 - Cultuur. Artikel 151 (behoudens aanbevelingen). (*Nu besluit de Raad met eenparigheid van stemmen*).
 - Structuurfondsen en Cohesiefonds (met ingang van 2007). Artikel 161. (*Nu: gekwalificeerde meerderheid van stemmen in 2007 en instemming*).
- b) Het Praesidium stelt voor de gewone wetgevingsprocedure ook uit te breiden tot de volgende rechtsgrondslagen:
- i) *Huidige procedure: gekwalificeerde meerderheid van stemmen in de Raad en raadpleging van het Parlement*
- Wetgeving inzake het gemeenschappelijk landbouwbeleid (alleen de wetgevingsaspecten). Artikel 37, lid 2.
 - Liberalisatie van de diensten. Artikel 52, lid 1.

² Het Praesidium stelt voor de procedure te wijzigen, onder meer de overschakeling van eenparigheid op gekwalificeerde meerderheid van stemmen, in de overtuiging dat dit artikel geen maatregelen voor de harmonisatie van de wetgevingen der lidstaten inhoudt.

- Bepalingen betreffende de beginselen van het vervoerbestel waarvan de toepassing de levensstandaard en de werkgelegenheid zou kunnen aantasten. Artikel 71, lid 2.
- Sociale politiek: artikel 137, lid 1, onder d), f) en g), en lid 2, tweede alinea. (*Volgens het huidige Verdrag kan de Raad met eenparigheid van stemmen besluiten de medebeslissingsprocedure van toepassing te maken op voornoemde aspecten*).
- Voorwaarden voor het toezicht op de uitvoeringsbevoegdheden. Artikel 202. (*Ontwerp-artikel 28*)
- Vaststelling van de financiële reglementen (met ingang van 2007). Artikel 279, lid 1.
- Vaststelling van het statuut van de ambtenaren van de Europese Gemeenschap en van de regeling die van toepassing is op de andere personeelsleden van de Gemeenschap. Artikel 283.

ii) *Huidige procedure: gekwalificeerde meerderheid van stemmen in de Raad*

- Uitsluiting in een lidstaat van bepaalde werkzaamheden van het toepassingsgebied van de bepalingen over het recht van vestiging. Artikel 45, tweede alinea.
- Uitbreiding van de toepassing van de bepalingen over het verrichten van diensten tot de onderdanen van derde landen die in de Gemeenschap gevestigd zijn. Artikel 49, tweede alinea.
- Vaststelling van andere maatregelen betreffende het kapitaalverkeer naar of uit derde landen. Artikel 57, lid 2, eerste deel.
- Vaststelling van richtlijnen tot opheffing van distorsies in de interne markt. Artikel 96, tweede alinea.

iii) *Huidige procedure: eenparigheid van stemmen in de Raad en raadpleging van het Parlement*

- Wijziging van een aantal artikelen van het Protocol betreffende de statuten van de EIB. Artikel 266.

c) Het Praesidium heeft anderzijds bepaald welke wetgevingshandelingen zouden worden vastgesteld door het Europees Parlement of de Raad met medewerking van de andere tak van de wetgevingsautoriteit krachtens een speciale wetgevingsprocedure:

i) *Handelingen die door het Europees Parlement worden vastgesteld*

- Statuut van de ombudsman. Artikel 195, lid 4. (*Huidige procedure: vaststelling door het Parlement na advies van de Commissie en met goedkeuring van de Raad*).

- Statuut van de leden van het Parlement. Artikel 190, lid 5. (*Huidige procedure: vaststelling door het Parlement na advies van de Commissie en met goedkeuring van de Raad*).
- Nadere bepalingen voor de uitoefening van het enquêterecht. Artikel 193. (*Huidige procedure: onderlinge overeenstemming van het Parlement, de Raad en de Commissie. Het Praesidium stelt voor: vaststelling door het Parlement na advies van de Commissie en met goedkeuring van de Raad*³).

ii) Handelingen waarvoor nationale bekrachtiging vereist is

- Aanvulling van de rechten die verbonden zijn met het burgerschap. Artikel 22. (*Huidige procedure: eenparigheid van stemmen in de Raad en raadpleging van het Parlement. Het Praesidium stelt voor de raadpleging van het Parlement te vervangen door instemming*).
- Eenvormige kieswet. Artikel 190, lid 4. (*Huidige procedure: eenparigheid van stemmen in de Raad op voorstel en na instemming van het EP*).

iii) Handelingen met constitutionele gevolgen in de lidstaten

- Maatregelen ter bestrijding van discriminatie. Artikel 13, lid 1⁴. (*Huidige procedure: eenparigheid van stemmen in de Raad en raadpleging van het Parlement*).
- Burgerschap: actief en passief kiesrecht. Artikel 19⁴. (*Huidige procedure: eenparigheid van stemmen in de Raad en raadpleging van het Parlement*).

iv) Politiek bijzonder gevoelige handelingen.⁵ Huidige procedure: eenparigheid van stemmen in de Raad en raadpleging van het Parlement

- Vaststelling van maatregelen betreffende het kapitaalverkeer naar of uit derde landen die in het Gemeenschapsrecht een achteruitgang op het gebied van de liberalisatie vormen. Artikel 57, lid 2 in fine.⁶

³ Deze procedure zou gepaard kunnen gaan met de goedkeuring van de Commissie teneinde het huidige institutionele evenwicht beter te bewaren.

⁴ Hoewel deze twee rechtsgrondslagen nationale bekrachtiging niet voorschrijven, hebben zij rechtstreekse gevolgen voor de constitutionele bepalingen van de lidstaten.

⁵ Toen werkgroep IX "Vereenvoudiging" de veralgemening van de wetgevingsprocedure behandelde, wees zij erop dat er uitzonderingen op die regel zouden blijven bestaan op gebieden waarop het bijzondere karakter van de Unie autonome besluitvormingsprocedures vereist (bekrachtigingsvereiste) of op gebieden die voor de lidstaten "politiek zeer gevoelig zijn".

⁶ Die drie bepalingen zijn uitzonderingen op hun respectieve algemene regels, die de wetgevingsprocedure voorschrijven: artikel 57, lid 2, in fine, is de uitzondering op de algemene regel van artikel 57, lid 2, eerste deel, artikel 94 is de uitzondering op artikel 95 indien het Praesidium gevolg geeft aan het voorstel van de groep deskundigen; artikel 175, lid 2, is de uitzondering op artikel 175, lid 1.

(De huidige procedure voorziet niet in raadpleging van het Parlement).

- Onderlinge aanpassing van de wetgevingen. Artikel 94 ⁶.
- Sociale politiek: de sociale zekerheid en de sociale bescherming van de werknemers. Artikel 137, lid 1, onder c), en lid 2, tweede alinea.
- Bepalingen van in hoofdzaak fiscale aard, maatregelen die van invloed zijn op de ruimtelijke ordening en de bodembestemming, maatregelen die van aanzienlijke invloed zijn op de energievoorziening en de keuze tussen verschillende energiebronnen. Artikel 175, lid 2. ⁶

III. TECHNISCHE AANPASSINGEN

De groep deskundigen heeft de volgende technische aanpassingen uitgevoerd:

- samenvoeging van bepalingen (samenvoeging van de twee leden van artikel 19 VEG en samenvoeging van de twee alinea's van artikel 80, lid 2, VEG) (punt 3, onder a) en e) van Bijlage A van het mandaat – CONV 682/03);
- invoeging van het hoofdstuk over de associatie van de landen en gebieden overzee als een nieuw hoofdstuk "A bis" in de structuur van volume I, namelijk tussen hoofdstuk A over het intern beleid en optreden en hoofdstuk B over het extern optreden (punt 3, onder d), van Bijlage A van het mandaat – CONV 682/03);
- aanpassing van de terminologie in verband met het Europees Parlement (vervanging van de woorden "*instemming*" door "*goedkeuring*"; schrapping van het adjectief "*volstrekte*" om de gewone meerderheid in het Parlement uit te drukken, namelijk de meerderheid der uitgebrachte stemmen (punt 3, onder c), punten ii) en iv) van Bijlage A van het mandaat – CONV 682/03);
- vervanging van de afkortingen "ECB" en "ESCB" door de officiële benamingen (punt 3, onder b), van Bijlage A van het mandaat – CONV 682/03);
- vervanging van de woorden "gemeenschappelijke waarden" in artikel 16 VEG door de in het mandaat aangegeven formulering (punt 3, onder g), van Bijlage A van het mandaat – CONV 682/03).

IV. VOORSTELLEN

De groep doet ook voorstellen inzake:

- a) de vermelding van de visserij in de titel van het hoofdstuk "De landbouw". Om gevolg te geven aan het besluit van het Praesidium (punt 3 van Bijlage B van het mandaat – CONV 682/03) rekening te houden met de vermelding van de visserij in het hoofdstuk over "De landbouw" geeft de groep deskundigen in overweging een nieuw artikel 31 bis in te voegen:

"De Unie bepaalt en voert een gemeenschappelijk landbouw- en visserijbeleid. Onder landbouwproducten worden verstaan de voortbrengselen van bodem, veeteelt en visserij alsmede de producten in eerste graad van bewerking welke met de genoemde voortbrengselen rechtstreeks verband houden. De verwijzingen naar het gemeenschappelijk landbouwbeleid of naar de landbouw en het gebruik van het begrip "landbouw-" moeten ook worden opgevat als verwijzingen naar de visserij."

De groep geeft ook in overweging artikel 32, lid 1, licht te wijzigen; het zou als volgt komen te luiden: "De interne markt omvat mede de landbouw en de handel in landbouwproducten."

- b) de schrapping van het instrument "overeenkomst". Het Praesidium had besloten gevolg te geven aan de conclusies van werkgroep IX met betrekking tot de schrapping van overeenkomsten (punt 3, onder f), van Bijlage A van het mandaat – CONV 682/03). De groep stelt formuleringen voor de artikelen 20, 186 en 293 VEG voor, met inbegrip van het type handeling en de vaststellingsprocedure waarin moet worden voorzien.

V. PRESENTATIE

Zoals het verslag van 13 maart 2003 bestaat ook dit verslag uit twee volumina. Volumen I bevat vooreerst een aantal voorstellen en opmerkingen van de groep deskundigen die dienstig zullen zijn voor de verdere werkzaamheden, alsmede de betreffende bepalingen van het VEU en het VEG gerangschikt volgens de structuur van deel II van de Grondwet (CONV 369/02). Volumen II bevat ter illustratie de wijzigingen die zijn aangebracht in de huidige bepalingen van het EG- en het EU-Verdrag vóór de herstructurering.

VERSLAG

van 7 mei 2003

**aan het Praesidium van de Europese Conventie gepresenteerd
door de groep deskundigen die is aangewezen door de Juridische diensten
van het Europees Parlement, de Raad en de Commissie**

(ingevolge de aanvullende mandaten van 2 en 29 april 2003)

ALGEMENE OVERWEGINGEN EN VOORSTELLEN

A. Inleiding

1. Het Praesidium van de Europese Conventie heeft besloten twee aanvullende mandaten te verlenen aan de groep deskundigen die door de juridische diensten van het Europees Parlement, de Raad en de Commissie zijn aangewezen (aanvullend mandaat van 2 april 2003 (CONV 682/03) en aanvullend mandaat van 29 april 2003).

Deze mandaten, die als bijlage dezes gaan, zijn verleend na de bespreking door het Praesidium van het verslag van de groep deskundigen van de juridische diensten van 13 maart 2003 (CONV 618/03).¹

2. Met dit verslag geeft de groep deskundigen gevolg aan alle punten van die aanvullende mandaten. Net als het verslag van 13 maart 2003 bestaat dit verslag uit twee volumina:
 - volumen I met deze algemene overwegingen en de betrokken bepalingen van het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU) en het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap (VEG), geordend volgens de structuur van het tweede deel van de toekomstige Grondwet, zoals weergegeven in document CONV 369/02 van 28 oktober 2002;
 - volumen II met de betrokken bepalingen van het VEU en het VEG volgens de structuur en de huidige nummering van de geldende verdragen.

Overeenkomstig punt 6 van het mandaat van 29 april 2003 bevatten die delen geen bepalingen betreffende de ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid, extern beleid, lidmaatschap van de Unie, het democratisch leven van de Unie, de financiën van de Unie en de instellingen (met inbegrip van het Hof van Justitie), noch de slotbepalingen, die door het Praesidium en de Conventie zullen worden opgesteld.²

3. De terminologische en typografische conventies van bijlage I bij volumen I van het verslag d.d. 13 maart 2003 blijven van toepassing: toevoegingen zijn vetgedrukt, geschrapte woorden en zinnen doorgehaald.

De cursief gedrukte artikelen worden waarschijnlijk later door de Conventie inhoudelijk gewijzigd en worden hier niet behandeld.

De nieuwe voetnoten zijn onderstreept.

¹ Het addendum van 18 maart 2003 betreffende het economisch en monetair beleid (618/03 ADD 1) is door het Praesidium nog niet besproken en zal derhalve waarschijnlijk het onderwerp van een afzonderlijk mandaat zijn.

² Bijgevolg zijn de 23 rechtsgrondslagen van het institutioneel hoofdstuk en van de slotbepalingen die zijn vermeld in de bij het aanvullend mandaat van 29 april 2003 gevoegde lijsten niet aangepast. Het gaat om de volgende artikelen: 190, lid 4, 190, lid 5, 191, 193, 195, lid 4, 202, 209, 210, 215, tweede alinea, 247, lid 3, 247, lid 8, 258, vierde alinea, 255, lid 2, 259, 263, derde alinea, 266, 279, lid 1, 280, lid 4, 283, 285, lid 1, 286, lid 2, 290 en 296, lid 2.

B. Besluitvormingsprocedures (gekwaliceerde meerderheid in de Raad en op voorstel van de Commissie vastgestelde handelingen) en uitsplitsing van de rechtsgrondslagen naargelang het gaat om wetgevingshandelingen of om niet-wetgevingshandelingen

4. Het grootste gedeelte van de werkzaamheden van de groep deskundigen had betrekking op de uitvoering van de besluiten van het Praesidium tot invoering van de algemene regel van besluitvorming bij gekwalificeerde meerderheid in de Raad en die van vaststelling van besluiten op voorstel van de Commissie, en de uitvoering van de besluiten betreffende de uitsplitsing van de rechtsgrondslagen naargelang het gaat om wetgevingshandelingen of om niet-wetgevingshandelingen.

Stemming in de Raad

5. De invoering van een bepaling volgens welke de besluitvorming in de Raad in de regel voortaan bij gekwalificeerde meerderheid plaatsvindt (ontwerp-artikel 17, lid 3, CONV 691/03) en niet langer bij gewone meerderheid, houdt in dat in de rechtsgrondslagen de verwijzingen naar gekwalificeerde meerderheid moeten worden geschrapt en dat de gevallen waarin de gewone meerderheid wordt toegepast, uitdrukkelijk moeten worden aangegeven.

Dit brengt ook met zich mee dat in de Grondwet een definitie van "gewone meerderheid" in de Raad moet worden ingevoerd. Die definitie zou als volgt kunnen luiden:

"Voor besluiten waarvoor een gewone meerderheid vereist is, neemt de Raad zijn besluiten met volstreckte meerderheid van de stemmen van zijn leden."

De groep heeft voorts opgemerkt dat de specifieke gekwalificeerde meerderheid, bedoeld in artikel 205, lid 2, tweede alinea, tweede streepje, VEG (62 stemmen en 10 lidstaten), wanneer de Raad niet handelt op voorstel van de Commissie, in het huidige stadium is geschrapt en dat derhalve de gevallen waarin die specifieke meerderheid wordt toegepast, in de rechtsgrondslagen niet uitdrukkelijk aangegeven moeten worden.³

Op voorstel van de Commissie vastgestelde handelingen

6. De invoering van een bepaling waarbij het initiatiefrecht van de Commissie wordt veralgemeend en die luidt als volgt: *"Een handeling van de Unie kan alleen op voorstel van de Commissie worden vastgesteld, tenzij in de Grondwet anders is bepaald."* (ontwerp-artikel 18, lid 2, CONV 691/03) brengt mee dat in de rechtsgrondslagen de formule *"op voorstel van de Commissie"* moet worden geschrapt en dat ingeval een handeling van de Unie door een instelling of door een instantie alleen wordt vastgesteld, een formule moet worden ingevoegd waarbij nader wordt bepaald dat deze instelling of instantie op eigen initiatief kan handelen, zonder dat daartoe een voorafgaand voorstel van de Commissie vereist is.

³ Het gaat bijvoorbeeld om artikel 128, lid 4, VEG. Thans geldt deze specifieke meerderheid tevens met betrekking tot de artikelen 99, lid 2 (eerste en derde alinea), 99, lid 4 (eerste alinea), 104, lid 6, 107, lid 6, onder b), 119, lid 2, 119, lid 3 (tweede alinea), 120, lid 3, 207, lid 2 (eerste alinea), 210, 215 (tweede alinea), 223 (zesde alinea), 224 (vijfde alinea), 225 bis (vijfde alinea), 247, lid 3 (eerste alinea), 247, lid 8, 248, lid 4 (vijfde alinea), 258 (vierde alinea), 259, lid 1, 263 (vierde alinea) en 276, lid 1 van het VEG. Zij wordt ook toegepast op het gebied van het GBVB (artikel 23, lid 2 (derde alinea) VEU) en van JBZ (artikel 34, lid 3, VEU). Deze bepalingen worden in dit verslag niet behandeld (cf. punt 6 van het aanvullend mandaat van 29 april 2003).

In het aanvullend mandaat van 29 april 2003 wordt evenwel gevraagd de formule "*op voorstel van de Commissie*" te handhaven in de rechtsgrondslagen die de vaststelling van niet-wetgevingshandelingen regelen. De groep is van oordeel dat deze aanwijzing aanleiding zou kunnen geven tot bepaalde interpretatiemoeilijkheden met betrekking tot de reikwijdte van de algemene regel inzake de vaststelling van handelingen op voorstel van de Commissie waarin ontwerp-artikel 18, lid 2, voorziet.

7. De door het Praesidium voorgestelde formulering van ontwerp-artikel 18, lid 2, is zeer ruim aangezien zij betrekking heeft op alle "handelingen van de Unie", zonder te specificeren om welke handelingen het gaat, noch van wie ze uitgaan. Deze formulering brengt problemen op het stuk van de toepassing en de rechtszekerheid mee.

Om die problemen te vermijden en te voorkomen dat gevallen worden geregeld die buiten het nagestreefde doel vallen, moet dit voorschrift nauwkeuriger worden geformuleerd.

Derhalve wordt voorgesteld de toepassing ervan te beperken tot de wetgevingshandelingen van het Europees Parlement en/of de Raad en tot de niet-wetgevingshandelingen van de Raad, teneinde te vermijden dat de bepaling ook betrekking heeft op handelingen van andere instellingen of instanties (Hof van Justitie, Europese Centrale Bank, Rekenkamer, Europese Investeringsbank, Economisch en Sociaal Comité, Comité van de Regio's, ombudsman, agentschappen, etc.).

Voorts wordt voorgesteld uitdrukkelijk de soorten handelingen aan te geven waarop dit voorschrift van toepassing is (wetten, kaderwetten, verordeningen, besluiten en aanbevelingen, met uitzondering van maatregelen inzake interne organisatie en werking, procedurebesluiten, etc.). Wat interne en proceduremaatregelen betreft wordt voorgesteld een afzonderlijk artikel op te nemen.

8. De voorgestelde bepalingen zouden als volgt kunnen luiden:

"Europese wetten of kaderwetten, Europese verordeningen, Europese besluiten en aanbevelingen van de Raad worden aangenomen op voorstel van de Commissie, tenzij in de Grondwet anders is bepaald."

"Iedere instelling stelt op eigen initiatief de maatregelen betreffende haar organisatie en werking, alsook de procedurebesluiten vast."

Bijgevolg gaat het in alle gevallen waarin de rechtsgrondslagen bepalen dat de betrokken handeling wordt vastgesteld op initiatief, aanbeveling of verzoek van een lidstaat, een instelling of een instantie om een geval waarin "in de Grondwet anders is bepaald", te weten om een geval waarin de handeling niet op voorstel van de Commissie moet worden vastgesteld.

Hetzelfde geldt voor gevallen waarin de rechtsgrondslagen bepalen dat een instelling haar goedkeuring aan een ontwerp-handeling moet hechten. Het gaat hier om een geval waarin "in de Grondwet anders is bepaald" aangezien de goedkeuring niet op voorstel van de Commissie moet worden gegeven.

Door deze preciezere formulering zou de hierboven voorgestelde bepaling aan de algemene regel inzake de vaststelling van handelingen op voorstel van de Commissie een vollediger reikwijdte geven omdat in de rechtsgrondslagen die de vaststelling van niet-wetgevingshandelingen regelen de formule "op voorstel van de Commissie" kan worden geschrapt, hetgeen de in punt 6 uiteengezette interpretatiemoeilijkheden zou oplossen.

9. Met betrekking tot de standaardformule die in de rechtsgrondslagen moet worden ingevoegd om aan te geven dat de instelling alleen kan handelen, stelt de groep voor om de formule "op eigen initiatief" te gebruiken.

Ten aanzien van de (weinige) gevallen waarin de instelling verplicht is te handelen, zijn de deskundigen van de Juridische dienst van de Raad van oordeel dat moet worden gekozen voor de formule "*zonder voorstel van de Commissie*" om niet de indruk te wekken dat de instelling vrijelijk kan kiezen om al dan niet te handelen. Het gaat met name (onder voorbehoud van de bestudering van de bepalingen van de hoofdstukken waarop dit verslag geen betrekking heeft) om de gevallen waarin bepaald wordt dat een instelling een vooraanstaand persoon aanwijst om voor de Unie een opdracht uit te voeren (ombudsman en hoge vertegenwoordiger voor het GBVB) of om de vaststelling van de associatieregeling met de overzeese landen en gebieden (artikel 187 VEG).⁴

Uitsplitsing van de rechtsgrondslagen naargelang het gaat om wetgevingshandelingen of om niet-wetgevingshandelingen

10. De formulering van de meeste rechtsgrondslagen is gewijzigd als gevolg van enerzijds de invoering van de algemene regel inzake besluitvorming bij gekwalificeerde meerderheid in de Raad en die betreffende de vaststelling van handelingen op voorstel van de Commissie en anderzijds de uitsplitsing van de rechtsgrondslagen door het Praesidium naargelang zij gericht zijn op de vaststelling van een wetgevingshandeling (al dan niet in het kader van een medebeslissingsprocedure) of op de vaststelling van een niet-wetgevingshandeling.
11. De groep heeft de formulering van de diverse rechtsgrondslagen gewijzigd op basis van de aanwijzingen in punt 14 van het mandaat van 29 april waarin aan de groep wordt gevraagd om in de rechtsgrondslagen die gericht zijn op de vaststelling van wetgevingshandelingen alle procedureonderdelen te schrappen en alleen te vermelden of het gaat om een wet of een kaderwet, alsook om in alle rechtsgrondslagen die niet gericht zijn op de vaststelling van een wetgevingshandeling de vermelding "*op voorstel van de Commissie*" te handhaven⁵. De groep heeft bovendien voor elke rechtsgrondslag aangegeven welke soorten handelingen kunnen worden vastgesteld.
12. De groep is overeengekomen om de volgende standaardformules voor te stellen, die naargelang het geval in de verschillende rechtsgrondslagen moeten worden ingevoegd:
- voor gevallen van medebeslissing, de formule: "***de Europese wet of kaderwet [stelt de maatregelen...vast/regelt.../vergemakkelijkt..., etc.]***";
 - voor gevallen waarin alleen het Europees Parlement of de Raad een wet of een kaderwet aanneemt, de formule: "***Een Europese wet of kaderwet [van het Europees Parlement / van de Raad] bepaalt.../regelt..., etc.***";
 - met betrekking tot niet-wetgevingshandelingen van de Raad, de ongewijzigde klassieke formule: "***De Raad neemt op voorstel van de Commissie [de Europese verordeningen of besluiten aan waarin is bepaald.../tot instelling van.../tot vaststelling...]***".

⁴ Dankzij de hierboven voorgestelde formules wordt de rechtsonzekerheid verminderd maar volgens de deskundigen van de Juridische dienst van de Raad kan niet worden gegarandeerd dat alle onzekerheid verdwenen is.

⁵ Met betrekking tot deze aanwijzing zie bovenstaande opmerkingen over de laatste alinea's van de punten 6 en 8.

13. Soms moeten bepaalde procedureonderdelen, zoals de verwijzingen naar de verplichte raadpleging van andere instellingen of instanties, worden gehandhaafd.
14. Niettegenstaande het feit dat de rechtsgrondslag in bepaalde gevallen ogenschijnlijk de vrije keuze van de soort handeling laat, stelt de groep één enkele soort handeling voor, zulks rekening houdend met de precieze context van de betrokken rechtsgrondslag op grond waarvan feitelijk slechts één enkele soort handeling kan worden vastgesteld. Dat is het geval voor de artikelen 72, 161 (tweede alinea) en 166, lid 1 VEG.
15. Door deze uitsplitsing en de bepaling in elke rechtsgrondslag van de vast te stellen soorten handelingen, is het gebruik van het woord "maatregelen", dat in de verdragen gewoonlijk slaat op gevallen waarin de soort handeling vrijelijk kan worden gekozen, beperkt tot gevallen waarin in het algemeen wordt verwezen naar handelingen of bepalingen die in een bepaald domein worden vastgesteld (bijvoorbeeld de artikelen 14, lid 1, of 18, lid 3 VEG).
16. In enkele gevallen stelt de groep voor een rechtsgrondslag te wijzigen hoewel die niet in een van de bij het mandaat van 29 april gevoegde lijsten voorkomt (zie de artikelen 59 en 175, lid 2 VEE).
17. Artikel 37, lid 2, derde alinea, VEG, dat de rechtsgrondslag op het stuk van de landbouw vormt, is niet gewijzigd omdat het Praesidium volgens het mandaat van 29 april nog moet bepalen wat tot de wetgevende en wat tot de niet-wetgevende sfeer behoort.
18. Bovendien neemt de groep er nota van dat de artikelen 93 VEG (rechtsgrondslag inzake indirecte belastingen) en 187 VEG (rechtsgrondslag inzake de associatie met de overzeese landen en gebieden) niet voorkomen in de bij het mandaat van 29 april 2003 gevoegde uitsplitsingslijsten.

Impact van de nieuwe bepalingen die van algemene toepassing zijn op het secundair recht

19. De groep deskundigen vestigt de aandacht van het Praesidium en van de Conventie erop dat in de Grondwet twee problemen moeten worden opgelost die voortvloeien uit de gevolgen van de algemene regel van besluitvorming bij gekwalificeerde meerderheid in de Raad en die houdende vaststelling van handelingen op voorstel van de Commissie.
20. Het eerste probleem heeft betrekking op het verband tussen de regel houdende vaststelling van handelingen op voorstel van de Commissie en ontwerp-artikel 28, lid 2 (CONV 571/03) betreffende de uitvoeringsbesluiten, waarin wordt gesteld dat in bepaalde gevallen aan de Raad uitvoeringsbevoegdheden kunnen worden verleend.

Zonder nadere bepaling in ontwerp-artikel 28, lid 2, of elders in de Grondwet, zal de algemene regel tot gevolg hebben dat de Raad in die gevallen op voorstel van de Commissie zal moeten handelen. Indien de Conventie aan de wetgever de mogelijkheid wenst te bieden de Raad in staat te stellen uitvoeringsbesluiten zonder voorstel van de Commissie aan te nemen, moet dit nader worden bepaald, bijvoorbeeld aan de hand van een formule in de zin van "*In rechtshandelingen die een rechtsgrondslag voor de vaststelling van uitvoeringsmaatregelen door de Raad bevatten, wordt geval per geval de toepasbare besluitvormingsprocedure aangegeven*".

21. Het tweede probleem heeft betrekking op de gevolgen van deze algemene regels voor het geldende recht.

Hoewel dit probleem zich ook voordoet met betrekking tot andere nieuwe regels die in de Grondwet zullen worden opgenomen, is het hier bijzonder nijpend en zal het nog groter worden indien het huidige ontwerp-artikel 18, lid 2, dat betrekking heeft alle handelingen van de Unie, niet nauwkeuriger wordt geformuleerd.

De Conventie moet derhalve een overgangsbepaling bevatten tot regeling van de gevolgen van deze nieuwe algemene bepalingen voor het geldend afgeleid recht, bijvoorbeeld in een hoofdstuk over de gevolgen van de inwerkingtreding van de Grondwet voor de huidige rechtsorde van de Unie.

Zonder een dergelijke bepaling zouden de twee nieuwe regels automatisch op alle bestaande handelingen van toepassing zijn.

Verscheidene opties zouden voor een dergelijke overgangsbepaling in overweging kunnen worden genomen, bijvoorbeeld:

- voorzien in een algemene bepaling die de mogelijkheid biedt het geldende recht in zijn geheel aan te passen aan alle nieuwe regels van de Grondwet, zoals is gepland voor de toetredingsbesluiten van de nieuwe lidstaten;
- bepalen dat deze nieuwe regels niet van toepassing zijn op de oude besluiten die voort zouden worden geregeld door de voorheen geldende bepalingen en waarbij de instellingen waarvan deze handelingen uitgaan - net zoals is bepaald in artikel 4 van het comitologiebesluit van 1987 - geval per geval besluiten de handeling aan te passen aan de nieuwe regels of de bestaande procedures te handhaven maar daarin formules in te voegen op grond waarvan van de nieuwe regels kan worden afgeweken.

22. Ingeval het Praesidium dit wenst, is de groep bereid voorstellen voor rechtsteksten te doen om dit probleem op te lossen.

C. Schraping van het instrument van de overeenkomst tussen lidstaten - redactievoorstellen voor de artikelen 20, 186 en 293 VEG

23. Het aanvullend mandaat van 2 april 2003 voorziet ook in het "*schrappen van het instrument van de overeenkomst*", te weten de tussen lidstaten gesloten akkoorden, en vervanging daarvan door handelingen van de Unie (artikelen 20, 186, 293 VEG).
24. Het huidige artikel 20 VEG, dat de rechtsgrondslag is voor de diplomatieke en consulaire bescherming van de burgers, zou als volgt kunnen worden gelezen (met dien verstande dat de eerste zin van het artikel opgenomen is in het ontwerp-artikel "burgerschap" van deel I ⁶:

~~Iedere burger van de Unie geniet op het grondgebied van derde landen waar de lidstaat waarvan hij onderdaan is niet vertegenwoordigd is, de bescherming van de diplomatieke en consulaire instanties van iedere andere lidstaat, onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van die lidstaat. De lidstaten stellen onderling de nodige regels vast en beginnen internationale onderhandelingen om te zorgen voor de diplomatieke en consulaire bescherming van de burgers van de Unie in de derde staten, als bedoeld in [artikel (...)]~~ ⁷.

De/een Europese wet of kaderwet [...de Conventie moet bepalen of de handeling bij medebeslissing of alleen door de Raad moet worden aangenomen en volgens welke stemregel ...] kan de nodige maatregelen vaststellen om deze bescherming te vergemakkelijken.

25. Het huidige artikel 186 VEG, dat de rechtsgrondslag is voor het vrije verkeer van werknemers tussen de lidstaten en de landen en gebieden overzee, zou als volgt kunnen worden gelezen:

Variant A - Overgang naar de regeling van artikel 187 VEG

Behoudens de bepalingen betreffende de volksgezondheid, de openbare veiligheid en de openbare orde ~~zal~~ wordt het vrije verkeer van werknemers uit de landen en gebieden binnen de lidstaten en van werknemers uit de lidstaten binnen de landen en gebieden ~~worden~~ geregeld door maatregelen die overeenkomstig artikel 187 worden vastgesteld.

⁶ Zie artikel 7, lid 2, derde streepje, CONV 528/03.

⁷ Verwijzing naar het ontwerp-artikel "burgerschap" van deel I invoegen.

Variant B - Afstemming van de behandeling van de werknemers op die van artikel 183, lid 5, VEG, voor zelfstandigen

*Behoudens de bepalingen betreffende de volksgezondheid, de openbare veiligheid en de openbare orde ~~zal~~ wordt het vrije verkeer van werknemers uit de landen en gebieden binnen de lidstaten en van werknemers uit de lidstaten binnen de landen en gebieden ~~worden~~ **geregeld overeenkomstig de bepalingen en met toepassing van de procedures, bepaald in het [hoofdstuk] betreffende het vrij verkeer van de werknemers, op voet van non-discriminatie, behoudens de krachtens [artikel 87] vastgestelde bijzondere bepalingen.***

26. Wat het huidige artikel 293 VEG betreft, dat voorziet in de aanneming van overeenkomsten tussen lidstaten op vier gebieden:

- is het eerste streepje ("*de bescherming van de persoon alsmede het genot en de bescherming van de rechten, overeenkomstig de voorwaarden welke in elke staat voor de eigen onderdanen gelden*") voorbijgestreefd, aangezien deze verschillende elementen hetzij gedekt worden door de verschillende rechtsgrondslagen van het huidige VEG, hetzij buiten het toepassingsgebied van het Verdrag vallen. Het zou dan ook kunnen worden geschrapt;
- lijkt het tweede streepje ("*de afschaffing van de dubbele belasting binnen de Gemeenschap*") gedekt te zijn door de maatregelen inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen die momenteel kunnen worden aangenomen op basis van artikel 94 VEG; het zou dus kunnen worden geschrapt.

Mocht de Conventie het nodig vinden een specifieke rechtsgrondslag in het leven te roepen, dan zou die als volgt kunnen luiden:

De/een Europese wet of kaderwet [... de Conventie moet bepalen of de handeling in medebeslissing dan wel alleen door de Raad moet worden aangenomen en volgens welke stemmingsregels ...] stelt de maatregelen vast om de dubbele belasting van de onderdanen van de lidstaten in de Unie af te schaffen.

- schijnt het derde streepje ("*de onderlinge erkenning van vennootschappen in de zin van de tweede alinea van artikel 48, tweede alinea, de handhaving van de rechtspersoonlijkheid in geval van verplaatsing van de zetel van het ene land naar het andere en de mogelijkheid tot fusie van vennootschappen die onder verschillende nationale wetgevingen ressorteren*") onder voorbehoud van een grondiger technische verificatie gedekt te zijn door de maatregelen inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen die momenteel kunnen worden aangenomen op basis van artikel 95 VEG; het zou derhalve kunnen worden geschrapt;
- is het vierde streepje ("*de vereenvoudiging van de formaliteiten waaraan de wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen en scheidsrechterlijke uitspraken onderworpen zijn*") voorbijgestreefd, aangezien het gedekt wordt door de maatregelen inzake justitiële samenwerking in burgerlijke zaken die thans kunnen worden aangenomen op basis van artikel 65 VEG; het zou derhalve kunnen worden geschrapt.

D. Toevoeging van de vermelding van de visserij in de titel van het landbouwhoofdstuk - redactievoorstellen (artikel 32 VEG)

27. Om rekening te houden met de vermelding van de visserij in de titel van het landbouwhoofdstuk (dat reeds van toepassing is in de visserij maar niet zeer duidelijk uit de huidige tekst blijkt), wordt in overweging gegeven een nieuw artikel 31 bis in te voegen, waarvan de eerste zin technisch gezien moet worden nagezien, en lid 1 van artikel 32 enigszins te wijzigen:

LANDBOUW EN VISSERIJ

Artikel 31 bis

De Unie omschrijft en geeft uitvoering aan een gemeenschappelijk landbouw- en visserijbeleid.

Onder landbouwproducten worden verstaan de voortbrengselen van bodem, veeteelt en visserij alsmede de producten in eerste graad van bewerking welke met de genoemde voortbrengselen rechtstreeks verband houden. De verwijzingen naar het gemeenschappelijk landbouwbeleid of naar de landbouw en het gebruik van de term "landbouw" zijn ook van toepassing op de visserij.

Artikel 32

1. De ~~gemeenschappelijke~~ interne markt omvat mede de landbouw en de handel in landbouwproducten. ~~Onder landbouwproducten worden verstaan de voortbrengselen van bodem, veeteelt en visserij alsmede de producten in eerste graad van bewerking met de genoemde voortbrengselen rechtstreeks verband houden.~~

2. (...)

E. Andere technische aanpassingen

28. Overeenkomstig het mandaat van 2 april 2003 heeft de groep deskundigen de verschillende gevraagde technische aanpassingen doorgevoerd, met name:

- samenvoegingen van bepalingen (samenvoeging van de twee leden van artikel 19 VEG en samenvoeging van de twee alinea's van lid 2 van artikel 80 VEG);
- invoeging van het hoofdstuk over de associatie van de landen en gebieden overzee als een nieuw hoofdstuk A bis in de opbouw van volume II, dit wil zeggen tussen hoofdstuk A over het intern beleid en optreden en hoofdstuk B over het extern optreden;
- aanpassing van de terminologie met betrekking tot het Europees Parlement (vervanging van "*instemming*" door "*goedkeuring*"; schrapping van "*volstrekte*" om uiting te geven aan de meerderheid van de uitgebrachte stemmen, dit wil zeggen gewone meerderheid van het Parlement; vergaderingen van het Europees Parlement in "*buitengewone zittingsperiode*");
- vervanging van de afkortingen BCE en SEBC door de officiële benamingen;
- vervanging van de woorden "gemeenschappelijke waarden" in artikel 16 VEG door de in het mandaat genoemde formule.

Christian PENNERA

Thérèse BLANCHET

Alain VAN SOLINGE

Kieran BRADLEY

Emer FINNEGAN

Paolo STANCANELLI

Aanvullend mandaat van 2 april 2003

EUROPESE CONVENTIE
SECRETARIS-GENERAAL

Brussel, 2 april 2003 (12.05)
(OR. fr)

**Aanvullend mandaat voor de groep deskundigen
die door de juridische diensten
van de drie instellingen zijn aangewezen**

1. Het Praesidium heeft in zijn vergadering van 2 april 2003 de voorstellen van de groep deskundigen in haar verslag van 13 maart 2003 (zie doc. CONV 618/03, bladzijden 175 tot en met 187) besproken, met uitzondering van de voorstellen onder de punten 29, 30, 31 en 32.
2. Na deze bespreking is het Praesidium overeengekomen de groep een aanvullend mandaat te verlenen om uitvoering te geven aan een aantal van de voorstellen waaraan het Praesidium gevolg wenst te geven. De voorstellen onder de punten 29, 30, 31 en 32 zijn nog niet door het Praesidium behandeld; voor de uitvoering daarvan zal het Praesidium zo nodig een ander aanvullend mandaat verlenen.
3. Het Praesidium verzoekt de groep gevolg te geven aan de volgende voorstellen:

a) Samenvoeging van de artikelen 70 en 80 VEG

Het Praesidium heeft besloten gevolg te geven aan dit voorstel en kiest optie a) (blz. 179).

b) Gebruik van afkortingen

Het Praesidium heeft besloten gevolg te geven aan het voorstel van de groep (blz. 176); de afkortingen in deel II van de Grondwet moeten door de officiële benaming worden vervangen.

c) Besluitvormingsprocedures

Het Praesidium heeft besloten gevolg te geven aan de volgende voorstellen van de groep (bladzijden 184 en 185):

- i) de huidige stemregel waarbij "de Raad zijn besluiten neemt met volstrekte meerderheid van stemmen van zijn leden" (artikel 205 § 1) vervangen door "de Raad neemt zijn besluiten met gekwalificeerde meerderheid". De groep wordt verzocht in de rechtsgrondslagen de nodige technische aanpassingen aan te brengen om rekening te houden met deze nieuwe regel.

- ii) wat het Europees Parlement betreft, het woord "instemming" vervangen door "goedkeuring" ("*consent*");
- iii) het Praesidium heeft besloten in een artikel van de Grondwet dat betrekking heeft op de Commissie te bepalen dat "tenzij uitdrukkelijk anders is bepaald, een besluit van de Unie slechts op initiatief van de Commissie kan worden aangenomen". De groep wordt verzocht de nodige technische aanpassingen aan te brengen in de verschillende rechtsgrondslagen die bepalen dat de Raad op voorstel van de Commissie besluit;
- iv) wat het Europees Parlement betreft, de woorden "volstreckte meerderheid" vervangen door de woorden "meerderheid der uitgebrachte stemmen" en de woorden "meerderheid van de leden van het Europees Parlement" vervangen door de woorden "meerderheid van zijn leden".

d) Associatie van de landen en gebieden overzee

Het Praesidium heeft besloten het vierde deel van het EG-Verdrag als afzonderlijk onderdeel op te nemen in deel II.

e) Samenvoeging van sommige bepalingen

Het Praesidium heeft besloten gevolg te geven aan het voorstel om de leden 1 en 2 van artikel 19 samen te voegen; het verzoekt de groep bij de formulering van de samengevoegde bepaling terdege rekening te houden met de bijzondere kenmerken van elk van beide gebieden.

f) Schrapping van sommige bepalingen

Het Praesidium heeft besloten gevolg te geven aan de conclusie van Werkgroep IX dat het instrument van de overeenkomst (zie artikel 20 VEU en de artikelen 186 en 293 VEG) moet worden afgeschaft en vervangen door verordeningen of besluiten van de Raad. Het besloot derhalve artikel 293 VEG te schrappen. De groep wordt verzocht uitvoering te geven aan deze voorstellen en te bezien of er eventueel een specifieke rechtsgrondslag moet komen voor de gebieden die onder deze bepaling vallen en die niet door andere bepalingen van de Grondwet zouden worden bestreken. Deze eventuele nieuwe rechtsgrondslag zou moeten voorzien in verordening van de Raad als instrument.

g) Vervanging van de woorden "gemeenschappelijke waarden" in artikel 16 VEG

Het Praesidium heeft besloten gevolg te geven aan het voorstel van de groep en de woorden "in de gemeenschappelijke waarden" in artikel 16 VEG te vervangen door de woorden "als diensten waaraan eenieder in de Unie een waarde toekent".

- 4. Tenslotte heeft het Praesidium zijn goedkeuring gehecht aan de voorstellen van de groep deskundigen die door haar reeds in de tekst zijn verwerkt en die vervat zijn in de bijlage bij deze nota.

**VOORSTELLEN DIE DOOR DE DESKUNDIGENGROEP
REEDS IN DE TEKST ZIJN VERWERKT**

1. Structuur van deel II

De deskundigengroep heeft er (op blz. 177) op gewezen dat voor een aantal bepalingen geen plaats is gevonden in de structuur van 28 oktober 2002, zoals bijvoorbeeld voor de algemene uitvoeringsbepalingen (artikel 3, lid 2, artikelen 6, 16, 295, en 296 van het EG-Verdrag), de bepalingen betreffende non-discriminatie en burgerschap (artikelen 12, 13 en 18 tot en met 22), de bepalingen betreffende belastingen (artikelen 90 tot en met 93), douanesamenwerking (artikel 135) of de economische, financiële en technische samenwerking met derde landen (artikel 181 A). De groep heeft suggesties gedaan voor hun plaats in het tweede deel.

2. Schrapping van de achterhaalde bepalingen

De deskundigengroep stelt (op blz. 178) voor om sommige bepalingen van het EG-Verdrag te schrappen waarin data of gebeurtenissen worden genoemd die tot het verleden behoren (artikel 4 EG en artikel 93 EG, waarin sprake is van 31 december 1992, de geplande datum voor de voltooiing van de interne markt, en artikel 37, lid 1, EG, dat verwijst naar een conferentie die in 1958 in Stresa heeft plaatsgevonden en waarvan de resultaten thans deel uitmaken van het acquis).

3. Nieuwe plaats van bepaalde artikelen

De groep heeft (op de blz. 182-183) enkele aanpassingen met een beperkte strekking voorgesteld:

- a. artikel 4 VEG helemaal vooraan in de titel "*Economisch en monetair beleid*" plaatsen;
- b. de artikelen 14 en 15 EG vooraan in een nieuwe titel of een nieuw hoofdstuk over de interne markt opnemen, waarin tevens de artikelen 94 tot en met 97 EG zouden worden samengebracht;
- c. titel II "*De landbouw*" van het EG-Verdrag aanvullen met de woorden "*en de visserij*" om het toepassingsgebied van artikel 32, lid 1, EG in de titel tot uitdrukking te brengen, en de tekst van dit artikel dienovereenkomstig aanpassen.

4. De jaarlijkse zittingen van het Europees Parlement

De groep stelt (op blz. 187) voor de formulering in de tweede alinea van artikel 196 EG, "*Het Europees Parlement kan in buitengewone zitting bijeenkomen ...*", die gemakkelijk tot verwarring kan leiden bij de burgers, te vervangen door de sinds 1958 in het Reglement van Orde van het Parlement gebezigde term, namelijk "*de zittingsperiode*".

Aanvullend mandaat van 29 april 2003

EUROPESE CONVENTIE

Brussel, 29 april 2003

SECRETARIS-GENERAAL

**Tweede aanvullend mandaat voor de groep deskundigen
die door de juridische diensten
van de drie instellingen zijn aangewezen**

Rechtshandelingen en procedures

1. Het Praesidium heeft in de vergadering van 2 april 2003 de voorstellen besproken die de groep deskundigen in haar verslag van 13 maart 2003 doet. Daarop is het Praesidium overeengekomen de groep een aanvullend mandaat te verlenen om uitvoering te geven aan een aantal voorstellen die het Praesidium nader uitgewerkt wil zien. In dit mandaat stond dat het Praesidium de voorstellen onder de punten 29, 30, 31 en 32 van het verslag nog niet heeft behandeld; hiervoor zal het Praesidium zo nodig een ander aanvullend mandaat geven.
2. Tijdens de vergadering van 10 april 2003 heeft het Praesidium de punten 29 - "Benaming van wetgevingshandelingen" -, 30, 31 en 32 - "Onderverdeling van de wetgevings- en de niet-wetgevingshandelingen van de Raad" - behandeld.
3. Daarbij besloot het Praesidium om de besluiten die rechtstreeks op basis van de Grondwet genomen zijn, onder te verdelen in wetgevings- en niet-wetgevingshandelingen, en in de eerste groep onderscheid te maken tussen enerzijds rechtsgrondslagen die de gewone wetgevingsprocedure moeten doorlopen, en anderzijds rechtsgrondslagen die door het Europees Parlement of de Raad worden aangenomen in samenwerking met de andere geleding van de wetgevende autoriteit. De conclusies van het voorzitterschap zijn weergegeven in de lijsten in de **bijlage**.
4. Volgens het systeem van het ontwerp-artikel 25 worden wetgevingshandelingen altijd aangenomen door de wetgever. Zij worden in de regel gezamenlijk en op voet van gelijkheid door de twee geledingen van de wetgevende autoriteit aangenomen volgens de gewone wetgevingsprocedure van artikel 25. In bepaalde specifieke gevallen worden zij echter volgens een speciale wetgevingsprocedure aangenomen door het Europees Parlement met een bepaalde mate van deelname van de kant van de Raad, dan wel door de Raad (in zijn wetgevende hoedanigheid, d.w.z. onder inachtneming van de regels van transparantie en subsidiariteit) met een bepaalde mate van deelname van de kant van het Europees Parlement.

5. In het licht van de wijzigingen en van het plenaire debat, en gelet op het verslag van de groep deskundigen van 13 maart 2003 is het Praesidium tot de slotsom gekomen dat de benaming "wetgevend" voor de doorgaans gevolgde procedure verwarrend kan zijn, omdat het lijkt alsof het "wetgevende" karakter van het besluit uit deze benaming volgt, terwijl het omgekeerde het geval is. Het Praesidium heeft besloten de reikwijdte van deze procedure als wetgevingsprocedure voor gemeen recht te preciseren met de formulering "gewone wetgevingsprocedure", om te zorgen dat het wetgevend karakter van het, zeer beperkte, aantal handelingen (indien de Conventie zo besluit) krachtens speciale wetgevingsprocedures door het Europees Parlement of door de Raad zullen worden aangenomen met een wisselende mate van deelname van de kant van de andere geleding van de wetgevende autoriteit, er niet buiten valt.
6. Het onderhavige document gaat niet in op de rechtsgrondslagen waarover in het kader van ontwerp-artikelen, binnen de Conventie en in de discussiegroepen nog wordt beraadslaagd. Deze specifieke werkzaamheden en debatten over de verschillende onderwerpen moeten immers uitwijzen of de rechtsgrondslagen al dan niet een wetgevend karakter krijgen, en dus ook welke procedure moet worden gevolgd. Het gaat hier om de bepalingen inzake de ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid, inzake het Hof van Justitie en het Gerecht van eerste aanleg, om de slotbepalingen en om de bepalingen inzake het extern optreden, de financiën, de instellingen en het lidmaatschap van de Unie en het democratische leven. De beslissingsprocedures van de Economische en monetaire unie moeten vanwege hun samenhang als afzonderlijk geheel besproken worden.
7. Deel I van de bijlage bestaat uit de rechtsgrondslagen die nu reeds volgens de gewone wetgevingsprocedure tot stand komen, en waarvan het wetgevend karakter dus niet ter discussie staat. Dit deel bevat ook de rechtsgrondslagen waar Werkgroep nr. IX - de "Werkgroep vereenvoudiging" - in haar conclusies rechtstreeks op doelt.
8. Deel II gaat over de rechtsgrondslagen die onder de gewone wetgevingsprocedure zouden kunnen komen te vallen. Het Praesidium is van oordeel dat het hier, volgens de criteria van de Werkgroep vereenvoudiging, gaat om handelingen met een wetgevend karakter.
9. Deel III bevat rechtsgrondslagen op basis waarvan bepaalde handelingen, ondanks het feit dat zij wetgevend karakter hebben, door het Europees Parlement of door de Raad worden aangenomen, met een wisselende mate van deelname van de kant van de andere geleding van de wetgevende autoriteit.
10. Deel IV bevat een lijst met niet-wetgevingshandelingen. Het gaat om rechtsgrondslagen die voldoen aan de criteria van Werkgroep nr. IX.
11. De groep van deskundigen wordt verzocht de volgende aspecten van de besluiten van het Praesidium nader uit te werken:
 - a) De groep van deskundigen wordt verzocht om, voor elke rechtsgrondslag van deel III van de Grondwet, aan te geven welke instrumenten er gebruikt moeten worden. Het gaat om de wet en de kaderwet inzake de rechtsgrondslagen van de bovengenoemde delen I, II en III. De wet vervangt de verordening, en de kaderwet vervangt de richtlijn. In deel IV komt de verordening in de plaats van verordening en richtlijn; een besluit blijft een besluit.
 - b) Terwijl het huidige verdrag de instrumenten niet specificeert, maar ze in algemene zin aanduidt als "maatregelen", moet er bij de rechtsgrondslagen van de delen I, II en III gekozen worden tussen "wet" of "kaderwet", en bij de rechtsgrondslagen van deel IV tussen "verordening" en "besluit".

- c) De term "maatregelen" die de groep van deskundigen telkens bezigt wanneer het instrument door het verdrag niet nader wordt omschreven, omvat ook aanbevelingen. Deze zullen worden gedekt door een horizontale bepaling in titel V van de Grondwet (nieuwe versie), waarin zal worden bepaald dat "indien de Grondwet bepaalt dat dwingende handelingen moeten worden genomen, de instellingen ook aanbevelingen kunnen aannemen".
- d) In het ontwerp-artikel 25 worden de elementen van de gewone wetgevingsprocedure genoemd, te weten: gezamenlijk besluit van het Europees Parlement en de Raad die op voorstel van de Commissie met gekwalificeerde meerderheid van stemmen besluit onder verwijzing naar het artikel (ex-251). In het vervolg zal het, als de gewone wetgevingsprocedure van toepassing is, dus niet meer nodig zijn al deze elementen in iedere rechtsgrondslag te noemen. De groep deskundigen wordt verzocht te bezien of rechtsgrondslagen waarin wordt bepaald dat een wetgevingshandeling volgens de gewone wetgevingsprocedure moet worden aangenomen, eenvoudiger kunnen worden geformuleerd door de details van de procedure te vervangen door een simpele verwijzing naar de wet of kaderwet.
- e) De lijsten van rechtsgrondslagen impliceren ook bepaalde procedurele aanpassingen. De groep deskundigen wordt ook verzocht in te gaan op dergelijke wijzigingen.

Werkdocument van 16 april 2003: het initiatiefrecht van de Commissie

- 12. De groep deskundigen heeft aan het Praesidium een werkdocument voorgelegd dat ingaat op alle punten van het aanvullend mandaat van 2 april 2003, met uitzondering van punt c), iii), waarin wordt bepaald dat "tenzij uitdrukkelijk anders is bepaald, een besluit van de Unie slechts op initiatief van de Commissie kan worden vastgesteld".
- 13. Intussen heeft het Praesidium aan de Conventie een ontwerp voorgelegd voor titel IV over de instellingen. In dit ontwerp wordt de regel vastgelegd dat "[een] handeling van de Unie [...] niet dan op voorstel van de Commissie [kan] worden vastgesteld, tenzij in de Grondwet anders is bepaald" ¹.
- 14. Gelet op enerzijds deze algemene bepaling en anderzijds op de argumenten van de juridische deskundigen, wordt de groep verzocht om:
 - ten aanzien van alle rechtsgrondslagen die niet voorzien in wetgevingshandelingen de zinsnede "op initiatief van de Commissie" te handhaven;
 - ten aanzien van rechtsgrondslagen die wel voorzien in wetgevingshandelingen, alle procedurele elementen te schrappen en zich te beperken tot een verwijzing naar de wet of kaderwet.

¹ Ontwerp-artikel 18, lid 2 (CONV 691/03).

Termijn voor het tweede aanvullend mandaat

15. Gelet op het versnelde tempo van de werkzaamheden van de Conventie plaatsvinden, wordt de groep deskundigen verzocht zich te buigen over het huidige tweede aanvullende mandaat en haar conclusies via het secretariaat van de Conventie op 8 mei 2003 aan het Praesidium voor te leggen.
-

I. WETGEVINGSHANDELINGEN – GEWONE WETGEVINGSPROCEDURE

- Voorschriften die elke discriminatie op grond van nationaliteit verbieden. Artikel 12.
- Stimuleringsmaatregelen inzake non-discriminatie. Artikel 13, lid 2.
- Bepalingen ter vergemakkelijking van de uitoefening van het recht van de burgers om vrij op het grondgebied van de lidstaten te reizen en te verblijven. Artikel 18, lid 2.
- Vrij verkeer van werknemers. Artikel 40.
- Recht van vestiging. Artikel 44.
- Coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen waarbij een bijzondere regeling is vastgesteld voor onderdanen van de andere lidstaten in de uitoefening van het recht van vestiging. Artikel 46, lid 2.
- Recht van vestiging voor werkzaamheden, anders dan in loondienst. Artikel 47, tweede lid, in fine.
- Diensten. Artikel 55.
- Gemeenschappelijke regels voor internationaal vervoer vanuit of naar het grondgebied van een lidstaat of over het grondgebied van een of meer lidstaten; voorwaarden op grond waarvan in een lidstaat vervoerdiensten verricht kunnen worden door niet in die lidstaat gevestigde vervoerondernemers; maatregelen die de veiligheid van het vervoer kunnen verbeteren. Artikel 71, lid 1.
- Uitbreiding van de procedureregels van artikel 71, lid 1, tot de zee- en luchtvaart. Artikel 80, lid 2.
- Harmonisatiemaatregelen betreffende de interne markt. Artikel 95, lid 1.
- Stimuleringsmaatregelen ter aanmoediging van de werkgelegenheid. Artikel 129.
- Douanesamenwerking. Artikel 135.
- Sociale politiek: artikel 137, lid 1, onder a), b), e), h), I), j) en k), en lid 2, tweede alinea *(momenteel: op het hier bedoelde gedeelte van het artikel is de wetgevingsprocedure al van toepassing; voor het andere gedeelte – zie verder – kan de Raad met eenparigheid van stemmen daartoe besluiten)*.
- Sociale politiek (gelijke kansen, gelijke behandeling en gelijke beloning). Artikel 141.
- Uitvoering van de besluiten betreffende het Europees Sociaal Fonds. Artikel 148.
- Onderwijs. Artikel 149, lid 4 (uitgezonderd de aanbevelingen).
- Beroepsopleiding (maatregelen die bijdragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van artikel 150). Artikel 150, lid 4.
- Volksgezondheid (minimale kwaliteits- en veiligheidseisen voor organen, maatregelen op fytosanitair en veterinaire gebied die rechtstreeks gericht zijn op de bescherming van de volksgezondheid). Artikel 152, lid 4.
- Consumentenbescherming. Artikel 153, lid 4.
- Trans-Europese netwerken, richtsnoeren. Artikel 156, eerste alinea.
- Andere maatregelen betreffende trans-Europese netwerken. Artikel 156.
- Industrie. Artikel 157, lid 3.
- Maatregelen op het gebied van de economische en sociale samenhang. Artikel 159.
- Toepassingsbesluiten met betrekking tot het EFRO. Artikel 162.
- Kaderprogramma's voor onderzoek. Artikel 166.
- Vaststelling van de in de artikelen 167, 168, en 169 genoemde maatregelen – onderzoek. Artikel 172.
- Milieu (communautaire activiteiten ter verwezenlijking van de doelstellingen van artikel 174). Artikel 175, lid 1.

- Actieprogramma's op andere gebieden van het milieubeleid. Artikel 175, lid 3 S.
- Ontwikkelingssamenwerking. Artikel 179.
- Statuut en financiële regels voor de Europese politieke partijen. Artikel 191.
- Algemene beginselen inzake transparantie. Artikel 255, lid 2.
- Bestrijding van fraude waardoor de financiële belangen van de Gemeenschap worden geschaad. Artikel 280, lid 4.
- Statistieken. Artikel 285, lid 1.
- Instelling van een onafhankelijk controleorgaan voor gegevensbescherming. Artikel 286, lid 2.

Rechtsgrondslagen waarnaar in de conclusies van de Werkgroep vereenvoudiging rechtstreeks wordt verwezen en waarvoor de gewone wetgevingsprocedure zou moeten gelden

- Interne markt (socialezekerheidsmaatregelen voor migrerende werknemers uit de Gemeenschap). Artikel 42. *(momenteel besluit de Raad met eenparigheid van stemmen)* ¹
- Coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der lidstaten betreffende de toegang tot werkzaamheden, anders dan in loondienst, en de uitoefening daarvan. Coördinatie van de in de wetgeving neergelegde beginselen betreffende de regeling van beroepen wat betreft opleiding en voorwaarden voor toegang van natuurlijke personen. Artikel 47. *(momenteel besluit de Raad met eenparigheid van stemmen)*
- Cultuur. Artikel 151 (uitgezonderd de aanbevelingen). *(momenteel besluit de Raad met eenparigheid van stemmen)*
- Structuurfondsen en Cohesiefonds, (vanaf 2007). Artikel 161. *(momenteel: gekwalificeerde meerderheid in 2007 en instemming)*

¹ Het Praesidium stelt voor de procedure te wijzigen, dat wil zeggen van eenparigheid van stemmen over te gaan naar gekwalificeerde meerderheid, omdat het ervan overtuigd is dat dit artikel geen maatregelen tot harmonisatie van de wetgevingen van de lidstaten vereist.

II. BEPALINGEN DIE IN AANMERKING ZOULDEN KUNNEN KOMEN VOOR DE GEWONE WETGEVINGSPROCEDURE

Huidige procedure: gekwalificeerde meerderheid in de Raad en gewoon advies van het Parlement

- Wetgeving betreffende het gemeenschappelijk landbouwbeleid. Artikel 37, lid 2².
- Liberalisering van diensten. Artikel 52, lid 1.
- Bepalingen betreffende de beginselen van het vervoerbestel waarvan de toepassing de levensstandaard en de werkgelegenheid zou kunnen aantasten. Artikel 71, lid 2.
- Sociaal beleid: artikel 137, lid 1, onder d), f) en g), en lid 2, tweede alinea. (*Volgens het vigerende Verdrag kan de Raad voor de hier bedoelde aspecten met eenparigheid van stemmen besluiten om gebruik te maken van de medebeslissingsprocedure*)
- Voorwaarden voor het toezicht op de uitvoeringsbevoegdheden. Artikel 202 (Ontwerp-artikel 28).
- Aanneming van financiële reglementen (vanaf 2007). Artikel 279, lid 1.
- Vaststelling van het statuut van de ambtenaren van de Europese Gemeenschappen en van de regeling welke van toepassing is op de andere personeelsleden van de Europese Gemeenschappen. Artikel 283.

Huidige procedure: gekwalificeerde meerderheid in de Raad

- Uitsluiting in een lidstaat van bepaalde werkzaamheden van het toepassingsgebied van de bepalingen betreffende het recht van vestiging. Artikel 45, tweede alinea.
- Toepassing van de bepalingen betreffende de verrichting van diensten ten gunste van in de Gemeenschap gevestigde onderdanen van een derde land. Artikel 49, tweede alinea.
- Aanneming van andere maatregelen betreffende het kapitaalverkeer naar of uit derde landen. Artikel 57, lid 2, eerste deel.
- Vaststelling van richtlijnen houdende opheffing van distorsies op de gemeenschappelijke markt. Artikel 96, tweede alinea.

Huidige procedure: eenparigheid in de Raad en gewoon advies van het Parlement

- Wijziging van bepaalde artikelen van het Protocol betreffende de statuten van de EIB. Artikel 266.

² In een latere fase moet worden gepreciseerd welke aspecten van het landbouwbeleid als wetgevend en welke als niet-wetgevend moeten worden aangemerkt.

III. VOLGENS EEN BIJZONDERE WETGEVINGSPROCEDURE AANGENOMEN WETGEVINGSHANDELINGEN

Door het Europees Parlement aangenomen handelingen

- Statuut van de ombudsman. Artikel 195, lid 4. *(huidige procedure: aanneming door het Parlement met goedkeuring van de Raad en na advies van de Commissie)*
- Statuut van de leden van het Parlement. Artikel 190, lid 5. *(huidige procedure: aanneming door het Parlement met goedkeuring van de Raad en na advies van de Commissie)*
- Voorwaarden voor de uitoefening van het enquêterecht. Artikel 193. *(huidige procedure: gemeenschappelijk akkoord van het Parlement, de Raad en de Commissie. Het Praesidium stelt voor: aanneming door het Parlement met goedkeuring van de Raad en na advies van de Commissie)*

Besluiten die nationale bekrachtiging behoeven

- Uitbreiding van de rechten in verband met het burgerschap. Artikel 22. *(huidige procedure: eenparigheid in de Raad en gewoon advies van het Parlement. Het Praesidium stelt voor het gewone advies van het Parlement te vervangen door instemming)*
- Eenvormige verkiezingsprocedure. Artikel 190, lid 4. *(huidige procedure: eenparigheid in de Raad op voorstel en met instemming van het EP)*

Besluiten met constitutionele gevolgen in de lidstaten

- Maatregelen ter bestrijding van discriminatie. Artikel 13, lid 1 ³. *(huidige procedure: eenparigheid in de Raad en gewoon advies van het Parlement)*
- Burgerschap: actief en passief kiesrecht. Artikel 19. *(huidige procedure: eenparigheid in de Raad en gewoon advies van het Parlement)*

Besluiten die politiek zeer gevoelig zijn. Huidige procedure: eenparigheid in de Raad en gewoon advies van het Parlement

- Vaststelling van maatregelen betreffende het kapitaalverkeer naar of uit derde landen die in het Gemeenschapsrecht een achteruitgang op het gebied van de liberalisatie vormen. Artikel 57, lid 2, in fine ⁴. **(de huidige procedure voorziet niet in advies van het Parlement)**
- Harmonisatie van de wetgevingen. Artikel 94. ⁵

³ Hoewel deze twee rechtsgrondslagen geen nationale bekrachtiging vereisen, hebben zij rechtstreekse gevolgen voor de constitutionele bepalingen van de lidstaten.

⁴ Werkgroep IX "Vereenvoudiging" heeft in verband met de veralgemening van de wetgevingsprocedure opgemerkt dat uitzonderingen op deze regel zouden blijven bestaan op terreinen waar het zeer specifieke karakter van de Unie autonome besluitvormingsprocedures vergt (vereiste van bekrachtiging) of op terreinen die voor de lidstaten politiek zeer gevoelig zijn.

⁵ Deze drie bepalingen zijn uitzonderingen op de respectieve algemene regels die in de wetgevingsprocedure voorzien: artikel 57, lid 2, in fine, is de uitzondering op de algemene regel van artikel 57, lid 2, eerste deel; artikel 94 is de uitzondering op artikel 95, indien het Praesidium het voorstel van de deskundigengroep volgt; artikel 175, lid 2, is de uitzondering op artikel 175, lid 1.

- Sociaal beleid: sociale zekerheid en sociale bescherming van werknemers. Artikel 137, lid 1, onder c), en lid 2, tweede alinea.
- Bepalingen van fiscale aard, maatregelen betreffende ruimtelijke ordening en bodembestemming en maatregelen die van invloed zijn op de energievoorziening en de keuze tussen verschillende energiebronnen. Artikel 175, lid 2.

IV. NIET-WETGEVINGSBESLUITEN

Huidige procedure: gekwalificeerde meerderheid in de Raad en gewoon advies van het Parlement

- Niet-wetgevingshandelingen betreffende het landbouwbeleid. artikel 37, lid 2. ⁶
- Handelingen inzake mededinging. Artikel 83.
- Handelingen inzake overheidssteun. Artikel 89.
- Opstelling, op basis van conclusies van de Europese Raad, van richtsnoeren waarmee de lidstaten in hun werkgelegenheidsbeleid rekening houden. Artikel 128, lid 2.
- Specifieke onderzoeksprogramma's. Artikel 166, lid 4.
- Onderzoek, oprichting van gemeenschappelijke ondernemingen. Artikel 172, lid 1.
- Benoeming van de leden van de Rekenkamer. Artikel 247, lid 3.

Huidige procedure: gekwalificeerde meerderheid in de Raad

- Vaststelling van beleidslijnen om een evenwichtige vooruitgang in het geheel van de bij de interne markt betrokken sectoren te garanderen. Artikel 14, lid 3.
- Vaststelling van de rechten van het gemeenschappelijk douanetarief. Artikel 26.
- Opheffing van discriminaties in de vervoerssector. Artikel 75, lid 3.
- Vrijstellingen en teruggaven bij uitvoer en compenserende belastingen bij invoer tussen de lidstaten. Artikel 92.
- Aanbevelingen betreffende de werkgelegenheid. Artikel 128, lid 4.
- Toepassing van andere overeenkomsten tussen de sociale partners. Artikel 139, lid 2.
- Aanbevelingen op het gebied van onderwijs. Artikel 149, lid 4, tweede streepje.
- Aanbevelingen op het gebied van cultuur. Artikel 151, lid 5, tweede streepje.
(momenteel: eenparigheid in de Raad. Het Praesidium stelt voor over te gaan naar gekwalificeerde meerderheid om de samenhang met de bepalingen betreffende de wetgeving in deel I te behouden)
- Aanbevelingen op het gebied van de volksgezondheid. Artikel 152, lid 4, in fine.
- Vaststelling van de wedden, vergoedingen en pensioenen van de leden van de Commissie en van het Hof van Justitie. Artikel 210.
- Besluit om een commissaris na vrijwillig ontslag of ontslag ambtshalve niet te vervangen. Artikel 215, tweede alinea.
- Vaststelling van de arbeidsvoorwaarden, de bezoldiging, de vergoedingen en het pensioen van de leden van de Rekenkamer. Artikel 247, lid 8.
- Benoeming van de leden van het ESC en vaststelling van hun vergoedingen. Artikel 259.
- Vaststelling van de vergoedingen van de leden van het ESC. Artikel 258, laatste alinea.
- Benoeming van de leden van het CvdR en hun plaatsvervangers. Artikel 263, derde alinea.

⁶ Zie voetnoot 2 op bladzijde 7.

Huidige procedure: eenparigheid in de Raad

- Besluiten betreffende de verenigbaarheid met de gemeenschappelijke markt van een steunmaatregel van een staat op het gebied van mededinging. Artikel 88, lid 2.
- Uitvoering van overeenkomsten tussen de sociale partners voor zaken die onder artikel 137, lid 3, vallen. Artikel 139, lid 2.
- Vaststelling van de regeling voor het taalgebruik door de instellingen der Gemeenschap. Artikel 290.
- Wijzigingen in de lijst van producten, bedoeld in de bepalingen betreffende de productie van of de handel in wapens, munitie en oorlogsmaterieel. Artikel 296, lid 2.

Huidige procedure: gewone meerderheid in de Raad

- Het Comité voor de werkgelegenheid. Artikel 130.
 - Het Comité voor de sociale zekerheid. Artikel 144.
 - Het statuut van de comités waarin het Verdrag voorziet. Artikel 209.
-

• VOLUMEN I

VOORONTWERP VAN CONSTITUTIONEEL VERDRAG

Tweede deel

Het beleid en de uitvoering van het optreden van de Unie

* * *

*Tekst van de bepalingen van het VEG en het VEU, die de structuur volgt
van het voorontwerp van constitutioneel verdrag van 28 oktober 2002
(CONV 369/02)*

INHOUD

TWEEDE DEEL

HET BELEID EN DE UITVOERING VAN HET OPTREDEN VAN DE UNIE

Blz.

[GEMEENSCHAPPELIJKE BEPALINGEN] (<i>nieuwe benaming</i>)	36
[NON-DISCRIMINATIE EN BURGERSCHAP] (<i>nieuwe benaming</i>)	37
A. INTERN BELEID EN OPTREDEN	42
A1. INTERNE MARKT	42
I. Het vrije verkeer van personen en diensten	43
1. Werknemers	43
2. Vrijheid van vestiging	45
3. Vrijheid van dienstverrichting	48
4. Visa, asiel en immigratie en andere beleidsterreinen die verband houden met het vrije verkeer van personen (<i>verplaatst naar A4 "Ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid"</i>)	
II. Het vrije verkeer van goederen	51
1. Douane-unie	51
[1 bis Douanesamenwerking] (<i>nieuwe benaming</i>)	52
2. Verbod op kwantitatieve beperkingen	52
III. Kapitaal en betalingen	53
[III.bis Bepalingen betreffende belastingen] (<i>nieuwe benaming</i>)	55
IV. Onderlinge aanpassing van de wetgevingen	56

A2. ECONOMISCH EN MONETAIR BELEID <i>(hier niet opgenomen)</i>	59
A3. BELEID OP ANDERE SPECIFIEKE GEBIEDEN	59
I. Regels betreffende de mededinging	59
II. Sociale politiek	65
III. Economische en sociale samenhang	71
IV. Landbouw en visserij	73
V. Milieu	77
VI. Consumentenbescherming	80
VII. Vervoer	80
VIII. Trans-Europese netwerken	84
IX. Onderzoek en technologische ontwikkeling	86
A4. INTERNE VEILIGHEID RUIJTE VAN VRIJHEID, VEILIGHEID EN RECHTVAARDIGHEID <i>(hier niet opgenomen)</i>	90
A5. GEBIEDEN WAAROP DE UNIE KAN BESLUITEN ONDERSTEUNEND OP TE TREDEN	91
I. Werkgelegenheid	91
II. Volksgezondheid	93
III. Industrie	95
IV. Cultuur	96
V. Onderwijs, beroepsopleiding, jeugd	97

A. BIS	ASSOCIATIE VAN DE LANDEN EN GEBIEDEN OVERZEE	99
B.	EXTERN OPTREDEN <i>(hier niet opgenomen)</i>	102
C.	DEFENSIE <i>(hier niet opgenomen)</i>	102
D.	DE WERKING VAN DE UNIE <i>(hier niet opgenomen)</i>	102

* * *

*

TWEEDE DEEL:

HET BELEID EN DE UITVOERING VAN HET OPTREDEN VAN DE UNIE

[GEMEENSCHAPPELIJKE BEPALINGEN] ¹

Bepaling 1 (ex artikel 3)

1. [...] ²

~~2.~~ Bij elk ~~in dit artikel~~ **in dit deel** bedoeld optreden streeft ~~de Gemeenschap~~ **de Unie** ernaar de ongelijkheden tussen mannen en vrouwen op te heffen en de gelijkheid van mannen en vrouwen te bevorderen. ³

Bepaling 2 (ex artikel 6) ⁴

De eisen inzake milieubescherming moeten worden geïntegreerd in de omschrijving en uitvoering van het beleid en het optreden van de ~~Gemeenschap~~ **Unie**, als bedoeld in ~~artikel 3~~ **dit deel**, in het bijzonder met het oog op het bevorderen van duurzame ontwikkeling.

¹ In het voorontwerp van een structuur van het constitutioneel verdrag van 28 oktober 2002 (CONV 369/02) wordt van sommige bepalingen de plaats niet vermeld waar ze moeten komen te staan; deze zijn derhalve op verschillende plaatsen van de tekst opgevoerd met een voorlopige kop, in afwachting van nadere indicaties van de Conventie. Voorts zijn alle koppen van de (bestaande of voorgestelde) tussentitels en -afdelingen tussen vierkante haken geplaatst in afwachting van een nader uitgewerkte structuur.

² Dit lid staat in het addendum bij dit document.

³ Dit lid, dat horizontaal op alle beleidsgebieden van toepassing is, zou met artikel 6 (milieu), of zelfs met de overige her en der in de hoofdstukken voorkomende soortgelijke bepalingen in één artikel kunnen worden samengevoegd, bijvoorbeeld met als kop "gemeenschappelijke bepalingen". Voorts valt op te merken dat de zinsnede "dit deel" de werkingssfeer van dit (deze) "horizontale" lid (leden) zou uitbreiden, voorzover hierdoor terreinen zouden worden bestreken die thans onder de tweede en de derde pijler vallen.

⁴ Dit artikel, dat horizontaal op alle beleidsgebieden van toepassing is, zou in één artikel kunnen worden samengevoegd met andere soortgelijke artikelen (zie voetnoot bij artikel 3, lid 2). Zelfde opmerking als in genoemde voetnoot over het gebruik van de zinsnede "dit deel".

Bepaling 3 (ex artikel 16)

Onverminderd de [artikelen 73, 86 en 87] en gezien de plaats die de diensten van algemeen economisch belang ~~in de gemeenschappelijke waarden van de Unie~~ innemen **als diensten waaraan eenieder in de Unie waarde hecht** ⁵, alsook de rol die zij vervullen bij het bevorderen van ~~haar~~ sociale en territoriale samenhang van de Unie, ~~de Gemeenschap~~ en haar lidstaten, dragen de ~~Gemeenschap~~ **Unie** en de lidstaten er, ~~in het kader van~~ overeenkomstig hun onderscheiden bevoegdheden en ~~binnen~~ overeenkomstig het toepassingsgebied van ~~dit Verdrag~~ **de Grondwet**, zorg voor dat deze diensten functioneren op basis van beginselen en voorwaarden die hen in staat stellen hun taken te vervullen.

Bepaling 4 (ex artikel 295)

Tekst hier niet opgenomen, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

Bepaling 5 (ex artikel 296) ⁶

Tekst hier niet opgenomen, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

[NON-DISCRIMINATIE EN BURGERSCHAP] ⁷

Bepaling 6 (ex artikel 12)

~~Binnen de werkingssfeer van dit Verdrag en onverminderd de bijzondere bepalingen, daarin gesteld, is elke discriminatie op grond van nationaliteit verboden.~~

De Raad kan volgens de wetgevingsprocedure van artikel 251 regelingen treffen maatregelen vaststellen met het oog op Het verbod van bedoelde discriminatie **op grond van nationaliteit, als bedoeld in [artikel (...)]** ⁸, wordt bij Europese wet of kaderwet geregeld.

⁵ Formule bedoeld in het aanvullend mandaat van 2 april 2003.

⁶ Dit artikel zou door de Conventie kunnen worden bestudeerd in het kader van de vraagstukken in verband met de gemeenschappelijke defensie.

⁷ Voorstel voor nieuwe kop die niet voorkomt in de structuur van 28 oktober 2002 van het voorontwerp van het constitutioneel verdrag (CONV 369/02).

⁸ Verwijzing toevoegen naar het ontwerp-artikel "Verbod van discriminatie op grond van nationaliteit" van deel I (artikel 6 CONV 528/03).

Bepaling 7 (ex artikel 13)

1. Onverminderd de ~~andere~~ overige bepalingen van ~~dit Verdrag~~ **de Grondwet**, en de Raad binnen de grenzen van de door ~~dit Verdrag~~ **de Grondwet** aan de ~~Gemeenschap~~ **Unie** verleende bevoegdheden, ~~met eenparigheid van stemmen, op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement, met eenparigheid van stemmen~~ kunnen **bij Europese wet of kaderwet van de Raad** de nodige maatregelen worden vastgesteld om discriminatie op grond van geslacht, ras of etnische afstamming, godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele gerichtheid te bestrijden. **De Raad besluit met eenparigheid van stemmen na raadpleging van het Europees Parlement.**

2. ~~Wanneer de Raad communautaire~~ In afwijking van lid 1, worden **bij Europese wet of kaderwet** stimuleringsmaatregelen **van de Unie vastgesteld** ~~harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten uitgezonderd, vaststelt~~ ter ondersteuning van de maatregelen die de lidstaten nemen om bij te dragen tot de verwezenlijking van de in lid 1 genoemde doelstellingen ~~neemt hij worden, in afwijking van lid 1, een besluit vastgesteld door het Europees Parlement en de Raad volgens de wetgevingsprocedure van artikel 251;~~ de lidstaten onthouden zich van harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten.

Bepaling 8 (ex artikel 18)

~~1. Iedere burger van de Unie heeft het recht vrij op het grondgebied van de lidstaten te reizen en te verblijven, onder voorbehoud van de beperkingen en voorwaarden die bij dit Verdrag en de bepalingen ter uitvoering daarvan zijn vastgesteld.~~⁹

2. Indien een optreden van de ~~Gemeenschap~~ **Unie** noodzakelijk blijkt om deze de in [artikel (...)]¹⁰ bedoelde doelstelling van het recht van vrij verkeer en vrij verblijf voor elke burger van de Unie te verwezenlijken en ~~dit Verdrag de Grondwet~~ niet in de daartoe vereiste bevoegdheden voorziet, kan ~~kunnen het Europees Parlement en de Raad volgens de wetgevingsprocedure~~ bepalingen vaststellen **bij Europese wet of kaderwet maatregelen vaststellen** die de uitoefening van de in lid 1 bedoelde rechten **dit recht** worden vergemakkelijkt. Hij ~~neemt een besluit volgens de procedure van artikel 251.~~

3. [Lid 2] is niet van toepassing op de ~~bepalingen~~ **maatregelen** inzake paspoorten, identiteitskaarten, verblijfstitels of andere daarmee gelijkgestelde documenten, noch op de bepalingen inzake sociale zekerheid of sociale bescherming¹¹.

⁹ Artikel 18, lid 1, wordt geschrapt en vervangen door het ontwerp-artikel "burgerschap" van deel I (artikel 7, lid 2, eerste streepje, CONV 528/03).

¹⁰ Verwijzing toevoegen naar het ontwerp-artikel "burgerschap" van deel I (artikel 7, lid 2, eerste streepje, CONV 528/03).

¹¹ Voorgesteld wordt, te verduidelijken of dit lid ertoe strekt elke bevoegdheid op de genoemde gebieden krachtens dit artikel uit te sluiten, dan wel of het de bedoeling was medebeslissing of alleen stemming met gekwalificeerde meerderheid door de Raad uit te sluiten. In het tweede geval zou de Conventie moeten nagaan of het dienstig is een specifieke rechtsgrondslag voor de in lid 3 bedoelde maatregelen op te nemen.

1. ~~Iedere burger van de Unie die verblijf houdt in een lidstaat waarvan hij geen onderdaan is, bezit het actief en passief kiesrecht bij gemeenteraadsverkiezingen in de lidstaat waar hij verblijft, onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van die staat. Dit recht ¹³ wordt uitgeoefend onder voorbehoud van de door de Raad met eenparigheid van stemmen, op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement vastgestelde nadere regelingen. Deze nadere regelingen kunnen voorzien in afwijkingen wanneer zulks gerechtvaardigd wordt door bijzondere problemen in een lidstaat.~~

2. ~~Onverminderd artikel 190, lid 4, en de bepalingen maatregelen ter uitvoering daarvan heeft iedere burger van de Unie die verblijft houdt in een lidstaat waarvan hij geen onderdaan is, het actief en passief kiesrecht bij de verkiezingen voor het Europees Parlement in de lidstaat waar hij verblijft, onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van die staat. Dit recht wordt uitgeoefend onder voorbehoud van de door de Raad met eenparigheid van stemmen, op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement vastgestelde nadere regelingen~~ **Bij Europese wet of kaderwet van de Raad worden voor elke burger van de Unie in de lidstaat waar hij verblijft nadere bepalingen vastgesteld betreffende de uitoefening van het in [artikel (...)] ¹⁴ bedoelde actieve en passieve kiesrecht bij de gemeentelijke verkiezingen en de verkiezingen voor het Europees Parlement. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen na raadpleging van het Europees Parlement.** Deze nadere regelingen kunnen voorzien in afwijkingen ~~wanneer~~ indien zulks gerechtvaardigd wordt door bijzondere problemen in een lidstaat.

Het actief en passief kiesrecht bij de verkiezingen voor het Europees Parlement wordt uitgeoefend onverminderd [artikel 190, lid 4,] en de ter uitvoering van het kiesrecht genomen maatregelen.

¹² Deze tekst combineert de leden 1 en 2 en handhaaft een verwijzing naar artikel 190, lid 4, inzake de uniforme kiesprocedure voor de leden van het Europees Parlement, welke in deel I zal worden geregeld. Deze bepaling heeft betrekking op het kiesrecht (actief/passief voor de Europese verkiezingen) en niet op de procedure ter vaststelling van de bepalingen voor de uitoefening van dit recht (die in de onderhavige bepaling worden geregeld). In het ontwerp-artikel "burgerschap" in deel I (artikel 7, lid 2, tweede streepje, CONV 528/03), waarin dit recht is vastgelegd, wordt echter niet meer naar artikel 190 verwezen. Daarom moet er, zoals hier wordt voorgesteld, een afzonderlijke zin worden gemaakt van de verwijzing naar artikel 190, waarin duidelijk wordt gesteld dat dit artikel uitsluitend van toepassing is op het actief en het passief kiesrecht.

¹³ De eerste zin van de leden 1 en 2 van artikel 19 wordt geschrapt en vervangen door het ontwerp-artikel "burgerschap" van deel I (artikel 7, lid 2, tweede streepje, CONV 528/03).

¹⁴ Verwijzing toevoegen naar het artikel "actief/passief kiesrecht bij de gemeentelijke verkiezingen en de verkiezingen voor het Europees Parlement" van deel I (artikel 7, lid 2, CONV 528/03).

Bepaling 10 (ex artikel 20) ¹⁵

~~Iedere burger van de Unie geniet op het grondgebied van derde landen waar de lidstaat waarvan hij onderdaan is, niet vertegenwoordigd is, de bescherming van de diplomatieke en consulaire instanties van iedere andere lidstaat, onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van die lidstaat. De lidstaten stellen onderling de nodige regels vast en beginnen de internationale onderhandelingen die met het oog op deze voor de diplomatieke en consulaire bescherming van de burgers van de Unie in derde landen, als bedoeld in [artikel (...)] ¹⁶, vereist zijn.~~

Bij wet of kaderwet [... de Conventie zal bepalen of de handeling volgens de medebeslissings-procedure of slechts door de Raad moet worden vastgesteld en volgens welke stemregel dit moet gebeuren ...] kunnen de nodige maatregelen ter vergemakkelijking van deze bescherming worden geregeld.

Bepaling 11 (ex artikel 21) ¹⁷

~~Iedere burger van de Unie heeft het recht een verzoekschrift tot het Europees Parlement te richten overeenkomstig artikel 194.~~

~~Iedere burger van de Unie kan zich wenden tot de overeenkomstig artikel 195 ingestelde ombudsman.~~

De talen waarin iedere burger van de Unie krachtens [artikel (...)] ¹⁸ de in dit artikel of in artikel 7 genoemde instellingen of organen kan aanschrijven in een van de in artikel 314 genoemde talen en ook in die taal antwoord kan krijgen, zijn die welke worden genoemd in artikel 314. De in dit artikel bedoelde instellingen en organen zijn die welke worden genoemd in [artikel (...)]; evenals ook de ombudsman behoort hiertoe ¹⁹.

Bepaling 12 (ex artikel 22)

De Commissie brengt om de drie jaar aan het Europees Parlement, aan de Raad en aan het Economisch en Sociaal Comité verslag uit over de toepassing van de bepalingen van [artikel (...)] ²⁰ en van [dit deel]. In dat verslag wordt rekening gehouden met de ontwikkeling van de Unie.

¹⁵ De eerste zin van artikel 20 wordt geschrapt en vervangen door het ontwerp-artikel "burgerschap" van deel I (artikel 7, lid 2, derde streepje, CONV 528/03). Deze tekst wordt voorgesteld om gevolg te geven aan het aanvullende mandaat van 2 april 2003 (schrapping van het instrument van de lidstaten-conventie).

¹⁶ Verwijzing toevoegen naar het ontwerp-artikel "burgerschap" van deel I (artikel 7, lid 2, derde streepje, CONV 528/03).

¹⁷ De eerste twee alinea's, die niet operationeel zijn en slechts een verwijzing naar de artikelen 194 en 195 behelzen, moeten worden geschrapt, aangezien het recht waarin ze voorzien, reeds wordt vastgesteld bij het ontwerp-artikel "burgerschap" van deel I (artikel 7, lid 2, laatste streepje, CONV 528/03).

¹⁸ Verwijzing opnemen naar het ontwerp-artikel "burgerschap" van deel I (artikel 7, lid 2, laatste streepje, CONV 528/03).

¹⁹ Verwijzing opnemen naar het ontwerp-artikel van deel I die de lijst van de instellingen en de twee raadgevende organen (het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's) zal bevatten.

²⁰ Verwijzing opnemen naar het ontwerp-artikel "burgerschap" van deel I (artikel 7, lid 2, CONV 528/03).

Op basis van dat verslag en onverminderd de overige bepalingen van ~~dit Verdrag~~ **de Grondwet**, kan de Raad op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement met ~~eenparigheid van stemmen~~ **bepalingen worden bij Europese wet of kaderwet van de Raad de maatregelen** ter aanvulling van de in ~~dit deel~~ **[artikel (...)]** ²¹ vastgelegde rechten **vastgesteld**, waarvan de Raad de aanneming door de lidstaten overeenkomstig hun onderscheiden grondwettelijke bepalingen aanbeveelt. **De Raad besluit met eenparigheid van stemmen na instemming van het Europees Parlement** ²².

²¹ Verwijzing opnemen naar het ontwerp-artikel "burgerschap" van deel I (artikel 7, lid 2, CONV 528/03).

²² Vervanging van raadpleging door instemming van het Parlement, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

DERDE DEEL

HET BELEID
VAN DE GEMEENSCHAP DE UNIE

A. INTERN BELEID EN OPTREDEN²³

A1. INTERNE MARKT

Bepaling 13 (ex artikel 14)²⁴

1. De ~~Gemeenschap stelt~~ **Unie stelt** de maatregelen vast die ervoor bestemd zijn de interne markt geleidelijk tot stand te brengen ~~in de loop van een periode die eindigt op 31 december 1992~~ overeenkomstig ~~de bepalingen van~~ het onderhavige artikel ~~en van~~, de [artikelen 15 en 26], [artikel 47, lid 2], en de [artikelen 49, 80, 93 en 95], onverminderd de andere bepalingen van ~~dit Verdrag~~ **de Grondwet**.
2. De interne markt omvat een ruimte zonder binnengrenzen waarin het vrije verkeer van goederen, personen, diensten en kapitaal is gewaarborgd volgens de bepalingen van ~~dit Verdrag~~ **de Grondwet**.
3. Op voorstel van de Commissie stelt de Raad ~~met gekwalificeerde meerderheid van stemmen~~ **de Europese verordeningen of besluiten**²⁵ **vast houdende de** noodzakelijke beleidslijnen en voorwaarden om een evenwichtige vooruitgang in het geheel der betrokken sectoren te garanderen²⁶.

²³ In de structuur van het voorontwerp van het constitutioneel verdrag (CONV 369/02) was geen specifieke plaats voorbestemd voor bepalingen betreffende bepaalde gebieden als energie, ruimte, humanitaire hulp, bescherming tegen rampen en sport, waarin inmiddels is voorzien in de ontwerp-artikelen over de bevoegdheden van de Unie (CONV 528/03). De Conventie zal dus moeten laten weten of en waar zij deze bepalingen in het Verdrag opgenomen wil zien.

²⁴ Voorgesteld wordt, de artikelen 14 en 15 op te nemen in het hoofdstuk "interne markt".

²⁵ Niet-wetgevingshandelingen, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003. Gezien het toepassingsgebied van dit lid, wordt voorgesteld te overwegen om eventueel voor wetgevingshandelingen te kiezen.

²⁶ Naar het schijnt is dit lid nooit gebruikt. Moet het worden geschrapt?

Bepaling 14 (ex artikel 15) ²⁷

Bij het formuleren van haar voorstellen met het oog op de verwezenlijking van de doelstellingen van [artikel 14] houdt de Commissie rekening met de inspanning die bepaalde volkshuishoudingen met verschillen in ontwikkeling zich moeten getroosten ~~gedurende het tijdvak van instelling van~~ **voor** de interne markt, en kan zij passende ~~bepalingen~~ **maatregelen** voorstellen.

Indien deze ~~bepalingen~~ **maatregelen** de vorm van afwijkingen aannemen, dienen zij van tijdelijke aard te zijn en de werking van de ~~gemeenschappelijke~~ **interne** markt zo weinig mogelijk te verstoren.

Bepaling 15 (ex artikel 297)

Tekst niet opgenomen, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

Bepaling 16 (ex artikel 298)

Tekst niet opgenomen, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

I. HET VRIJE VERKEER VAN PERSONEN EN DIENSTEN

1. WERKNEMERS

Bepaling 17 (ex artikel 39)

1. ~~Het verkeer van~~ Werknemers **hebben het recht om zich vrij te verplaatsen** binnen de ~~Gemeenschap is vrij~~ **Unie**. ²⁸

2. ~~Dit houdt de afschaffing in van~~ Elke discriminatie op grond van de nationaliteit tussen de werknemers der lidstaten, wat betreft de werkgelegenheid, de beloning en de overige arbeidsvoorwaarden, **is verboden**. ²⁹

3. ~~Het houdt~~ **De werknemers hebben** ³⁰ behoudens de uit hoofde van openbare orde, openbare veiligheid en volksgezondheid gerechtvaardigde beperkingen het recht ~~in~~ om,

a) in te gaan op een feitelijk aanbod tot tewerkstelling,

²⁷ De verwijzing naar de periode waarin de interne markt tot stand moet worden gebracht, is geschrapt. Schrapping van deze verwijzing zou hier echter tot gevolg kunnen hebben dat de bij artikel 15 vastgestelde afwijkingsmogelijkheden, die slechts tijdens de bedoelde periode konden worden toegepast, een blijvend karakter krijgen.

²⁸ Deze formulering is directer, duidelijker en verandert niets aan de inhoud.

²⁹ Deze formulering is directer, duidelijker en verandert niets aan de inhoud.

³⁰ Deze formulering is directer, duidelijker en verandert niets aan de inhoud.

- b) zich te dien einde vrij te verplaatsen binnen het grondgebied der lidstaten,
- c) in een der lidstaten te verblijven teneinde daar een beroep uit te oefenen overeenkomstig de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen welke voor de tewerkstelling van nationale werknemers gelden,
- d) op het grondgebied van een lidstaat verblijf te houden, na er een betrekking te hebben vervuld, overeenkomstig de voorwaarden die ~~zullen~~ worden opgenomen in door de Commissie vast te stellen **Europese uitvoeringsverordeningen**.

4. ~~De bepalingen van~~ Dit artikel ~~zijn~~ **is** niet van toepassing op de betrekkingen in overheidsdienst.

Bepaling 18 (ex artikel 40)

~~De Raad stelt volgens de procedure van artikel 251 en na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité, bij wege van richtlijnen of verordeningen de maatregelen vast welke nodig zijn om~~ De Europese wet of kaderwet stelt de nodige maatregelen vast om tot een vrij verkeer van werknemers te komen zoals dit in [artikel 39] is omschreven. **Deze wordt aangenomen na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.**

De Europese wetten en kaderwetten beogen met name ~~door~~ het volgende:

- a) het verzekeren van een nauwe samenwerking tussen de nationale bestuursinstellingen op het gebied van de arbeid,
- b) het afschaffen van de administratieve procedures en handelwijzen, alsmede van de wachttijden voor het aanvaarden van aangeboden betrekkingen voortvloeiende hetzij uit de nationale wetgeving hetzij uit voordien tussen de lidstaten gesloten overeenkomsten, waarvan de handhaving een beletsel zou vormen voor het vrijmaken van het verkeer van de werknemers,
- c) het afschaffen van alle wachttijden en andere beperkingen gesteld hetzij in de nationale wetgeving hetzij in voordien tussen de lidstaten gesloten overeenkomsten, welke aan de werknemers uit de overige lidstaten andere voorwaarden opleggen voor de vrije keuze van een betrekking dan aan de werknemers van het eigen land,
- d) het instellen van organisatorische voorzieningen door welke de aanbiedingen van en de aanvragen om werk met elkaar in aanraking kunnen worden gebracht en door welke het evenwicht daarvan kan worden vergemakkelijkt onder voorwaarden welke ernstige gevaren voor de levensstandaard en de werkgelegenheid in de verschillende gebieden en industrieën uitsluiten.

Bepaling 19 (ex artikel 41)

De lidstaten begunstigen de uitwisseling van jeugdige werknemers in het kader van een gemeenschappelijk programma.³¹

Bepaling 20 (ex artikel 42)

~~De Raad stelt volgens de wetgevingsprocedure van artikel 251 de maatregelen vast welke~~ Op het gebied van de sociale zekerheid **stelt de Europese wet of kaderwet de nodige maatregelen vast** om het vrije verkeer van werknemers³² tot stand te brengen, met name door een stelsel in te voeren waardoor het mogelijk is voor migrerende werknemers en hun rechthebbenden te waarborgen:

- a) dat, met het oog op het verkrijgen en het behoud van het recht op uitkeringen alsmede voor de berekening daarvan, al die tijdvakken worden bijeengeteld welke door de verschillende nationale wetgevingen in aanmerking worden genomen,
- b) dat de uitkeringen aan personen die op het grondgebied van de lidstaten verblijven, zullen worden betaald.

~~De Raad besluit tijdens de gehele procedure van artikel 251 met eenparigheid van stemmen.~~³³

2. VRIJHEID VAN VESTIGING

Bepaling 21 (ex artikel 43)

In het kader van ~~de volgende bepalingen~~**[dit hoofdstuk]** zijn beperkingen van de vrijheid van vestiging voor onderdanen van een lidstaat op het grondgebied van een andere lidstaat verboden. Dit verbod heeft eveneens betrekking op beperkingen betreffende de oprichting van agentschappen, filialen of dochterondernemingen door de onderdanen van een lidstaat die op het grondgebied van een lidstaat zijn gevestigd.

³¹ Voorgesteld wordt, na te gaan of het nuttig zou zijn deze bepaling "up to date" te maken door de Unie een bevoegdheid toe te kennen waarvan de aard nog zou moeten worden vastgesteld.

³² Met deze rechtsgrondslag kunnen alleen maatregelen worden vastgesteld voor "werknemers", dat wil zeggen in loondienst. Voor de uitbreiding van de "socialezekerheidsverordening" tot werknemers die niet in loondienst zijn is artikel 308 VEG gebruikt. Mocht de Conventie de gevallen waarin gebruik wordt gemaakt van artikel 308 willen beperken, dan zou zij kunnen onderzoeken of het passend is in het hoofdstuk "vestiging", dat van toepassing is op werknemers anders dan in loondienst, in een specifieke rechtsgrondslag hiervoor te voorzien.

³³ Afschaffing van stemming met eenparigheid in de Raad (zie het verslag van Werkgroep IX "Vereenvoudiging", blz. 14 en het aanvullend mandaat van 29 april 2003).

~~De vrijheid van vestiging omvat~~**De onderdanen van een lidstaat hebben**, behoudens de bepalingen van het [hoofdstuk] betreffende het kapitaal, **op het grondgebied van een andere lidstaat het recht van toegang** tot werkzaamheden anders dan in loondienst en de uitoefening daarvan alsmede het recht ondernemingen, en met name vennootschappen in de zin van [de tweede alinea van artikel 48], op te richten en te beheren, overeenkomstig de bepalingen die door de wetgeving van ~~het land~~ **de lidstaat** van vestiging voor de eigen onderdanen zijn vastgesteld.³⁴

Bepaling 22 (ex artikel 44)

1. De Europese kaderwet stelt de maatregelen vast om de vrijheid van vestiging voor een bepaalde werkzaamheid te verwezenlijken ~~beslist de Raad volgens de procedure van artikel 251 en . Zij besluiten na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité bij wege van richtlijnen. Deze wordt vastgesteld na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.~~

2. Het Europees Parlement, de Raad en de Commissie oefenen de taken uit die hun ~~door bovenstaande bepalingen bij lid 1~~ worden toevertrouwd, met name:

- a) door in het algemeen bij voorrang die werkzaamheden te behandelen waarvoor de vrijheid van vestiging een bijzonder nuttige bijdrage levert ter ontwikkeling van de productie en van het handelsverkeer,
- b) door het verzekeren van een nauwe samenwerking tussen de bevoegde nationale bestuursinstellingen teneinde de bijzondere omstandigheden van de verschillende betrokken werkzaamheden binnen de ~~Gemeenschap~~ **Unie** te leren kennen,
- c) door het afschaffen van die bestuursrechtelijke procedures en handelwijzen, voortvloeiende hetzij uit de nationale wetgeving hetzij uit voordien tussen de lidstaten gesloten akkoorden waarvan de handhaving een beletsel zou vormen voor de vrijheid van vestiging,
- d) door ervoor te waken dat de werknemers van een der lidstaten welke op het grondgebied van een andere lidstaat te werk zijn gesteld, op dit grondgebied kunnen verblijven om er anders dan in loondienst werk te verrichten, wanneer zij voldoen aan de voorwaarden waaraan zij zouden moeten voldoen indien zij op het tijdstip waarop zij genoemde bezigheid willen opvatten, eerst in die staat zouden zijn aangekomen,
- e) door de verwerving en de exploitatie mogelijk te maken van op het grondgebied van een lidstaat gelegen grondbezit door een onderdaan van een andere lidstaat, voorzover de beginselen van [artikel 33, lid 2,] niet worden aangetast,

³⁴ Deze formulering is directer, duidelijker en verandert niets aan de inhoud (zie ook artikel 39 betreffende de werknemers).

- f) door de geleidelijke opheffing der beperkingen van de vrijheid van vestiging in elke in behandeling genomen tak van werkzaamheid toe te passen enerzijds op de oprichtingsvoorwaarden op het grondgebied van een lidstaat van agentschappen, filialen of dochterondernemingen en anderzijds op de toelatingsvoorwaarden voor het personeel van de hoofdvestiging tot de organen van beheer of toezicht van deze agentschappen, filialen of dochterondernemingen,
- g) door, voorzover nodig, de waarborgen te coördineren welke in de lidstaten worden verlangd van de rechtspersonen in de zin van [de tweede alinea van artikel 48], om de belangen te beschermen zowel van de deelnemers in die rechtspersonen als van derden, teneinde die waarborgen gelijkwaardig te maken,
- h) door ervoor te zorgen dat de voorwaarden van vestiging niet worden vervalst als gevolg van steunmaatregelen van de lidstaten.

Bepaling 23 (ex artikel 45)

~~De bepalingen van~~ Dit hoofdstuk ~~zijn~~ **is**, wat de betrokken lidstaat betreft, niet van toepassing op de werkzaamheden ter uitoefening van het openbaar gezag in deze staat, zelfs indien deze slechts voor een bepaalde gelegenheid worden verricht.³⁵

~~De Raad kan op voorstel van de Commissie, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen op voorstel van de Commissie besluiten dat de bepalingen van maatregelen vaststellen waarbij dit hoofdstuk op De Europese wet of kaderwet~~ ³⁶ **kan** bepaalde werkzaamheden ~~niet van de toepassing zijn van dit hoofdstuk vrijstellen.~~

Bepaling 24 (ex artikel 46)

1. ~~De voorschriften van~~ [Dit hoofdstuk] en de uit hoofde daarvan **vastgestelde** maatregelen doen niet af aan de toepasselijkheid van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen **van de lidstaten** waarbij een bijzondere regeling is vastgesteld voor vreemdelingen, welke bepalingen uit hoofde van de openbare orde, de openbare veiligheid en de volksgezondheid gerechtvaardigd zijn.

2. ~~Het Europees Parlement en de Raad stelt stellen volgens de wetgevingsprocedure van artikel 251 richtlijnen vast~~ De **Europese kaderwet coördineert voornoemde de in lid 1 bedoelde nationale bepalingen.**

Bepaling 25 (ex artikel 47)³⁷

1. **De Europese kaderwet vergemakkelijkt** de toegang tot werkzaamheden, anders dan in loondienst, en de uitoefening daarvan ~~te vergemakkelijken, stelt stellen het Europees Parlement en de Raad volgens de wetgevingsprocedure van artikel 251 richtlijnen vast~~ **Europese kaderwetten vast** inzake:

³⁵ De formulering in de Franse versie is directer, duidelijker en verandert niets aan de inhoud (n.v.t. in de Nederlandse versie).

³⁶ Omschakeling op medebeslissing, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

³⁷ Voorgesteld wordt, de leden 1 en 2 samen te voegen, omdat ze dezelfde procedure behelzen (na de afschaffing van stemming met eenparigheid in de Raad, zoals in overweging gegeven in het verslag van Werkgroep IX "Vereenvoudiging", blz. 14).

- a) de onderlinge erkenning van diploma's, certificaten en andere titels;
- b) de coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der lidstaten betreffende de toegang tot werkzaamheden, anders dan in loondienst, en de uitoefening daarvan.

~~2. Met hetzelfde doel stelt de Raad volgens de procedure van artikel 251 richtlijnen vast inzake de coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der lidstaten betreffende de toegang tot werkzaamheden, anders dan in loondienst, en de uitoefening daarvan. De Raad besluit tijdens de gehele procedure van artikel 251 met eenparigheid van stemmen, over richtlijnen waar van de uitvoering in ten minste een der lidstaten een wijziging van de in de wetgeving neergelegde beginselen betreffende de regeling van beroepen met zich meebrengt voor wat betreft opleiding en voorwaarden voor toegang van natuurlijke personen. In alle overige gevallen besluit de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen.~~³⁸

3. Wat de geneeskundige, paramedische en farmaceutische beroepen betreft, is de geleidelijke opheffing van de beperkingen afhankelijk van de coördinatie van de voorwaarden waaronder zij in de verschillende lidstaten worden uitgeoefend.

Bepaling 26 (ex artikel 48)

De vennootschappen welke in overeenstemming met de wetgeving van een lidstaat zijn opgericht en welke hun statutaire zetel, hun hoofdbestuur of hun hoofdvestiging binnen de ~~Gemeenschap~~ **Unie** hebben, worden voor de toepassing van ~~de bepalingen van~~ [dit hoofdstuk] gelijkgesteld met de natuurlijke personen die onderdaan zijn van de lidstaten.

Onder vennootschappen worden verstaan maatschappen naar burgerlijk recht of handelsrecht, de coöperatieve verenigingen of vennootschappen daaronder begrepen, en de overige rechtspersonen naar publiek- of privaatrecht, met uitzondering van vennootschappen welke geen winst beogen.

Bepaling 27 (ex artikel 294)

Tekst niet opgenomen, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003

3. VRIJHEID VAN DIENSTVERRICHTING

Bepaling 28 (ex artikel 49)

In het kader van ~~de volgende bepalingen~~ [dit hoofdstuk] zijn de beperkingen op het vrij verrichten van diensten binnen de ~~Gemeenschap~~ **Unie** verboden ten aanzien van de onderdanen der lidstaten die in een ~~ander land van de Gemeenschap~~ **andere lidstaat** zijn gevestigd dan die waarin degene gevestigd is te wiens behoeve de dienst wordt verricht.

³⁸ Afschaffing van stemming met eenparigheid in de Raad (zie het verslag van Werkgroep IX "Vereenvoudiging", blz. 14) en het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

~~De Raad kan op voorstel van de Commissie, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen op voorstel van de Commissie de bepalingen van maatregelen vaststellen waarbij De Europese wet of kaderwet~~³⁹ kan het genot van dit hoofdstuk van toepassing verklaren ~~wordt verklaard ten gunste van~~ uitbreiden tot de onderdanen van een derde staat die diensten verrichten en binnen de Gemeenschap Unie gevestigd zijn.

Bepaling 29 (ex artikel 50)

In de zin van ~~dit Verdrag~~ **de Grondwet** worden als diensten beschouwd de dienstverrichtingen welke gewoonlijk tegen vergoeding geschieden, voorzover de bepalingen, betreffende het vrij verkeer van goederen, kapitaal en personen op deze dienstverrichtingen niet van toepassing zijn.

De diensten omvatten met name werkzaamheden:

- a) van industriële aard,
- b) van commerciële aard,
- c) van het ambacht,
- d) van de vrije beroepen.

Onverminderd ~~de bepalingen van~~ [het hoofdstuk] betreffende het recht van vestiging, kan degene die de diensten verricht, daartoe zijn werkzaamheden tijdelijk uitoefenen in ~~het land~~ **de lidstaat** waar de dienst wordt verricht, onder dezelfde voorwaarden als die welke ~~dat land~~ **die staat** aan zijn eigen onderdanen oplegt.

Bepaling 30 (ex artikel 51)

1. Het vrije verkeer van de diensten op het gebied van het vervoer wordt geregeld door ~~de bepalingen voorkomende in de~~ [titel] betreffende het vervoer.

2. De liberalisatie van de door banken en verzekeringsmaatschappijen verrichte diensten waarmede kapitaalverplaatsingen gepaard gaan, moet worden verwezenlijkt in overeenstemming met de liberalisatie van het kapitaalverkeer.

³⁹ Omschakeling op medebeslissing, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

Bepaling 31 (ex artikel 52)

1. ~~Teneinde De Europese kaderwet~~⁴⁰ ~~stelt maatregelen vast om de vrijheid tot het verrichten van een bepaalde dienst te verwezenlijken., stelt de Raad op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité alsook van het Europees Parlement, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen richtlijnen vast Europese kaderwetten vast. Hij besluit Deze wordt na raadpleging van het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité vastgesteld.~~

2. De in lid 1 bedoelde ~~richtlijnen~~ **Europese kaderwetten** hebben in het algemeen bij voorrang betrekking op de diensten welke rechtstreeks van invloed zijn op de productiekosten of waarvan de liberalisatie bijdraagt tot het vergemakkelijken van het goederenverkeer.

Bepaling 32 (ex artikel 53)⁴¹

De lidstaten verklaren zich bereid, bij de liberalisatie van diensten verder te gaan dan waartoe zij op grond van de krachtens [artikel 52, lid 1,] vastgestelde ~~richtlijnen~~ **Europese kaderwet** verplicht zijn, indien hun algemene economische toestand en de toestand in de betrokken sector dit toelaten.

De Commissie doet de betrokken lidstaten daartoe aanbevelingen.

Bepaling 33 (ex artikel 54)⁴²

Zolang de beperkingen op het vrij verrichten van diensten niet zijn opgeheven, passen de lidstaten deze zonder onderscheid naar nationaliteit of naar verblijfplaats toe op al degenen die diensten verrichten als bedoeld in [de eerste alinea van artikel 49].

Bepaling 34 (ex artikel 55)

De ~~bepalingen van de~~ [artikelen 45 tot en met 48] zijn van toepassing op het onderwerp dat in [dit hoofdstuk] is geregeld.

~~[4. — VISA, ASIEL EN IMMIGRATIE EN ANDERE BELEIDSTERREINEN DIE VERBAND HOUDEN MET HET VRIJE VERKEER VAN PERSONEN]~~⁴³

⁴⁰ Vervanging van de raadpleging door medebeslissing, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

⁴¹ Het is de vraag of handhaving van een dergelijke bepaling wel zin heeft.

⁴² Omwille van de samenhang zou overwogen kunnen worden hiervan een horizontale bepaling voor de vier vrijheden te maken.

⁴³ Deze titel is opgenomen in hoofdstuk A4 om rekening te houden met de meest recente ontwerp-tekst over de ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid, die momenteel door het Præsidium wordt bestudeerd.

II. HET VRIJE VERKEER VAN GOEDEREN

1. DOUANE-UNIE

Bepaling 35 (ex artikel 23)

1. ~~De Gemeenschap is gegrondvest op~~ **Unie omvat mede** een douane-unie die zich uitstrekt over het gehele goederenverkeer en die zowel het verbod meebrengt van in- en uitvoerrechten en van alle heffingen van gelijke werking in het verkeer tussen de lidstaten onderling als de invoering van een gemeenschappelijk douanetarief voor hun betrekkingen met derde landen.

2. ~~De bepalingen van [Artikel 25] en van [hoofdstuk 2] van [deze titel] zijn van toepassing op de producten welke van oorsprong zijn uit de lidstaten alsook op de producten uit derde landen welke zich in de lidstaten in het vrije verkeer bevinden.~~

Bepaling 36 (ex artikel 24)

Als zich bevindend in het vrije verkeer in een lidstaat worden beschouwd: de producten uit derde landen waarvoor in genoemde staat de invoerformaliteiten zijn verricht en de verschuldigde douanerechten en heffingen van gelijke werking zijn voldaan en waarvoor geen gehele of gedeeltelijke teruggave van die rechten en heffingen is verleend.

Bepaling 37 (ex artikel 25)

In- en uitvoerrechten of heffingen van gelijke werking zijn tussen de lidstaten verboden. Zulks geldt eveneens voor douanerechten van fiscale aard.

Bepaling 38 (ex artikel 26)

~~De Raad stelt op voorstel van de Commissie, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen de maatregelen vast waarbij de rechten van het gemeenschappelijk douanetarief worden vastgesteld.~~
De Raad stelt, op voorstel van de Commissie, de Europese verordeningen of besluiten vast tot vaststelling van de rechten van het gemeenschappelijk douanetarief. ⁴⁴

Bepaling 39 (ex artikel 27)

Bij de uitvoering van de taken die haar krachtens de bepalingen van dit hoofdstuk toevertrouwd zijn, laat de Commissie zich leiden door:

⁴⁴ Niet-wetgevingshandelingen, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

- a) de noodzaak het handelsverkeer tussen de lidstaten en derde landen te bevorderen,
- b) de ontwikkeling van de mededingingsvoorwaarden binnen de **Gemeenschap Unie** in de mate waarin deze ontwikkeling het vermogen tot mededinging van de ondernemingen zal doen toenemen,
- c) de behoeften van de **Gemeenschap Unie** aan grondstoffen en halffabrikaten, waarbij zij ervoor waakt dat de mededingingsvoorwaarden met betrekking tot eindproducten tussen de lidstaten niet worden vervalst,
- d) de noodzaak om ernstige verstoringen van het economisch leven der lidstaten te vermijden en een rationele ontwikkeling van de productie alsook een verruiming van het verbruik in de **Gemeenschap Unie** te waarborgen.

[1 BIS. DOUANESAMENWERKING] ⁴⁵

Bepaling 40 (ex artikel 135)

Binnen het toepassingsgebied van ~~dit Verdrag de Grondwet neemt stellen het Europees Parlement en de Raad volgens de wetgevingsprocedure van artikel 251 stelt de Europese kaderwet maatregelen vast ter versterking~~ van de douanesamenwerking tussen de lidstaten onderling en tussen de lidstaten en de Commissie. Deze maatregelen hebben geen betrekking op de toepassing van het nationale strafrecht of de nationale rechtsbedeling.

2. VERBOD OP KWANTITATIEVE BEPERKINGEN

Bepaling 41 (ex artikel 28) ⁴⁶

Kwantitatieve invoer- **en uitvoer**beperkingen en alle maatregelen van gelijke werking zijn tussen de lidstaten verboden.

~~Artikel 29~~

~~Kwantitatieve uitvoerbeperkingen en alle maatregelen van gelijke werking zijn tussen de lidstaten verboden.~~

⁴⁵ Voorstel voor een kop die niet voorkomt in de structuur van 28 oktober 2002.

⁴⁶ Voorgesteld wordt dit artikel samen te voegen met artikel 29.

Bepaling 42 (ex artikel 30)

~~De bepalingen van de [Artikelen 28] en 29 vormen~~ **vormt** geen beletsel voor verboden of beperkingen van invoer, uitvoer of doorvoer, welke gerechtvaardigd zijn uit hoofde van bescherming van de openbare zedelijkheid, de openbare orde, de openbare veiligheid, de gezondheid en het leven van personen, dieren of planten, het nationaal artistiek historisch en archeologisch bezit of uit hoofde van bescherming van de industriële en commerciële eigendom. Deze verboden of beperkingen mogen echter geen middel tot willekeurige discriminatie noch een verkapte beperking van de handel tussen de lidstaten vormen.

Bepaling 43 (ex artikel 31)

1. De lidstaten passen hun nationale monopolies van commerciële aard aan in dier voege dat elke discriminatie tussen de onderdanen van de lidstaten wat de voorwaarden van de voorziening en afzet betreft is uitgesloten.

~~De bepalingen van~~ Dit artikel ~~zijn~~ **is** van toepassing op elk lichaam waardoor een lidstaat de invoer of de uitvoer tussen de lidstaten in rechte of in feite rechtstreeks of zijdelings beheerst, leidt of aanmerkelijk beïnvloedt. ~~Deze bepalingen zijn~~ **Het is** tevens van toepassing op de door een staat gedelegeerde monopolies.

2. De lidstaten onthouden zich ervan enige nieuwe maatregel te treffen welke tegen de in [lid 1] vermelde beginselen indruist of de draagwijdte van de artikelen inzake het verbod op douanerechten en kwantitatieve beperkingen tussen de lidstaten beperkt.

3. Wanneer er een monopolie van commerciële aard bestaat, dat een regeling ter vergemakkelijking van de afzet of van de valorisatie van landbouwproducten omvat, dienen bij de toepassing van ~~de bepalingen van~~ dit artikel gelijkwaardige waarborgen te worden gegeven voor de werkgelegenheid en de levensstandaard van de betrokken producenten.

III. KAPITAAL EN BETALINGEN

Bepaling 44 (ex artikel 56) ⁴⁷

1. In het kader van ~~de bepalingen van~~ dit hoofdstuk zijn alle beperkingen van **zowel** het kapitaalverkeer **als de betalingen** tussen lidstaten onderling en tussen lidstaten en derde landen verboden.

2. In het kader van ~~de bepalingen van~~ dit hoofdstuk zijn alle beperkingen van het betalingsverkeer ~~tussen lidstaten onderling en tussen lidstaten en derde landen verboden.~~

⁴⁷ Voorgesteld wordt, de leden 1 en 2 samen te voegen.

Bepaling 45 (ex artikel 57)

1. ~~Het bepaalde in~~ [Artikel 56] doet geen afbreuk aan de toepassing op derde landen van beperkingen die op 31 december 1993 bestaan uit hoofde van nationaal of ~~Gemeenschapsrecht~~ **Unierecht** inzake het kapitaalverkeer naar of uit derde landen in verband met directe investeringen - met inbegrip van investeringen in onroerende goederen -, vestiging, het verrichten van financiële diensten of de toelating van waardepapieren tot de kapitaalmarkten.

2. De Europese wet of kaderwet ⁴⁸ **stelt de maatregelen vast** inzake het kapitaalverkeer naar of uit derde landen in verband met directe investeringen - met inbegrip van investeringen in onroerende goederen -, vestiging, het verrichten van financiële diensten of de toelating van waardepapieren tot de kapitaalmarkten.

De Raad en het Europees Parlement trachten de doelstelling van een niet aan beperkingen onderworpen vrij kapitaalverkeer tussen lidstaten en derde landen zoveel mogelijk te bereiken, onverminderd de overige [hoofdstukken] van ~~dit Verdrag de Grondwet. kan hij, , op voorstel van de Commissie met gekwalificeerde meerderheid van stemmen maatregelen vaststellen betreffende het kapitaalverkeer naar of uit derde landen in verband met directe investeringen - met inbegrip van investeringen in onroerende goederen -, vestiging, het verrichten van financiële diensten of de toelating van waardepapieren tot de kapitaalmarkten.~~ ⁴⁹

3. ~~Voor~~ **In afwijking van lid 2 kunnen** besluit met eenparigheid van stemmen voor het vaststellen van maatregelen uit hoofde van dit lid die in het ~~Gemeenschapsrecht~~ **Unierecht** een achteruitgang op het gebied van de liberalisatie van het kapitaalverkeer naar of uit derde landen vormen, ~~is eenparigheid van stemmen vereist~~ **alleen worden vastgesteld bij een Europese wet of kaderwet van de Raad. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen na raadpleging van het Europees Parlement.** ⁵⁰

Bepaling 46 (ex artikel 58)

1. [Artikel 56] doet niets af aan het recht van de lidstaten:

- a) de terzake dienende bepalingen van hun belastingwetgeving toe te passen die onderscheid maken tussen belastingplichtigen die niet in dezelfde situatie verkeren met betrekking tot hun vestigingsplaats of de plaats waar hun kapitaal is belegd;
- b) alle nodige ~~maatregelen te nemen~~ **regelingen te treffen** om overtredingen van de nationale **wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen** ~~wetten en voorschriften~~ tegen te gaan, met name op fiscaal gebied en met betrekking tot het bedrijfseconomisch toezicht op financiële instellingen, of te voorzien in procedures voor de kennisgeving van kapitaalbewegingen ter informatie van de overheid of voor statistische doeleinden, dan wel maatregelen te nemen die op grond van de openbare orde of de openbare veiligheid gerechtvaardigd zijn.

⁴⁸ Overschakeling op medebeslissing, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

⁴⁹ Om redactionele redenen is het beter deze twee leden van plaats te verwisselen.

⁵⁰ Uit het aanvullend mandaat van 29 april 2003 blijkt dat in dit lid in een raadpleging van het Europees Parlement moet worden voorzien.

2. ~~De bepalingen van Dit~~ [hoofdstuk] ~~doen~~ **doet** geen afbreuk aan de toepasbaarheid van beperkingen inzake het recht van vestiging welke verenigbaar zijn met ~~dit Verdrag~~ **de Grondwet**.

3. De in de leden 1 en 2 bedoelde maatregelen en procedures mogen geen middel tot willekeurige discriminatie vormen, noch een verkapte beperking van het vrije kapitaalverkeer en betalingsverkeer als omschreven in [artikel 56].

Bepaling 47 (ex artikel 59)

Wanneer, in uitzonderlijke omstandigheden, het kapitaalverkeer naar of uit derde landen ernstige moeilijkheden veroorzaakt of dreigt te veroorzaken voor de werking van de economische en monetaire unie, kan de Raad op voorstel van de Commissie **Europese verordeningen of besluiten vaststellen** ⁵¹ ~~waarbij en na raadpleging van de ECB met gekwalificeerde meerderheid van stemmen~~ ten aanzien van derde landen **vrijwaringsmaatregelen worden vastgesteld** voor een periode van ten hoogste zes maanden, indien deze maatregelen strikt noodzakelijk zijn. **Hij besluit na raadpleging van de Europese Centrale Bank.**

[III BIS. BEPALINGEN BETREFFENDE BELASTINGEN] ⁵²

Bepaling 48 (ex artikel 90)

De lidstaten heffen op producten van de overige lidstaten, al dan niet rechtstreeks, geen hogere binnenlandse belastingen van welke aard ook dan die welke, al dan niet rechtstreeks, op gelijksoortige nationale producten worden geheven.

Bovendien heffen de lidstaten op de producten van de overige lidstaten geen zodanige binnenlandse belastingen, dat daardoor andere producties zijdelings worden beschermd.

Bepaling 49 (ex artikel 91)

Bij de uitvoer ⁵³ van producten **van een lidstaat** naar het grondgebied van een ~~der lidstaten~~ **andere lidstaat** mag de teruggave van binnenlandse belastingen niet het bedrag overschrijden dat daarop al dan niet rechtstreeks geheven is.

⁵¹ Dit artikel wordt niet genoemd in het aanvullend mandaat van 29 april 2003. Een vrijwaringsmaatregel van beperkte duur valt op het eerste gezicht onder de categorie van niet-wetgevingshandelingen. Er wordt daarom voorgesteld hier de twee soorten niet-wetgevingshandelingen die de Raad kan vaststellen, te vermelden.

⁵² Voorstel voor een kop die niet voorkomt in de structuur van 28 oktober 2002.

⁵³ Het gebruik van het woord "uitvoer" moet opnieuw worden overwogen, aangezien het de handel tussen lidstaten betreft.

Bepaling 50 (ex artikel 92)

Met betrekking tot andere belastingen dan de omzetbelasting, de accijnzen en de overige indirecte belastingen mogen vrijstellingen en teruggaven bij uitvoer naar de andere lidstaten slechts worden verleend en compenserende belastingen bij invoer uit de lidstaten slechts worden geheven, voorzover de bedoelde ~~maatregelen~~ **regelingen** van tevoren voor een beperkte periode bij een door de Raad, **op voorstel van de Commissie, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen op voorstel van de Commissie aangenomen Europees besluit** ⁵⁴ zijn goedgekeurd.

Bepaling 51 (ex artikel 93)

De Raad stelt op voorstel van de Commissie ~~en na raadpleging van het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité met eenparigheid van stemmen de bepalingen vast~~ **maatregelen** ⁵⁵ **vast** die betrekking hebben op de harmonisatie van de wetgevingen inzake de omzetbelasting, de accijnzen en de andere indirecte belastingen, voorzover deze harmonisatie noodzakelijk is om de instelling en de werking van de interne markt ~~binnen de in artikel 14 gestelde termijn~~ ⁵⁶ te verzekeren. **De Raad besluit na raadpleging van het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité.**

IV. ONDERLINGE AANPASSING VAN DE WETGEVINGEN

Bepaling 52 (ex artikel 94) ⁵⁷

~~De Raad stelt op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité met eenparigheid van stemmen richtlijnen vast~~ **Bij een Europese kaderwet van de Raad wordt overgegaan** tot de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der lidstaten welke rechtstreeks van invloed zijn op de instelling of de werking van de ~~gemeenschappelijke~~ **interne markt. Hij** **De Raad besluit na raadpleging van het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité.**

⁵⁴ Niet-wetgevingshandeling, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

⁵⁵ Het aanvullend mandaat van 29 april 2003 bepaalt niet welke rechtshandelingen in dit lid worden gebruikt.

⁵⁶ Er is voorgesteld deze termijn (31.12.1992) te schrappen (zie voetnoot bij artikel 14).

⁵⁷ Momenteel kunnen uit hoofde van de artikelen 94 en 95 alleen maatregelen worden vastgesteld die een "onderlinge aanpassing van de nationale wetgevingen" behelzen. Daardoor wordt gebruik gemaakt van artikel 308 in bepaalde gevallen die de interne markt betreffen, zonder dat evenwel een harmonisatie van de nationale wetgevingen wordt verondersteld. Dat is onder meer het geval bij de instelling van een communautair intellectueel eigendomsrecht bovenop de nationale rechten. Mocht de Conventie het gebruik van artikel 308 willen beperken, dan zou zij kunnen nagaan of het passend zou zijn ofwel specifieke rechtsgrondslagen te scheppen, ofwel de verwijzing naar de "onderlinge aanpassing van de wetgevingen" in de artikelen 94 en 95 te wijzigen, om het betrokken optreden mogelijk te maken. Voorts zou de Conventie zich kunnen buigen over het verband tussen de artikelen 94 en 95 onderling (zie de uitleg in bijlage II bij het verslag van 13 maart 2003).

1. In afwijking van [artikel 94] en tenzij in ~~dit Verdrag~~ **de Grondwet** anders is bepaald, ~~zijn de volgende bepalingen is dit artikel~~ van toepassing voor de verwezenlijking van de doelstellingen van [artikel 14]. ~~De Raad stelt stellen volgens de wetgevingsprocedure van artikel 251 en na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité~~ Bij Europese wet of kaderwet wordt overgegaan tot de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke regelingen van de lidstaten die de instelling en de werking van de interne markt betreffen. **Zij wordt vastgesteld na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.**
2. Lid 1 is niet van toepassing op de fiscale bepalingen, op de bepalingen inzake het vrije verkeer van personen en op de bepalingen inzake de rechten en belangen van werknemers.
3. De Commissie zal bij haar ~~in~~ **uit hoofde van** lid 1 **ingediende** ~~bedoelde~~ voorstellen op het gebied van de volksgezondheid, de veiligheid, de milieubescherming en de consumentenbescherming uitgaan van een hoog beschermingsniveau, daarbij in het bijzonder rekening houdend met alle nieuwe ontwikkelingen die op wetenschappelijke gegevens zijn gebaseerd. Ook het Europees Parlement en de Raad zullen binnen hun respectieve bevoegdheden deze doelstelling trachten te verwezenlijken.
4. Wanneer een lidstaat het, nadat ~~de Raad of de Commissie~~ een harmonisatiemaatregel ~~heeft is~~ vastgesteld **bij Europese wet of kaderwet of bij een verordening van de Commissie**, noodzakelijk acht nationale regelingen te handhaven die hun rechtvaardiging vinden in gewichtige eisen als bedoeld in [artikel 30] of verband houdend met de bescherming van het milieu of het arbeidsmilieu, geeft hij zowel van die regelingen als van de redenen voor het handhaven ervan, kennis aan de Commissie.
5. Wanneer een lidstaat het na het vaststellen van een harmonisatiemaatregel ~~door de Raad of de Commissie~~ **bij een Europese wet of een Europese kaderwet of bij een verordening van de Commissie** noodzakelijk acht, nationale regelingen te treffen die gebaseerd zijn op nieuwe wetenschappelijke gegevens die verband houden met de bescherming van het milieu of het arbeidsmilieu vanwege een specifiek probleem dat zich in die lidstaat heeft aangediend nadat de harmonisatiemaatregel is vastgesteld, stelt hij de Commissie voorts, onverminderd lid 4, in kennis van de genomen regelingen en de ~~redenen voor het vaststellen ervan~~ **motivering ervoor**.
6. Binnen zes maanden na de in de leden 4 en 5 bedoelde kennisgevingen ~~keurt stelt~~ de Commissie **een Europees besluit vast waarbij** de betrokken nationale regelingen **worden goedgekeurd** of ~~wijst die afgewezen~~, nadat zij heeft nagegaan of zij al dan niet een middel tot willekeurige discriminatie, een verkapte beperking van de handel tussen de lidstaten, of een hinderpaal voor de werking van de interne markt vormen.

Indien de Commissie binnen deze termijn geen besluit vaststelt, worden de in lid 4 en lid 5 bedoelde nationale bepalingen geacht te zijn goedgekeurd.

⁵⁸ Zie voorstel in de vorige voetnoot.

Indien het complexe karakter van de aangelegenheid zulks rechtvaardigt en er geen gevaar bestaat voor de gezondheid van de mens, kan de Commissie de betrokken lidstaat ervan in kennis stellen dat de in dit lid bedoelde termijn met ten hoogste zes maanden kan worden verlengd.

7. Indien een lidstaat krachtens [lid 6] gemachtigd is om nationale regelingen te handhaven of te treffen die afwijken van een harmonisatiemaatregel, onderzoekt de Commissie onverwijld of er een aanpassing van die maatregel moet worden voorgesteld.

8. Indien een lidstaat een specifiek probleem in verband met volksgezondheid aan de orde stelt op een gebied waarop eerder harmonisatiemaatregelen zijn genomen, brengt hij dit ter kennis van de Commissie die onverwijld onderzoekt of zij passende maatregelen aan ~~de Raad~~ moet voorstellen.

9. In afwijking van de procedure van de [artikelen 226 en 227] kan de Commissie of een lidstaat zich rechtstreeks tot het Hof van Justitie wenden indien zij/hij meent dat een andere lidstaat misbruik maakt van de in dit artikel bedoelde bevoegdheden.

10. ~~De in dit artikel Boven~~bedoelde harmonisatiemaatregelen omvatten, in passende gevallen, een vrijwaringsclausule die de lidstaten machtigt om, op grond van één of meer van de in [artikel 30] bedoelde niet-economische redenen, voorlopige ~~maatregelen~~ **regelingen** te treffen die aan een ~~economische~~ **communautaire** toetsingsprocedure **door de Unie** worden onderworpen.

Bepaling 54 (ex artikel 96)

Ingeval de Commissie vaststelt dat een dispariteit tussen de wettelijke of bestuursrechtelijke regelingen der lidstaten de mededingingsvoorwaarden op de ~~gemeenschappelijke~~ **interne** markt vervalst en ~~zodoende~~ een distorsie veroorzaakt welke moet worden opgeheven, raadpleegt zij de betrokken lidstaten.

Indien deze raadpleging niet leidt tot overeenstemming **heft de Europese kaderwet** ⁵⁹ ~~waardoor de betrokken distorsie op wordt opgeheven, stelt de Raad op voorstel van de Commissie, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen op voorstel van de Commissie de voor dat doel noodzakelijke richtlijnen vast. De Commissie en de Raad kunnen~~ Alle andere dienstige maatregelen waarin **het Verdrag** voorziet **kunnen worden vastgesteld.**

Bepaling 55 (ex artikel 97)

1. Wanneer er aanleiding bestaat te vrezen dat de vaststelling of de wijziging van een **nationale** wettelijke of bestuursrechtelijke regeling een distorsie in de zin van [artikel 96] veroorzaakt, raadpleegt de lidstaat, die daartoe wil overgaan, de Commissie. Na de lidstaten te hebben geraadpleegd, ~~beveelt doet~~ de Commissie de betrokken staten **een aanbeveling betreffende de** passende maatregelen ~~aan~~ om deze distorsie te voorkomen.

⁵⁹ Overgang naar medebeslissing, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

2. Indien de lidstaat die nationale regelingen wil vaststellen of wijzigen niet handelt overeenkomstig de aanbeveling welke de Commissie hem heeft gedaan, kan bij toepassing van [artikel 96] van de andere lidstaten niet worden verlangd dat zij hun nationale regelingen wijzigen om deze distorsie op te heffen. Indien de lidstaat die aan de aanbeveling van de Commissie geen gevolg heeft gegeven, een distorsie veroorzaakt waarvan alleen hijzelf nadeel ondervindt, ~~zijn de bepalingen van~~ is artikel 96 niet van toepassing.

A2. ECONOMISCH EN MONETAIR BELEID

TITEL VII

HET ECONOMISCH EN MONETAIR BELEID

Deze titel is niet afgedrukt, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

A3. BELEID OP ANDERE SPECIFIEKE GEBIEDEN

I. REGELS BETREFFENDE DE MEDEDINGING

[AFDELING I

REGELS VOOR DE ONDERNEMINGEN]

Bepaling 56 (ex artikel 81)

1. Onverenigbaar met de ~~gemeenschappelijke~~ **interne** markt en verboden zijn alle overeenkomsten tussen ondernemingen, alle besluiten van ondernemersverenigingen en alle onderling afgestemde feitelijke gedragingen welke de handel tussen lidstaten ongunstig kunnen beïnvloeden en ertoe strekken of ten gevolge hebben dat de mededinging binnen de ~~gemeenschappelijke~~ **interne** markt wordt verhinderd, beperkt of vervalst en met name die welke bestaan in:

- a) het rechtstreeks of zijdelings bepalen van de aan- of verkoopprijzen of van andere contractuele voorwaarden,

- b) het beperken of controleren van de productie, de afzet, de technische ontwikkeling of de investeringen,
- c) het verdelen van de markten of van de voorzieningsbronnen,
- d) het ten opzichte van handelspartners toepassen van ongelijke voorwaarden bij gelijkwaardige prestaties, hun daarmee nadeel berokkenend bij de mededinging,
- e) het afhankelijk stellen van het sluiten van overeenkomsten van de aanvaarding door de handelspartners van bijkomende prestaties welke naar hun aard of volgens het handelsgebruik geen verband houden met het onderwerp van deze overeenkomsten.

2. De krachtens dit artikel verboden overeenkomsten of besluiten zijn van rechtswege nietig.

3. ~~De bepalingen van~~ Lid 1 van dit artikel ~~kunnen~~ **kan** echter buiten toepassing worden verklaard

- a) voor elke overeenkomst of groep van overeenkomsten tussen ondernemingen,
- b) voor elk besluit of groep van besluiten van ondernemersverenigingen, en
- c) voor elke onderling afgestemde feitelijke gedraging of groep van gedragingen die bijdragen tot verbetering van de productie of van de verdeling der producten of tot verbetering van de technische of economische vooruitgang, mits een billijk aandeel in de daaruit voortvloeiende voordelen de gebruikers ten goede komt, en zonder nochtans aan de betrokken ondernemingen
- d) beperkingen op te leggen welke voor het bereiken van deze doelstellingen niet onmisbaar zijn,
- e) de mogelijkheid te geven, voor een wezenlijk deel van de betrokken producten de mededinging uit te schakelen.

Bepaling 57 (ex artikel 82)

Onverenigbaar met de ~~gemeenschappelijke~~ **interne** markt en verboden, voorzover de handel tussen lidstaten daardoor ongunstig kan worden beïnvloed, is het, dat een of meer ondernemingen misbruik maken van een machtspositie op de ~~gemeenschappelijke~~ **interne** markt of op een wezenlijk deel daarvan.

Dit misbruik kan met name bestaan in:

- a) het rechtstreeks of zijdelings opleggen van onbillijke aan- of verkoopprijzen of van andere onbillijke contractuele voorwaarden,
- b) het beperken van de productie, de afzet of de technische ontwikkeling ten nadele van de verbruikers,

- c) het toepassen ten opzichte van handelspartners van ongelijke voorwaarden bij gelijkwaardige prestaties, hun daarmee nadeel berokkenend bij de mededinging,
- d) het feit dat het sluiten van overeenkomsten afhankelijk wordt gesteld van het aanvaarden door de handelspartners van bijkomende prestaties, welke naar hun aard of volgens het handelsgebruik geen verband houden met het onderwerp van deze overeenkomsten.

Bepaling 58 (ex artikel 83)

1. De Raad stelt op voorstel van de Commissie, de Europese verordeningen⁶⁰ of richtlijnen voor de toepassing van de beginselen neergelegd in de [artikelen 81 en 82] worden door de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen, op voorstel van de Commissie vastgesteld vast. Hij besluit na raadpleging van het Europees Parlement.

2. De in lid 1 bedoelde voorschriften Europese verordeningen hebben met name ten doel:

- a) nakoming van de in [artikel 81, lid 1,] en in [artikel 82] bedoelde verbodsbepalingen te verzekeren door de instelling van geldboeten en dwangsommen;
- b) de wijze van toepassing van [artikel 81, lid 3,] vast te stellen met inachtneming van de noodzaak, enerzijds een doeltreffend toezicht te verzekeren, anderzijds de administratieve controle zoveel mogelijk te vereenvoudigen;
- c) in voorkomende gevallen, de werkingssfeer van de bepalingen van de [artikelen 81 en 82] voor de verschillende bedrijfstakken nader vast te stellen;
- d) de taak van de Commissie onderscheidenlijk van het Hof van Justitie bij de toepassing van de in dit lid bedoelde bepalingen vast te stellen;
- e) de verhouding vast te stellen tussen de nationale wetgevingen enerzijds en de bepalingen van deze afdeling, alsmede de uitvoeringsbepalingen Europese verordeningen die ter uitvoering van dit artikel worden vastgesteld anderzijds.

Bepaling 59 (ex artikel 84)

Tot op het tijdstip Tot de datum van inwerkingtreding van de voorschriften Europese verordeningen vastgesteld op grond van [artikel 83], beslissen de autoriteiten van de lidstaten over de toelaatbaarheid van mededingingsregelingen en over het misbruik maken van een machtspositie op de gemeenschappelijke interne markt, in overeenstemming met hun nationale recht met hun interne recht en de in alsook met [artikel 81, met name lid 3, en in artikel 82] neergelegde bepalingen.

⁶⁰ Niet-wetgevingshandelingen, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

Bepaling 60 (ex artikel 85)

1. Onverminderd het in [artikel 84] bepaalde, waakt de Commissie voor de toepassing van de in de [artikelen 81 en 82] neergelegde beginselen. Op verzoek van een lidstaat of ambtshalve, en in samenwerking met de bevoegde autoriteiten van de lidstaten, welke haar daarbij behulpzaam zijn, stelt zij een onderzoek in naar de gevallen van vermoedelijke inbreuk op bovengenoemde beginselen. Indien haar blijkt dat inbreuk is gepleegd, stelt zij passende middelen voor om daaraan een eind te maken.
2. Wordt aan deze inbreuken geen eind gemaakt, dan stelt de Commissie **een met redenen omkleed Europees besluit vast waarbij** de inbreuk op de beginselen ~~in een met redenen omklede beschikking wordt~~ geconstateerd. Zij kan haar ~~beschikking~~ **besluit** bekendmaken en de lidstaten machtigen de noodzakelijke ~~tegenmaatregelen~~ **regelingen**, waarvan zij de voorwaarden en de wijze van toepassing bepaalt, ~~te treffen te treffen~~ om de toestand te verhelpen.

Bepaling 61 (ex artikel 86)

1. De lidstaten nemen of handhaven met betrekking tot de openbare bedrijven en de ondernemingen waaraan zij bijzondere of uitsluitende rechten verlenen, geen enkele maatregel welke in strijd is met de ~~regels van dit Verdrag~~ **bepalingen van de Grondwet**, met name die bedoeld in de [artikelen 12 en 81 tot en met 89].
2. De ondernemingen belast met het beheer van diensten van algemeen economisch belang of die het karakter dragen van een fiscaal monopolie, vallen onder de ~~regels van dit Verdrag~~ **bepalingen van de Grondwet**, met name onder de mededingingsregels, voorzover de toepassing daarvan de vervulling, in feite of in rechte, van de hun toevertrouwde bijzondere taak niet verhindert. De ontwikkeling van het handelsverkeer mag niet worden beïnvloed in een mate die strijdig is met het belang van de ~~Gemeenschap~~ **Unie**.
3. De Commissie ziet toe op de toepassing van dit artikel en ~~richt stelt~~, voorzover nodig, passende **Europese verordeningen of Europese besluiten tot de lidstaten vast**.

[AFDELING 2

STEUNMAATREGELEN VAN DE **LIDSTATEN**]

Bepaling 62 (ex artikel 87)

1. Behoudens de afwijkingen waarin ~~dit Verdrag~~ **de Grondwet** voorziet, zijn steunmaatregelen van de **lidstaten** of in welke vorm ook met staatsmiddelen bekostigd, die de mededinging door begunstiging van bepaalde ondernemingen of bepaalde producties vervalsen of dreigen te vervalsen, onverenigbaar met de ~~gemeenschappelijke~~ **interne** markt, voorzover deze steun het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloedt.
2. Met de ~~gemeenschappelijke~~ **interne** markt zijn verenigbaar:

- a) steunmaatregelen van sociale aard aan individuele verbruikers op voorwaarde dat deze toegepast worden zonder onderscheid naar de oorsprong van de producten,
- b) steunmaatregelen tot herstel van de schade veroorzaakt door natuurrampen of andere buitengewone gebeurtenissen,
- [c) steunmaatregelen aan de economie van bepaalde streken van de Bondsrepubliek Duitsland die nadeel ondervinden van de deling van Duitsland, voorzover deze steunmaatregelen noodzakelijk zijn om de door deze deling berokkende economische nadelen te compenseren.]⁶¹

3. Als verenigbaar met de ~~gemeenschappelijke~~ **interne** markt kunnen worden beschouwd:

- a) steunmaatregelen ter bevordering van de economische ontwikkeling van streken waarin de levensstandaard abnormaal laag is of waar een ernstig gebrek aan werkgelegenheid heerst,
- b) steunmaatregelen om de verwezenlijking van een belangrijk project van gemeenschappelijk Europees belang te bevorderen of een ernstige verstoring in de economie van een lidstaat op te heffen,
- c) steunmaatregelen om de ontwikkeling van bepaalde vormen van economische bedrijvigheid of van bepaalde regionale economieën te vergemakkelijken, mits de voorwaarden waaronder het handelsverkeer plaatsvindt daardoor niet zodanig worden veranderd dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad,
- d) steunmaatregelen om de cultuur en de instandhouding van het culturele erfgoed te bevorderen, wanneer door deze maatregelen de voorwaarden inzake het handelsverkeer en de mededingingsvoorwaarden in de ~~Gemeenschap~~ **Unie** niet zodanig worden veranderd dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad,
- e) andere soorten van steunmaatregelen aangewezen bij **Europese verordeningen of Europese besluiten**⁶² ~~-die door de Raad op voorstel van de Commissie met gekwalificeerde meerderheid van stemmen, worden vastgesteld.~~

Bepaling 63 (ex artikel 88)

1. De Commissie onderwerpt tezamen met de lidstaten de in die staten bestaande steunregelingen aan een voortdurend onderzoek. Zij stelt de dienstige maatregelen voor, welke de geleidelijke ontwikkeling of de werking van de ~~gemeenschappelijke~~ **interne** markt vereist.

⁶¹ De Conventie zal het wellicht nuttig achten te onderzoeken of dit lid nog wel actueel is (zie ook artikel 78).

⁶² Niet-wetgevingshandelingen, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

2. Indien de Commissie, na de belanghebbenden te hebben aangemaand hun opmerkingen te maken, vaststelt dat een steunmaatregel door een **lidstaat** of met staatsmiddelen bekostigd, volgens [artikel 87] niet verenigbaar is met de ~~gemeenschappelijke~~ **interne markt** of dat van deze steunmaatregel misbruik wordt gemaakt, **stelt zij een Europees besluit vast dat ertoe strekt** dat de betrokken staat die steunmaatregel moet opheffen of wijzigen binnen de door haar vast te stellen termijn.

Indien deze staat dat **Europees** besluit niet binnen de gestelde termijn nakomt, kan de Commissie of iedere andere belanghebbende **lidstaat** zich in afwijking van de [artikelen 226 en 227] rechtstreeks tot het Hof van Justitie wenden.

Op verzoek van een lidstaat kan de Raad met eenparigheid van stemmen ~~beslissen een Europees besluit vaststellen dat uit hoofde waarvan~~ een door die staat genomen of te nemen steunmaatregel in afwijking van ~~de bepalingen van~~ [artikel 87] of van de in [artikel 89] bedoelde ~~verordeningen~~ **Europese verordeningen** als verenigbaar moet worden beschouwd met de ~~gemeenschappelijke~~ **interne markt**, indien buitengewone omstandigheden een dergelijk ~~beslissing~~ **besluit** rechtvaardigen. Als de Commissie met betrekking tot deze steunmaatregel de in de eerste alinea van dit lid vermelde procedure heeft aangevangen wordt deze door het verzoek van de betrokken staat aan de Raad geschorst, totdat de Raad zijn standpunt heeft bepaald.

Evenwel, indien de Raad binnen een termijn van drie maanden te rekenen van het verzoek zijn standpunt niet heeft bepaald, beslist de Commissie.

3. De Commissie wordt **door de lidstaten** van elk voornemen tot invoering of wijziging van steunmaatregelen tijdig op de hoogte gebracht, om haar opmerkingen te kunnen maken. Indien zij meent dat zulk een voornemen volgens [artikel 87] onverenigbaar is met de ~~gemeenschappelijke~~ **interne markt**, vangt zij onverwijld de in ~~het vorige~~ lid **2** bedoelde procedure aan. De betrokken lidstaat kan de voorgenomen maatregelen niet tot uitvoering brengen voordat die procedure tot een ~~eindbeslissing~~ **definitief besluit** heeft geleid.

Bepaling 64 (ex artikel 89)

De Raad kan op voorstel van de Commissie ~~en na raadpleging van het Europees Parlement met gekwalificeerde meerderheid van stemmen alle verordeningen vaststellen~~ **Europese verordeningen** ⁶³ **vaststellen** voor de toepassing van de [artikelen 87 en 88], en met name **om** de voorwaarden voor de toepassing van [artikel 88, lid 3,] **te** bepalen alsmede de van die procedure vrijgestelde soorten van steunmaatregelen. **Hij besluit na raadpleging van het Europees Parlement .**

⁶³ Niet-wetgevingshandelingen, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

II. SOCIAAL BELEID

Bepaling 65 (ex artikel 136)

De ~~Gemeenschap~~ **Unie** en de lidstaten stellen zich, indachtig sociale grondrechten zoals vastgelegd in het op 18 oktober 1961 te Turijn ondertekend Europees Sociaal Handvest en in het Gemeenschapshandvest van de sociale grondrechten van de werkenden van 1989, ten doel de bevordering van de werkgelegenheid, de gestage verbetering van de levensomstandigheden en de arbeidsvoorwaarden, zodat de onderlinge aanpassing daarvan op de weg van de vooruitgang wordt mogelijk gemaakt, alsmede een adequate sociale bescherming, de sociale dialoog, de ontwikkeling van de menselijke hulpbronnen om een duurzaam hoog werkgelegenheidsniveau mogelijk te maken, en de bestrijding van uitsluiting.

Te dien einde ~~leggen houden~~ de ~~Gemeenschap~~ **Unie** en de lidstaten ~~maatregelen ten uitvoer waarin in hun handelen~~ rekening ~~wordt gehouden~~ met de verscheidenheid van de nationale gebruiken, met name op het gebied van contractuele betrekkingen, alsmede met de noodzaak het concurrentievermogen van de economie van de ~~Gemeenschap~~ **Unie** te handhaven.

Zij zijn van mening dat een dergelijke ontwikkeling zal voortvloeien, zowel uit de werking van de ~~gemeenschappelijke interne~~ markt waardoor de harmonisatie der sociale stelsels zal worden bevorderd, als uit de in ~~dit Verdrag~~ **de Grondwet** bepaalde procedures en het nader tot elkaar brengen van wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen.⁶⁴

Bepaling 66 (ex artikel 137)

1. Ter verwezenlijking van de doelstellingen van [artikel 136] wordt het optreden van de lidstaten op de volgende gebieden door de ~~Gemeenschap~~ **Unie** ondersteund en aangevuld:

- a) de verbetering van met name het arbeidsmilieu, om de veiligheid en de gezondheid van de werknemers te beschermen;
- b) de arbeidsvoorwaarden;
- c) de sociale zekerheid en de sociale bescherming van de werknemers;
- d) de bescherming van de werknemers bij beëindiging van de arbeidsovereenkomst;
- e) de informatie en de raadpleging van de werknemers;
- f) de vertegenwoordiging en collectieve verdediging van de belangen van werknemers en werkgevers, met inbegrip van de medezeggenschap, onder voorbehoud van lid 5;
- g) de werkgelegenheidsvoorwaarden voor onderdanen van derde landen die op wettige wijze op het grondgebied van de ~~Gemeenschap~~ **Unie** verblijven;

⁶⁴ Deze alinea lijkt slechts een declaratoire waarde te hebben.

- h) de integratie van personen die van de arbeidsmarkt zijn uitgesloten, onverminderd [artikel 150];
- i) de gelijkheid van mannen en vrouwen wat hun kansen op de arbeidsmarkt en de behandeling op het werk betreft;
- j) de bestrijding van sociale uitsluiting;
- k) de modernisering van de stelsels voor sociale bescherming, onverminderd punt c).

2. Te dien einde ~~kan de Raad~~:

- a) ~~maatregelen aannemen~~ **kunnen bij Europese wet of kaderwet maatregelen worden vastgesteld** die erop gericht zijn de samenwerking tussen de lidstaten aan te moedigen door middel van initiatieven ter verbetering van de kennis, ontwikkeling van de uitwisseling van informatie en optimale praktijken, bevordering van innoverende benaderingswijzen en evaluatie van ervaringen, met uitsluiting van harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten;
- b) **kunnen** op de in lid 1, onder a) tot en met i), bedoelde gebieden ~~door middel van richtlijnen bij Europese kaderwet~~ minimumvoorschriften **worden vastgesteld** ~~vaststellen~~ die geleidelijk van toepassing zullen worden, met inachtneming van de in elk van de lidstaten bestaande omstandigheden en technische voorschriften. ~~In deze richtlijnen~~ **Bij deze Europese kaderwet** wordt vermeden zodanige administratieve, financiële en juridische verplichtingen op te leggen dat de oprichting en ontwikkeling van kleine en middelgrote ondernemingen daardoor zou kunnen worden belemmerd.

In alle gevallen wordt de Europese wet of kaderwet vastgesteld na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's. ⁶⁵

3. In afwijking van lid 2 wordt op de in lid 1, onder c), bedoelde gebieden de Europese wet of kaderwet door de Raad met eenparigheid van stemmen vastgesteld, na raadpleging van het Europees Parlement, het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's.

~~De Raad besluit volgens de procedure van artikel 251 na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, behoudens op de in lid 1, onder c), d), f) en g), van dit artikel bedoelde gebieden, waar hij op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement en de voornoemde comités met eenparigheid van stemmen besluit. De Raad kan op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement met eenparigheid van stemmen besluiten dat de procedure van artikel 251 van toepassing is op lid 1, punten d), f) en g), van dit artikel.~~ ⁶⁶

3. Een lidstaat kan de sociale partners, indien zij daar gezamenlijk om verzoeken, belasten met de uitvoering van de krachtens lid 2 vastgestelde ~~richtlijnen~~ **Europese kaderwetten**.

⁶⁵ Vervanging van raadpleging door medebeslissing voor de in artikel 137, lid 1, onder d), f) en g), bedoelde gebieden, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

⁶⁶ Deze hele alinea is hierboven opgenomen.

In dat geval verzekert de lidstaat zich ervan dat de sociale partners, uiterlijk op de datum waarop een ~~richtlijn~~ **Europese kaderwet** ~~overeenkomstig artikel 249~~ moet zijn omgezet, de nodige maatregelen bij overeenkomst hebben ingevoerd; de betrokken lidstaat moet zelf alle maatregelen treffen om de in de genoemde ~~richtlijn~~ **kaderwet** voorgeschreven resultaten te allen tijde te kunnen waarborgen.

4. De krachtens dit artikel vastgestelde ~~bepalingen~~ **Europese wetten en kaderwetten**:

- a) laten het recht van de lidstaten de fundamentele beginselen van hun socialezekerheidsstelsel vast te stellen onverlet en mogen geen aanmerkelijke gevolgen hebben voor het financiële evenwicht van dat stelsel;
- b) beletten niet dat een lidstaat maatregelen met een hogere graad van bescherming handhaaft of invoert welke met ~~dit Verdrag~~ **de Grondwet** verenigbaar zijn.

5. Dit artikel is niet van toepassing op de beloning, het recht van vereniging, het stakingsrecht of het recht tot uitsluiting.

Bepaling 67 (ex artikel 138)

1. De Commissie heeft tot taak de raadpleging van de sociale partners op ~~communautair~~ **het niveau van de Unie** te bevorderen en ~~treft stelt~~ alle maatregelen **vast** die nuttig kunnen zijn om de dialoog tussen de partners te vergemakkelijken door middel van een evenwichtige ondersteuning van de partijen.
2. Daartoe raadpleegt de Commissie, alvorens voorstellen op het gebied van de sociale politiek in te dienen, de sociale partners over de mogelijke richting van een ~~communautair~~ optreden **van de Unie**.
3. Indien de Commissie na deze raadpleging van mening is dat een ~~communautair~~ optreden **van de Unie** wenselijk is, raadpleegt zij de sociale partners over de inhoud van het overwogen voorstel. De sociale partners doen de Commissie een advies of, in voorkomend geval, een aanbeveling toekomen.
4. Ter gelegenheid van deze raadpleging kunnen de sociale partners de Commissie in kennis stellen van hun wens het in [artikel 139] bedoelde proces in te leiden. De procedure neemt maximaal negen maanden in beslag, tenzij de betrokken sociale partners en de Commissie gezamenlijk besluiten tot verlenging.

Bepaling 68 (ex artikel 139)

1. De dialoog tussen de sociale partners op ~~communautair~~ **het niveau van de Unie** kan, indien de sociale partners zulks wensen, leiden tot contractuele betrekkingen, met inbegrip van overeenkomsten.

2. De uitvoering van de op ~~communautair~~ **het niveau van de Unie** gesloten overeenkomsten geschiedt hetzij volgens de procedures en gebruiken die eigen zijn aan de sociale partners en aan de lidstaten, hetzij, voor zaken die onder [artikel 137] vallen, op gezamenlijk verzoek van de ondertekenende partijen, door **een Europese verordening of een Europees besluit** ⁶⁷, vastgesteld door de Raad op voorstel van de Commissie.

~~De Raad besluit met gekwalificeerde meerderheid van stemmen, tenzij~~ **Wanneer** de betrokken overeenkomst één of meer bepalingen bevat die betrekking hebben op één van de in artikel 137, **lid 1, onder c), lid 2** genoemde gebieden, ~~in welk geval hij,~~ **besluit de Raad met eenparigheid van stemmen.**

Bepaling 69 (ex artikel 140)

Ter verwezenlijking van de doelstellingen van [artikel 136] en onverminderd de andere bepalingen van ~~dit Verdrag~~ **de Grondwet**, bevordert de Commissie de samenwerking tussen de lidstaten en vergemakkelijkt zij de coördinatie van hun optreden op alle onder dit hoofdstuk vallende gebieden van de sociale politiek, met name op het terrein van:

- a) de werkgelegenheid,
- b) het arbeidsrecht en de arbeidsvoorwaarden,
- c) de beroepsopleiding en de voortgezette vorming,
- d) de sociale zekerheid,
- e) de voorkoming van arbeidsongevallen en beroepsziekten,
- f) de arbeidshygiëne,
- g) het recht zich te organiseren in vakverenigingen en van collectieve onderhandelingen tussen werkgevers en werknemers.

Te dien einde werkt de Commissie nauw samen met de lidstaten bij het verrichten van studies, het uitbrengen van adviezen en het organiseren van overleg zowel omtrent vraagstukken op nationaal niveau als omtrent vraagstukken die de internationale organisaties aangaan.

Alvorens de in dit artikel bedoelde adviezen uit te brengen, raadpleegt de Commissie het Economisch en Sociaal Comité.

Bepaling 70 (ex artikel 141)

1. Iedere lidstaat draagt er zorg voor dat het beginsel van gelijke beloning van mannelijke en vrouwelijke werknemers voor gelijke of gelijkwaardige arbeid wordt toegepast.

⁶⁷ Niet-wetgevingshandelingen, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

2. Onder beloning in de zin van dit artikel dient te worden verstaan het gewone basis- of minimumloon of -salaris en alle overige voordelen in geld of in natura die de werknemer uit hoofde van zijn dienstbetrekking direct of indirect van de werkgever ontvangt.

Gelijke beloning zonder onderscheid naar kunne houdt in:

- a) dat de beloning voor gelijke arbeid in stukloon wordt vastgesteld op basis van eenzelfde maatstaf;
- b) dat de beloning voor arbeid in tijdloon dezelfde is voor een zelfde functie.

3. ~~De Raad neemt stellen volgens de procedure van artikel 251 en na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité~~ **Bij Europese wet of kaderwet worden maatregelen vastgesteld** om de toepassing te waarborgen van het beginsel van gelijke kansen en gelijke behandeling van mannen en vrouwen in werkgelegenheid en beroep, met inbegrip van het beginsel van gelijke beloning voor gelijke of gelijkwaardige arbeid. **Zij wordt vastgesteld na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.**

4. Het beginsel van gelijke behandeling belet niet dat een lidstaat, om volledige gelijkheid van mannen en vrouwen in het beroepsleven in de praktijk te verzekeren, maatregelen handhaaft of aanneemt waarbij specifieke voordelen worden ingesteld om de uitoefening van een beroepsactiviteit door het ondervertegenwoordigde geslacht te vergemakkelijken of om nadelen in de beroepsloopbaan te voorkomen of te compenseren.

Bepaling 71 (ex artikel 142)

De lidstaten streven ernaar de bestaande gelijkwaardigheid van de bepalingen omtrent betaalde vakantie te handhaven. ⁶⁸

Bepaling 72 (ex artikel 143)

De Commissie stelt ieder jaar een verslag op over de stand van de verwezenlijking van de doelstellingen van [artikel 136], met inbegrip van de demografische situatie in ~~de Gemeenschap~~ **de Unie**. Zij zendt dit verslag toe aan het Europees Parlement, de Raad en het Economisch en Sociaal Comité.

~~Het Europees Parlement kan de Commissie verzoeken verslagen op te stellen over bijzondere vraagstukken inzake de sociale toestand.~~ ⁶⁹

⁶⁸ Er zijn vraagtekens geplaatst bij de praktische uitvoerbaarheid van deze bepaling.

⁶⁹ Deze alinea is identiek aan de tweede alinea van artikel 145 en kan dus worden geschrapt.

Bepaling 73 (ex artikel 144)

De Raad stelt ~~na raadpleging van het Europees Parlement~~ **op eigen initiatief met gewone meerderheid** een comité voor sociale bescherming met een adviestaak in ⁷⁰ teneinde de samenwerking tussen de lidstaten onderling en met de Commissie op het gebied van de sociale bescherming te bevorderen. **De Raad besluit na raadpleging van het Europees Parlement.**

Het comité heeft tot taak:

- a) toe te zien op de sociale situatie en de ontwikkeling van het beleid inzake sociale bescherming in de lidstaten en ~~de Gemeenschap de Unie~~;
- b) de uitwisseling van informatie, ervaringen en goede praktijken tussen de lidstaten onderling en met de Commissie te vergemakkelijken;
- c) onverminderd [artikel 207], verslagen op te stellen, adviezen uit te brengen of andere activiteiten te ontplooiën op gebieden die onder zijn bevoegdheid vallen, hetzij op verzoek van de Raad of de Commissie, hetzij op eigen initiatief.

Voor de vervulling van zijn opdracht legt het comité de nodige contacten met de sociale partners.

Iedere lidstaat en de Commissie benoemen twee leden van het comité.

Bepaling 74 (ex artikel 145)

In haar jaarverslag aan het Europees Parlement wijdt de Commissie een afzonderlijk hoofdstuk aan de ontwikkeling van de sociale toestand in ~~de Gemeenschap de Unie~~.

Het Europees Parlement kan de Commissie verzoeken verslagen op te stellen over bijzondere vraagstukken inzake de sociale toestand.

[HOOFDSTUK 2

HET EUROPEES SOCIAAL FONDS]

Bepaling 75 (ex artikel 146)

Teneinde de werkgelegenheid voor de werknemers in de interne markt te verbeteren en zodoende bij te dragen tot verhoging van de levensstandaard, wordt in het kader van ~~de volgende bepalingen~~ **dit [hoofdstuk]** een Europees Sociaal Fonds opgericht; dit Fonds heeft ten doel binnen ~~de Gemeenschap de Unie~~ de tewerkstelling te vergemakkelijken en de geografische en beroeps-mobiliteit van de werknemers te bevorderen, alsmede de aanpassing aan veranderingen in het bedrijfsleven en in productiestelsels gemakkelijker te maken, met name door beroepsopleiding en omscholing.

⁷⁰ Niet-wetgevingshandeling overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

Bepaling 76 (ex artikel 147)

~~Het beheer van het Fonds berust bij De Commissie~~ **beheert het Fonds.**

~~De Commissie~~ **Zij** wordt in deze taak bijgestaan door een comité dat onder het voorzitterschap staat van een lid van de Commissie en samengesteld is uit vertegenwoordigers van de ~~regeringen~~ **lidstaten** en van de vakverenigingen van werknemers en van werkgevers.

Bepaling 77 (ex artikel 148)

~~De Raad stelt volgens de procedure van artikel 251 en na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's De uitvoeringsmaatregelen~~ betreffende het Europees Sociaal Fonds **worden overeenkomstig de Europese wet of kaderwet vastgesteld. Deze wordt na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en van het Comité van de Regio's vastgesteld.**

III. ECONOMISCHE EN SOCIALE SAMENHANG

Bepaling 78 (ex artikel 158)

Teneinde de harmonische ontwikkeling van ~~de Gemeenschap~~ **de Unie** in haar geheel te bevorderen, ontwikkelt en vervolgt ~~de Gemeenschap~~ **de Unie** haar optreden gericht op de versterking van de economische en sociale samenhang.

~~De Gemeenschap~~**De Unie** stelt zich in het bijzonder ten doel, de verschillen tussen de ontwikkelingsniveaus van de onderscheiden regio's en de achterstand van de minst begunstigde regio's of eilanden, met inbegrip van de plattelandsgebieden, te verkleinen.

Bepaling 79 (ex artikel 159)

De lidstaten voeren hun economisch beleid en coördineren dit mede met het oog op het verwezenlijken van de doelstellingen van [artikel 158]. De vaststelling en de tenuitvoerlegging van het beleid en van de maatregelen van ~~de Gemeenschap~~ **de Unie** en de totstandbrenging van de interne markt houden rekening met de doelstellingen van [artikel 158] en dragen bij tot de verwezenlijking daarvan ⁷¹. ~~De Gemeenschap~~**De Unie** ondersteunt deze verwezenlijking tevens door haar optreden via de structuurfondsen (Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de landbouw, afdeling Oriëntatie, Europees Sociaal Fonds, Europees Fonds voor regionale ontwikkeling), de Europese Investeringsbank en de andere bestaande financieringsinstrumenten.

⁷¹ Deze bepaling van horizontale toepassing op alle beleidsterreinen, kan samen met andere bepalingen van hetzelfde type in één artikel worden opgenomen (zie voetnoot bij artikel 3, lid 2).

De Commissie brengt om de drie jaar aan het Europees Parlement, de Raad, het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's verslag uit over de vooruitgang die is geboekt bij de verwezenlijking van de economische en sociale samenhang, alsmede over de wijze waarop de diverse in dit artikel bedoelde middelen daartoe hebben bijgedragen. Dit verslag gaat in voorkomend geval vergezeld van passende voorstellen.

~~Indien~~ Specifieke maatregelen **kunnen overeenkomstig de Europese wet of kaderwet worden vastgesteld** die buiten de fondsen om ~~nodig zijn~~ ~~blijken, kunnen zulke maatregelen, onverminderd de maatregelen waartoe die in het kader van ander beleid van de Gemeenschap de Unie wordt besloten, worden vastgesteld. door de Raad volgens de procedure van artikel 251 De~~ wordt na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's ~~worden vastgesteld.~~

Bepaling 80 (ex artikel 160)

Het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling is bedoeld om een bijdrage te leveren aan het ongedaan maken van de belangrijkste regionale onevenwichtigheden in ~~de Gemeenschap de~~ **Unie** door deel te nemen aan de ontwikkeling en de structurele aanpassing van regio's met een ontwikkelingsachterstand en aan de omschakeling van industriegebieden met afnemende economische activiteit.

Bepaling 81 (ex artikel 161)

Onverminderd [artikel 162] ~~stelt de Raad op voorstel van de Commissie, en na instemming van het Europees Parlement en raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de regio's, met eenparigheid van stemmen worden overeenkomstig de Europese wet of kaderwet~~ ⁷² de taken, de prioritaire doelstellingen en de organisatie van de structuurfondsen **vastgesteld**, hetgeen ook samenvoeging van de fondsen kan omvatten, ~~en . De Raad stelt volgens dezelfde procedure tevens de algemene regels die voor deze fondsen gelden, alsmede de bepalingen die nodig zijn voor de doeltreffende werking van de fondsen en de coördinatie tussen de fondsen onderling en met de andere bestaande financieringsinstrumenten;~~

Een door **de Europese wet of kaderwet** ⁷³ ~~de Raad volgens dezelfde procedure~~ opgericht Cohesiefonds levert een financiële bijdrage aan projecten op het gebied van milieu en trans-Europese netwerken in de sfeer van de vervoersinfrastructuur.

In elk geval wordt de Europese wet of kaderwet na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's vastgesteld.

⁷² Vervanging van de instemming door de medebeslissing, overeenkomstig het verslag van Werkgroep IX Vereenvoudiging (CONV 424/02, blz. 17) en het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

⁷³ Er is voorgesteld alleen naar de Europese wet te verwijzen, omdat, aangezien het om de oprichting van een financieel instrument op het niveau van de Unie gaat, de rechtshandeling geen kaderwet kan zijn.

~~Met ingang van 1 januari 2007 besluit de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen op voorstel van de Commissie, na instemming van het Europees Parlement en na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, indien de meerjarige financiële vooruitzichten die van toepassing zijn met ingang van 1 januari 2007 en het desbetreffende interinstitutioneel akkoord op die datum zijn aangenomen. Indien dat niet het geval is, dan is de procedure van deze alinea van toepassing vanaf de datum waarop zij worden aangenomen.~~

Bepaling 82 (ex artikel 162)

De toepassingsmaatregelen ~~De toepassingsbesluiten~~ met betrekking tot het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling worden overeenkomstig **worden overeenkomstig de Europese wet of kaderwet vastgesteld.** ~~worden door de Raad volgens de procedure van artikel 251 en Deze wordt na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's vastgesteld.~~

Ten aanzien van het Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de landbouw, afdeling Oriëntatie, en het Europees Sociaal Fonds ~~blijven zijn~~ onderscheidenlijk de [artikelen 37 en 148] van toepassing.

IV. LANDBOUW EN VISSERIJ

Bepaling 83 (ex artikel 31 bis) ⁷⁴

De Unie voert een gemeenschappelijk landbouw- en visserijbeleid uit.

Onder landbouwproducten worden verstaan de voortbrengselen van bodem, veeteelt en visserij alsmede de producten in eerste graad van bewerking welke met de genoemde voortbrengselen rechtstreeks verband houden. De verwijzingen naar het gemeenschappelijk landbouwbeleid of naar de landbouw moeten ook gezien worden als een verwijzing naar de visserij.

Bepaling 84 (ex-artikel 32)

1. De ~~gemeenschappelijke~~ **interne** markt omvat mede de landbouw en de handel in landbouwproducten. ~~Onder landbouwproducten worden verstaan de voortbrengselen van bodem, veeteelt en visserij alsmede de producten in eerste graad van bewerking welke met de genoemde voortbrengselen rechtstreeks verband houden.~~

2. Voorzover in de [artikelen 33 tot en met 38] niet anders is bepaald, zijn de regels voor de instelling van de ~~gemeenschappelijke~~ **interne** markt van toepassing op landbouwproducten.

⁷⁴ Tekstvoorstel naar aanleiding van het aanvullend mandaat van 29 april 2003 (aanpassing vanwege de invoeging van "visserij" in de titel. Uit een aanvullende technische verificatie moet blijken of de laatste zin gehandhaafd moet worden.

3. De in **[Bijlage I]** vermelde producten welke vallen onder de artikelen 33 tot en met 38 zijn ~~vermeld in een lijst die als bijlage I aan dit Verdrag is gehecht.~~⁷⁵

4. De werking en de ontwikkeling van de ~~gemeenschappelijke~~ **interne** markt voor de landbouwproducten dienen gepaard te gaan met de totstandkoming van een gemeenschappelijk landbouwbeleid.

Bepaling 85 (ex artikel 33)

1. Het gemeenschappelijk landbouwbeleid heeft ten doel:

- a) de productiviteit van de landbouw te doen toenemen door de technische vooruitgang te bevorderen en door zowel de rationele ontwikkeling van de landbouwproductie als een optimaal gebruik van de productiefactoren, met name de arbeidskrachten, te verzekeren,
- b) aldus de landbouwbevolking een redelijke levensstandaard te verzekeren, met name door de verhoging van het hoofdelijk inkomen van hen die in de landbouw werkzaam zijn,
- c) de markten te stabiliseren,
- d) de voorziening veilig te stellen,
- e) redelijke prijzen bij de levering aan verbruikers te verzekeren.

2. Bij de totstandbrenging van het gemeenschappelijk landbouwbeleid en van de daarvoor te treffen bijzondere voorzieningen zal rekening gehouden worden met:

- a) de bijzondere aard van het landbouwbedrijf, welke voortvloeit uit de maatschappelijke structuur van de landbouw en uit de structurele en natuurlijke ongelijkheid tussen de verschillende landbouwgebieden,
- b) de noodzaak de dienstige aanpassingen geleidelijk te doen verlopen,
- c) het feit, dat de landbouwsector in de lidstaten nauw verweven is met de gehele economie.

Bepaling 86 (ex artikel 34)

1. Om de in [artikel 33] gestelde doeleinden te bereiken wordt een gemeenschappelijke ordening van de landbouwmarkten tot stand gebracht.

Naar gelang van de producten neemt deze ordening een van de volgende vormen aan:

- a) gemeenschappelijke regels inzake mededinging,

⁷⁵ Voorgesteld wordt deze overbodige zinsdelen te schrappen, mede omdat het woord "bijlage" alleen betrekking kan hebben op de grondwet.

- b) verplichte coördinatie van de verschillende nationale marktorganisaties,
- c) een Europese marktorganisatie.

2. De gemeenschappelijke ordening in een der in lid 1 vermelde vormen kan alle maatregelen medebrengen welke noodzakelijk zijn om de in [artikel 33] omschreven doelstellingen te bereiken, met name prijsregelingen, subsidies zowel voor de productie als voor het in de handel brengen der verschillende producten, systemen van voorraadvorming en opslag en gemeenschappelijke organisatorische voorzieningen voor de stabilisatie van de in- of uitvoer.

Zij moet zich beperken tot het nastreven van de in [artikel 33] genoemde doeleinden en elke discriminatie tussen producenten of verbruikers van ~~de Gemeenschap~~ **de Unie** uitsluiten.

Een eventueel gemeenschappelijk prijsbeleid moet op gemeenschappelijke criteria en op eenvormige berekeningswijzen berusten.

3. Om de in lid 1 bedoelde gemeenschappelijke ordening aan haar doel te laten beantwoorden, kunnen een of meer oriëntatie- en garantiefondsen voor de landbouw in het leven worden geroepen.

Bepaling 87 (ex artikel 35)

Teneinde de in [artikel 33] omschreven doeleinden te bereiken, kunnen in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid met name voorzieningen worden getroffen met betrekking tot:

- a) een doeltreffende coördinatie van hetgeen ondernomen wordt op het gebied van de beroepsopleiding, het landbouwkundig onderzoek en de landbouwkundige voorlichting, welke coördinatie gemeenschappelijk gefinancierde projecten of instellingen kan medebrengen,
- b) gemeenschappelijke acties voor de ontwikkeling van het verbruik van bepaalde producten.

Bepaling 88 (ex artikel 36) ⁷⁶

~~De bepalingen van~~ Het [hoofdstuk] over regels betreffende de mededinging ~~zijn~~ **is** op de voortbrenging van en de handel in landbouwproducten slechts in zoverre van toepassing, als door de Raad met inachtneming van de in [artikel 33] vermelde doeleinden zal worden bepaald binnen het raam van de bepalingen en overeenkomstig de procedure van [artikel 37, leden 2 en 3].

De Raad kan met name **maatregelen vaststellen die** machtiging geven tot het verlenen van steun:

- a) ter bescherming van door structurele of natuurlijke omstandigheden benadeelde bedrijven,

⁷⁶ Dit artikel moet opnieuw bezien worden nadat de Conventie de wetgevings- en niet-wetgevingsaspecten van het gemeenschappelijk landbouwbeleid heeft vastgesteld (zie voetnoot bij artikel 37).

- b) in het kader van economische ontwikkelingsplannen.

Bepaling 89 (ex artikel 37)

~~1. Teneinde de hoofdlijnen van een gemeenschappelijk landbouwbeleid uit te stippelen, roept de Commissie, zodra het Verdrag in werking is getreden, een conferentie van de lidstaten bijeen, om hun landbouwbeleid onderling te vergelijken met name door een overzicht op te stellen van hun middelen en behoeften.~~

~~2. Rekening houdend met de werkzaamheden van de in lid 1 bedoelde conferentie, De Commissie doet, na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité, binnen twee jaar na de inwerkingtreding van dit Verdrag voorstellen inzake de totstandbrenging en de uitvoering van het gemeenschappelijk landbouwbeleid, daarbij inbegrepen de vervanging van de nationale organisaties door een van de in [artikel 34, lid 1,] genoemde vormen van gemeenschappelijke ordening, alsook de uitvoering van de in [deze titel] speciaal vermelde maatregelen.~~

Deze voorstellen ~~dienen rekening te houden~~ **houden rekening** met de onderlinge samenhang tussen de in deze titel genoemde landbouwvraagstukken.

~~Op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europese Parlement stelt de Raad, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen, [De Raad stelt op voorstel van de Commissie Europese wetten/Europese verordeningen ⁷⁷, Europese kaderwetten en Europese besluiten vast en doet of richtlijnen vast of geeft beschikkingen onverminderd de aanbevelingen die hij zou kunnen doen. Hij besluit na raadpleging van het Europees Parlement.]~~

3. De in [artikel 34, lid 1,] genoemde gemeenschappelijke ordening kan overeenkomstig het voorgaande lid door de Raad ~~met gekwalificeerde meerderheid van stemmen~~ ⁷⁸ in de plaats worden gesteld van de nationale marktorganisaties:

- a) indien de gemeenschappelijke ordening aan de lidstaten welke tegen deze maatregelen gekant zijn en zelf over een nationale organisatie voor de betrokken productie beschikken, gelijkwaardige waarborgen biedt inzake de werkgelegenheid en de levensstand van de betrokken producenten, met inachtneming van het ritme van de mogelijke aanpassing en van de noodzakelijke specialisatie, en
- b) indien deze ordening aan het handelsverkeer binnen ~~de Gemeenschap~~ **de Unie** analoge voorwaarden waarborgt als op een nationale markt bestaan.

⁷⁷ Aangezien in het aanvullend mandaat van 29 april 2003 is aangegeven dat "in een later stadium gepreciseerd moet worden welke aspecten van het landbouwbeleid als wetgevend en welke als niet-wetgevend beschouwd moeten worden", is de formulering van deze rechtsgrondslag dezelfde als die in het verslag van de groep van 13 maart 2003.

⁷⁸ Deze vermelding is overbodig aangezien de toepasselijke procedure al blijkt uit de verwijzing naar artikel 37, lid 2.

4. Wanneer voor bepaalde grondstoffen een gemeenschappelijke ordening in het leven wordt geroepen, voordat er reeds een gemeenschappelijke ordening voor de overeenkomstige verwerkte producten bestaat, mogen de betrokken grondstoffen, gebruikt voor de producten die voor uitvoer naar derde landen zijn bestemd, van buiten ~~de Gemeenschap~~ **de Unie** worden ingevoerd.

Bepaling 90 (ex artikel 38)

Wanneer in een lidstaat een product onder een nationale marktorganisatie valt of onder een binnenlandse regeling van gelijke werking welke een gelijksoortige productie in een andere lidstaat bij de mededinging nadelig beïnvloedt, leggen de lidstaten een compenserende heffing op de invoer van dat product uit de lidstaat waar de organisatie of de regeling bestaat, tenzij deze staat een compenserende heffing op de uitvoer toepast.

De Commissie bepaalt de hoogte van deze heffingen zodanig als nodig is om het evenwicht te herstellen; zij kan eveneens machtiging verlenen tot het nemen van andere maatregelen waarvan zij de voorwaarden en wijze van toepassing vaststelt.

V. MILIEU

Bepaling 91 (ex artikel 174)

1. Het beleid van ~~de Gemeenschap~~ **de Unie** op milieugebied draagt bij tot het nastreven van de volgende doelstellingen:

- a) behoud, bescherming en verbetering van de kwaliteit van het milieu;
- b) bescherming van de gezondheid van de mens;
- c) behoedzaam en rationeel gebruik van natuurlijke hulpbronnen;
- d) bevordering op internationaal vlak van maatregelen om het hoofd te bieden aan regionale of mondiale milieuproblemen.

2. ~~De Gemeenschap~~ **de Unie** streeft in haar milieubeleid naar een hoog niveau van bescherming, rekening houdend met de uiteenlopende situaties in de verschillende regio's van ~~de Gemeenschap~~ **de Unie**. Haar beleid berust op het voorzorgsbeginsel en het beginsel van preventief handelen, het beginsel dat milieuaantastingen bij voorrang aan de bron dienen te worden bestreden, en het beginsel dat de vervuiler betaalt.

In dit verband bevatten de aan eisen inzake milieubescherming beantwoordende harmonisatiemaatregelen, in de gevallen die daarvoor in aanmerking komen, een vrijwaringsclausule op grond waarvan de lidstaten om niet-economische milieuredenen voorlopige ~~maatregelen~~ **regelingen** kunnen treffen die aan een ~~communautaire~~ controleprocedure **van de Unie** onderworpen zijn.

3. Bij het bepalen van haar beleid op milieugebied houdt ~~de Gemeenschap~~**de Unie** rekening met:

- a) de beschikbare wetenschappelijke en technische gegevens;
- b) de milieumomstandigheden in de onderscheiden regio's van ~~de Gemeenschap~~**de Unie**;
- c) de voordelen en lasten die kunnen voortvloeien uit optreden, onderscheidenlijk niet-optreden;
- d) de economische en sociale ontwikkeling van ~~de Gemeenschap~~**de Unie** als geheel en de evenwichtige ontwikkeling van haar regio's.

4. In het kader van hun onderscheiden bevoegdheden werken ~~de Gemeenschap~~**de Unie** en de lidstaten samen met derde landen en de bevoegde internationale organisaties. De nadere regels voor de samenwerking van ~~de Gemeenschap~~**de Unie** kunnen voorwerp zijn van overeenkomsten tussen ~~de Gemeenschap~~**de Unie** en de betrokken derde partijen, waarover wordt onderhandeld en die worden gesloten overeenkomstig [artikel 300].

De eerste alinea doet geen afbreuk aan de bevoegdheid van de lidstaten om in internationale fora te onderhandelen en internationale overeenkomsten te sluiten.

Bepaling 92 (ex artikel 175)

1. ~~De Raad stelt volgens de procedure van artikel 251 en na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's de activiteiten vast die de Gemeenschap moet ondernemen~~ **Overeenkomstig de Europese wet of kaderwet worden er maatregelen vastgesteld om de doelstellingen van [artikel 174] te verwezenlijken. Deze wordt vastgesteld na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en van het Comité van de Regio's.**

2. In afwijking van ~~de in lid 1 besluitvormingsprocedure~~ en onverminderd [artikel 95], stelt de Raad **met eenparigheid van stemmen op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement, het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's met eenparigheid van stemmen een besluit over de volgende maatregelen Europese wetten of kaderwetten vast met betrekking tot:**

- a) ~~bepalingen~~ **maatregelen** van in hoofdzaak fiscale aard;
- b) maatregelen die van invloed zijn op:
 - i) de ruimtelijke ordening;
 - ii) het kwantitatieve waterbeheer, of die rechtstreeks dan wel zijdelings betrekking hebben op de beschikbaarheid van de watervoorraden;
 - iii) de bodembestemming, met uitzondering van het afvalstoffenbeheer;

- c) maatregelen die van aanzienlijke invloed zijn op de keuze van een lidstaat tussen verschillende energiebronnen en de algemene structuur van zijn energievoorziening.

In een Europese wet ⁷⁹ van de Raad onder de in de eerste alinea bedoelde voorwaarden kan, met eenparigheid van stemmen, bepaald worden ~~bepalen~~ over welke van de in dit lid bedoelde aangelegenheden **hij** met gekwalificeerde meerderheid van stemmen **besluit** ~~moet worden besloten~~.

In elk geval besluit de Raad na raadpleging van het Europees Parlement, het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's.

3. Op andere gebieden ⁸⁰ ~~stelt de Raad volgens de procedure van artikel 251 en worden in de Europese wet of kaderwet~~ algemene actieprogramma's **vastgesteld** ~~vast~~ ~~waarin die de te~~ verwezenlijken prioritaire doelstellingen ~~worden vastgelegd~~ **vastleggen**. **Deze wordt vastgesteld** na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's.

~~De Raad stelt, naar gelang van het geval onder de voorwaarden van lid 1, respectievelijk lid 2. De voor de uitvoering van die programma's noodzakelijke maatregelen worden vastgesteld overeenkomstig lid 1, respectievelijk of lid 2, de maatregelen vast die noodzakelijk zijn voor de tenuitvoerlegging van deze programma's.~~ ⁸¹

4. Onverminderd bepaalde **door de Unie vastgestelde** maatregelen ~~met een communautair karakter~~, dragen de lidstaten zorg voor de financiering en de uitvoering van het milieubeleid.

5. Onverminderd het beginsel dat de vervuiler betaalt, behelst **die maatregel, in een passende vorm, treft de Raad**, ingeval een op grond van lid 1 vastgestelde maatregel voor de overheid van een lidstaat onevenredig hoge kosten met zich meebrengt; ~~in het besluit betreffende de aanneming van die maatregel passende voorzieningen in de vorm van:~~

- a) ontheffingen van tijdelijke aard en/of
- b) financiële steun uit het ~~overeenkomstig artikel 161 opgerichte~~ ⁸² Cohesiefonds.

Bepaling 93 (ex artikel 176)

De beschermende **bepalingen** ~~maatregelen~~ die worden vastgesteld uit hoofde van [artikel 175], beletten niet dat een lidstaat verdergaande **beschermende regelingen** ~~beschermingsmaatregelen~~ handhaaft en treft. Zulke maatregelen moeten verenigbaar zijn met **de Grondwet dit Verdrag**. Zij worden ter kennis van de Commissie gebracht.

⁷⁹ Deze alinea is niet vermeld in het aanvullend mandaat van 29 april 2003. Gelet op de reikwijdte van deze rechtshandeling wordt voorgesteld hier een Europese wet aan te nemen.

⁸⁰ Dit gedeelte van de zin kan worden geschrapt, aangezien het Europees Parlement en de Raad in feite kaderprogramma's van algemene strekking aannemen.

⁸¹ Deze alinea lijkt overbodig, omdat er alleen verwezen wordt naar de in de leden 1 en 2 vermelde besluitvormingsprocedures.

⁸² Deze precisering is overbodig omdat er maar één Cohesiefonds bestaat.

VI. CONSUMENTENBESCHERMING

Bepaling 94 (ex artikel 153)

1. Om de belangen van de consumenten te bevorderen en een hoog niveau van consumentenbescherming te waarborgen, draagt ~~de Gemeenschap~~**de Unie** bij tot de bescherming van de gezondheid, de veiligheid en de economische belangen van de consumenten alsmede tot de bevordering van hun recht op voorlichting en vorming, en hun recht van vereniging om hun belangen te behartigen.
2. Met de eisen ter zake van consumentenbescherming wordt rekening gehouden bij het bepalen en uitvoeren van het beleid en het optreden van ~~de Gemeenschap~~**de Unie** op andere gebieden.⁸³
3. ~~De Gemeenschap~~**De Unie** draagt bij tot de verwezenlijking van de in lid 1 genoemde doelstellingen door middel van:
 - a) maatregelen die ~~zij~~ op grond van artikel 95 in het kader van de totstandbrenging van de interne markt ~~neemt~~**worden vastgesteld**;
 - b) maatregelen om het beleid van de lidstaten te ondersteunen, aan te vullen en te controleren.
4. ~~De Raad neemt volgens de procedure van artikel 251 en na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité~~**In een Europese wet of kaderwet worden de maatregelen, bedoeld in lid 3, onder b), vastgesteld. Deze wordt na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité vastgesteld.**
5. De uit hoofde van lid 4 **vastgestelde** maatregelen beletten niet dat een lidstaat ~~maatregelen~~**regelingen** voor een hogere graad van bescherming handhaaft of treft. Deze ~~maatregelen~~**bepalingen** moeten verenigbaar zijn met ~~dit Verdrag~~**de Grondwet**. Zij worden ter kennis van de Commissie gebracht.

VII. VERVOER

Bepaling 95 (ex artikel 70)

De doelstellingen van ~~het Verdrag~~**de Grondwet** worden, wat het in deze titel geregelde onderwerp betreft, ~~door de lidstaten~~ nagestreefd⁸⁴ in het kader van een gemeenschappelijk vervoerbeleid.

⁸³ Deze bepaling, van horizontale toepassing op alle beleidsterreinen, kan samen met andere bepalingen van hetzelfde type in één artikel worden opgenomen (zie voetnoot bij artikel 3, lid 2).

⁸⁴ Omdat het hier gaat om een gedeelde bevoegdheid, wordt voorgesteld deze vermelding te schrappen omdat zij voor de overige beleidsgebieden ook niet is opgenomen. Zie ook het voorstel tot samenvoeging met artikel 80 (hieronder).

Bepaling 96 (ex artikel 71)

1. ~~De Europese wet of kaderwet~~⁸⁵ ~~voert Ter uitvoering van [artikel 70] uit stelt de Raad, met inachtneming van de bijzondere aspecten van het vervoer volgens de procedure van artikel 251 en na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, vast: Deze wordt vastgesteld na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's.~~

De Europese wet of kaderwet omvat:

- a) gemeenschappelijke regels voor internationaal vervoer vanuit of naar het grondgebied van een lidstaat of over het grondgebied van een of meer lidstaten,
- b) de voorwaarden waaronder vervoerondernemers worden toegelaten tot nationaal vervoer in een lidstaat waarin zij niet woonachtig zijn,
- c) de maatregelen die de veiligheid van het vervoer kunnen verbeteren,
- d) alle overige dienstige ~~bepalingen~~ **maatregelen**.

~~2. In afwijking van de in [lid 1] omschreven procedure, worden op voorstel van de Commissie met eenparigheid van stemmen door de Raad de bepalingen vastgesteld betreffende de beginselen van het vervoerbestedel waarvan de toepassing zowel de levensstandaard en de werkgelegenheid in bepaalde streken als het gebruik van het vervoerapparaat ernstig zou kunnen aantasten, met inachtneming van de noodzaak van een aanpassing aan de economische ontwikkeling welke voortvloeit uit de instelling van de gemeenschappelijke markt, na raadpleging van het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité~~

Bepaling 97 (ex artikel 72)

Totdat de in [artikel 71, lid 1,] bedoelde ~~bepalingen zijn vastgesteld~~ **Europese wet of kaderwet is vastgesteld**, en behoudens ~~goedkeuringen vaststelling, met eenparigheid van stemmen, van een Europese wet~~⁸⁶ **van de Raad verleend waarbij een afwijking wordt toegestaan**, mag geen enkele lidstaat de onderscheidende bepalingen, die terzake gelden op 1 januari 1958 of, voor de toetredende staten, op de datum van hun toetreding, zodanig veranderen dat zij daardoor in hun rechtstreekse of zijdelingse uitwerking minder gunstig worden voor de vervoerondernemers der overige lidstaten dan voor de nationale vervoerondernemers.

⁸⁵ Vervanging van het overleg door de medebeslissing overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003. Daardoor kan men het geheel in één lid samenvoegen, zodat de verplichte raadpleging van het Comité van de Regio's enigszins wordt uitgebreid, omdat die in de huidige situatie alleen voor het huidige lid 1 geldt.

⁸⁶ Om redenen van juridische coherentie wordt voorgesteld alleen naar de Europese wet te verwijzen, omdat zo'n afwijking alleen door een wet kan worden verleend.

Bepaling 98 (ex artikel 73)

Met ~~dit Verdrag~~ **deze Grondwet** zijn verenigbaar de steunmaatregelen die beantwoorden aan de behoeften van de coördinatie van het vervoer of die overeenkomen met de vergoeding van bepaalde met het begrip "openbare dienst" verbonden, verplichte dienstverrichtingen.

Bepaling 99 (ex artikel 74)

Elke in het kader van ~~dit Verdrag~~ **deze Grondwet vastgesteld** maatregel op het gebied der vrachtprijzen en vervoervoorwaarden moet rekening houden met de economische toestand van de vervoerondernemers.

Bepaling 100 (ex artikel 75)

1. In het verkeer binnen de ~~Gemeenschap~~ **Unie is dienen** elke discriminatie ~~te worden opgeheven~~ **verboden** die erin bestaat dat een vervoerondernemer voor dezelfde verbindingen verschillende vrachtprijzen en vervoervoorwaarden voor gelijke goederen toepast naar gelang van ~~de lidstaat het land~~ van herkomst of bestemming van de vervoerde waren.

2. Lid 1 sluit niet uit dat krachtens [artikel 71, lid 1,] andere **Europese wetten of kaderwetten** kunnen worden vastgesteld.

3. De Raad **stelt**, ~~stelt met gekwalificeerde meerderheid van stemmen op voorstel van de Commissie, en na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité,~~ **Europese verordeningen of besluiten** ⁸⁷ vast teneinde de uitvoering van lid 1 te waarborgen. ~~Hij besluit na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.~~

De Raad kan met name ~~de bepalingen vaststellen~~ **de Europese verordeningen of besluiten vaststellen** die noodzakelijk zijn om de instellingen ~~van de Gemeenschap~~ in staat te stellen te waken over de naleving van het in lid 1 vermelde voorschrift en teneinde te verzekeren dat de gebruikers hiervan volledig voordeel trekken.

4. De Commissie onderzoekt eigener beweging of op verzoek van een lidstaat de in lid 1 bedoelde gevallen van discriminatie en ~~neemt~~ **stelt** na raadpleging van elke belanghebbende lidstaat, in het kader van de ~~in lid 3 bedoelde Europese verordeningen of besluiten overeenkomstig lid 3~~ **getroffen regeling**, de noodzakelijke **Europese besluiten vast**.

⁸⁷ Niet-wetgevingshandelingen, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

Bepaling 101 (ex artikel 76)

1. Het is een lidstaat, behoudens machtiging **op grond van een Europees besluit** van de Commissie, verboden voor het vervoer binnen de ~~Gemeenschap~~ **Unie** de toepassing van prijzen en voorwaarden op te leggen die enig element van steun of bescherming in het belang van een of meer ondernemingen of bepaalde industrieën inhouden.

2. De Commissie onderwerpt eigener beweging of op verzoek van een lidstaat de in lid 1 bedoelde prijzen en voorwaarden aan een onderzoek en houdt daarbij met name rekening met, enerzijds, de vereisten van een passend regionaal economisch beleid, de behoeften van minder ontwikkelde gebieden en de vraagstukken die zich in door politieke omstandigheden ernstig benadeelde streken voordoen, en, anderzijds, de gevolgen van die prijzen en voorwaarden voor de mededinging tussen de takken van vervoer.

Na raadpleging van elke betrokken lidstaat ~~neemt~~ **stelt** zij de noodzakelijke **Europese** besluiten **vast**.

3. Het in lid 1 bedoelde verbod ~~geldt niet voor~~ **is niet van toepassing op** mededingingstarieven.

Bepaling 102 (ex artikel 77)

De heffingen of andere rechten welke naast de vervoerprijs door een vervoerondernemer [in verband met het overschrijden der grens] in rekening worden gebracht ⁸⁸, mogen een redelijk peil niet te boven gaan, gelet op de werkelijke kosten die door de grensoverschrijding feitelijk zijn veroorzaakt.

De lidstaten streven naar een ~~geleidelijke~~ verlaging van die kosten.

De Commissie kan de lidstaten aanbevelingen doen voor de toepassing van dit artikel.

Bepaling 103 [(ex artikel 78) ⁸⁹

De bepalingen van deze titel staan in de Bondsrepubliek Duitsland genomen maatregelen niet in de weg, voorzover deze noodzakelijk zijn om de economische nadelen door de deling van Duitsland berokkend aan de economie van die streken in de Bondsrepubliek welke door deze deling zijn getroffen, te compenseren.]

⁸⁸ Men kan zich de vraag stellen welke soort heffingen op die manier door de vervoerondernemer in rekening worden gebracht. Voorts lijken – in een interne markt zonder binnengrenzen – de woorden "in verband met het overschrijden der grens" niet langer op hun plaats. Bekeken dient te worden of dit artikel niet overbodig is.

⁸⁹ De Conventie zal het wellicht nodig achten te bekijken of dit artikel nog steeds actueel is (zie ook artikel 87, lid 2, onder c)).

Bepaling 104 (ex artikel 79)

Een comité van raadgevende aard, bestaande uit door de regeringen der lidstaten aangewezen deskundigen, wordt aan de Commissie toegevoegd. Deze raadpleegt het comité over vervoer-aangelegenheden, zo dikwijls zij zulks nodig acht[, onverminderd de bevoegdheden van het Economisch en Sociaal Comité]⁹⁰.

Bepaling 105 (ex artikel 80)

1. ~~De bepalingen van Deze titel zijn~~ is van toepassing op het vervoer per spoor, over de weg en over de binnenwateren.

2. ~~Het Europees Parlement en de Raad kan kunnen volgens de wetgevingsprocedure met gekwalificeerde meerderheid van stemmen besluiten of, in hoeverre en volgens welke procedure, De Europese wet of kaderwet kan~~ passende maatregelen vaststellen ~~bepalingen~~ voor de zeevaart en de luchtvaart. ~~zullen kunnen worden genomen. Deze wordt aangenomen na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's.~~

~~De procedurebepalingen van artikel 71, zijn van toepassing.~~

VIII. TRANS-EUROPESE NETWERKEN

Bepaling 106 (ex artikel 154)

1. Teneinde bij te dragen tot de verwezenlijking van de in [de artikelen 14 en 158] bedoelde doelstellingen en om de burgers van de Unie, de economische subjecten, alsmede de regionale en lokale gemeenschappen in staat te stellen ten volle profijt te trekken van de voordelen die uit de totstandkoming van een ruimte zonder binnengrenzen voortvloeien, draagt de **Gemeenschap Unie** bij tot de totstandbrenging en ontwikkeling van trans-Europese netwerken op het gebied van vervoers-, telecommunicatie- en energie-infrastructuur.

2. In het kader van een stelsel van open en concurrerende markten is het optreden van de **Gemeenschap Unie** gericht op de bevordering van de onderlinge koppeling en interoperabiliteit van de nationale netwerken, alsmede van de toegang tot deze netwerken. Daarbij wordt met name rekening gehouden met de noodzaak de insulaire, niet aan de zee grenzende en perifere regio's met de centrale regio's van de **Gemeenschap Unie** te verbinden.

⁹⁰ Voorgesteld wordt deze overbodige zinsnede te schrappen, omdat het voor de hand ligt dat de raadpleging van dat comité de bevoegdheden van het Economisch en Sociaal Comité onverlet laat.

Bepaling 107 (ex artikel 155)

1. Voor de verwezenlijking van de in artikel 154 genoemde doelstellingen:

- a) stelt de ~~Gemeenschap~~ **Unie** een geheel van richtsnoeren op betreffende de doelstellingen, de prioriteiten en de grote lijnen van de op het gebied van trans-Europese netwerken overwogen maatregelen; in deze richtsnoeren worden projecten van gemeenschappelijk belang aangegeven;
- b) treft de ~~Gemeenschap~~ **Unie** alle maatregelen die nodig kunnen blijken om de interoperabiliteit van de netwerken te verzekeren, met name op het gebied van de harmonisatie van de technische normen;
- c) kan de ~~Gemeenschap~~ **Unie** steun verlenen aan door de lidstaten gesteunde projecten van gemeenschappelijk belang, die als zodanig zijn aangegeven in het kader van de ~~in het eerste streepje onder a)~~ bedoelde richtsnoeren, met name in de vorm van uitvoerbaarheidsstudies, garanties voor leningen, of rentesubsidies; de ~~Gemeenschap~~ **Unie** kan ook door middel van het ~~overeenkomstig artikel 161 opgerichte~~ Cohesiefonds bijdragen aan de financiering van specifieke projecten in lidstaten op het terrein van de vervoersinfrastructuur.

Bij het optreden van de ~~Gemeenschap~~ **Unie** wordt rekening gehouden met de potentiële economische levensvatbaarheid van de projecten.

2. De Europese wet of kaderwet stelt de in lid 1 bedoelde richtsnoeren en andere maatregelen vast. ~~artikel 155, lid 1, bedoelde richtsnoeren en andere maatregelen vast worden door de Raad vastgesteld volgens de procedure van artikel 251 en. Zij wordt aangenomen na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's.~~

Voor richtsnoeren en projecten van gemeenschappelijk belang die betrekking hebben op het grondgebied van een lidstaat, is de goedkeuring van de betrokken lidstaat vereist.⁹¹

~~2.~~ **3.** De lidstaten coördineren onderling, in verbinding met de Commissie, het nationale beleid dat van grote invloed kan zijn op de verwezenlijking van de [in artikel 154 bedoelde] doelstellingen. De Commissie kan in nauwe samenwerking met de lidstaten alle dienstige initiatieven nemen om deze coördinatie te bevorderen.

~~3.~~ **4.** De ~~Gemeenschap~~ **Unie** kan ~~besluiten met derde landen samen te werken~~ **samenwerken** om projecten van gemeenschappelijk belang te bevorderen en de interoperabiliteit van de netwerken te verzekeren.

~~Artikel 156~~

~~De in artikel 155, lid 1, bedoelde richtsnoeren en andere maatregelen worden door de Raad vastgesteld volgens de procedure van artikel 251 en na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's.~~

⁹¹ In een streven naar vereenvoudiging is in het nieuwe lid 2, dat de rechtsgrondslag legt voor het optreden van de Unie met betrekking tot de trans-Europese netwerken, de tekst van artikel 156 integraal overgenomen; de aangegeven wijzigingsvoorstellen hebben betrekking op de huidige tekst van dit artikel.

~~Voor richtsnoeren en projecten van gemeenschappelijk belang die betrekking hebben op het grondgebied van een lidstaat, is de goedkeuring van de betrokken lidstaat vereist.~~⁹²

IX. ONDERZOEK EN TECHNOLOGISCHE ONTWIKKELING

Bepaling 108 (ex artikel 163)

1. De ~~Gemeenschap~~ **Unie** heeft als doelstelling de wetenschappelijke en technologische grondslagen van de industrie van de ~~Gemeenschap~~ **Unie** te versterken en de ontwikkeling van haar internationale concurrentiepositie te bevorderen, alsmede de onderzoekactiviteiten te bevorderen die uit hoofde van andere hoofdstukken van ~~dit Verdrag de Grondwet~~ nodig worden geacht.
2. Te dien einde stimuleert zij in de gehele ~~Gemeenschap~~ **Unie** de ondernemingen, met inbegrip van kleine en middelgrote ondernemingen, de onderzoekcentra en de universiteiten bij hun inspanningen op het gebied van hoogwaardig onderzoek en hoogwaardige technologische ontwikkeling; zij ondersteunt hun streven naar onderlinge samenwerking, waarbij haar beleid er vooral op gericht is de ondernemingen in staat te stellen ten volle de mogelijkheden van de interne markt te benutten, in het bijzonder door openstelling van de nationale overheidsopdrachten, vaststelling van gemeenschappelijke normen en opheffing van de wettelijke en fiscale belemmeringen welke die samenwerking in de weg staan.
3. Alle activiteiten van de ~~Gemeenschap~~ **Unie** uit hoofde van ~~dit Verdrag de Grondwet~~, met inbegrip van demonstratieprojecten, op het gebied van onderzoek en technologische ontwikkeling worden vastgesteld en uitgevoerd overeenkomstig ~~het bepaalde in [deze titel]~~.

Bepaling 109 (ex artikel 164)

Voor de verwezenlijking van deze doelstellingen onderneemt de ~~Gemeenschap~~ **Unie** de volgende activiteiten, die de activiteiten van de lidstaten aanvullen:

- a) uitvoering van programma's voor onderzoek, technologische ontwikkeling en demonstratie, waarbij de samenwerking met en tussen ondernemingen, onderzoekcentra en universiteiten wordt bevorderd;
- b) bevordering van de samenwerking **van de Unie** met derde landen en internationale organisaties inzake ~~economisch~~ onderzoek, ~~economische~~ technologische ontwikkeling en demonstratie;
- c) verspreiding en exploitatie van de resultaten van de activiteiten **van de Unie** inzake ~~economisch~~ onderzoek, ~~economische~~ technologische ontwikkeling en demonstratie;

⁹² Dit artikel kan worden geschrapt; zie vorige voetnoot.

- d) stimulering van de opleiding en de mobiliteit van onderzoekers in de **Gemeenschap Unie**.

Bepaling 110 (ex artikel 165)

1. De **Gemeenschap Unie** en de lidstaten coördineren hun activiteiten op het gebied van onderzoek en technologische ontwikkeling, teneinde de wederzijdse samenhang van het beleid van de lidstaten en het beleid van de **Gemeenschap Unie** te verzekeren.
2. De Commissie kan in nauwe samenwerking met de lidstaten alle dienstige initiatieven nemen om de in lid 1 bedoelde coördinatie te bevorderen.

Bepaling 111 (ex artikel 166)

1. ~~Het Europees Parlement en de Raad stellen volgens de wetgevingsprocedure~~ stelt, volgens de procedure van artikel 251 en na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité, ~~een Europese wet vast houdende een~~ **De Europese wet**⁹³ stelt het meerjarenkaderprogramma vast waarin alle activiteiten van de **Gemeenschap Unie** zijn opgenomen. **Zij wordt aangenomen** na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.

In dit kaderprogramma:

- a) worden de wetenschappelijke en technologische doelstellingen die met de in [artikel 164] bedoelde activiteiten moeten worden verwezenlijkt, alsmede de daarmee samenhangende prioriteiten vastgesteld;
 - b) worden de grote lijnen van deze activiteiten aangegeven;
 - c) worden het totale maximumbedrag van en nadere regels voor de financiële deelneming van de **Gemeenschap Unie** aan het kaderprogramma alsmede de onderscheiden deelbedragen voor elk van de overwogen activiteiten vastgesteld.
2. Het kaderprogramma wordt naar gelang van de ontwikkeling van de situatie aangepast of aangevuld.
 3. Het kaderprogramma wordt uitgevoerd door middel van specifieke programma's die binnen elke activiteit worden ontwikkeld. In elk specifiek programma worden de nadere bepalingen voor de uitvoering ervan, de looptijd en de noodzakelijk geachte middelen vastgesteld. Het totaal van de in de specifieke programma's vastgestelde noodzakelijk geachte bedragen mag niet meer belopen dan het voor het kaderprogramma en voor elke activiteit vastgestelde totale maximumbedrag.

⁹³ Er wordt voorgesteld alleen naar de Europese wet te verwijzen: aangezien het de oprichting van een operationeel kader in de Unie betreft, kan de rechtshandeling geen kaderwet zijn.

4. De Raad **stelt, op voorstel van de Commissie, stelt de specifieke programma's met gekwalificeerde meerderheid van stemmen de Europese verordeningen of besluiten** ⁹⁴ **houdende de specifieke programma's vast. op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité. Hij besluit na raadpleging van het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité.**

Bepaling 112 (ex artikel 167) ⁹⁵

Voor de uitvoering van het meerjarenkaderprogramma ~~bepaalt~~ **stelt de Europese wet of kaderwet de Raad volgens de wetgevingsprocedure de volgende regels vast:**

- a) de regels voor de deelneming van ondernemingen, onderzoekcentra en universiteiten;
- b) de regels voor de verspreiding van de onderzoekresultaten.

De Europese wet of kaderwet wordt aangenomen na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.

Bepaling 113 (ex artikel 168)

Bij de uitvoering van het meerjarenkaderprogramma ~~kan worden besloten tot~~ **kunnen** aanvullende programma's **worden vastgesteld** waaraan alleen wordt deelgenomen door bepaalde lidstaten, die zorg dragen voor de financiering daarvan, onder voorbehoud van een eventuele deelneming van de **Gemeenschap Unie**.

De Europese wet of kaderwet stelt de regels voor de aanvullende programma's ~~vast~~, met name voor wat betreft de verspreiding van de kennis en de toegang van andere lidstaten. **Zij wordt aangenomen na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.**

Voor de vaststelling van de aanvullende programma's is de goedkeuring van de betrokken lidstaten vereist. ⁹⁶

Bepaling 114 (ex artikel 169)

Bij de uitvoering van het meerjarenkaderprogramma kan de **Europese wet of kaderwet Gemeenschap Unie** in overeenstemming met de betrokken lidstaten voorzien in deelneming aan door verscheidene lidstaten opgezette onderzoek- en ontwikkelingsprogramma's, met inbegrip van de deelneming aan de voor de uitvoering van die programma's tot stand gebrachte structuren.

De Europese wet of kaderwet wordt aangenomen na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.

⁹⁴ Niet-wetgevingshandeling, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

⁹⁵ Ter wille van de leesbaarheid zijn de thans in artikel 172 VEG opgenomen besluitvormingsprocedures onder hun respectieve rechtsgrondslagen gebracht (de artikelen 167, 168, 169 en 171).

⁹⁶ Deze alinea stemt overeen met de laatste zin van het huidige artikel 172 VEG.

Bepaling 115 (ex artikel 170)

Bij de uitvoering van het meerjarenkaderprogramma kan de ~~Gemeenschap~~ **Unie** voorzien in samenwerking **van de Unie** met derde landen of internationale organisaties inzake ~~communautair~~ onderzoek en ~~communautaire~~ technologische ontwikkeling en demonstratie.

De nadere regeling van deze samenwerking kan worden vastgesteld in overeenkomsten tussen de ~~Gemeenschap~~ **Unie** en de betrokken derde partijen, waarover wordt onderhandeld en die worden gesloten overeenkomstig [artikel 300].

Bepaling 116 (ex artikel 171)

De Raad kan, op voorstel van de Commissie, Europese verordeningen of besluiten ⁹⁷ vaststellen tot oprichting van gemeenschappelijke ondernemingen of andere structuren die noodzakelijk zijn voor de goede uitvoering van programma's **van de Unie** voor ~~communautair~~ onderzoek en ~~communautaire~~ technologische ontwikkeling en demonstratie. **Hij besluit na raadpleging van het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité.**

Bepaling 117 (ex artikel 172) ⁹⁸

~~De Raad stelt, op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen de in artikel 171 bedoelde voorzieningen vast.~~

~~De Raad stelt, volgens de procedure van artikel 251 en na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité, de in de artikelen 167, 168 en 169 bedoelde voorzieningen vast. Voor de vaststelling van de aanvullende programma's is de goedkeuring van de betrokken lidstaten vereist.~~

Bepaling 118 (ex artikel 173)

Aan het begin van elk jaar legt de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad een verslag voor. Dit verslag heeft met name betrekking op de activiteiten inzake onderzoek en technologische ontwikkeling en verspreiding van de resultaten in het voorafgaande jaar alsmede op het werkprogramma van het lopende jaar.

⁹⁷ Niet-wetgevingshandelingen, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

⁹⁸ Ter wille van de leesbaarheid zijn alle bepalingen van dit artikel verplaatst naar de artikelen 167, 168, 169 en 171.

A4. ~~INTERNE VEILIGHEID~~
RUIMTE VAN VRIJHEID, VEILIGHEID EN RECHTVAARDIGHEID⁹⁹

TITEL IV

VISA, ASIEL, IMMIGRATIE EN ANDERE BELEIDSTERREINEN
DIE VERBAND HOUDEN MET HET VRIJE VERKEER VAN PERSONEN

**Deze titel is niet opgenomen, overeenkomstig het aanvullend mandaat
van 29 april 2003.**

TITEL VI

BEPALINGEN INZAKE POLITIËLE EN JUSTITIËLE SAMENWERKING IN STRAFZAKEN

**Deze titel is niet opgenomen, overeenkomstig het aanvullend mandaat
van 29 april 2003.**

⁹⁹ Gewijzigd om rekening te houden met het laatste ontwerp betreffende de ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid, dat thans door het Praesidium wordt besproken (daarin zijn zowel de bepalingen betreffende visa, asiel, immigratie, enz. als de bepalingen betreffende politieële en justitieële samenwerking in strafzaken opgenomen).

A5. GEBIEDEN WAAROP DE UNIE KAN BESLUITEN ONDERSTEUNEND OP TE TREDEN

I. WERKGELEGENHEID ¹⁰⁰

Bepaling 119 (ex artikel 125)

De lidstaten en de ~~Gemeenschap~~ **Unie** streven overeenkomstig [deze] [titel] naar de ontwikkeling van een gecoördineerde strategie voor werkgelegenheid en in het bijzonder voor de bevordering van de scholing, de opleiding en het aanpassingsvermogen van de werknemers en arbeidsmarkten die soepel reageren op economische veranderingen teneinde de doelstellingen van [~~artikel 2 van het Verdrag betreffende de Europese Unie en van artikel 2 ...~~] ¹⁰¹ van ~~dit Verdrag~~ de **Grondwet** te bereiken.

Bepaling 120 (ex artikel 126)

1. De lidstaten dragen door middel van hun werkgelegenheidsbeleid bij tot het bereiken van de in [artikel 125] bedoelde doelstellingen op een wijze die verenigbaar is met de overeenkomstig [artikel 99, lid 2,] aangenomen globale richtsnoeren voor het economisch beleid van de lidstaten en van de ~~Gemeenschap~~ **Unie**.
2. Rekening houdend met nationale gebruiken op het gebied van de verantwoordelijkheden van de sociale partners beschouwen de lidstaten het bevorderen van de werkgelegenheid als een aangelegenheid van gemeenschappelijke zorg en coördineren zij hun maatregelen op dit gebied binnen de Raad, overeenkomstig [artikel 128].

Bepaling 121 (ex artikel 127)

1. De ~~Gemeenschap~~ **Unie** draagt bij tot een hoog werkgelegenheidsniveau door samenwerking tussen de lidstaten aan te moedigen en hun maatregelen te steunen en, indien nodig, aan te vullen. De bevoegdheden van de lidstaten worden daarbij geëerbiedigd.
2. Bij het bepalen en uitvoeren van het beleid en de activiteiten van de ~~Gemeenschap~~ **Unie** wordt rekening gehouden met de doelstelling van een hoog werkgelegenheidsniveau. ¹⁰²

¹⁰⁰ De inhoud van deze titel zal eventueel moeten worden herzien in het licht van de conclusies van de Conventie over het verslag van Werkgroep XI Sociaal Europa (CONV 516/03).

¹⁰¹ Verwijzing invoegen naar het ontwerp-artikel over de doelstellingen van de Unie in deel I (artikel 3 – CONV 528/03).

¹⁰² Het hier bepaalde is horizontaal van toepassing op alle beleidsterreinen en zou met andere vergelijkbare bepalingen in een enkel artikel kunnen worden samengebracht (zie voetnoot bij artikel 3, lid 2).

Bepaling 122 (ex artikel 128)

1. De Europese Raad bezieet jaarlijks de werkgelegenheidssituatie in de ~~Gemeenschap~~ **Unie** en neemt ter zake conclusies aan, aan de hand van een gezamenlijk jaarverslag van de Raad en de Commissie.

2. Op basis van de conclusies van de Europese Raad ~~stelt~~ **neemt** de Raad jaarlijks, ~~met gekwalificeerde meerderheid van stemmen, op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement, het Economisch en Sociaal Comité, het Comité van de Regio's en het in artikel 130 genoemde comité voor de werkgelegenheid,~~ richtsnoeren ¹⁰³ ~~op~~ **aan**, waarmee de lidstaten in hun werkgelegenheidsbeleid rekening houden. **Hij besluit na raadpleging van het Europees Parlement, het Economisch en Sociaal Comité, het Comité van de Regio's en het Comité voor de werkgelegenheid.**

Deze richtsnoeren moeten verenigbaar zijn met de overeenkomstig [artikel 99, lid 2,] aangenomen globale richtsnoeren.

3. Elke lidstaat legt jaarlijks aan de Raad en aan de Commissie een verslag voor over de belangrijkste ~~maatregelen~~ **bepalingen** welke genomen zijn om zijn werkgelegenheidsbeleid ten uitvoer te leggen in het licht van de in lid 2 bedoelde richtsnoeren inzake werkgelegenheid.

4. Op basis van de in lid 3 bedoelde verslagen en na ontvangst van de adviezen van het Comité voor de werkgelegenheid verricht de Raad jaarlijks een onderzoek naar de tenuitvoerlegging van het werkgelegenheidsbeleid van de lidstaten in het licht van de richtsnoeren inzake werkgelegenheid. De Raad kan, **op aanbeveling van de Commissie,** ¹⁰⁴ ~~op aanbeveling van de Commissie,~~ aanbevelingen **aannemen** ¹⁰⁵ **die hij** tot de lidstaten **richt** ~~richten indien hij zulks in het licht van dat onderzoek dienstig acht.~~

5. Op basis van de resultaten van dat onderzoek brengen de Raad en de Commissie jaarlijks gezamenlijk verslag uit aan de Europese Raad over de werkgelegenheidssituatie in de ~~Gemeenschap~~ **Unie** en over de tenuitvoerlegging van de richtsnoeren inzake werkgelegenheid.

Bepaling 123 (ex artikel 129)

~~De Raad kan volgens de procedure van artikel 251, na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, De Europese wet of kaderwet kan~~ stimuleringsmaatregelen **vaststellen aannemen** die erop gericht zijn de samenwerking tussen de lidstaten aan te moedigen en hun werkgelegenheidsbeleid te ondersteunen door middel van initiatieven ter ontwikkeling van de uitwisseling van informatie en optimale praktijken, verstrekking van vergelijkende analyses en advies, alsmede bevordering van innoverende benaderingswijzen en evaluatie van ervaringen, in het bijzonder door gebruik te maken van proefprojecten. **Zij wordt vastgesteld na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's.**

¹⁰³ Niet-wetgevingshandelingen, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

¹⁰⁴ Er zij op gewezen dat het thans geldende vereiste van artikel 205, lid 2, tweede alinea, tweede streepje, dat ten minste tien lidstaten in de Raad voorstemmen, niet meer voorkomt in het ontwerp-artikel "Raad van Ministers" (artikel 17 ter CONV 691/03).

¹⁰⁵ Niet-wetgevingshandelingen, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

~~Deze maatregelen~~ **De Europese wet of kaderwet** houdt geen harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten in.

Bepaling 124 (ex artikel 130)

~~Na raadpleging van het Europees Parlement stelt~~ De Raad stelt **op eigen initiatief en bij gewone meerderheid** een raadgevend comité voor de werkgelegenheid in ¹⁰⁶ teneinde de coördinatie van het werkgelegenheids- en arbeidsmarktbeleid van de lidstaten te bevorderen. **Hij besluit na raadpleging van het Europees Parlement.**

Dit comité heeft tot taak:

- a) toe te zien op de werkgelegenheidssituatie en het werkgelegenheidsbeleid in de lidstaten en de **Gemeenschap Unie**;
- b) onverminderd [artikel 207], adviezen uit te brengen, hetzij op verzoek van de Raad of van de Commissie, hetzij op eigen initiatief, en bij te dragen aan de voorbereiding van de in [artikel 128] bedoelde werkzaamheden van de Raad.

Voor de vervulling van zijn opdracht raadpleegt het comité de sociale partners.

Elke lidstaat en de Commissie benoemen elk twee leden van het comité.

II. VOLKSGEZONDHEID ¹⁰⁷

Bepaling 125 (ex artikel 152) ¹⁰⁸

1. Bij de bepaling en de uitvoering van elk beleid en elk optreden van de ~~Gemeenschap~~ **Gemeenschap Unie** wordt een hoog niveau van bescherming van de menselijke gezondheid verzekerd. ¹⁰⁹

¹⁰⁶ Niet-wetgevingshandeling, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

¹⁰⁷ De plaats van dit hoofdstuk betreffende de volksgezondheid, hier onder A5 (gebieden voor ondersteunend optreden), volgt de indeling van de ontwerp-structuur van het constitutioneel verdrag van 28 oktober 2002 (CONV 369/02), en niet de indeling van het ontwerp-artikel betreffende de gedeelde bevoegdheden in deel I (CONV 528/03), waarin de volksgezondheid als gedeelde bevoegdheid wordt ingevoegd.

¹⁰⁸ Werkgroep XI Sociaal Europa heeft voorgesteld de toepassingsfeer van dit artikel te verruimen "om aangelegenheden als ernstige grensoverschrijdende bedreigingen, overdraagbare aandoeningen, bioterrorisme en WGO-overeenkomsten er onder te doen vallen" (CONV 516/03, punt 35).

¹⁰⁹ Het hier bepaalde is horizontaal van toepassing op alle beleidsterreinen en zou met andere vergelijkbare bepalingen in een enkel artikel kunnen worden samengebracht (zie voetnoot bij artikel 3, lid 2).

Het optreden van de ~~Gemeenschap~~ **Unie**, dat een aanvulling vormt op het nationale beleid, is gericht op verbetering van de volksgezondheid, preventie van ziekten en aandoeningen bij de mens en het wegnemen van bronnen van gevaar voor de menselijke gezondheid. Dit optreden omvat de bestrijding van grote bedreigingen van de gezondheid, door het bevorderen van onderzoek naar de oorzaken, de overdracht en de preventie daarvan, alsmede door het bevorderen van gezondheidsvoorlichting en gezondheidsonderwijs.

De ~~Gemeenschap~~ **Unie** vult het optreden van de lidstaten aan ter vermindering van de schade aan de gezondheid door drugsgebruik, met inbegrip van voorlichting en preventie.

2. De ~~Gemeenschap~~ **Unie** moedigt samenwerking tussen de lidstaten op de in dit artikel bedoelde gebieden aan en steunt zo nodig hun optreden.

De lidstaten coördineren onderling, in verbinding met de Commissie, hun beleid en programma's op de in lid 1 bedoelde gebieden. De Commissie kan, in nauw contact met de lidstaten, alle dienstige initiatieven nemen om deze coördinatie te bevorderen.

3. De ~~Gemeenschap~~ **Unie** en de lidstaten bevorderen de samenwerking met derde landen en met de inzake volksgezondheid bevoegde internationale organisaties.

4. ~~De Raad draagt volgens de procedure van artikel 251, na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, De Europese wet of kaderwet draagt bij tot de verwezenlijking van de doelstellingen van dit artikel door de vaststelling van:~~

- a) maatregelen waarbij hoge kwaliteits- en veiligheidseisen worden gesteld aan organen en stoffen van menselijke oorsprong, bloed en bloedderivaten; deze maatregelen beletten niet dat een lidstaat maatregelen voor een hogere graad van bescherming handhaaft of treft;
- b) in afwijking van [artikel 37], maatregelen op veterinair en fytosanitair gebied die rechtstreeks gericht zijn op de bescherming van de volksgezondheid;
- c) stimuleringsmaatregelen die gericht zijn op de bescherming en de verbetering van de menselijke gezondheid, met uitsluiting van harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten.

De Europese wet of kaderwet wordt vastgesteld na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's.

Met het oog op doelstellingen van dit artikel kan de Raad, op voorstel van de Commissie, ~~met gekwalificeerde meerderheid van stemmen, ook aanbevelingen aannemen met het oog op de doelstellingen van dit artikel.~~

5. Bij het optreden van de **Gemeenschap Unie** op het gebied van de volksgezondheid worden de verantwoordelijkheden van de lidstaten voor de organisatie en verstrekking van gezondheidsdiensten en geneeskundige verzorging volledig geëerbiedigd. Met name doen de in lid 4, onder a), bedoelde maatregelen geen afbreuk aan de nationale voorschriften inzake donatie en geneeskundig gebruik van organen en bloed.

III. INDUSTRIE

Bepaling 126 (ex artikel 157)

1. De **Gemeenschap Unie** en de lidstaten dragen er zorg voor dat de omstandigheden nodig voor het concurrentievermogen van de industrie van de **Gemeenschap Unie** aanwezig zijn.

Hiertoe is hun optreden, overeenkomstig een systeem van open en concurrerende markten, erop gericht:

- a) de aanpassing van de industrie aan structurele veranderingen te bespoedigen;
- b) een gunstig klimaat voor het ontplooiën van initiatieven en voor de ontwikkeling van ondernemingen in de gehele **Gemeenschap Unie**, met name van het midden- en kleinbedrijf, te bevorderen;
- c) een gunstig klimaat voor de samenwerking tussen ondernemingen te bevorderen;
- d) een betere benutting van het industrieel potentieel van het beleid inzake innovatie, onderzoek en technologische ontwikkeling te stimuleren.

2. De lidstaten plegen, in verbinding met de Commissie, onderling overleg en coördineren, voorzover nodig, hun activiteiten. De Commissie kan initiatieven nemen om deze coördinatie te bevorderen.

3. De **Gemeenschap Unie** draagt bij tot de verwezenlijking van de doelstellingen van lid 1 door middel van haar beleid en optreden uit hoofde van andere bepalingen van ~~dit Verdrag~~ **de Grondwet**.¹¹⁰ ~~De Raad kan volgens de procedure van artikel 251 na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité~~ **De Europese wet of kaderwet kan specifieke maatregelen aannemen vaststellen** ter ondersteuning van de activiteiten die in de lidstaten worden ondernomen om de doelstellingen van lid 1 te verwezenlijken. **Zij wordt vastgesteld na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.**

Deze titel verschaft geen grondslag voor invoering door de **Gemeenschap Unie** van maatregelen waardoor de mededinging kan worden vervalst of die belastingbepalingen of bepalingen betreffende de rechten en belangen van werknemers inhouden.

¹¹⁰ Het hier bepaalde is horizontaal van toepassing op alle beleidsterreinen en zou met andere vergelijkbare bepalingen in een enkel artikel kunnen worden samengebracht (zie voetnoot bij artikel 3, lid 2).

IV. CULTUUR

Bepaling 127 (ex artikel 151)

1. De ~~Gemeenschap~~ **Unie** draagt bij tot de ontplooiing van de culturen van de lidstaten onder eerbiediging van de nationale en regionale verscheidenheid van die culturen, maar tegelijk ook de nadruk leggend op het gemeenschappelijk cultureel erfgoed.
2. Het optreden van de ~~Gemeenschap~~ **Unie** is erop gericht de samenwerking tussen de lidstaten aan te moedigen en zo nodig hun activiteiten op de volgende gebieden te ondersteunen en aan te vullen:
 - a) verbetering van de kennis en verbreiding van de cultuur en de geschiedenis van de Europese volkeren,
 - b) instandhouding en bescherming van het cultureel erfgoed van Europees belang,
 - c) culturele uitwisseling op niet-commerciële basis,
 - d) scheppend werk op artistiek en literair gebied, mede in de audiovisuele sector.
3. De ~~Gemeenschap~~ **Unie** en de lidstaten bevorderen de samenwerking met derde landen en met de inzake cultuur bevoegde internationale organisaties, met name met de Raad van Europa.
4. De ~~Gemeenschap~~ **Unie** houdt bij haar optreden uit hoofde van andere bepalingen van ~~dit Verdrag~~ **de Grondwet** rekening met de culturele aspecten, met name om de culturele verscheidenheid te eerbiedigen en te bevorderen.¹¹¹
5. Om bij te dragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van dit artikel ~~neemt de Raad~~:
 - a) ~~volgens de procedure van artikel 251 en na raadpleging van het Comité van de regio's, stelt de Europese wet of kaderwet~~ stimuleringsmaatregelen **vast**¹¹², met uitsluiting van harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten. ~~De Raad besluit tijdens de gehele procedure van artikel 251 met eenparigheid van stemmen; Zij wordt vastgesteld na raadpleging van het Comité van de Regio's;~~
 - b) **neemt de Raad**, ~~met eenparigheid van stemmen~~, op voorstel van de Commissie, aanbevelingen aan¹¹³.

¹¹¹ Het hier bepaalde is horizontaal van toepassing op alle beleidsterreinen en zou met andere vergelijkbare bepalingen in een enkel artikel kunnen worden samengebracht (zie voetnoot bij artikel 3, lid 2).

¹¹² Overgang van eenparigheid naar gekwalificeerde meerderheid, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

¹¹³ Overgang van eenparigheid naar gekwalificeerde meerderheid, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

V. ONDERWIJS, BEROEPSOPLEIDING, JEUGD

Bepaling 128 (ex artikel 149)

1. De ~~Gemeenschap~~ **Unie** draagt bij tot de ontwikkeling van onderwijs van hoog gehalte door samenwerking tussen de lidstaten aan te moedigen en zo nodig door hun activiteiten te ondersteunen en aan te vullen, met volledige eerbiediging van de verantwoordelijkheid van de lidstaten voor de inhoud van het onderwijs en de opzet van het onderwijsstelsel en van hun culturele en taalkundige verscheidenheid.
2. Het optreden van de ~~Gemeenschap~~ **Unie** is erop gericht:
 - a) de Europese dimensie in het onderwijs tot ontwikkeling te brengen, met name door onderricht in en verspreiding van de talen der lidstaten;
 - b) de mobiliteit van studenten en docenten te bevorderen, mede door de academische erkenning van diploma's en studietijdvakken aan te moedigen;
 - c) de samenwerking tussen onderwijsinstellingen te bevorderen;
 - d) uitwisseling te bevorderen van informatie en ervaring omtrent de gemeenschappelijke vraagstukken waarmee de onderwijsstelsels van de lidstaten worden geconfronteerd;
 - e) de ontwikkeling van uitwisselingsprogramma's voor jongeren en jongerenwerkers te bevorderen;
 - f) de ontwikkeling van het onderwijs op afstand te stimuleren.
3. De ~~Gemeenschap~~ **Unie** en de lidstaten bevorderen de samenwerking met derde landen en met de inzake onderwijs bevoegde internationale organisaties, met name met de Raad van Europa.
4. Om bij te dragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van dit artikel:
 - a) ~~neemt de Raad volgens de procedure van artikel 251 en na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de regio's, stelt de Europese wet of de Europese kaderwet~~ stimuleringsmaatregelen **vast**, met uitsluiting van harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten, **Zij wordt aangenomen na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's.**
 - b) ~~neemt de Raad, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen,~~ op voorstel van de Commissie, aanbevelingen **aan**.

Bepaling 129 (ex artikel 150)

1. De ~~Gemeenschap~~ **Unie** legt inzake beroepsopleiding een beleid ten uitvoer waardoor de activiteiten van de lidstaten worden versterkt en aangevuld, met volledige eerbiediging van de verantwoordelijkheid van de lidstaten voor de inhoud en de opzet van de beroepsopleiding.

2. Het optreden van de ~~Gemeenschap~~ **Unie** is erop gericht:

- a) de aanpassing aan veranderingen in het bedrijfsleven te vergemakkelijken, met name door beroepsopleiding en omscholing;
- b) door verbetering van de initiële beroepsopleiding en van bij- en nascholing, de opnemings- en de wederopnemings- op de arbeidsmarkt te bevorderen;
- c) de toegang tot beroepsopleidingen te vergemakkelijken en de mobiliteit van opleiders en leerlingen, met name jongeren, te bevorderen;
- d) de samenwerking inzake opleiding tussen onderwijs- of opleidingsinstellingen en ondernemingen te bevorderen;
- e) de uitwisseling te bevorderen van informatie en ervaring omtrent de gemeenschappelijke vraagstukken waarmee de opleidingsstelsels van de lidstaten worden geconfronteerd.

3. De ~~Gemeenschap~~ **Unie** en de lidstaten bevorderen de samenwerking met derde landen en met de inzake beroepsopleiding bevoegde internationale organisaties.

4. ~~Het Europees Parlement en de Raad neemt nemen volgens de wetgevingsprocedure procedure van artikel 251 en na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, De Europese wet of kaderwet draagt bij maatregelen aan die bijdragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van dit artikel, met uitsluiting van harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten. Zij wordt vastgesteld na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's.~~

[VIERDE DEEL]

Bepaling 130 (ex artikel 182)

~~De lidstaten komen overeen de~~ niet-Europese landen en gebieden die bijzondere betrekkingen onderhouden met Denemarken, Frankrijk, Nederland en het Verenigd Koninkrijk, ~~te associëren met de Gemeenschap~~ **worden met de Unie geassocieerd**. Die landen en gebieden, hierna genoemd landen en gebieden, worden opgenomen in ~~een lijst die als [bijlage II] aan dit Verdrag is gehecht~~.

Doel van de associatie is het bevorderen van de economische en sociale ontwikkeling der landen en gebieden en de totstandbrenging van nauwe economische betrekkingen tussen hen en ~~de Gemeenschap de Unie~~ in haar geheel.

Overeenkomstig ~~de in de preambule van dit Verdrag ...~~ ¹¹⁵ neergelegde beginselen moet de associatie in de eerste plaats de mogelijkheid scheppen de belangen en de voorspoed van de inwoners van die landen en gebieden te bevorderen, teneinde hen te brengen tot de economische, sociale en culturele ontwikkeling welke zij verwachten.

Bepaling 131 (ex artikel 183)

Door de associatie worden de volgende doeleinden nagestreefd:

- 1) De lidstaten passen op hun handelsverkeer met de landen en gebieden de regeling toe welke zij krachtens ~~dit Verdrag~~ **de Grondwet** tegenover elkaar zijn aangegaan.
- 2) Ieder land of gebied past op zijn handelsverkeer met de lidstaten en de andere landen en gebieden de regeling toe die het toepast op de Europese staat waarmee het bijzondere betrekkingen onderhoudt.
- 3) De lidstaten dragen bij in de investeringen welke vereist zijn voor de geleidelijke ontwikkeling van die landen en gebieden.
- 4) Voor de door ~~de Gemeenschap de Unie~~ gefinancierde investeringen staat de deelneming in aanbestedingen en leveranties onder gelijke voorwaarden open voor alle onderdanen en rechtspersonen van de lidstaten en van de landen en gebieden.

¹¹⁴ Tekst is hier geplaatst naar aanleiding van het aanvullend mandaat van 2 april 2003.

¹¹⁵ De bedoelde beginselen, die thans in de preambule van het EG-Verdrag zijn neergelegd, zouden in de Grondwet opgenomen moeten worden, in voorkomend geval in dit artikel.

- 5) In de betrekkingen tussen de lidstaten en de landen en gebieden wordt het recht van vestiging van de onderdanen en rechtspersonen op voet van non-discriminatie geregeld overeenkomstig de bepalingen en met toepassing van de procedures, bepaald in het [hoofdstuk] betreffende het recht van vestiging, behoudens de krachtens [artikel 187] ~~vastgestelde~~ **genomen** bijzondere ~~bepalingen~~ **maatregelen**.

Bepaling 132 (ex artikel 184)

1. De goederen van oorsprong uit de landen en gebieden delen bij hun invoer in de lidstaten in het **bij de Grondwet ingestelde** verbod op douanerechten ~~dat overeenkomstig de bepalingen van dit Verdrag~~ tussen de lidstaten ~~geldt~~.

2. Bij invoer in elk land en gebied zijn douanerechten op goederen uit de lidstaten en uit de andere landen en gebieden overeenkomstig ~~de bepalingen van~~ [artikel 25] verboden.

3. De landen en gebieden kunnen evenwel douanerechten heffen welke in overeenstemming zijn met de eisen van hun ontwikkeling en de behoeften van hun industrialisatie, of welke van fiscale aard zijn en ten doel hebben in hun begrotingsmiddelen te voorzien.

De in ~~vorenstaande~~ **de eerste** alinea bedoelde rechten mogen het peil van de invoerrechten welke worden geheven op producten uit de lidstaat waarmee elk land of gebied bijzondere betrekkingen onderhoudt, niet te boven gaan.

4. Lid 2 is niet van toepassing op landen en gebieden die uit hoofde van de bijzondere internationale verplichtingen waaraan zij zijn onderworpen, reeds een non-discriminatoire douanetarief toepassen.

5. De instelling of wijziging van douanerechten op de in de landen en gebieden ingevoerde goederen mag noch in rechte noch in feite aanleiding geven tot een rechtstreekse of zijdelingse discriminatie tussen de importen uit de onderscheidene lidstaten.

Bepaling 133 (ex artikel 185)

Indien het peil van de rechten, toepasselijk op goederen van herkomst uit een derde land, bij invoer in een land of gebied van dien aard is dat, als gevolg van de toepassing ~~der bepalingen~~ van [artikel 184, lid 1], het handelsverkeer zich ten nadele van een der lidstaten kan verleggen, kan deze staat de Commissie verzoeken, aan de overige lidstaten ~~de maatregelen~~ voor te stellen **de regelingen te treffen** welke noodzakelijk zijn om deze toestand te verhelpen.

• **Optie A - Regeling conform artikel 187 VEG**

Behoudens de bepalingen betreffende de volksgezondheid, de openbare veiligheid en de openbare orde, zal het vrije verkeer van werknemers uit de landen en gebieden binnen de lidstaten en van werknemers uit de lidstaten binnen de landen en gebieden worden geregeld door ~~later te sluiten overeenkomsten, waarvoor eenstemmigheid van de lidstaten is vereist~~ **in overeenstemming met artikel 187 genomen maatregelen.**

Optie B - Afstemming van de behandeling van werknemers op die zoals bedoeld in artikel 183, lid 5, VEG voor zelfstandigen

Behoudens de bepalingen betreffende de volksgezondheid, de openbare veiligheid en de openbare orde, zal het vrije verkeer van werknemers uit de landen en gebieden binnen de lidstaten en van werknemers uit de lidstaten binnen de landen en gebieden worden geregeld ~~door later te sluiten overeenkomsten, waarvoor eenstemmigheid van de lidstaten is vereist~~ **overeenkomstig de bepalingen en met toepassing van de procedures, bepaald in [hoofdstuk] betreffende het vrije verkeer van werknemers, en op voet van non-discriminatie, behoudens de krachtens [artikel 187] genomen maatregelen.**

De Raad ~~stelt~~ **neemt, op eigen initiatief, zonder voorstel van de Commissie** ¹¹⁷ op basis van de resultaten die in het kader van de associatie van de landen en gebieden met ~~de Gemeenschap de Unie~~ zijn bereikt en van de ~~in dit Verdrag ...~~ ¹¹⁸ neergelegde beginselen met eenparigheid van stemmen de ~~bepalingen~~ **maatregelen vast aan** ¹¹⁹ betreffende de wijze van toepassing en de procedure van de associatie van de landen en gebieden met ~~de Gemeenschap de Unie.~~

~~Het bepaalde in de~~ De artikelen 182 tot en met 187 **is zijn** op Groenland van toepassing behoudens de voor Groenland geldende bijzondere bepalingen omschreven in het protocol betreffende de bijzondere regeling van toepassing op Groenland, ~~dat aan dit Verdrag is gehecht.~~

¹¹⁶ Alternatieve tekstvoorstellen naar aanleiding van het aanvullend mandaat van 2 april 2003 (schrapping van de overeenkomst tussen lidstaten als instrument).

¹¹⁷ De deskundigen van de Juridische dienst van de Raad vinden dat hier de formule "zonder voorstel van de Commissie" moet worden gebruikt (zie de toelichting in punt 9 van de algemene opmerkingen aan het begin van dit verslag). In ieder geval zij opgemerkt dat de Raad in de praktijk in het algemeen op voorstel van de Commissie handelt. De Conventie acht het wellicht zinvol om na te gaan of de maatregelen, op communautaire beleidsterreinen en rekening houdend met de praktijk, niet op voorstel van de Commissie moeten worden aangenomen.

¹¹⁸ Zie voetnoot bij het vorenstaande artikel 182, lid 3, EG.

¹¹⁹ In het aanvullend mandaat van 29 april 2003 worden de in dit lid te noemen rechtshandelingen niet bepaald.

B. EXTERN OPTREDEN

Deze titel is niet opgenomen, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.¹²⁰

C. DEFENSIE¹²¹

Deze titel is niet opgenomen, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.¹²²

D. DE WERKING VAN DE UNIE

Deze titel is niet opgenomen, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

¹²⁰ In de bepalingen waarin titel V van het EU-Verdrag wordt overgenomen (Bepalingen betreffende een gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid) moet een specifieke formulering worden gebruikt om rekening te houden met de invoering van de algemene regel van stemming met gekwalificeerde meerderheid van stemmen, zoals bepaald in het ontwerp-artikel "Raad van Ministers" (artikel 17, lid 3, CONV 691/03), en van de aanneming van besluiten op voorstel van de Commissie, indien de Conventie niet wenst dat deze regels automatisch op de in het kader van dit beleid genomen besluiten van toepassing zijn.

¹²¹ Deze titel is opengelaten om de in de voetnoot ad hoofdstuk B.IV (gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid) genoemde redenen.

¹²² Zie de voetnoot ad extern optreden.

VOLUMEN II

VOORONTWERP VAN CONSTITUTIONEEL VERDRAG

***Voorstellen voor technische aanpassingen
van de bepalingen van het VEG en het VEU***

naar aanleiding van de aanvullende mandaten van 2 en 29 april 2003

* * *

Dit volumen moet worden gelezen in het licht van de begeleidende nota bij volumen I.

Deel A

**Bepalingen van
het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap**

Inhoudsopgave

	Blz.
Eerste deel - De beginselen	108
Tweede deel - Het burgerschap van de Unie	114
Derde deel - Het beleid van de Gemeenschap Unie	117
TITEL I Het vrije verkeer van goederen	117
Hoofdstuk 1 De douane-unie	118
Hoofdstuk 2 Verbod op kwantitatieve beperkingen tussen de lidstaten	119
TITEL II Landbouw en visserij	120
TITEL III Het vrije verkeer van personen, diensten en kapitaal	123
Hoofdstuk 1 De werknemers	123
Hoofdstuk 2 Het recht van vestiging	125
Hoofdstuk 3 De diensten	128
Hoofdstuk 4 Kapitaal en betalingsverkeer	131
TITEL IV Visa, asiel, immigratie en andere beleidsterreinen die verband houden met het vrije verkeer van personen (<i>niet opgenomen</i>)	133
TITEL V Vervoer	133
TITEL VI Gemeenschappelijke regels betreffende de mededinging, de belastingen en de onderlinge aanpassing van de wetgevingen	137

Hoofdstuk 1	Regels betreffende de mededinging	137
Eerste afdeling	Regels voor de ondernemingen	137
Tweede afdeling	Steunmaatregelen van de staten	40
Hoofdstuk 2	Bepalingen betreffende belastingen	142
Hoofdstuk 3	De aanpassing van de wetgevingen	143
TITEL VII	Economisch en monetair beleid (<i>niet opgenomen</i>)	145
TITEL VIII	Werkgelegenheid	145
TITEL IX	Gemeenschappelijke handelspolitiek (<i>niet opgenomen</i>)	148
TITEL X	Douanesamenwerking	148
TITEL XI	Sociale politiek, onderwijs, beroepsopleiding en jeugd	148
Hoofdstuk 1	Sociale bepalingen	148
Hoofdstuk 2	Het Europees Sociaal Fonds	154
Hoofdstuk 3	Onderwijs, beroepsopleiding en jeugd	154
TITEL XII	Cultuur	156
TITEL XIII	Volksgezondheid	157
TITEL XIV	Consumentenbescherming	158
TITEL XV	Trans-Europese netwerken	159

TITEL XVI	Industrie	160
TITEL XVII	Economische en sociale samenhang	161
TITEL XVIII	Onderzoek en technologische ontwikkeling	163
TITEL XIX	Milieu	167
TITEL XX	Ontwikkelingssamenwerking (<i>niet opgenomen</i>)	169
TITEL XXI	Economische, financiële en technische samenwerking met derde landen (<i>niet opgenomen</i>)	169
Vierde deel	De associatie van landen en gebieden overzee	170
Vijfde deel	De instellingen van de Gemeenschap (<i>niet opgenomen</i>)	173
Zesde deel	Algemene en slotbepalingen (<i>niet opgenomen</i>)	173

* * *

EERSTE DEEL

DE-BEGINSELEN

~~Artikel 1~~¹

~~Bij dit Verdrag richten de HOGE VERDRAGSLUITENDE PARTIJEN tezamen een EUROPESE GEMEENSCHAP op.~~

~~Artikel 2~~

~~De Gemeenschap heeft tot taak, door het instellen van een gemeenschappelijke markt en een economische en monetaire unie en door de uitvoering van het gemeenschappelijk beleid of de gemeenschappelijke activiteiten, bedoeld in de artikelen 3 en 4, het bevorderen van een harmonische, evenwichtige en duurzame ontwikkeling van de economische activiteit binnen de gehele Gemeenschap, een hoog niveau van werkgelegenheid en van sociale bescherming, de gelijkheid van mannen en vrouwen, een duurzame en niet-inflatoire groei, een hoge graad van concurrentievermogen en convergentie van economische prestaties, een hoog niveau van bescherming en verbetering van de kwaliteit van het milieu, een verbetering van de levensstandaard en van de kwaliteit van het bestaan, de economische en sociale samenhang en de solidariteit tussen de lidstaten.~~

~~Artikel 3~~

~~1. Teneinde de in artikel 2 genoemde doelstellingen te bereiken, omvat het optreden van de Gemeenschap onder de voorwaarden en volgens het tijdschema waarin dit Verdrag voorziet:~~

- ~~a) het verbod tussen de lidstaten op douanerechten en kwantitatieve beperkingen bij in- en uitvoer van goederen alsmede van alle overige maatregelen van gelijke werking,~~
- ~~b) een gemeenschappelijke handelspolitiek,~~
- ~~e) een interne markt, gekenmerkt door de afschaffing tussen de lidstaten van hinderpalen voor het vrije verkeer van goederen, personen, diensten en kapitaal,~~
- ~~d) maatregelen inzake binnenkomst en verkeer van personen, overeenkomstig titel IV,~~
- ~~e) een gemeenschappelijk beleid op het gebied van landbouw en visserij,~~
- ~~f) een gemeenschappelijk beleid op het gebied van het vervoer,~~
- ~~g) een regime waardoor wordt verzekerd dat de mededinging binnen de interne markt niet wordt vervalst,~~

¹ Artikel 1, artikel 2 en artikel 3, lid 1, worden geschrapt en vervangen door ontwerp-artikelen (betreffende de instelling, de waarden en de doelstellingen van de Unie) uit deel I (artikelen 1, 2 en 3 van CONV 528/03).

- ~~h) het nader tot elkaar brengen van de nationale wetgevingen in de mate waarin dat voor de werking van de gemeenschappelijke markt noodzakelijk is,~~
- ~~i) het bevorderen van de coördinatie van het werkgelegenheidsbeleid van de lidstaten, teneinde het doeltreffender te maken door het ontwikkelen van een gecoördineerde werkgelegenheidsstrategie,~~
- ~~j) een beleid op sociaal gebied, met inbegrip van een Europees Sociaal Fonds,~~
- ~~k) de versterking van de economische en sociale samenhang,~~
- ~~l) een beleid op het gebied van het milieu,~~
- ~~m) het versterken van het concurrentievermogen van de industrie van de Gemeenschap,~~
- ~~n) het stimuleren van onderzoek en technologische ontwikkeling,~~
- ~~o) het aanmoedigen van het invoeren en ontwikkelen van transeuropese netwerken,~~
- ~~p) een bijdrage tot het verwezenlijken van een hoog niveau van bescherming van de gezondheid,~~
- ~~q) een bijdrage tot onderwijs en opleiding van hoog gehalte, en tot de ontplooiing van de culturen van de lidstaten,~~
- ~~r) een beleid op het gebied van ontwikkelingssamenwerking,~~
- ~~s) de associatie van landen en gebieden overzee, teneinde het handelsverkeer uit te breiden en in gezamenlijke inspanning de economische en sociale ontwikkeling te bevorderen,~~
- ~~t) een bijdrage tot de versterking van de consumentenbescherming,~~
- ~~u) maatregelen op het gebied van energie, civiele bescherming en toerisme.~~

2. Bij elk ~~in dit artikel~~ **in dit deel** bedoeld optreden streeft de Unie ernaar de ongelijkheden tussen mannen en vrouwen op te heffen en de gelijkheid van mannen en vrouwen te bevorderen. ²

² Dit lid, dat horizontaal op alle beleidsgebieden van toepassing is, zou met artikel 6 (milieu), of zelfs met de overige her en der in de hoofdstukken voorkomende soortgelijke bepalingen in één artikel kunnen worden samengevoegd, bijvoorbeeld met als kop "gemeenschappelijke bepalingen". Voorts valt op te merken dat de zinsnede "dit deel" de werkingssfeer van dit (deze) "horizontale" lid (leden) zou uitbreiden, voorzover hierdoor terreinen zouden worden bestreken die thans onder de tweede en de derde pijler vallen.

Artikel 4 ³

1. Teneinde de in artikel 2 genoemde doelstellingen te bereiken, omvat het optreden van de lidstaten en de ~~Gemeenschap~~ **Unie**, onder de voorwaarden en volgens het tijdschema waarin ~~dit Verdrag de Grondwet~~ voorziet, de invoering van een economisch beleid dat gebaseerd is op de nauwe coördinatie van het economisch beleid van de lidstaten, op de interne markt en op de uitwerking van gemeenschappelijke doelstellingen, en dat wordt gevoerd met inachtneming van het beginsel van een open markteconomie met vrije mededinging.
2. Gelijktijdig daarmee omvat dit optreden, onder de voorwaarden en volgens het tijdschema en de procedures waarin ~~dit Verdrag de Grondwet~~ voorziet, ~~de onherroepelijke vaststelling van wisselkoersen, leidend tot de invoering van één munt, de Ecu~~ **euro**, alsmede het bepalen en voeren van één monetair en wisselkoersbeleid, beide met als hoofddoel het handhaven van prijsstabiliteit en, onverminderd deze doelstelling, het ondersteunen van het algemene economische beleid in de ~~Gemeenschap~~ **Unie**, met inachtneming van het beginsel van een open markteconomie met vrije mededinging.
3. Dit optreden van de lidstaten en van de ~~Gemeenschap~~ **Unie** impliceert de naleving van de volgende grondbeginselen: stabiele prijzen, gezonde overheidsfinanciën en monetaire condities en een houdbare betalingsbalans.

Artikel 5 ⁴

~~De Gemeenschap handelt binnen de grenzen van de haar door dit Verdrag verleende bevoegdheden en toegewezen doelstellingen.~~

~~Op gebieden die niet onder haar exclusieve bevoegdheid vallen, treedt de Gemeenschap, overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel, slechts op indien en voorzover de doelstellingen van het overwogen optreden niet voldoende door de lidstaten kunnen worden verwezenlijkt en derhalve vanwege de omvang of de gevolgen van het overwogen optreden beter door de Gemeenschap kunnen worden verwezenlijkt.~~

~~Het optreden van de Gemeenschap gaat niet verder dan wat nodig is om de doelstellingen van dit Verdrag te verwezenlijken.~~

Artikel 6 ⁵

De eisen inzake milieubescherming moeten worden geïntegreerd in de omschrijving en uitvoering van het beleid en het optreden van ~~de Gemeenschap~~ **Unie**, als bedoeld in ~~artikel 3~~ **dit deel**, in het bijzonder met het oog op het bevorderen van duurzame ontwikkeling.

³ Dit artikel zal worden verplaatst naar het begin van de titel over het economisch en monetair beleid.

⁴ Artikel 5 is geschrapt en vervangen door het artikel "fundamentele beginselen" van deel I (artikel 8 van document CONV 528/03).

⁵ Dit artikel, dat horizontaal op alle beleidsgebieden van toepassing is, zou in één artikel kunnen worden samengevoegd met andere soortgelijke artikelen (zie voetnoot bij artikel 3, lid 2). Zelfde opmerking als in genoemde voetnoot over het gebruik van de zinsnede "dit deel".

Artikel 7⁶

1. De vervulling van de aan de Gemeenschap opgedragen taken wordt verzekerd door:

- een EUROPEES PARLEMENT,*
- een RAAD,*
- een COMMISSIE,*
- een HOF VAN JUSTITIE,*
- een REKENKAMER.*

Iedere instelling handelt binnen de grenzen van de haar door dit Verdrag verleende bevoegdheden.

2. De Raad en de Commissie worden bijgestaan door een Economisch en Sociaal Comité en een Comité van de regio's met raadgevende taak.

Artikel 8⁷

Overeenkomstig de procedures van dit Verdrag worden een Europees Stelsel van centrale banken (hierna "ESCB" te noemen) en een Europese Centrale Bank (hierna "ECB" te noemen) opgericht; zij handelen binnen de grenzen van de bevoegdheden die hun door dit Verdrag en de daaraan gehechte statuten van het ESCB en van de ECB (hierna "statuten van het ESCB" te noemen) worden verleend.

Artikel 9

Er wordt een Europese Investeringsbank opgericht, die handelt binnen de grenzen van de bevoegdheden die haar door dit Verdrag en de daaraan gehechte statuten worden verleend.

Artikel 10

De lidstaten treffen alle algemene of bijzondere maatregelen welke geschikt zijn om de nakoming van de uit dit Verdrag of uit handelingen van de instellingen der Gemeenschap voortvloeiende verplichtingen te verzekeren. Zij vergemakkelijken de vervulling van haar taak.

Zij onthouden zich van alle maatregelen welke de verwezenlijking van de doelstellingen van dit Verdrag in gevaar kunnen brengen.

⁶ De artikelen 7 tot en met 11 A zijn of worden in deel I opgenomen.

⁷ Bij de opstelling van dit artikel in deel I van de Grondwet worden geen afkortingen gebruikt ("ECB" en "ESCB"), maar wel de complete benaming en van de bewuste instanties ("Europese Centrale Bank" en "Europees Stelsel van Centrale Banken"). Voorts moet er bij de slotbijwerking van de teksten hier verwezen worden naar het feit dat het statuut van het ESCB staat in het protocol betreffende de statuten van het ESCB en de ECB, zodat deze precisering in artikel 107, lid 4, kan worden geschrapt.

Artikel 11

1. De lidstaten die voornemens zijn onderling nauwere samenwerking aan te gaan op een van de gebieden die onder dit Verdrag vallen, richten een verzoek aan de Commissie, die bij de Raad een voorstel in die zin kan indienen. Indien de Commissie geen voorstel indient, deelt zij de redenen daarvan mee aan de betrokken lidstaten.

2. De machtiging om nauwere samenwerking als bedoeld in lid 1 aan te gaan, wordt met inachtneming van de artikelen 43 tot en met 45 van het Verdrag betreffende de Europese Unie verleend door de Raad, die op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement met gekwalificeerde meerderheid van stemmen een besluit neemt. Wanneer de nauwere samenwerking betrekking heeft op een gebied dat onder de procedure van artikel 251 van dit Verdrag valt, is instemming van het Europees Parlement vereist.

Een lid van de Raad kan verlangen dat de zaak aan de Europese Raad wordt voorgelegd. Nadat dit is geschied, kan de Raad overeenkomstig de eerste alinea een besluit nemen.

3. Op de handelingen en besluiten die nodig zijn voor de uitvoering van activiteiten inzake nauwere samenwerking zijn alle desbetreffende bepalingen van dit Verdrag van toepassing, tenzij in dit artikel en in de artikelen 43 tot en met 45 van het Verdrag betreffende de Europese Unie anders is bepaald.

Artikel 11 A

Een lidstaat die wenst deel te nemen aan krachtens artikel 11 aangegeven nauwere samenwerking geeft kennis van zijn voornemen aan de Raad en aan de Commissie, die binnen drie maanden na ontvangst van de kennisgeving een advies aan de Raad doet toekomen. Binnen vier maanden na ontvangst van de kennisgeving neemt de Commissie een besluit over het verzoek en over bijzondere regelingen die zij eventueel nodig acht.

Artikel 12

~~Binnen de werkingssfeer van dit Verdrag en onverminderd de bijzondere bepalingen, daarin gesteld, is elke discriminatie op grond van nationaliteit verboden.~~

~~Het Europees Parlement en de Raad kan kunnen volgens de wetgevingsprocedure van artikel 251 regelingen treffen maatregelen vaststellen met het oog op De Europese wet of kaderwet regelt het verbod van bedoelde discriminatie op grond van nationaliteit, als bedoeld in [artikel (...)]⁸.~~

Artikel 13

1. Onverminderd de andere bepalingen van dit Verdrag ~~de Grondwet~~ kan de Raad een Europese wet of kaderwet, binnen de grenzen van de door dit Verdrag ~~de Grondwet~~ aan de Gemeenschap Unie verleende bevoegdheden, met eenparigheid van stemmen, op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement, met eenparigheid van stemmen passende de nodige maatregelen vaststellen om discriminatie op grond van geslacht, ras of etnische afstamming, godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele gerichtheid te bestrijden. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen na raadpleging van het Europees Parlement.

⁸ Verwijzing toevoegen naar het ontwerp-artikel "Verbod van discriminatie op grond van nationaliteit" van deel I (artikel 6 CONV 528/03).

2. In afwijking van lid 1 **stelt de Europese wet of kaderwet** ~~Wanneer de Raad communautaire stimuleringsmaatregelen van de Unie, harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten uitgezonderd, vast~~ vaststelt ter ondersteuning van de maatregelen die de lidstaten nemen om bij te dragen tot de verwezenlijking van de in lid 1 genoemde doelstellingen ~~neemt hij worden, een besluit vastgesteld door het Europees Parlement en de Raad volgens de wetgevingsprocedure van artikel 251 met uitzondering van de harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten.~~

Artikel 14 ⁹

1. De ~~Gemeenschap~~ **Unie** stelt de maatregelen vast die ertoe bestemd zijn de interne markt geleidelijk tot stand te brengen ~~in de loop van een periode die eindigt op 31 december 1992~~ ¹⁰ overeenkomstig de bepalingen van het onderhavige artikel en van, de [artikelen 15 en 26], [artikel 47, lid 2], en de [artikelen 49, 80, 93 en 95], onverminderd de andere bepalingen van dit ~~Verdrag~~ **de Grondwet**.

2. De interne markt omvat een ruimte zonder binnengrenzen waarin het vrije verkeer van goederen, personen, diensten en kapitaal is gewaarborgd volgens de bepalingen van dit ~~Verdrag~~ **de Grondwet**.

3. Op voorstel van de Commissie stelt de Raad ~~met gekwalificeerde meerderheid van stemmen de~~ **Europese verordeningen of besluiten maatregelen vast houdende de** noodzakelijke beleidslijnen en voorwaarden om een evenwichtige vooruitgang in het geheel der betrokken sectoren te garanderen ¹¹.

Artikel 15 ¹²

Bij het formuleren van haar voorstellen met het oog op de verwezenlijking van de doelstellingen van [artikel 14] houdt de Commissie rekening met de inspanning die bepaalde volkshuishoudingen met verschillen in ontwikkeling zich moeten getroosten ~~gedurende het tijdvak van instelling van~~ **voor** de interne markt, en kan zij passende ~~bepalingen maatregelen~~ voorstellen.

Indien deze ~~bepalingen maatregelen~~ de vorm van afwijkingen aannemen, dienen zij van tijdelijke aard te zijn en de werking van de ~~gemeenschappelijke~~ **interne** markt zo weinig mogelijk te verstoren.

⁹ De artikelen 14 en 15 ~~zouden kunnen zullen~~ worden overgebracht naar het begin van het huidige derde deel "Het beleid van de Gemeenschap". Voorts kan men zich afvragen of het niet aangewezen zou zijn om te voorzien in een hoofdstuk een nieuwe titel of een nieuw hoofdstuk "interne markt".; dat met de twee voornoemde bepalingen zou kunnen aanvangen.

¹⁰ Niet-wetgevingshandelingen, overeenkomstig het aanvullende mandaat van 29 april 2003. Gezien de reikwijdte van dit lid wordt voorgesteld te overwegen of niet eerder wetgevingshandelingen bedoeld moeten worden.

¹¹ Naar het schijnt is dit lid nooit gebruikt. Moet het worden geschrapt?

¹² De verwijzing naar de periode waarin de interne markt tot stand moet worden gebracht, is geschrapt. Schrapping van deze verwijzing zou hier echter tot gevolg kunnen hebben dat de bij artikel 15 vastgestelde afwijkingsmogelijkheden, die slechts tijdens de bedoelde periode konden worden toegepast, een blijvend karakter krijgen.

Artikel 16

Onverminderd de [artikelen 73, 86 en 87] en gezien de plaats die de diensten van algemeen economisch belang in de [gemeenschappelijke waarden] van de Unie innemen als diensten waaraan allen in de Unie waarde hechten¹³, alsook de rol die zij vervullen bij het bevorderen van haar sociale en territoriale samenhang, dragen de Gemeenschap Unie en de lidstaten er, in het kader van hun onderscheiden bevoegdheden en binnen het toepassingsgebied van dit Verdrag de Grondwet zorg voor dat deze diensten functioneren op basis van beginselen en voorwaarden die hen in staat stellen hun taken te vervullen.

TWEEDE DEEL

HET BURGERSCHAP VAN DE UNIE

Artikel 17¹⁴

~~1. Er wordt een burgerschap van de Unie ingesteld. Burger van de Unie is een ieder die de nationaliteit van een lidstaat bezit. Het burgerschap van de Unie vult het nationale burgerschap aan doch komt niet in de plaats daarvan.~~

~~2. De burgers van de Unie genieten de rechten en zijn onderworpen aan de plichten die bij dit Verdrag zijn vastgesteld.~~

Artikel 18

~~1. Iedere burger van de Unie heeft het recht vrij op het grondgebied van de lidstaten te reizen en te verblijven, onder voorbehoud van de beperkingen en voorwaarden die bij dit Verdrag en de bepalingen ter uitvoering daarvan zijn vastgesteld.~~¹⁵

2. Indien een optreden van de Gemeenschap Unie noodzakelijk blijkt om deze de in [artikel (...)]¹⁶ bedoelde doelstelling van het recht van vrij verkeer en vrij verblijf voor elke burger van de Unie te verwezenlijken en dit Verdrag de Grondwet niet in de daartoe vereiste bevoegdheden voorziet, kan de Raad bepalingen vaststellen kan de Europese wet of kaderwet de uitoefening van de in lid 1 bedoelde rechten dit recht vergemakkelijken. Hij neemt een besluit volgens de procedure van artikel 251.

¹³ Formulering bepaald in het aanvullende mandaat van 2 april 2003.

¹⁴ Artikel 17 wordt geschrapt en vervangen door het ontwerp-artikel "het burgerschap van de Unie" van deel I (artikel 7, lid 1, van CONV 528/03).

¹⁵ Artikel 18, lid 1, wordt geschrapt en vervangen door het ontwerp-artikel "burgerschap" van deel I (artikel 7, lid 2, eerste streepje, CONV 528/03).

¹⁶ Verwijzing toevoegen naar het ontwerp-artikel "burgerschap" van deel I (artikel 7, lid 2, eerste streepje, CONV 528/03).

3. [Lid 2] is niet van toepassing op de ~~bepalingen~~ **maatregelen** inzake paspoorten, identiteitskaarten, verblijfstitels of andere daarmee gelijkgestelde documenten, noch op de bepalingen inzake sociale zekerheid of sociale bescherming ¹⁷.

Artikel 19 ¹⁸

~~1. Iedere burger van de Unie die verblijf houdt in een lidstaat waarvan hij geen onderdaan is, bezit het actief en passief kiesrecht bij gemeenteraadsverkiezingen in de lidstaat waar hij verblijft, onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van die staat. Dit recht ¹⁹ wordt uitgeoefend onder voorbehoud van de door de Raad met eenparigheid van stemmen, op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement vastgestelde nadere regelingen; deze nadere regelingen kunnen voorzien in afwijkingen wanneer zulks gerechtvaardigd wordt door bijzondere problemen in een lidstaat.~~

2. ~~Onverminderd [artikel 190, lid 4,] en de bepalingen ter uitvoering daarvan heeft iedere burger van de Unie die verblijft houdt in een lidstaat waarvan hij geen onderdaan is, het actief en passief kiesrecht bij de verkiezingen voor het Europees Parlement in de lidstaat waar hij verblijft, onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van die staat. Dit recht wordt uitgeoefend onder voorbehoud van de door de Raad met eenparigheid van stemmen, op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement vastgestelde nadere regelingen~~ **Een Europese wet of kaderwet van de Raad stelt de nadere bepalingen vast betreffende de uitoefening van het in [artikel (...)] ²⁰ bedoelde actief en passief kiesrecht bij de verkiezingen voor het Europees Parlement voor elke burger van de Unie in de lidstaat waar hij verblijft. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen na raadpleging van het Europees Parlement. Deze nadere regelingen kunnen voorzien in afwijkingen wanneer zulks gerechtvaardigd wordt door bijzondere problemen in een lidstaat.**

Het actief en passief kiesrecht bij de verkiezingen voor het Europees Parlement wordt uitgeoefend zonder afbreuk te doen aan [artikel 190, lid 4] en aan de ter uitvoering daarvan vastgestelde bepalingen.

¹⁷ Voorgesteld wordt, te verduidelijken of dit lid ertoe strekt elke bevoegdheid op de genoemde gebieden krachtens dit artikel uit te sluiten, dan wel of het de bedoeling was medebeslissing of alleen stemming met gekwalificeerde meerderheid door de Raad uit te sluiten. In het tweede geval zou de Conventie moeten nagaan of het dienstig is een specifieke rechtsgrondslag voor de in lid 3 bedoelde maatregelen op te nemen.

¹⁸ In dit artikel zijn de leden 1 en 2 samengevoegd en is een vermelding gehandhaafd van artikel 190, lid 4, dat verwijst naar een eenvormige verkiezingsprocedure voor de leden van het Europees Parlement, die in deel I zal worden ondergebracht. Die bepaling heeft betrekking op het recht (actief en passief kiesrecht bij Europese verkiezingen) en niet op de (hier vastgestelde) procedure voor de vaststelling van de bepalingen voor de uitoefening van dat recht. Het ontwerp-artikel "burgerschap" van deel I (artikel 7, lid 2, tweede streepje, CONV 528/03) verwijst echter niet meer naar artikel 190. Zoals hier wordt voorgesteld, dient er van de verwijzing naar artikel 190 een aparte zin te worden gemaakt waarin wordt gepreciseerd dat zij uitsluitend het actief en passief kiesrecht betreft.

¹⁹ De eerste zin van de leden 1 en 2 van artikel 19 wordt geschrapt en vervangen door het ontwerp-artikel "burgerschap" van deel I (artikel 7, lid 2, tweede streepje, CONV 528/03).

²⁰ Verwijzing toevoegen naar het ontwerp-artikel "burgerschap" van deel I (artikel 7, lid 2, tweede streepje, CONV 528/03).

Artikel 20²¹

~~Iedere burger van de Unie geniet op het grondgebied van derde landen waar de lidstaat waarvan hij onderdaan is, niet vertegenwoordigd is, de bescherming van de diplomatieke en consulaire instanties van iedere andere lidstaat, onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van die lidstaat. De lidstaten stellen onderling de nodige regels vast en beginnen de internationale onderhandelingen die met het oog op deze stellen de nodige bepalingen vast om de diplomatieke en consulaire bescherming van de burgers van de Unie in derde landen, als bedoeld in artikel (...) ²²,] te garanderen.~~

De/een Europese wet of kaderwet [... de Conventie zal uitmaken of de handeling door middel van medebeslissing of door de Raad alleen moet worden vastgesteld, en volgens welke meerderheid] kan de nodige maatregelen vaststellen om die bescherming te vergemakkelijken.

Artikel 21²³

~~Iedere burger van de Unie heeft het recht een verzoekschrift tot het Europees Parlement te richten overeenkomstig artikel 194.~~

~~Iedere burger van de Unie kan zich wenden tot de overeenkomstig artikel 195 ingestelde ombudsman.~~

De talen waarin iedere burger van de Unie krachtens [artikel (...) ²⁴] de in dit artikel of in artikel 7 genoemde instellingen of organen kan aanschrijven in een van de in artikel 314 genoemde talen en antwoord in dezelfde taal kan krijgen, zijn die welke worden genoemd in [artikel 314]. De in dit artikel bedoelde instellingen en organen zijn die welke worden genoemd in [artikel ...], evenals de ombudsman ²⁵.

Artikel 22

De Commissie brengt om de drie jaar aan het Europees Parlement, de Raad en het Economisch en Sociaal Comité verslag uit over de toepassing van de bepalingen van [artikel (...) ²⁶] en van [dit deel] van het Verdrag. In dat verslag wordt rekening gehouden met de ontwikkeling van de Unie.

²¹ De eerste zin van artikel 20 wordt geschrapt en vervangen door het ontwerp-artikel "burgerschap" van deel I (artikel 7, lid 2, derde streepje, CONV 528/03). Tekstvoorstel ingevolge het aanvullend mandaat van 2 april 2003 (opheffing van het gebruik van overeenkomsten als instrument tussen lidstaten).

²² Verwijzing toevoegen naar het ontwerp-artikel "burgerschap" van deel I (artikel 7, lid 2, derde streepje, CONV 528/03).

²³ De eerste alinea's, die niet operationeel zijn en enkel een verwijzing naar de artikelen 194 en 195 behelzen, moeten worden geschrapt, aangezien het recht waarin ze voorzien reeds wordt vastgesteld bij het ontwerp-artikel "burgerschap" van deel I (artikel 7, lid 2, laatste streepje, CONV 528/03).

²⁴ Verwijzing opnemen naar het ontwerp-artikel "burgerschap" van deel I (artikel 7, lid 2, laatste streepje, CONV 528/03).

²⁵ Verwijzing opnemen naar het ontwerp-artikel van deel I die de lijst van de instellingen en de twee raadgevende organen (het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's) zal bevatten.

²⁶ Verwijzing opnemen naar het ontwerp-artikel "burgerschap" van deel I (artikel 7, lid 2, CONV 528/03).

Op basis van dat verslag en onverminderd de overige bepalingen van ~~dit Verdrag~~ **de Grondwet**, ~~kan de Raad op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement met eenparigheid van stemmen bepalingen vult een Europese wet of kaderwet de in [artikel (...)]~~²⁷ vastgelegde rechten **aan. De Raad beveelt de aanneming aan van die wet of kaderwet** door de lidstaten overeenkomstig hun onderscheiden grondwettelijke bepalingen. **De Raad besluit met eenparigheid van stemmen na goedkeuring door het Europees Parlement**²⁸.

DERDE DEEL

HET BELEID VAN ~~DE GEMEENSCHAP~~ **DE UNIE**

TITEL I

HET VRIJE VERKEER VAN GOEDEREN

Artikel 23

1. ~~De Gemeenschap is gegrondvest op~~ **Unie omvat mede** een douane-unie welke zich uitstrekt over het gehele goederenverkeer en welke zowel het verbod medebrengt van in- en uitvoerrechten en van alle heffingen van gelijke werking in het verkeer tussen de lidstaten onderling als de invoering van een gemeenschappelijk douanetarief voor hun betrekkingen met derde landen.

2. ~~De bepalingen van [Artikel 25] en van [hoofdstuk 2] van [deze titel] zijn van toepassing op de producten welke van oorsprong zijn uit de lidstaten alsook op de producten uit derde landen welke zich in de lidstaten in het vrije verkeer bevinden.~~

Artikel 24

Als zich bevindend in het vrije verkeer in een lidstaat worden beschouwd: de producten uit derde landen waarvoor in genoemde staat de invoerformaliteiten zijn verricht en de verschuldigde douanerechten en heffingen van gelijke werking zijn voldaan en waarvoor geen gehele of gedeeltelijke teruggave van die rechten en heffingen is verleend.

²⁷ Verwijzing opnemen naar het ontwerp-artikel "burgerschap" van deel I (artikel 7, lid 2, CONV 528/03).

²⁸ Vervanging van raadpleging van door goedkeuring door het Parlement, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

HOOFDSTUK 1

DE DOUANE-UNIE

Artikel 25

In- en uitvoerrechten of heffingen van gelijke werking zijn tussen de lidstaten verboden. Dit geldt ook voor douanerechten van fiscale aard.

Artikel 26

~~De rechten van het gemeenschappelijk douanetarief worden door de Raad vastgesteld met gekwalificeerde meerderheid van stemmen op voorstel van de Commissie.~~ **De Raad stelt op voorstel van de Commissie de Europese verordeningen of besluiten vast waarbij de rechten van het gemeenschappelijk douanetarief worden vastgesteld.** ²⁹

Artikel 27

Bij de uitvoering van de taken die haar krachtens de bepalingen van dit hoofdstuk toevertrouwd zijn, laat de Commissie zich leiden door:

- a) de noodzaak het handelsverkeer tussen de lidstaten en derde landen te bevorderen,
- b) de ontwikkeling van de mededingingsvoorwaarden binnen de ~~Gemeenschap~~ **Unie** in de mate waarin deze ontwikkeling het vermogen tot mededinging van de ondernemingen zal doen toenemen,
- c) de behoeften van de ~~Gemeenschap~~ **Unie** aan grondstoffen en halffabrikaten, waarbij zij ervoor waakt dat voor de lidstaten de mededingingsvoorwaarden met betrekking tot de eindproducten gelijk zijn,
- d) de noodzaak om ernstige verstoringen van het economisch leven der lidstaten te vermijden en een rationele ontwikkeling van de productie alsook een verruiming van het verbruik in de ~~Gemeenschap~~ **Unie** te waarborgen.

²⁹ Niet-wetgevingshandelingen, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

HOOFDSTUK 2

VERBOD OP KWANTITATIEVE BEPERKINGEN TUSSEN DE LIDSTATEN

Artikel 28³⁰

Kwantitatieve invoer- **en uitvoer**beperkingen en alle maatregelen van gelijke werking zijn tussen de lidstaten verboden.

~~Artikel 29~~

~~Kwantitatieve uitvoerbeperkingen en alle maatregelen van gelijke werking zijn tussen de lidstaten verboden.~~

Artikel 30

~~De bepalingen van de [Artikelen 28] en 29 vormen~~ **vormt** geen beletsel voor verboden of beperkingen van invoer, uitvoer of doorvoer, welke gerechtvaardigd zijn uit hoofde van bescherming van de openbare zedelijkheid, de openbare orde, de openbare veiligheid, de gezondheid en het leven van personen, dieren of planten, het nationaal artistiek historisch en archeologisch bezit of uit hoofde van bescherming van de industriële en commerciële eigendom. Deze verboden of beperkingen mogen echter geen middel tot willekeurige discriminatie noch een verkapte beperking van de handel tussen de lidstaten vormen.

Artikel 31

1. De lidstaten passen hun nationale monopolies van commerciële aard aan in dier voege dat elke discriminatie tussen de onderdanen van de lidstaten wat de voorwaarden van de voorziening en afzet betreft is uitgesloten.

~~De bepalingen van~~ Dit artikel ~~zijn~~ **is** van toepassing op elk lichaam waardoor een lidstaat de invoer of de uitvoer tussen de lidstaten in rechte of in feite rechtstreeks of zijdelings beheerst, leidt of aanmerkelijk beïnvloedt. ~~Deze bepalingen zijn~~ **Het is** eveneens van toepassing op de door een staat gedelegeerde monopolies.

2. De lidstaten onthouden zich ervan enige nieuwe maatregel te treffen welke tegen de in [lid 1] vermelde beginselen indruist of de draagwijdte van de artikelen inzake het verbod op douanerechten en kwantitatieve beperkingen tussen de lidstaten beperkt.

3. Wanneer er een monopolie van commerciële aard bestaat, dat een regeling ter vergemakkelijking van de afzet of van de valorisatie van landbouwproducten omvat, dienen bij de toepassing van ~~de bepalingen van~~ dit artikel gelijkwaardige waarborgen te worden gegeven voor de werkgelegenheid en de levensstandaard van de betrokken producenten.

TITEL II

³⁰ Voorgesteld wordt dit artikel samen te voegen met artikel 29.

Artikel 31 bis³¹

De Unie voert een gemeenschappelijk landbouw- en visserijbeleid.

Onder landbouwproducten worden verstaan de voortbrengselen van bodem, veeteelt en visserij, alsmede de producten in eerste graad van bewerking welke met de genoemde voortbrengselen rechtstreeks verband houden. De verwijzingen naar het gemeenschappelijk landbouwbeleid of naar de landbouw en het woord "landbouw" verwijzen ook naar de visserij.

Artikel 32

1. De ~~gemeenschappelijke~~ **interne** markt omvat mede de landbouw en de handel in landbouwproducten. ~~Onder landbouwproducten worden verstaan de voortbrengselen van bodem, veeteelt en visserij alsmede de producten in eerste graad van bewerking welke met de genoemde voortbrengselen rechtstreeks verband houden.~~

2. Voorzover in de [artikelen 33 tot en met 38] niet anders is bepaald, zijn de regels voor de instelling van de ~~gemeenschappelijke~~ **interne** markt van toepassing op de landbouwproducten.

3. De ~~in [Bijlage I] vermelde~~ producten ~~welke vallen onder de bepalingen van [de artikelen 33 tot en met 38] zijn vermeld in een lijst die als bijlage I aan dit Verdrag is gehecht.~~³²

4. De werking en de ontwikkeling van de ~~gemeenschappelijke~~ **interne** markt voor landbouwproducten dienen gepaard te gaan met de totstandkoming van een gemeenschappelijk landbouwbeleid.

Artikel 33

1. Het gemeenschappelijk landbouwbeleid heeft ten doel:

- a) de productiviteit van de landbouw te doen toenemen door de technische vooruitgang te bevorderen en door zowel de rationele ontwikkeling van de landbouwproductie als een optimaal gebruik van de productiefactoren, met name de arbeidskrachten, te verzekeren,
- b) aldus de landbouwbevolking een redelijke levensstandaard te verzekeren, met name door de verhoging van het hoofdelijk inkomen van hen die in de landbouw werkzaam zijn,
- c) de markten te stabiliseren,

³¹ Tekst voorgesteld om te voldoen aan het aanvullend mandaat van 2 april 2003 (aanpassing van de tekst in verband met de toevoeging van de visserij in het opschrift van de titel). Of het wenselijk is de laatste zin toe te voegen moet worden bekeken bij een aanvullend technisch onderzoek.

³² Voorgesteld wordt deze overbodige zinsdelen te schrappen, mede omdat het woord bijlage alleen betrekking kan hebben op de grondwet.

- d) de voorziening veilig te stellen,
- e) redelijke prijzen bij de levering aan verbruikers te verzekeren.

2. Bij het tot stand brengen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid en van de daarvoor te treffen bijzondere voorzieningen zal rekening gehouden worden met:

- a) de bijzondere aard van het landbouwbedrijf, welke voortvloeit uit de maatschappelijke structuur van de landbouw en uit de structurele en natuurlijke ongelijkheid tussen de verschillende landbouwgebieden,
- b) de noodzaak de dienstige aanpassingen geleidelijk te doen verlopen,
- c) het feit, dat de landbouwsector in de lidstaten nauw verweven is met de gehele economie.

Artikel 34

1. Om de in [artikel 33] gestelde doeleinden te bereiken wordt een gemeenschappelijke ordening van de landbouwmarkten tot stand gebracht.

Naar gelang van de producten neemt deze ordening een van de volgende vormen aan:

- a) gemeenschappelijke regels inzake mededinging,
- b) verplichte coördinatie van de verschillende nationale marktorganisaties,
- c) een Europese marktorganisatie.

2. De gemeenschappelijke ordening in een der in lid 1 vermelde vormen kan alle maatregelen medebrengen welke noodzakelijk zijn om de in [artikel 33] omschreven doelstellingen te bereiken, met name prijsregelingen, subsidies zowel voor de productie als voor het in de handel brengen der verschillende producten, systemen van voorraadvorming en opslag en gemeenschappelijke organisatorische voorzieningen voor de stabilisatie van de in- of uitvoer.

Zij moet zich beperken tot het nastreven van de in [artikel 33] genoemde doeleinden en elke discriminatie tussen producenten of verbruikers van ~~de Gemeenschap~~ **de Unie** uitsluiten.

Een eventueel gemeenschappelijk prijsbeleid moet op gemeenschappelijke criteria en op eenvormige berekeningswijzen berusten.

3. Om de in lid 1 bedoelde gemeenschappelijke ordening aan haar doel te laten beantwoorden, kunnen een of meer oriëntatie- en garantiefondsen voor de landbouw in het leven worden geroepen.

Artikel 35

Teneinde de in [artikel 33] omschreven doeleinden te bereiken, kunnen in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid met name voorzieningen worden getroffen met betrekking tot:

- a) een doeltreffende coördinatie van hetgeen ondernomen wordt op het gebied van de beroepsopleiding, het landbouwkundig onderzoek en de landbouwkundige voorlichting, welke coördinatie gemeenschappelijk gefinancierde projecten of instellingen kan medebrengen,
- b) gemeenschappelijke acties voor de ontwikkeling van het verbruik van bepaalde producten.

Artikel 36³³

~~De bepalingen van~~ Het [hoofdstuk] over regels betreffende de mededinging ~~zijn~~ **is** op de voortbrenging van en de handel in landbouwproducten slechts in zoverre van toepassing, als door de Raad met inachtneming van de in [artikel 33] vermelde doeleinden zal worden bepaald binnen het raam van de bepalingen en overeenkomstig de procedure van [artikel 37, leden 2 en 3].

De Raad kan met name **maatregelen vaststellen die** machtiging geven tot het verlenen van steun:

- a) ter bescherming van door structurele of natuurlijke omstandigheden benadeelde bedrijven,
- b) in het kader van economische ontwikkelingsplannen.

Artikel 37

~~1. Teneinde de hoofdlijnen van een gemeenschappelijk landbouwbeleid uit te stippelen, roept de Commissie, zodra het Verdrag in werking is getreden, een conferentie van de lidstaten bijeen, om hun landbouwbeleid onderling te vergelijken met name door een overzicht op te stellen van hun middelen en behoeften.~~

~~2. Rekening houdend met de werkzaamheden van de in lid 1 bedoelde conferentie, De Commissie doet, na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité, binnen twee jaar na de inwerkingtreding van dit Verdrag voorstellen inzake de totstandbrenging en de uitvoering van het gemeenschappelijk landbouwbeleid, daarbij inbegrepen de vervanging van de nationale organisaties door een van de in [artikel 34, lid 1,] genoemde vormen van gemeenschappelijke ordening, alsook de uitvoering van de in [deze titel] ~~speciaal~~ vermelde maatregelen.~~

Deze voorstellen ~~dienen rekening te houden~~ **houden rekening** met de onderlinge samenhang tussen de in deze titel genoemde landbouwvraagstukken.

~~Op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europese Parlement stelt de Raad, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen, [De Raad stelt op voorstel van de Commissie Europese wetten/verordeningen, Europese kaderwetten en Europese besluiten vast en doet of richtlijnen vast of geeft beschikkingen onverminderd de aanbevelingen die hij zou kunnen doen. Hij besluit na raadpleging van het Europees Parlement.]~~³⁴

³³ Dit artikel moet opnieuw worden bekeken nadat de Conventie een besluit heeft genomen over de wetgevings- en de niet-wetgevingsaspecten van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (zie voetnoot bij artikel 37).

³⁴ Aangezien in het aanvullend mandaat van 29 april 2003 wordt aangegeven dat in een later stadium moet worden gepreciseerd welke aspecten van het gemeenschappelijk landbouwbeleid als wetgevingsaspecten moeten worden beschouwd en welke als niet-wetgevingsaspecten, wordt de formulering van deze rechtsgrondslag ongewijzigd gelaten ten opzichte van die welke in het verslag van de groep van 13 maart 2003 staat.

3. De in [artikel 34, lid 1,] genoemde gemeenschappelijke ordening kan overeenkomstig de bepalingen van het voorgaande lid door de Raad ~~met gekwalificeerde meerderheid van stemmen~~³⁵ in de plaats worden gesteld van de nationale marktorganisaties:

- a) indien de gemeenschappelijke ordening aan de lidstaten welke tegen deze maatregelen gekant zijn en zelf over een nationale organisatie voor de betrokken productie beschikken, gelijkwaardige waarborgen biedt inzake de werkgelegenheid en de levensstand van de betrokken producenten, met inachtneming van het ritme van de mogelijke aanpassing en van de noodzakelijke specialisatie, en
- b) indien deze ordening aan het handelsverkeer binnen ~~de Gemeenschap~~ **de Unie** analoge voorwaarden waarborgt als op een nationale markt bestaan.

4. Wanneer voor bepaalde grondstoffen een gemeenschappelijke ordening in het leven wordt geroepen, voordat er reeds een gemeenschappelijke ordening voor de overeenkomstige verwerkte producten bestaat, mogen de betrokken grondstoffen, gebruikt voor de producten die voor uitvoer naar derde landen zijn bestemd, van buiten ~~de Gemeenschap~~ **de Unie** worden ingevoerd.

Artikel 38

Wanneer in een lidstaat een product onder een nationale marktorganisatie valt of onder een binnenlandse regeling van gelijke werking welke een gelijksoortige productie in een andere lidstaat bij de mededinging nadelig beïnvloedt, leggen de lidstaten een compenserende heffing op de invoer van dat product uit de lidstaat waar de organisatie of de regeling bestaat, tenzij deze staat een compenserende heffing op de uitvoer toepast.

De Commissie bepaalt de hoogte van deze heffingen zodanig als nodig is om het evenwicht te herstellen; zij kan eveneens machtiging verlenen tot het nemen van andere maatregelen waarvan zij de voorwaarden en wijze van toepassing vaststelt.

TITEL III

HET VRIJE VERKEER VAN PERSONEN, DIENSTEN EN KAPITAAL

HOOFDSTUK 1

DE WERKNEMERS

Artikel 39

1. ~~Het verkeer van~~ **Werknemers hebben het recht om zich vrij te verplaatsen** binnen de ~~Gemeenschap is vrij~~ **Unie**.³⁶

³⁵ Deze vermelding is overbodig aangezien de toepasselijke procedure al blijkt uit de verwijzing naar artikel 37, lid 2.

³⁶ Deze formulering is directer, duidelijker en verandert niets aan de inhoud.

2. ~~Dit houdt de afschaffing in van~~ Elke discriminatie op grond van de nationaliteit tussen de werknemers der lidstaten wat betreft de werkgelegenheid, de beloning en de overige arbeidsvoorwaarden, **is verboden**.³⁷

3. ~~Het houdt~~ **De werknemers hebben**³⁸ behoudens de uit hoofde van openbare orde, openbare veiligheid en volksgezondheid gerechtvaardigde beperkingen het recht ~~in~~ om,

- a) in te gaan op een feitelijk aanbod tot tewerkstelling,
- b) zich te dien einde vrij te verplaatsen binnen het grondgebied der lidstaten,
- c) in een der lidstaten te verblijven teneinde daar een beroep uit te oefenen overeenkomstig de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen welke voor de tewerkstelling van nationale werknemers gelden,
- d) op het grondgebied van een lidstaat verblijf te houden, na er een betrekking te hebben vervuld, overeenkomstig de voorwaarden die ~~zullen~~ worden opgenomen in door de Commissie vast te stellen Europese ~~uitvoerings~~verordeningen.

4. ~~De bepalingen van~~ Dit artikel ~~zijn~~ **is** niet van toepassing op betrekkingen in overheidsdienst.

Artikel 40

~~De Raad stelt volgens de procedure van artikel 251 en na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité, bij wege van richtlijnen of verordeningen de maatregelen vast. De maatregelen die nodig zijn voor de totstandkoming van het vrije verkeer van werknemers zoals dit is gedefinieerd in [artikel 39] worden bij Europese wet of Europese kaderwet vastgesteld. Deze wet wordt aangenomen na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.~~

De Europese wet of Europese kaderwet beoogt met name het volgende:

- a) het verzekeren van een nauwe samenwerking tussen de nationale bestuursinstellingen op het gebied van de arbeid,
- b) het afschaffen van de administratieve procedures en handelwijzen, alsmede van de wachttijden voor het aanvaarden van aangeboden betrekkingen voortvloeiende hetzij uit de nationale wetgeving hetzij uit voordien tussen de lidstaten gesloten overeenkomsten, waarvan de handhaving een beletsel zou vormen voor het vrijmaken van het verkeer van de werknemers,
- c) het afschaffen van alle wachttijden en andere beperkingen gesteld hetzij in de nationale wetgeving hetzij in voordien tussen de lidstaten gesloten overeenkomsten, welke aan de werknemers uit de overige lidstaten andere voorwaarden opleggen voor de vrije keuze van een betrekking dan aan de werknemers van het eigen land,
- d) het instellen van organisatorische voorzieningen door welke de aanbiedingen van en de aanvragen om werk met elkaar in aanraking kunnen worden gebracht en door welke het evenwicht daarvan kan worden vergemakkelijkt onder voorwaarden welke ernstige gevaren voor de levensstandaard en de werkgelegenheid in de verschillende gebieden en industrieën uitsluiten.

³⁷ Deze formulering is directer, duidelijker en verandert niets aan de inhoud.

³⁸ Deze formulering is directer, duidelijker en verandert niets aan de inhoud.

Artikel 41

De lidstaten begunstigen de uitwisseling van jeugdige werknemers in het kader van een gemeenschappelijk programma.³⁹

Artikel 42

~~De Raad stelt volgens de procedure van artikel 251 de maatregelen vast welke~~Op het gebied van de sociale zekerheid worden bij Europese wet of Europese kaderwet de maatregelen vastgesteld die nodig zijn voor de totstandkoming van het vrije verkeer van werknemers⁴⁰, met name door een stelsel in te voeren waardoor het mogelijk is migrerende werknemers en hun rechthebbenden te waarborgen:

- a) dat, met het oog op het verkrijgen en het behoud van het recht op uitkeringen alsmede voor de berekening daarvan, al die tijdvakken worden bijeengeteld welke door de verschillende nationale wetgevingen in aanmerking worden genomen,
- b) dat de uitkeringen aan personen die op het grondgebied van de lidstaten verblijven, zullen worden betaald.

~~De Raad besluit tijdens de gehele procedure van artikel 251 met eenparigheid van stemmen.~~⁴¹

HOOFDSTUK 2

HET RECHT VAN VESTIGING

Artikel 43

In het kader van ~~de volgende bepalingen~~**[dit hoofdstuk]** zijn beperkingen van de vrijheid van vestiging voor onderdanen van een lidstaat op het grondgebied van een andere lidstaat verboden. Dit verbod heeft eveneens betrekking op beperkingen betreffende de oprichting van agentschappen, filialen of dochterondernemingen door de onderdanen van een lidstaat die op het grondgebied van een lidstaat zijn gevestigd.

³⁹ Voorgesteld wordt, na te gaan of het nuttig zou zijn deze bepaling "up to date" te maken door de Unie een bevoegdheid toe te kennen waarvan de aard nog zou moeten worden vastgesteld.

⁴⁰ Met deze rechtsgrondslag kunnen alleen maatregelen worden vastgesteld voor "werknemers", dat wil zeggen personen in loondienst. Voor de uitbreiding van de "socialezekerheidsverordening" tot werknemers die niet in loondienst zijn is artikel 308 VEG gebruikt. Mocht de Conventie de gevallen waarin gebruik wordt gemaakt van artikel 308 willen beperken, dan zou zij kunnen onderzoeken of het passend is in het hoofdstuk "vestiging", dat van toepassing is op werknemers anders dan in loondienst, in een specifieke rechtsgrondslag hiervoor te voorzien.

⁴¹ Afschaffing van stemming met eenparigheid in de Raad (zie het verslag van Werkgroep IX "Vereenvoudiging", blz. 14, en het aanvullend mandaat van 29 april 2003).

~~De vrijheid van vestiging omvat~~**De onderdanen van een lidstaat hebben**, behoudens de bepalingen van het [hoofdstuk] betreffende het kapitaal, **op het grondgebied van een andere lidstaat de recht van** toegang tot werkzaamheden anders dan in loondienst en de uitoefening daarvan alsmede het recht ondernemingen, en met name vennootschappen in de zin van [de tweede alinea van artikel 48], op te richten en te beheren, overeenkomstig de bepalingen welke door de wetgeving van ~~het land~~ **de lidstaat** van vestiging voor de eigen onderdanen zijn vastgesteld.⁴²

Artikel 44

1. Bij Europese kaderwet worden de maatregelen vastgesteld teneinde de vrijheid van vestiging voor een bepaalde werkzaamheid te verwezenlijken ~~beslist de Raad volgens de procedure van artikel 251 en~~ **. Deze wet wordt aangenomen** na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité ~~bij wege van richtlijnen~~.

2. Het Europees Parlement, de Raad en de Commissie oefenen de taken uit welke hun ~~door bovenstaande bepalingen bij lid 1~~ worden toevertrouwd, met name:

- a) door in het algemeen bij voorrang die werkzaamheden te behandelen waarvoor de vrijheid van vestiging een bijzonder nuttige bijdrage levert ter ontwikkeling van de productie en van het handelsverkeer,
- b) door het verzekeren van een nauwe samenwerking tussen de bevoegde nationale bestuursinstellingen teneinde de bijzondere omstandigheden van de verschillende betrokken werkzaamheden binnen de ~~Gemeenschap~~ **Unie** te leren kennen,
- c) door het afschaffen van die bestuursrechtelijke procedures en handelwijzen, voortvloeiende hetzij uit de nationale wetgeving hetzij uit voordien tussen de lidstaten gesloten akkoorden waarvan de handhaving een beletsel zou vormen voor de vrijheid van vestiging,
- d) door ervoor te waken dat de werknemers van een der lidstaten welke op het grondgebied van een andere lidstaat te werk zijn gesteld, op dit grondgebied kunnen verblijven om er anders dan in loondienst werk te verrichten, wanneer zij voldoen aan de voorwaarden waaraan zij zouden moeten voldoen indien zij op het tijdstip waarop zij genoemde bezigheid willen opvatten, eerst in die staat zouden zijn aangekomen,
- e) door de verwerving en de exploitatie mogelijk te maken van op het grondgebied van een lidstaat gelegen grondbezit door een onderdaan van een andere lidstaat, voorzover de beginselen van [artikel 33, lid 2,] niet worden aangetast,
- f) door de geleidelijke opheffing der beperkingen van de vrijheid van vestiging in elke in behandeling genomen tak van werkzaamheid toe te passen enerzijds op de oprichtingsvoorwaarden op het grondgebied van een lidstaat van agentschappen, filialen of dochterondernemingen en anderzijds op de toelatingsvoorwaarden voor het personeel van de hoofdvestiging tot de organen van beheer of toezicht van deze agentschappen, filialen of dochterondernemingen,
- g) door, voorzover nodig, de waarborgen te coördineren welke in de lidstaten worden verlangd van de rechtspersonen in de zin van [de tweede alinea van artikel 48], om de belangen te beschermen zowel van de deelnemers in die rechtspersonen als van derden, teneinde die waarborgen gelijkwaardig te maken,

⁴² Deze formulering is directer, duidelijker en verandert niets aan de inhoud (zie ook artikel 39 betreffende de werknemers).

- h) door ervoor te zorgen dat de voorwaarden van vestiging niet worden vervalst als gevolg van steunmaatregelen van de lidstaten.

Artikel 45

~~De bepalingen van~~ Dit hoofdstuk ~~zijn is~~, wat de betrokken lidstaat betreft, niet van toepassing op de werkzaamheden ter uitoefening van het openbaar gezag in deze staat, zelfs indien deze slechts voor een bepaalde gelegenheid geschieden.⁴³

~~De Raad kan op voorstel van de Commissie, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen op voorstel van de Commissie besluiten dat de bepalingen van maatregelen vaststellen waarbij dit hoofdstuk op~~ Bepaalde werkzaamheden **kunnen bij Europese wet of kaderwet**⁴⁴ ~~niet van de toepassing zijn van~~ dit hoofdstuk worden **vrijgesteld**.

Artikel 46

1. ~~De voorschriften van~~ [Dit hoofdstuk] en de maatregelen uit hoofde daarvan **vastgesteld** doen niet af aan de toepasselijkheid van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen **van de lidstaten** waarbij een bijzondere regeling is vastgesteld voor vreemdelingen, welke bepalingen uit hoofde van de openbare orde, de openbare veiligheid en de volksgezondheid gerechtvaardigd zijn.

2. ~~Het Europees Parlement en de Raad stelt stellen volgens de wetgevingsprocedure van artikel 251 richtlijnen vast kaderwetten vast voor de coördinatie van voornoemde~~ **De in lid 1 bedoelde nationale bepalingen worden bij Europese kaderwet gecoördineerd.**

Artikel 47⁴⁵

1. ~~Teneinde~~ De toegang tot werkzaamheden, anders dan in loondienst, en de uitoefening daarvan te vergemakkelijken, ~~stelt stellen het Europees Parlement en de Raad volgens de worden bij wetgevingsprocedure van artikel 251 richtlijnen vast Europese kaderwetten vast inzake~~ **vergemakkelijkt. Deze kaderwet beoogt het volgende:**

- a) de onderlinge erkenning van diploma's, certificaten en andere titels;
- b) de coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der lidstaten betreffende de toegang tot werkzaamheden, anders dan in loondienst, en de uitoefening daarvan.

2. ~~Met hetzelfde doel stelt de Raad volgens de procedure van artikel 251 richtlijnen vast inzake de coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der lidstaten betreffende de toegang tot werkzaamheden, anders dan in loondienst, en de uitoefening daarvan. De Raad besluit tijdens de gehele procedure van artikel 251 met eenparigheid van stemmen, over richtlijnen waar van de uitvoering in ten minste een der lidstaten een wijziging van de in de wetgeving neergelegde beginselen betreffende de regeling van beroepen met zich meebrengt voor wat betreft opleiding en voorwaarden voor toegang van natuurlijke personen. In alle overige gevallen besluit de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen.~~⁴⁶

⁴³ De formulering in de Franse versie is directer, duidelijker en verandert niets aan de inhoud (n.v.t. in de Nederlandse versie).

⁴⁴ Overgang naar medebeslissingsprocedure, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

⁴⁵ Voorgesteld wordt, de leden 1 en 2 samen te voegen, omdat ze dezelfde procedure behelzen (na de afschaffing van stemming met eenparigheid in de Raad, zoals in overweging gegeven in het verslag van Werkgroep IX "Vereenvoudiging", blz. 14).

⁴⁶ Afschaffing van stemming met eenparigheid in de Raad (zie het verslag van Werkgroep IX "Vereenvoudiging", blz. 14 en het aanvullend mandaat van 29 april 2003).

3. Wat de geneeskundige, paramedische en farmaceutische beroepen betreft, is de geleidelijke opheffing van de beperkingen afhankelijk van de coördinatie van de voorwaarden waaronder zij in de verschillende lidstaten worden uitgeoefend.

Artikel 48

De vennootschappen welke in overeenstemming met de wetgeving van een lidstaat zijn opgericht en welke hun statutaire zetel, hun hoofdbestuur of hun hoofdvestiging binnen de **Gemeenschap Unie** hebben, worden voor de toepassing van ~~de bepalingen van~~ [dit hoofdstuk] gelijkgesteld met de natuurlijke personen die onderdaan zijn van de lidstaten.

Onder vennootschappen worden verstaan maatschappen naar burgerlijk recht of handelsrecht, de coöperatieve verenigingen of vennootschappen daaronder begrepen, en de overige rechtspersonen naar publiek- of privaatrecht, met uitzondering van vennootschappen welke geen winst beogen.

HOOFDSTUK 3

DE DIENSTEN

Artikel 49

In het kader van ~~de volgende bepalingen~~ [dit hoofdstuk] zijn beperkingen op het vrij verrichten van diensten binnen de **Gemeenschap Unie** verboden ten aanzien van de onderdanen der lidstaten die in een ~~ander land van de Gemeenschap~~ **andere lidstaat** zijn gevestigd dan die, waarin degene is gevestigd te wiens behoefte de dienst wordt verricht.

~~De Raad kan op voorstel van de Commissie met gekwalificeerde meerderheid van stemmen op voorstel van de Commissie de bepalingen van maatregelen vaststellen waarbij~~ **Bij Europese wet of kaderwet** ⁴⁷ kan dit hoofdstuk van toepassing ~~verklaren~~ **worden verklaard** ten gunste van de onderdanen van een derde staat die diensten verrichten en binnen de **Gemeenschap Unie** zijn gevestigd.

Artikel 50

In de zin van ~~dit Verdrag~~ **de Grondwet** worden als diensten beschouwd de dienstverrichtingen welke gewoonlijk tegen vergoeding geschieden, voorzover de bepalingen betreffende het vrije verkeer van goederen, kapitaal en personen op deze dienstverrichtingen niet van toepassing zijn.

De diensten omvatten met name werkzaamheden:

- a) van industriële aard,
- b) van commerciële aard,

⁴⁷ Overgang naar de medebeslissingsprocedure, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

- c) van het ambacht,
- d) van de vrije beroepen.

Onverminderd ~~de bepalingen van~~ [het hoofdstuk] betreffende het recht van vestiging kan degene die de diensten verricht daartoe zijn werkzaamheden tijdelijk uitoefenen in ~~het land~~ **de lidstaat** waar de dienst wordt verricht, onder dezelfde voorwaarden als die welke ~~dat land~~ **die staat** aan zijn eigen onderdanen oplegt.

Artikel 51

1. Het vrije verkeer van de diensten op het gebied van het vervoer wordt geregeld door ~~de bepalingen voorkomende in de~~ [titel] betreffende het vervoer.
2. De liberalisatie van de door banken en verzekeringsmaatschappijen verrichte diensten waarmede kapitaalverplaatsingen gepaard gaan, moet worden verwezenlijkt in overeenstemming met de liberalisatie van het kapitaalverkeer.

Artikel 52

1. **De maatregelen die nodig zijn om Teneinde de vrijheid tot het verrichten van een bepaalde dienst te verwezenlijken worden bij Europese kaderwet ⁴⁸ vastgesteld.** ~~stelt de Raad op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité alsook van het Europees Parlement, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen richtlijnen vast kaderwetten vast. Deze kaderwet wordt vastgesteld na raadpleging van het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité.~~
2. De in lid 1 bedoelde ~~richtlijnen~~ **Europese kaderwet** ~~hebben~~ heeft in het algemeen bij voorrang betrekking op de diensten welke rechtstreeks van invloed zijn op de productiekosten of waarvan de liberalisatie bijdraagt tot het vergemakkelijken van het goederenverkeer.

Artikel 53 ⁴⁹

De lidstaten verklaren zich bereid, bij de liberalisatie der diensten verder te gaan dan waartoe zij op grond van de ~~richtlijnen~~ **Europese kaderwet** krachtens [artikel 52, lid 1,] verplicht zijn, indien hun algemene economische toestand en de toestand in de betrokken sector dit toelaten.

De Commissie doet de betrokken lidstaten daartoe aanbevelingen.

⁴⁸ Vervanging van de raadpleging door de medebeslissingsprocedure, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

⁴⁹ Het is de vraag of handhaving van een dergelijke bepaling wel zin heeft.

Artikel 54⁵⁰

Zolang de beperkingen op het vrij verrichten van diensten niet zijn opgeheven, passen de lidstaten deze zonder onderscheid naar nationaliteit of naar verblijfplaats toe op al degenen die diensten verrichten als bedoeld in [de eerste alinea van artikel 49].

Artikel 55

De ~~bepalingen van de~~ [artikelen 45 tot en met 48] zijn van toepassing op het onderwerp dat in [dit hoofdstuk] is geregeld.

⁵⁰ Omwille van de samenhang zou overwogen kunnen worden hiervan een horizontale bepaling voor de vier vrijheden te maken.

HOOFDSTUK 4

KAPITAAL EN BETALINGSVERKEER

Artikel 56 ⁵¹

1. In het kader van ~~de bepalingen van~~ dit hoofdstuk zijn alle beperkingen van **zowel** het kapitaalverkeer **als de betalingen** tussen lidstaten onderling en tussen lidstaten en derde landen verboden.

2. ~~In het kader van de bepalingen van dit hoofdstuk zijn alle beperkingen van het betalingsverkeer tussen lidstaten onderling en tussen lidstaten en derde landen verboden.~~

Artikel 57

1. ~~Het bepaalde in~~ [Artikel 56] doet geen afbreuk aan de toepassing op derde landen van beperkingen die op 31 december 1993 bestaan uit hoofde van nationaal of **Gemeenschapsrecht Unierecht** inzake het kapitaalverkeer naar of uit derde landen in verband met directe investeringen - met inbegrip van investeringen in onroerende goederen -, vestiging, het verrichten van financiële diensten of de toelating van waardepapieren tot de kapitaalmarkten.

2. Maatregelen betreffende het kapitaalverkeer naar of uit derde landen in verband met directe investeringen - met inbegrip van investeringen in onroerende goederen -, vestiging, het verrichten van financiële diensten of de toelating van waardepapieren tot de kapitaalmarkten **worden vastgesteld bij Europese wetten of kaderwetten** ⁵².

~~Hoewel De Raad en het Europees Parlement trachten de doelstelling van een niet aan beperkingen onderworpen vrij kapitaalverkeer tussen lidstaten en derde landen zoveel mogelijk te bereiken, kan hij, onverminderd de overige [hoofdstukken] van dit Verdrag de Grondwet, op voorstel van de Commissie met gekwalificeerde meerderheid van stemmen maatregelen vaststellen betreffende het kapitaalverkeer naar of uit derde landen in verband met directe investeringen - met inbegrip van investeringen in onroerende goederen -, vestiging, het verrichten van financiële diensten of de toelating van waardepapieren tot de kapitaalmarkten.~~ ⁵³

3. In afwijking van lid 2 kunnen Voor De Raad besluit met eenparigheid van stemmen bij het vaststellen van maatregelen uit hoofde van dit lid die in het Gemeenschapsrecht Unierecht een achteruitgang op het gebied van de liberalisatie van het kapitaalverkeer naar of uit derde landen vormen, alleen worden vastgesteld bij Europese wetten of kaderwetten van de Raad. De Raad besluit met is eenparigheid van stemmen vereist na raadpleging van het Europees Parlement. ⁵⁴

⁵¹ Voorgesteld wordt, de leden 1 en 2 samen te voegen.

⁵² Overheveling naar medebeslissing, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

⁵³ Om redactionele redenen kunnen deze twee alinea's beter worden verwisseld.

⁵⁴ Uit het aanvullend mandaat van 29 april 2003 lijkt te kunnen worden opgemaakt dat in dit lid bepaald zou moeten worden dat het Europees Parlement moet worden geraadpleegd.

Artikel 58

1. [Artikel 56] doet niets af aan het recht van de lidstaten:

- a) de terzake dienende bepalingen van hun belastingwetgeving toe te passen die onderscheid maken tussen belastingplichtigen die niet in dezelfde situatie verkeren met betrekking tot hun vestigingsplaats of de plaats waar hun kapitaal is belegd;
- b) alle nodige ~~maatregelen te nemen~~ **regelingen te treffen** om overtredingen van hun nationale wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen ~~wetten en voorschriften~~ tegen te gaan, met name op fiscaal gebied en met betrekking tot het bedrijfseconomisch toezicht op financiële instellingen, of te voorzien in procedures voor de kennisgeving van kapitaalbewegingen ter informatie van de overheid of voor statistische doeleinden, dan wel maatregelen te nemen die op grond van de openbare orde of de openbare veiligheid gerechtvaardigd zijn.

2. ~~De bepalingen van Dit~~ [hoofdstuk] ~~doen~~ **doet** geen afbreuk aan de toepasbaarheid van beperkingen inzake het recht van vestiging welke verenigbaar zijn met ~~dit Verdrag~~ **de Grondwet**.

3. De in de leden 1 en 2 bedoelde maatregelen en procedures mogen geen middel tot willekeurige discriminatie vormen, noch een verkapte beperking van het vrije kapitaalverkeer en betalingsverkeer als omschreven in [artikel 56].

Artikel 59

Wanneer, in uitzonderlijke omstandigheden, het kapitaalverkeer naar of uit derde landen ernstige moeilijkheden veroorzaakt of dreigt te veroorzaken voor de werking van de economische en monetaire unie, kan de Raad op voorstel van de Commissie ~~en na raadpleging van de ECB~~ met gekwalificeerde meerderheid van stemmen **[Europese verordeningen of besluiten vaststellen houdende vrijwaringsmaatregelen]** ⁵⁵ ten aanzien van derde landen ~~vrijwaringsmaatregelen vaststellen~~ voor een periode van ten hoogste zes maanden, indien deze maatregelen strikt noodzakelijk zijn. **Hij besluit na raadpleging van de Europese Centrale Bank.**

Artikel 60 ⁵⁶

1. Indien in gevallen als bedoeld in [artikel 301], een optreden van de Gemeenschap nodig wordt geacht, kan de Raad volgens de procedure van artikel 301 ten aanzien van de betrokken derde landen ⁵⁷ de nodige urgente maatregelen betreffende het kapitaalverkeer en het betalingsverkeer nemen.

⁵⁵ Dit artikel wordt in het aanvullend mandaat van 29 april 2003 niet genoemd. Vrijwaringsmaatregelen van beperkte duur vallen op het eerste gezicht onder de categorie niet-wetgevende handelingen. Daarom wordt voorgesteld hier een verwijzing op te nemen naar de twee soorten niet-wetgevingshandelingen die de Raad kan vaststellen.

⁵⁶ Dit artikel zal door de Conventie worden besproken in het kader van de "externe betrekkingen" van de Unie, en komt hier dus niet aan de orde. Voorgesteld wordt om na te gaan of het dienstig is om het samen te voegen met artikel 301.

⁵⁷ Doordat alleen "landen" worden vermeld kan dit artikel momenteel niet worden gebruikt voor sancties tegen personen en niet-statelijke actoren (bijvoorbeeld sancties tegen de Taliban en bij naam genoemde terroristen). Door deze leemte moet men zich thans mede beroepen op artikel 308 VEG. Daarom wordt voorgesteld om na te gaan of het dienstig is om de werkingssfeer van dit artikel uit te breiden (zie ook voorstel ad artikel 301).

2. Onverminderd [artikel 297] kan een lidstaat, zolang de Raad geen maatregelen overeenkomstig lid 1 heeft genomen, om ernstige politieke redenen in spoedeisende gevallen eenzijdige maatregelen tegen een derde land nemen met betrekking tot het kapitaalverkeer en het betalingsverkeer. De Commissie en de andere lidstaten worden daarvan uiterlijk op de datum waarop de maatregelen in werking treden, in kennis gesteld.

Op voorstel van de Commissie kan de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen besluiten dat de betrokken lidstaat deze maatregelen moet wijzigen of intrekken. De voorzitter van de Raad stelt het Europees Parlement in kennis van het door de Raad genomen besluit.

TITEL IV

VISA, ASIEL, IMMIGRATIE EN ANDERE BELEIDSTERREINEN DIE VERBAND HOUDEN MET HET VRIJE VERKEER VAN PERSONEN

Deze titel is niet weergegeven, conform het aanvullend mandaat van 29 april 2003

TITEL V

VERVOER

Artikel 70

De doelstellingen van ~~het Verdrag de Grondwet~~ worden, wat het in deze titel geregelde onderwerp betreft, ~~door de lidstaten~~ nagestreefd ⁵⁸ in het kader van een gemeenschappelijk vervoerbeleid.

Artikel 71

~~1. Ter Europese wetten of kaderwetten ⁵⁹ geven uitvoering van aan [artikel 70] stellen het Europees Parlement en de Raad, met inachtneming van de bijzondere aspecten van het vervoer, en overeenkomstig de wetgevingsprocedure, maatregelen vast, volgens de procedure van artikel 251 en na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, vast. Zij besluiten worden vastgesteld na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's.~~

⁵⁸ Omdat het hier gaat om een gedeelde bevoegdheid, wordt voorgesteld deze vermelding te schrappen omdat zij voor de overige beleidsdomeinen ook niet is opgenomen. Zie ook het voorstel tot samenvoeging met artikel 80 (hierna).

⁵⁹ Vervanging van raadpleging door medebeslissing overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003. Daardoor kan alles in één lid worden samengevoegd, hetgeen een kleine uitbreiding inhoudt van de verplichte raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité, die thans slechts voor de gevallen van het huidige lid 1 geldt.

Die maatregelen Europese wetten of kaderwetten behelzen:

- a) gemeenschappelijke regels voor internationaal vervoer vanuit of naar het grondgebied van een lidstaat of over het grondgebied van een of meer lidstaten,
- b) de voorwaarden waaronder vervoerondernemers worden toegelaten tot nationaal vervoer in een lidstaat waarin zij niet woonachtig zijn,
- c) de maatregelen die de veiligheid van het vervoer kunnen verbeteren,
- d) alle overige dienstige ~~bepalingen~~ **maatregelen**.

~~2. In afwijking van de in [lid 1] omschreven procedure worden op voorstel van de Commissie met eenparigheid van stemmen door de Raad de bepalingen maatregelen vastgesteld betreffende de beginselen van het vervoerbestel waarvan de toepassing zowel de levensstandaard en de werkgelegenheid in bepaalde streken als het gebruik van het vervoerapparaat ernstig zou kunnen aantasten, met inachtneming van de noodzaak van een aanpassing aan de economische ontwikkeling welke voortvloeit uit de instelling van de gemeenschappelijke interne markt. De Raad besluit na raadpleging van het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité~~

Artikel 72

Totdat de in [artikel 71, lid 1,] bedoelde ~~bepalingen zijn maatregelen~~ **Europese wet of kaderwet** ~~zijn is~~ vastgesteld en behoudens ~~goedkeuringen van door de Raad vaststelling~~ met eenparigheid van stemmen **van een Europese wet** ⁶⁰ **van de Raad verleend vastgestelde maatregelen waarbij een afwijking wordt toegestaan**, mag geen enkele lidstaat de onderscheidende bepalingen, die terzake gelden op 1 januari 1958 of, voor de toetredende staten, op de datum van hun toetreding, zodanig veranderen dat zij daardoor in hun rechtstreekse of zijdelingse uitwerking minder gunstig worden voor de vervoerondernemers der overige lidstaten dan voor de nationale vervoerondernemers.

Artikel 73

Met ~~dit Verdrag~~ **deze Grondwet** zijn verenigbaar de steunmaatregelen die beantwoorden aan de behoeften van de coördinatie van het vervoer of die overeenkomen met de vergoeding van bepaalde met het begrip "openbare dienst" verbonden, verplichte dienstverrichtingen.

Artikel 74

Elke in het kader van ~~dit Verdrag~~ **deze Grondwet aangenomen** maatregel op het gebied der vrachtprijzen en vervoervoorwaarden moet rekening houden met de economische toestand van de vervoerondernemers.

⁶⁰ Voorgesteld wordt, uitsluitend de Europese wet te vermelden, aangezien een dergelijke afwijking omwille van de juridische samenhang alleen bij een wet kan worden toegestaan.

Artikel 75

1. In het verkeer binnen de ~~Gemeenschap~~ **Unie** ~~is dienen~~ elke discriminatie ~~te worden opgeheven~~ **verboden** die erin bestaat dat een vervoerondernemer voor dezelfde verbindingen verschillende vrachtprijzen en vervoervoorwaarden voor gelijke goederen toepast naar gelang van ~~de lidstaat het land~~ van herkomst of bestemming van de vervoerde waren.

2. Lid 1 sluit niet uit dat krachtens [artikel 71, lid 1,] andere ~~maatregelen~~ **Europese wetten of kaderwetten** door de Raad kunnen worden vastgesteld.

3. De Raad **stelt**, ~~stelt met gekwalificeerde meerderheid van stemmen op voorstel van de Commissie, en na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité, bepalingen vast~~ **maatregelen Europese verordeningen of besluiten** ⁶¹ vast teneinde de uitvoering van lid 1 te waarborgen. **Hij besluit na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.**

De Raad kan met name ~~de bepalingen vaststellen de maatregelen~~ **Europese verordeningen of besluiten vaststellen** die noodzakelijk zijn om de instellingen ~~van de Gemeenschap~~ in staat te stellen te waken over de naleving van het in lid 1 vermelde voorschrift en teneinde te verzekeren dat de gebruikers hiervan volledig voordeel trekken.

4. De Commissie onderzoekt eigener beweging of op verzoek van een lidstaat de in lid 1 bedoelde gevallen van discriminatie en ~~neemt stelt~~ na raadpleging van elke belanghebbende lidstaat, in het kader van de **in lid 3 bedoelde maatregelen Europese verordeningen of besluiten** overeenkomstig ~~lid 3 getroffen regeling~~, de noodzakelijke **Europese besluiten vast**.

Artikel 76

1. Het is een lidstaat, behoudens machtiging **op grond van een Europees besluit** van de Commissie, verboden voor het vervoer binnen de ~~Gemeenschap~~ **Unie** de toepassing van prijzen en voorwaarden op te leggen die enig element van steun of bescherming in het belang van een of meer ondernemingen of bepaalde industrieën inhouden.

2. De Commissie onderwerpt eigener beweging of op verzoek van een lidstaat de in lid 1 bedoelde prijzen en voorwaarden aan een onderzoek en houdt daarbij met name rekening met, enerzijds, de vereisten van een passend regionaal economisch beleid, de behoeften van minder ontwikkelde gebieden en de vraagstukken die zich in door politieke omstandigheden ernstig benadeelde streken voordoen, en, anderzijds, de gevolgen van die prijzen en voorwaarden voor de mededinging tussen de takken van vervoer.

Na raadpleging van elke betrokken lidstaat ~~neemt stelt~~ zij de noodzakelijke **Europese besluiten vast**.

3. Het in lid 1 bedoelde verbod ~~geldt niet voor~~ **is niet van toepassing op** mededingingstarieven.

⁶¹ Niet-wetgevingshandelingen, conform het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

Artikel 77

De heffingen of andere rechten welke naast de vervoerprijs door een vervoerondernemer [in verband met het overschrijden der grens] in rekening worden gebracht ⁶², mogen een redelijk peil niet te boven gaan, gelet op de werkelijke kosten die door de grensoverschrijding feitelijk zijn veroorzaakt.

De lidstaten streven naar een geleidelijke verlaging van die kosten.

De Commissie kan de lidstaten aanbevelingen doen voor de toepassing van dit artikel.

[Artikel 78 ⁶³

De bepalingen van deze titel staan niet in de weg aan maatregelen, in de Bondsrepubliek Duitsland genomen, voorzover deze noodzakelijk zijn om de economische nadelen door de deling van Duitsland berokkend aan de economie van die streken in de Bondsrepubliek welke door deze deling zijn getroffen, te compenseren.]

Artikel 79

Een comité van raadgevende aard, bestaande uit door de regeringen der lidstaten aangewezen deskundigen, wordt aan de Commissie toegevoegd. Deze raadpleegt het comité over vervoeraangelegenheden, zo dikwijls zij zulks nodig acht[, onverminderd de bevoegdheden van het Economisch en Sociaal Comité] ⁶⁴.

Artikel 80

1. ~~De bepalingen van Deze titel zijn~~ is van toepassing op het vervoer per spoor, over de weg en over de binnenwateren.

2. ~~de Raad kan met gekwalificeerde meerderheid van stemmen besluiten of, in hoeverre en volgens welke procedure, Passende bepalingen~~ maatregelen voor de zeevaart en de luchtvaart **kunnen worden genomen uit hoofde van Europese wetten of kaderwetten. Zij besluiten Deze worden vastgesteld na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's.**

~~De procedurebepalingen van artikel 71, zijn van toepassing.~~

⁶² Men kan zich de vraag stellen welke soort heffingen op die manier door de vervoerondernemer in rekening worden gebracht. Voorts lijken - in een interne markt zonder binnengrenzen - de woorden "in verband met het overschrijden der grens" niet langer op hun plaats. Bekeken dient te worden of dit artikel niet overbodig is.

⁶³ De Conventie zal het wellicht nodig achten te bekijken of dit artikel nog steeds actueel is (zie ook artikel 87, lid 2, onder c)).

⁶⁴ Voorgesteld wordt deze overbodige zinsnede te schrappen, omdat het voor de hand ligt dat de raadpleging van dat comité de bevoegdheden van het Economisch en Sociaal Comité onverlet laat.

TITEL VI

GEMEENSCHAPPELIJKE REGELS BETREFFENDE DE MEDEDINGING, DE BELASTINGEN EN DE ONDERLINGE AANPASSING VAN DE WETGEVINGEN

HOOFDSTUK 1

REGELS BETREFFENDE DE MEDEDINGING

EERSTE AFDELING

REGELS VOOR DE ONDERNEMINGEN

Artikel 81

1. Onverenigbaar met de ~~gemeenschappelijke~~ **interne** markt en verboden zijn alle overeenkomsten tussen ondernemingen, alle besluiten van ondernemersverenigingen en alle onderling afgestemde feitelijke gedragingen welke de handel tussen lidstaten ongunstig kunnen beïnvloeden en ertoe strekken of ten gevolge hebben dat de mededinging binnen de ~~gemeenschappelijke~~ **interne** markt wordt verhinderd, beperkt of vervalst en met name die welke bestaan in:

- a) het rechtstreeks of zijdelings bepalen van de aan- of verkoopprijzen of van andere contractuele voorwaarden,
- b) het beperken of controleren van de productie, de afzet, de technische ontwikkeling of de investeringen,
- c) het verdelen van de markten of van de voorzieningsbronnen,
- d) het ten opzichte van handelspartners toepassen van ongelijke voorwaarden bij gelijkwaardige prestaties, hun daarmee nadeel berokkenend bij de mededinging,
- e) het afhankelijk stellen van het sluiten van overeenkomsten van de aanvaarding door de handelspartners van bijkomende prestaties welke naar hun aard of volgens het handelsgebruik geen verband houden met het onderwerp van deze overeenkomsten.

2. De krachtens dit artikel verboden overeenkomsten of besluiten zijn van rechtswege nietig.

3. ~~De bepalingen van~~ Lid 1 van dit artikel ~~kunnen~~ **kan** echter buiten toepassing worden verklaard

- a) voor elke overeenkomst of groep van overeenkomsten tussen ondernemingen,
- b) voor elk besluit of groep van besluiten van ondernemersverenigingen, en
- c) voor elke onderling afgestemde feitelijke gedraging of groep van gedragingen die bijdragen

tot verbetering van de productie of van de verdeling der producten of tot verbetering van de technische of economische vooruitgang, mits een billijk aandeel in de daaruit voortvloeiende voordelen de gebruikers ten goede komt, en zonder nochtans aan de betrokken ondernemingen,

- d) beperkingen op te leggen welke voor het bereiken van deze doelstellingen niet onmisbaar zijn,
- e) de mogelijkheid te geven, voor een wezenlijk deel van de betrokken producten de mededinging uit te schakelen.

Artikel 82

Onverenigbaar met de **gemeenschappelijke interne** markt en verboden, voorzover de handel tussen lidstaten daardoor ongunstig kan worden beïnvloed, is het, dat een of meer ondernemingen misbruik maken van een machtspositie op de **gemeenschappelijke interne** markt of op een wezenlijk deel daarvan.

Dit misbruik kan met name bestaan in:

- a) het rechtstreeks of zijdelings opleggen van onbillijke aan- of verkoopprijzen of van andere onbillijke contractuele voorwaarden,
- b) het beperken van de productie, de afzet of de technische ontwikkeling ten nadele van de verbruikers,
- c) het toepassen ten opzichte van handelspartners van ongelijke voorwaarden bij gelijkwaardige prestaties, hun daarmee nadeel berokkenend bij de mededinging,
- d) het feit dat het sluiten van overeenkomsten afhankelijk wordt gesteld van het aanvaarden door de handelspartners van bijkomende prestaties, welke naar hun aard of volgens het handelsgebruik geen verband houden met het onderwerp van deze overeenkomsten.

Artikel 83

1. **De Raad stelt op voorstel van de Commissie Europese verordeningen of richtlijnen⁶⁵ vast** dienstig voor de toepassing van de beginselen neergelegd in de [artikelen 81 en 82] ~~worden door de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen, op voorstel van de Commissie vastgesteld.~~ **Hij besluit** na raadpleging van het Europees Parlement.

2. De in lid 1 bedoelde **Europese voorschriften verordeningen** hebben met name ten doel:

- a) nakoming van de in [artikel 81, lid 1,] en in [artikel 82] bedoelde verbodsbepalingen te verzekeren door de instelling van geldboeten en dwangsommen;
- b) de wijze van toepassing van [artikel 81, lid 3,] vast te stellen met inachtneming van de noodzaak, enerzijds een doeltreffend toezicht te verzekeren, anderzijds de administratieve controle zoveel mogelijk te vereenvoudigen;

⁶⁵ Niet-wetgevingsbesluiten, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

- c) in voorkomende gevallen, de werkingssfeer van de bepalingen van de [artikelen 81 en 82] voor de verschillende bedrijfstakken nader vast te stellen;
- d) de taak van de Commissie onderscheidenlijk van het Hof van Justitie bij de toepassing van de in dit lid bedoelde bepalingen vast te stellen;
- e) de verhouding vast te stellen tussen de nationale wetgevingen enerzijds en ~~de bepalingen van~~ deze afdeling, alsmede de **Europese verordeningen** die zijn vastgesteld ter uitvoering van dit artikel, anderzijds.

Artikel 84

Tot de datum van inwerkingtreding van de ~~voorschriften~~ **Europese verordeningen**, die zijn vastgesteld op grond van [artikel 83], beslissen de autoriteiten van de lidstaten over de toelaatbaarheid van mededingingsregelingen en over het misbruik maken van een machtspositie op de ~~gemeenschappelijke~~ **interne markt**, in overeenstemming **met hun interne recht en de in** alsook met [artikel 81, met name lid 3, en in artikel 82] ~~neergelegde bepalingen~~.

Artikel 85

1. Onverminderd het in [artikel 84] bepaalde, waakt de Commissie voor de toepassing van de in de [artikelen 81 en 82] neergelegde beginselen. Op verzoek van een lidstaat of ambtshalve, en in samenwerking met de bevoegde autoriteiten van de lidstaten, welke haar daarbij behulpzaam zijn, stelt zij een onderzoek in naar de gevallen van vermoedelijke inbreuk op bovengenoemde beginselen. Indien haar blijkt dat inbreuk is gepleegd, stelt zij passende middelen voor om daaraan een eind te maken.

2. Wordt aan deze inbreuken geen eind gemaakt, dan ~~stelt~~ **stelt** de Commissie ~~een met redenen omkleed besluit vast waarbij de inbreuk op de beginselen in een met redenen omklede beschikking wordt geconstateerd een met redenen omkleed Europees besluit vast waarin de inbreuk op de beginselen wordt geconstateerd~~. Zij kan haar ~~beschikking~~ **besluit** bekendmaken en de lidstaten machtigen de noodzakelijke ~~tegenmaatregelen~~ **regelingen**, waarvan zij de voorwaarden en de wijze van toepassing bepaalt, ~~te treffen~~ **te treffen** om de toestand te verhelpen.

Artikel 86

1. De lidstaten nemen of handhaven met betrekking tot de openbare bedrijven en de ondernemingen waaraan zij bijzondere of uitsluitende rechten verlenen, geen enkele maatregel welke in strijd is met de ~~regels van dit Verdrag~~ **bepalingen van de Grondwet**, met name die bedoeld in de [artikelen 12 en 81 tot en met 89].

2. De ondernemingen belast met het beheer van diensten van algemeen economisch belang of die het karakter dragen van een fiscaal monopolie, vallen onder de ~~regels van dit Verdrag~~ **bepalingen van de Grondwet**, met name onder de mededingingsregels, voorzover de toepassing daarvan de vervulling, in feite of in rechte, van de hun toevertrouwde bijzondere taak niet verhindert. De ontwikkeling van het handelsverkeer mag niet worden beïnvloed in een mate die strijdig is met het belang van de ~~Gemeenschap~~ **Unie**.

3. De Commissie waakt **over** de toepassing van dit artikel en ~~riecht~~ **stelt**, voorzover nodig, passende ~~Europese richtlijnen of beschikkingen~~ **verordeningen of** besluiten ~~tot de lidstaten vast~~.

AFDELING 2

STEUNMAATREGELEN VAN DE LIDSTATEN

Artikel 87

1. Behoudens de afwijkingen waarin ~~dit Verdrag~~ **de Grondwet** voorziet, zijn steunmaatregelen van de lidstaten of in welke vorm ook met staatsmiddelen bekostigd, die de mededinging door begunstiging van bepaalde ondernemingen of bepaalde producties vervalsen of dreigen te vervalsen, onverenigbaar met de ~~gemeenschappelijke~~ **interne** markt, voorzover deze steun het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloedt.

2. Met de ~~gemeenschappelijke~~ **interne** markt zijn verenigbaar:

- a) steunmaatregelen van sociale aard aan individuele verbruikers op voorwaarde dat deze toegepast worden zonder onderscheid naar de oorsprong van de producten,
- b) steunmaatregelen tot herstel van de schade veroorzaakt door natuurrampen of andere buitengewone gebeurtenissen,
- [c) steunmaatregelen aan de economie van bepaalde streken van de Bondsrepubliek Duitsland die nadeel ondervinden van de deling van Duitsland, voorzover deze steunmaatregelen noodzakelijk zijn om de door deze deling berokkende economische nadelen te compenseren.] ⁶⁶

3. Als verenigbaar met de ~~gemeenschappelijke~~ **interne** markt kunnen worden beschouwd:

- a) steunmaatregelen ter bevordering van de economische ontwikkeling van streken waarin de levensstandaard abnormaal laag is of waar een ernstig gebrek aan werkgelegenheid heerst,
- b) steunmaatregelen om de verwezenlijking van een belangrijk project van gemeenschappelijk Europees belang te bevorderen of een ernstige verstoring in de economie van een lidstaat op te heffen,
- c) steunmaatregelen om de ontwikkeling van bepaalde vormen van economische bedrijvigheid of van bepaalde regionale economieën te vergemakkelijken, mits de voorwaarden waaronder het handelsverkeer plaatsvindt daardoor niet zodanig worden veranderd dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad,
- d) steunmaatregelen om de cultuur en de instandhouding van het culturele erfgoed te bevorderen, wanneer door deze maatregelen de voorwaarden inzake het handelsverkeer en de mededingingsvoorwaarden in de ~~Gemeenschap~~ **Unie** niet zodanig worden veranderd dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad,
- e) andere soorten van steunmaatregelen aangewezen **bij Europese verordeningen of besluiten** ⁶⁷ ~~bij besluit van die door de Raad op voorstel van de Commissie met gekwalificeerde meerderheid van stemmen,~~ **worden vastgesteld.**

⁶⁶ De Conventie zal het wellicht nuttig achten te onderzoeken of dit lid nog wel actueel is (zie ook artikel 78).

⁶⁷ Niet-wetgevingsbesluiten, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

Artikel 88

1. De Commissie onderwerpt tezamen met de lidstaten de in die staten bestaande steunregelingen aan een voortdurend onderzoek. Zij stelt de dienstige maatregelen voor, welke de geleidelijke ontwikkeling of de werking van de **gemeenschappelijke interne** markt vereist.

2. Indien de Commissie, na de belanghebbenden te hebben aangemaand hun opmerkingen te maken, vaststelt dat een steunmaatregel door een **lidstaat** of met staatsmiddelen bekostigd, volgens [artikel 87] niet verenigbaar is met de **gemeenschappelijke interne** markt of dat van deze steunmaatregel misbruik wordt gemaakt, ~~stelt zij een besluit vast~~ **stelt zij een Europees besluit vast dat ertoe strekt** dat de betrokken staat die steunmaatregel ~~moet~~ opheft of wijzigt binnen de door haar vast te stellen termijn.

Indien deze staat dat besluit niet binnen de gestelde termijn nakomt, kan de Commissie of iedere andere belanghebbende **lidstaat** zich in afwijking van de [artikelen 226 en 227] rechtstreeks tot het Hof van Justitie wenden.

Op verzoek van een lidstaat kan de Raad ~~met eenparigheid van stemmen beslissen met eenparigheid van stemmen een Europees besluit vaststellen dat uit hoofde waarvan~~ een door die staat genomen of te nemen steunmaatregel in afwijking van ~~de bepalingen van~~ [artikel 87] of van de in [artikel 89] bedoelde **Europese** verordeningen als verenigbaar moet worden beschouwd met de **gemeenschappelijke interne** markt, indien buitengewone omstandigheden een dergelijk ~~beslissing~~ besluit rechtvaardigen. Als de Commissie met betrekking tot deze steunmaatregel de in de eerste alinea van dit lid vermelde procedure heeft aangevangen wordt deze door het verzoek van de betrokken staat aan de Raad geschorst, totdat de Raad zijn standpunt heeft bepaald.

Evenwel, indien de Raad binnen een termijn van drie maanden te rekenen van het verzoek zijn standpunt niet heeft bepaald, beslist de Commissie.

3. De Commissie wordt **door de lidstaten** van elk voornemen tot invoering of wijziging van steunmaatregelen tijdig op de hoogte gebracht, om haar opmerkingen te kunnen maken. Indien zij meent dat zulk een voornemen volgens [artikel 87] onverenigbaar is met de **gemeenschappelijke interne** markt, vangt zij onverwijld de in ~~het vorige~~ lid **2** bedoelde procedure aan. De betrokken lidstaat kan de voorgenomen maatregelen niet tot uitvoering brengen voordat die procedure tot een **definitief besluit** heeft geleid.

Artikel 89

De Raad kan op voorstel van de Commissie ~~en na raadpleging van het Europees Parlement met gekwalificeerde meerderheid van stemmen alle verordeningen vaststellen~~ **Europese** verordeningen ⁶⁸ **vaststellen**, ~~dienstig~~ voor de toepassing van de [artikelen 87 en 88], en hierin met name de voorwaarden vaststellen voor de toepassing van [artikel 88, lid 3,] en bepalen welke soorten van steunmaatregelen van deze procedure worden vrijgesteld. **Hij besluit na raadpleging van het Europees Parlement.**

⁶⁸ Niet-wetgevingshandelingen, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

HOOFDSTUK 2

BEPALINGEN BETREFFENDE BELASTINGEN

Artikel 90

De lidstaten heffen op producten van de overige lidstaten, al dan niet rechtstreeks, geen hogere binnenlandse belastingen van welke aard ook dan die welke, al dan niet rechtstreeks, op gelijksoortige nationale producten worden geheven.

Bovendien heffen de lidstaten op de producten van de overige lidstaten geen zodanige binnenlandse belastingen, dat daardoor andere producties zijdelings worden beschermd.

Artikel 91

Bij de uitvoer ⁶⁹ van producten **van een lidstaat** naar het grondgebied van een ~~der lidstaten~~ **andere lidstaat** mag de teruggave van binnenlandse belastingen niet het bedrag overschrijden dat daarop al dan niet rechtstreeks geheven is.

Artikel 92

Met betrekking tot andere belastingen dan de omzetbelasting, de accijnzen en de overige indirecte belastingen mogen vrijstellingen en teruggaven bij uitvoer naar de andere lidstaten slechts worden verleend en compenserende belastingen bij invoer uit de lidstaten slechts worden geheven, voorzover de bedoelde ~~maatregelen~~ **regelingen** van tevoren voor een beperkte periode bij een door de Raad, op voorstel van de Commissie, ~~met gekwalificeerde meerderheid van stemmen~~ **aangenomen Europees** ⁷⁰ **besluit** zijn goedgekeurd.

Artikel 93

De Raad stelt op voorstel van de Commissie ~~en na raadpleging van het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité~~ met eenparigheid van stemmen de ~~bepalingen vast met eenparigheid van stemmen de maatregelen~~ ⁷¹ **vast** die betrekking hebben op de harmonisatie van de wetgevingen inzake de omzetbelasting, de accijnzen en de andere indirecte belastingen, voorzover deze harmonisatie noodzakelijk is om de instelling en de werking van de interne markt ~~binnen de in artikel 14 gestelde termijn~~ te verzekeren. ⁷² **De Raad besluit na raadpleging van het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité.**

⁶⁹ Het gebruik van het woord "uitvoer" moet worden heroverwogen, aangezien het de handel tussen lidstaten betreft.

⁷⁰ Niet-wetgevingsbesluiten, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

⁷¹ Het aanvullend mandaat van 29 april 2003 geeft niet aan welke rechtshandelingen in deze alinea moeten worden gehanteerd.

⁷² Er is voorgesteld deze termijn (31.12.1992) te schrappen (zie voetnoot bij artikel 14).

HOOFDSTUK 3

DE AANPASSING VAN DE WETGEVINGEN ⁷³

Artikel 94 ⁷⁴

~~De Raad stelt op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité met eenparigheid van stemmen richtlijnen vast kaderwetten vast voor Een Europese kaderwet van de Raad regelt de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der lidstaten welke rechtstreeks van invloed zijn op de instelling of de werking van de gemeenschappelijke interne markt. De Raad besluit na raadpleging van het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité.~~

Artikel 95 ⁷⁵

1. In afwijking van [artikel 94] en tenzij in ~~dit Verdrag~~ **de Grondwet** anders is bepaald, ~~zijn de volgende bepalingen is dit artikel~~ van toepassing voor de verwezenlijking van de doeleinden van [artikel 14]. ~~Het Europees Parlement en de Raad stelt stellen volgens de wetgevingsprocedure van artikel 251 en na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité de maatregelen vast inzake~~ **De Europese wet of kaderwet regelt de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke regelingen van de lidstaten die de instelling en de werking van de interne markt betreffen. Deze wordt aangenomen na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.**
2. Lid 1 is niet van toepassing op de fiscale bepalingen, op de bepalingen inzake het vrije verkeer van personen en op de bepalingen inzake de rechten en belangen van werknemers.
3. De Commissie zal bij haar **krachtens** lid 1 ~~bedoelde ingediende~~ voorstellen op het gebied van de volksgezondheid, de veiligheid, de milieubescherming en de consumentenbescherming uitgaan van een hoog beschermingsniveau, daarbij in het bijzonder rekening houdend met alle nieuwe ontwikkelingen die op wetenschappelijke gegevens zijn gebaseerd. Ook het Europees Parlement en de Raad zullen binnen hun respectieve bevoegdheden deze doelstelling trachten te verwezenlijken.
4. Wanneer een lidstaat het, nadat **bij een Europese wet of kaderwet, dan wel bij een verordening van de Commissie, hetzij de Raad of, hetzij de Commissie** een harmonisatiemaatregel is vastgesteld, noodzakelijk acht nationale regelingen te handhaven die hun rechtvaardiging vinden in gewichtige eisen als bedoeld in [artikel 30] of verband houdend met de bescherming van het milieu of het arbeidsmilieu, geeft hij zowel van die regelingen als van de redenen voor het handhaven ervan, kennis aan de Commissie.

⁷³ Dit hoofdstuk met de algemene rechtsgrondslagen voor de totstandbrenging van de interne markt wordt ondergebracht aan het begin van een nieuwe titel of een nieuw hoofdstuk "interne markt".

⁷⁴ Thans kunnen uit hoofde van de artikelen 94 en 95 alleen maatregelen worden vastgesteld die een "onderlinge aanpassing van de nationale wetgevingen" behelzen. Daardoor wordt gebruik gemaakt van artikel 308 in bepaalde gevallen die de interne markt betreffen, zonder dat evenwel een harmonisatie van de nationale wetgevingen wordt verondersteld. Dat is onder meer het geval bij de instelling van een communautair intellectueel eigendomsrecht bovenop de nationale rechten. Mocht de Conventie het gebruik van artikel 308 willen beperken, dan zou zij kunnen nagaan of het passend zou zijn ofwel specifieke rechtsgrondslagen te scheppen, ofwel de verwijzing naar de "onderlinge aanpassing van de wetgevingen" in de artikelen 94 en 95 te wijzigen, om het betrokken optreden mogelijk te maken. Voorts zou de Conventie zich kunnen buigen over het verband tussen de artikelen 94 en 95 onderling (zie de uitleg in bijlage II van het verslag van 13 maart 2003).

⁷⁵ Zie voorstel in de vorige voetnoot.

5. Wanneer een lidstaat het na het vaststellen **bij een Europese wet of kaderwet dan wel bij een verordening van de Commissie**, van een harmonisatiemaatregel ~~door hetzij het Europees Parlement en de Raad of, hetzij de Commissie~~ noodzakelijk acht, nationale regelingen te treffen die gebaseerd zijn op nieuwe wetenschappelijke gegevens die verband houden met de bescherming van het milieu of het arbeidsmilieu vanwege een specifiek probleem dat zich in die lidstaat heeft aangediend nadat de harmonisatiemaatregel is vastgesteld, stelt hij de Commissie voorts, onverminderd lid 4, in kennis van de voorgenomen regelingen en de ~~redenen voor het vaststellen ervan~~ **motivering ervoor**.

6. Binnen zes maanden na de in de leden 4 en 5 bedoelde kennisgevingen ~~keurt~~ **stelt** de Commissie **een Europees besluit vast waarbij** de betrokken nationale regelingen **worden goedgekeurd** of ~~wijst die afgewezen~~, nadat zij heeft nagegaan of zij al dan niet een middel tot willekeurige discriminatie, een verkapte beperking van de handel tussen de lidstaten, of een hinderpaal voor de werking van de interne markt vormen.

Indien de Commissie binnen deze termijn geen besluit vaststelt, worden de in lid 4 en lid 5 bedoelde nationale bepalingen geacht te zijn goedgekeurd.

Indien het complexe karakter van de aangelegenheid zulks rechtvaardigt en er geen gevaar bestaat voor de gezondheid van de mens, kan de Commissie de betrokken lidstaat ervan in kennis stellen dat de in dit lid bedoelde termijn met ten hoogste zes maanden kan worden verlengd.

7. Indien een lidstaat krachtens [lid 6] gemachtigd is om nationale regelingen te handhaven of te treffen die afwijken van een harmonisatiemaatregel, onderzoekt de Commissie onverwijld of er een aanpassing van die maatregel moet worden voorgesteld.

8. Indien een lidstaat een specifiek probleem in verband met volksgezondheid aan de orde stelt op een gebied waarop eerder harmonisatiemaatregelen zijn genomen, brengt hij dit ter kennis van de Commissie die onverwijld onderzoekt of zij passende maatregelen ~~de Raad~~ moet voorstellen.

9. In afwijking van de procedure van de [artikelen 226 en 227] kan de Commissie of een lidstaat zich rechtstreeks tot het Hof van Justitie wenden indien zij/hij meent dat een andere lidstaat misbruik maakt van de in dit artikel bedoelde bevoegdheden.

10. ~~De in dit artikel Boven~~bedoelde harmonisatiemaatregelen omvatten, in passende gevallen, een vrijwaringsclausule die de lidstaten machtigt om, op grond van één of meer van de in [artikel 30] bedoelde niet-economische redenen, voorlopige ~~maatregelen~~ **regelingen** te treffen die aan een ~~communautaire~~ toetsingsprocedure **door de Unie** worden onderworpen.

Artikel 96

Ingeval de Commissie vaststelt dat een dispariteit tussen de wettelijke of bestuursrechtelijke regelingen der lidstaten de mededingingsvoorwaarden op de ~~gemeenschappelijke~~ **interne** markt vervalst en ~~zodoende~~ een distorsie veroorzaakt welke moet worden opgeheven, raadpleegt zij de betrokken lidstaten.

Indien deze raadpleging geen resultaat oplevert ~~niet leidt tot overeenstemming waardoor de opheffing van~~ wordt de betrokken distorsie ~~wordt opgeheven~~ **opgeheven bij de Europese kaderwet** ⁷⁶, ~~stelt de Raad op voorstel van de Commissie, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen op voorstel van de Commissie de voor dat doel noodzakelijke richtlijnen vast kaderwetten vast. De Commissie en de Raad kunnen~~ Alle andere dienstige maatregelen waarin ~~vaststellen welke dit Verdrag de grondwet~~ voorziet, kunnen worden aangenomen.

Artikel 97

1. Wanneer er aanleiding bestaat te vrezen dat de **aannemingvaststelling** of de wijziging van een **nationale** wettelijke of bestuursrechtelijke regeling een distorsie in de zin van [artikel 96] veroorzaakt, raadpleegt de lidstaat die daartoe wil overgaan de Commissie. Na de lidstaten te hebben geraadpleegd, ~~beveelt doet~~ de Commissie de betrokken staten **een aanbeveling betreffende de** passende maatregelen ~~aan~~ om deze distorsie te voorkomen.

2. Indien de **lidstaat** die nationale regelingen wil vaststellen of wijzigen niet handelt overeenkomstig de aanbeveling welke de Commissie hem heeft gedaan, kan bij toepassing van [artikel 96] van de andere lidstaten niet worden verlangd dat zij hun nationale regelingen wijzigen om deze distorsie op te heffen. Indien de lidstaat die aan de aanbeveling van de Commissie geen gevolg heeft gegeven, een distorsie veroorzaakt waarvan alleen hijzelf nadeel ondervindt, ~~zijn de bepalingen van is~~ artikel 96 niet van toepassing.

TITEL VII

ECONOMISCH EN MONETAIR BELEID

Deze titel is niet opgenomen, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003

TITEL VIII

WERKGELEGENHEID ⁷⁷

Artikel 125

De lidstaten en de ~~Gemeenschap~~ **Unie** streven overeenkomstig deze [titel] naar de ontwikkeling van een gecoördineerde strategie voor werkgelegenheid en in het bijzonder voor de bevordering van de scholing, de opleiding en het aanpassingsvermogen van de werknemers en arbeidsmarkten die soepel reageren op economische veranderingen teneinde de doelstellingen van ~~[artikel 2 van het Verdrag betreffende de Europese Unie en van artikel 2 ...]~~ ⁷⁸ van ~~dit Verdrag de Grondwet~~ te bereiken.

⁷⁶ Overgang naar de medebeslissing, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

⁷⁷ De inhoud van deze titel zal eventueel moeten worden herzien in het licht van de conclusies van de Conventie over het verslag van Werkgroep XI Sociaal Europa (CONV 516/03).

⁷⁸ Verwijzing invoegen naar het ontwerp-artikel over de doelstellingen van de Unie in deel I (artikel 3 - CONV 528/03).

Artikel 126

1. De lidstaten dragen door middel van hun werkgelegenheidsbeleid bij tot het bereiken van de in [artikel 125] bedoelde doelstellingen op een wijze die verenigbaar is met de overeenkomstig [artikel 99, lid 2,] aangenomen globale richtsnoeren voor het economisch beleid van de lidstaten en van de ~~Gemeenschap~~ **Unie**.
2. Rekening houdend met nationale gebruiken op het gebied van de verantwoordelijkheden van de sociale partners beschouwen de lidstaten het bevorderen van de werkgelegenheid als een aangelegenheid van gemeenschappelijke zorg en coördineren zij hun maatregelen op dit gebied binnen de Raad, overeenkomstig [artikel 128].

Artikel 127

1. De ~~Gemeenschap~~ **Unie** draagt bij tot een hoog werkgelegenheidsniveau door samenwerking tussen de lidstaten aan te moedigen en hun maatregelen te steunen en, indien nodig, aan te vullen. De bevoegdheden van de lidstaten worden daarbij geëerbiedigd.
2. Bij het bepalen en uitvoeren van het beleid en de activiteiten van de ~~Gemeenschap~~ **Unie** wordt rekening gehouden met de doelstelling van een hoog werkgelegenheidsniveau.⁷⁹

Artikel 128

1. De Europese Raad beziet jaarlijks de werkgelegenheidssituatie in de ~~Gemeenschap~~ **Unie** en neemt ter zake conclusies aan, aan de hand van een gezamenlijk jaarverslag van de Raad en de Commissie.
2. Op basis van de conclusies van de Europese Raad ~~stelt~~ **neemt** de Raad jaarlijks, **op voorstel van de Commissie, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen,** ~~op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement, het Economisch en Sociaal Comité, het Comité van de Regio's en het in artikel 130 genoemde comité voor de werkgelegenheid,~~ richtsnoeren⁸⁰ **op aan,** waarmee de lidstaten in hun werkgelegenheidsbeleid rekening houden. **Hij besluit na raadpleging van het Europees Parlement, het Economisch en Sociaal Comité, het Comité van de Regio's en het Comité voor de werkgelegenheid.**

Deze richtsnoeren moeten verenigbaar zijn met de overeenkomstig [artikel 99, lid 2,] aangenomen globale richtsnoeren.

3. Elke lidstaat legt jaarlijks aan de Raad en aan de Commissie een verslag voor over de belangrijkste ~~maatregelen~~ **bepalingen** welke genomen zijn om zijn werkgelegenheidsbeleid ten uitvoer te leggen in het licht van de in lid 2 bedoelde richtsnoeren inzake werkgelegenheid.

⁷⁹ Het hier bepaalde is horizontaal van toepassing op alle beleidsterreinen en zou met andere vergelijkbare bepalingen in een enkel artikel kunnen worden samengebracht (zie voetnoot bij artikel 3, lid 2).

⁸⁰ Niet-wetgevingshandelingen, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

4. Op basis van de in lid 3 bedoelde verslagen en na ontvangst van de adviezen van het Comité voor de werkgelegenheid verricht de Raad jaarlijks een onderzoek naar de tenuitvoerlegging van het werkgelegenheidsbeleid van de lidstaten in het licht van de richtsnoeren inzake werkgelegenheid. De Raad kan, **op aanbeveling van de Commissie**, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen, ~~op aanbeveling van de Commissie~~, aanbevelingen ⁸¹ **aannemen** ⁸² **die hij tot de lidstaten richt** ~~richten indien hij zulks in het licht van dat onderzoek dienstig acht.~~

5. Op basis van de resultaten van dat onderzoek brengen de Raad en de Commissie jaarlijks gezamenlijk verslag uit aan de Europese Raad over de werkgelegenheidssituatie in de ~~Gemeenschap~~ **Unie** en over de tenuitvoerlegging van de richtsnoeren inzake werkgelegenheid.

Artikel 129

~~Het Europees Parlement en de Raad kunnen kan volgens de wetgevingsprocedure procedure van artikel 251, na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's,~~ **De Europese wet of kaderwet kan** stimuleringsmaatregelen vaststellen die erop gericht zijn de samenwerking tussen de lidstaten aan te moedigen en hun werkgelegenheidsbeleid te ondersteunen door middel van initiatieven ter ontwikkeling van de uitwisseling van informatie en optimale praktijken, verstrekking van vergelijkende analyses en advies, alsmede bevordering van innoverende benaderingswijzen en evaluatie van ervaringen, in het bijzonder door gebruik te maken van proefprojecten. **Zij wordt aangenomen na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's.**

~~Deze maatregelen houden~~**De Europese wet of kaderwet houdt** geen harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten in.

Artikel 130

~~Na raadpleging van het Europees Parlement stelt~~De Raad **stelt op eigen initiatief met gewone meerderheid** een raadgevend comité voor de werkgelegenheid in ⁸³ teneinde de coördinatie van het werkgelegenheids- en arbeidsmarktbeleid van de lidstaten te bevorderen. **Hij besluit na raadpleging van het Europees Parlement.**

Dit comité heeft tot taak:

- a) toe te zien op de werkgelegenheidssituatie en het werkgelegenheidsbeleid in de lidstaten en de ~~Gemeenschap~~ **Unie**;
- b) onverminderd [artikel 207], adviezen uit te brengen, hetzij op verzoek van de Raad of van de Commissie, hetzij op eigen initiatief, en bij te dragen aan de voorbereiding van de in [artikel 128] bedoelde werkzaamheden van de Raad.

Voor de vervulling van zijn opdracht raadpleegt het comité de sociale partners.

Elke lidstaat benoemt evenals de Commissie, twee leden van het comité.

⁸¹ Niet-wetgevingshandelingen, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

⁸² De huidige eis dat ten minste tien lidstaten voorstemmen in de Raad, overeenkomstig artikel 205, lid 2, tweede alinea, tweede streepje, van het EG-Verdrag, wordt in het ontwerp-artikel "Raad van ministers" (artikel 17 ter CONV 691/03) geschrapt.

⁸³ Niet-wetgevingshandelingen, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

TITEL IX

GEMEENSCHAPPELIJKE HANDELSPOLITIEK

Tekst niet opgenomen, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

TITEL X

DOUANESAMENWERKING

Artikel 135

Binnen het toepassingsgebied van ~~dit Verdrag de Grondwet neemt stelt het Europees Parlement en de Raad volgens de wetgevingsprocedure van artikel 251 de Europese wet of kaderwet~~ maatregelen **vast** ter versterking van de douanesamenwerking tussen de lidstaten onderling en tussen de lidstaten en de Commissie. Deze maatregelen hebben geen betrekking op de toepassing van het nationale strafrecht of de nationale rechtsbedeling.

TITEL XI

SOCIALE POLITIEK, ONDERWIJS, BEROEPSOPLEIDING EN JEUGD

HOOFDSTUK 1

SOCIALE BEPALINGEN

Artikel 136

De ~~Gemeenschap~~ **Unie** en de lidstaten stellen zich, indachtig sociale grondrechten zoals vastgelegd in het op 18 oktober 1961 te Turijn ondertekend Europees Sociaal Handvest en in het Gemeenschapshandvest van de sociale grondrechten van de werkenden van 1989, ten doel de bevordering van de werkgelegenheid, de gestage verbetering van de levensomstandigheden en de arbeidsvoorwaarden, zodat de onderlinge aanpassing daarvan op de weg van de vooruitgang wordt mogelijk gemaakt, alsmede een adequate sociale bescherming, de sociale dialoog, de ontwikkeling van de menselijke hulpbronnen om een duurzaam hoog werkgelegenheidsniveau mogelijk te maken, en de bestrijding van uitsluiting.

Te dien einde ~~leggen houden~~ de **Gemeenschap Unie** en de lidstaten ~~maatregelen ten uitvoer waarin in hun handelen~~ rekening wordt gehouden met de verscheidenheid van de nationale gebruiken, met name op het gebied van contractuele betrekkingen, alsmede met de noodzaak het concurrentievermogen van de economie van de **Gemeenschap Unie** te handhaven.

Zij zijn van mening dat een dergelijke ontwikkeling zal voortvloeien, zowel uit de werking van de ~~gemeenschappelijke interne~~ markt waardoor de harmonisatie der sociale stelsels zal worden bevorderd, als uit de in ~~dit Verdrag de Grondwet~~ bepaalde procedures en het nader tot elkaar brengen van wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen.⁸⁴

Artikel 137

1. Ter verwezenlijking van de doelstellingen van [artikel 136] wordt het optreden van de lidstaten op de volgende gebieden door de **Gemeenschap Unie** ondersteund en aangevuld:

- a) de verbetering van met name het arbeidsmilieu, om de veiligheid en de gezondheid van de werknemers te beschermen;
- b) de arbeidsvoorwaarden;
- c) de sociale zekerheid en de sociale bescherming van de werknemers;
- d) de bescherming van de werknemers bij beëindiging van de arbeidsovereenkomst;
- e) de informatie en de raadpleging van de werknemers;
- f) de vertegenwoordiging en collectieve verdediging van de belangen van werknemers en werkgevers, met inbegrip van de medezeggenschap, onder voorbehoud van lid 5;
- g) de werkgelegenheidsvoorwaarden voor onderdanen van derde landen die op wettige wijze op het grondgebied van de **Gemeenschap Unie** verblijven;
- h) de integratie van personen die van de arbeidsmarkt zijn uitgesloten, onverminderd artikel 150;
- i) de gelijkheid van mannen en vrouwen wat hun kansen op de arbeidsmarkt en de behandeling op het werk betreft;
- j) de bestrijding van sociale uitsluiting;
- k) de modernisering van de stelsels voor sociale bescherming, onverminderd punt c).

2. Te dien einde ~~kan de Raad~~:

- a) ~~kunnen er kan de Europese wet of kaderwet~~ maatregelen ~~aannemen worden vastgesteld vaststellen~~ die erop gericht zijn de samenwerking tussen de lidstaten aan te moedigen door middel van initiatieven ter verbetering van de kennis, ontwikkeling van de uitwisseling van informatie en optimale praktijken, bevordering van innoverende benaderingswijzen en evaluatie van ervaringen, met uitsluiting van harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten;

⁸⁴ Deze alinea lijkt slechts een declaratoire waarde te hebben.

- b) ~~kunnen er kan de Europese kaderwet~~ op de in lid 1, onder a) tot en met i), bedoelde gebieden ~~door middel van richtlijnen kaderwetten worden vastgesteld houdende~~ minimumvoorschriften ~~vaststellen~~ vaststellen die geleidelijk van toepassing zullen worden, met inachtneming van de in elk van de lidstaten bestaande omstandigheden en technische voorschriften. In deze ~~richtlijnen~~ **Europese kaderwet** wordt vermeden zodanige administratieve, financiële en juridische verplichtingen op te leggen dat de oprichting en ontwikkeling van kleine en middelgrote ondernemingen daardoor zou kunnen worden belemmerd.

In elk geval wordt de Europese wet of kaderwet aangenomen, na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's.⁸⁵

3. In afwijking van lid 2 wordt de Europese wet of kaderwet op de gebieden van lid 1, onder c), door de Raad met eenparigheid van stemmen aangenomen na raadpleging van het Europees Parlement, het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's.

~~De Raad besluit volgens de procedure van artikel 251 na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, behoudens op de in lid 1, onder c), d), f) en g), van dit artikel bedoelde gebieden, waar hij op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement en de voornoemde comités met eenparigheid van stemmen besluit. De Raad kan op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement met eenparigheid van stemmen besluiten dat de procedure van artikel 251 van toepassing is op lid 1, punten d), f) en g), van dit artikel.~~⁸⁶

3. Een lidstaat kan de sociale partners, indien zij gezamenlijk daarom verzoeken, belasten met de uitvoering van de krachtens lid 2 vastgestelde ~~richtlijnen~~ **Europese kaderwetten**.

In dat geval verzekert de lidstaat zich ervan dat de sociale partners, uiterlijk op de datum waarop een ~~richtlijn~~ **Europese kaderwet** ~~overeenkomstig artikel 249~~ moet zijn omgezet, de nodige maatregelen bij overeenkomst hebben ingevoerd; de betrokken lidstaat moet zelf alle maatregelen treffen om de in de ~~richtlijn~~ **kaderwet** voorgeschreven resultaten te allen tijde te kunnen waarborgen.

4. De krachtens dit artikel vastgestelde ~~bepalingen~~ **maatregelen Europese wetten en kaderwetten**:

- a) laten het recht van de lidstaten de fundamentele beginselen van hun socialezekerheidsstelsel vast te stellen onverlet en mogen geen aanmerkelijke gevolgen hebben voor het financiële evenwicht van dat stelsel;
- b) beletten niet dat een lidstaat maatregelen met een hogere graad van bescherming handhaaft of invoert welke met ~~dit Verdrag de Grondwet~~ verenigbaar zijn.

5. Dit artikel is niet van toepassing op de beloning, het recht van vereniging, het stakingsrecht of het recht tot uitsluiting.

⁸⁵ Vervanging van de raadpleging door de medebeslissing voor de gebieden van artikel 137, lid 1, punten d), f) en g), overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

⁸⁶ Deze hele alinea is hierboven opgenomen.

Artikel 138

1. De Commissie heeft tot taak de raadpleging van de sociale partners op ~~communautair~~ **het niveau van de Unie** te bevorderen en ~~treft stelt~~ alle maatregelen **vast** die nuttig kunnen zijn om de dialoog tussen de partners te vergemakkelijken door middel van een evenwichtige ondersteuning van de partijen.
2. Daartoe raadpleegt de Commissie, alvorens voorstellen op het gebied van de sociale politiek in te dienen, de sociale partners over de mogelijke richting van een ~~communautair~~ optreden **van de Unie**.
3. Indien de Commissie na deze raadpleging van mening is dat een ~~communautair~~ optreden **van de Unie** wenselijk is, raadpleegt zij de sociale partners over de inhoud van het overwogen voorstel. De sociale partners doen de Commissie een advies of, in voorkomend geval, een aanbeveling toekomen.
4. Ter gelegenheid van deze raadpleging kunnen de sociale partners de Commissie in kennis stellen van hun wens het in [artikel 139] bedoelde proces in te leiden. De procedure neemt maximaal negen maanden in beslag, tenzij de betrokken sociale partners en de Commissie gezamenlijk besluiten tot verlenging.

Artikel 139

1. De dialoog tussen de sociale partners op ~~communautair~~ **het niveau van de Unie** kan, indien de sociale partners zulks wensen, leiden tot contractuele betrekkingen, met inbegrip van overeenkomsten.
2. De tenuitvoerlegging van de op ~~communautair~~ **het niveau van de Unie** gesloten overeenkomsten geschiedt hetzij volgens de procedures en gebruiken die eigen zijn aan de sociale partners en aan de lidstaten, hetzij, voor zaken die onder [artikel 137] vallen, op gezamenlijk verzoek van de ondertekenende partijen, door een ~~besluit van maatregel Europese verordening of besluit~~ ⁸⁷ **die door de Raad op voorstel van de Commissie met gekwalificeerde meerderheid van stemmen wordt aangenomen**.
- ~~3. De Raad besluit met gekwalificeerde meerderheid van stemmen, tenzij~~ **Wanneer** de betrokken overeenkomst één of meer bepalingen bevat die betrekking hebben op één van de in artikel 137, **lid 1, onder c),**~~3-2,~~ genoemde gebieden, ~~in welk geval hij waarop met eenparigheid van stemmen besluit moet worden besloten,~~ **besluit de Raad met eenparigheid van stemmen**.

Artikel 140

Ter verwezenlijking van de doelstellingen van [artikel 136] en onverminderd de andere bepalingen van ~~dit Verdrag~~ **de Grondwet**, bevordert de Commissie de samenwerking tussen de lidstaten en vergemakkelijkt zij de coördinatie van hun optreden op alle onder [dit hoofdstuk] vallende gebieden van de sociale politiek, met name op het terrein van:

- a) de werkgelegenheid,
- b) het arbeidsrecht en de arbeidsvoorwaarden,
- c) de beroepsopleiding en de voortgezette vorming,

⁸⁷ Niet-wetgevingshandelingen, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

- d) de sociale zekerheid,
- e) de voorkoming van arbeidsongevallen en beroepsziekten,
- f) de arbeidshygiëne,
- g) het recht zich te organiseren in vakverenigingen en van collectieve onderhandelingen tussen werkgevers en werknemers.

Te dien einde werkt de Commissie nauw samen met de lidstaten bij het verrichten van studies, het uitbrengen van adviezen en het organiseren van overleg zowel omtrent vraagstukken op nationaal niveau als omtrent vraagstukken die de internationale organisaties aangaan.

Alvorens de in dit artikel bedoelde adviezen uit te brengen, raadpleegt de Commissie het Economisch en Sociaal Comité.

Artikel 141

1. Iedere lidstaat draagt er zorg voor dat voor gelijke of gelijkwaardige arbeid het beginsel van gelijke beloning van mannelijke en vrouwelijke werknemers wordt toegepast.
2. Onder beloning in de zin van dit artikel dient te worden verstaan het gewone basis- of minimum-loon of -salaris en alle overige voordelen in geld of in natura die de werknemer uit hoofde van zijn dienstbetrekking direct of indirect van de werkgever ontvangt.

Gelijke beloning zonder onderscheid naar geslacht houdt in:

- a) dat de beloning voor gelijke arbeid in stukloon wordt vastgesteld op basis van eenzelfde maatstaf;
 - b) dat de beloning voor arbeid in tijdloon dezelfde is voor een zelfde functie.
3. ~~Het Europees Parlement en de Raad neemt stellen volgens de procedure van artikel 251 en na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité overeenkomstig de wetgevingsprocedure~~ **De Europese wet of kaderwet stelt de maatregelen vast** om de toepassing te waarborgen van het beginsel van gelijke kansen en gelijke behandeling van mannen en vrouwen in werkgelegenheid en beroep, met inbegrip van het beginsel van gelijke beloning voor gelijke of gelijkwaardige arbeid. ~~Het Europees Parlement en de Raad besluiten Zij wordt aangenomen na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.~~
4. Het beginsel van gelijke behandeling belet niet dat een lidstaat, om volledige gelijkheid van mannen en vrouwen in het beroepsleven in de praktijk te verzekeren, maatregelen handhaaft of aanneemt waarbij specifieke voordelen worden ingesteld om de uitoefening van een beroepsactiviteit door het ondervertegenwoordigde geslacht te vergemakkelijken of om nadelen in de beroepsloopbaan te voorkomen of te compenseren.

Artikel 142

De lidstaten streven ernaar de bestaande gelijkwaardigheid van de bepalingen omtrent betaalde vakantie te handhaven.⁸⁸

Artikel 143

De Commissie stelt ieder jaar een verslag op over de stand van de verwezenlijking van de doelstellingen van [artikel 136], met inbegrip van de demografische situatie in ~~de Gemeenschap~~ **de Unie**. Zij zendt dit verslag toe aan het Europees Parlement, de Raad en het Economisch en Sociaal Comité.

~~Het Europees Parlement kan de Commissie verzoeken verslagen op te stellen over bijzondere vraagstukken inzake de sociale toestand.~~⁸⁹

Artikel 144

De Raad stelt **op eigen initiatief** ~~na raadpleging van het Europees Parlement~~ een comité voor sociale bescherming met een adviestaak in⁹⁰ teneinde de samenwerking tussen de lidstaten onderling en met de Commissie op het gebied van de sociale bescherming te bevorderen. **De Raad besluit na raadpleging van het Europees Parlement.**

Het comité heeft tot taak:

- a) toe te zien op de sociale situatie en de ontwikkeling van het beleid inzake sociale bescherming in de lidstaten en ~~de Gemeenschap~~ **de Unie**;
- b) de uitwisseling van informatie, ervaringen en goede praktijken tussen de lidstaten onderling en met de Commissie te vergemakkelijken;
- c) onverminderd [artikel 207], verslagen op te stellen, adviezen uit te brengen of andere activiteiten te ontplooiën op gebieden die onder zijn bevoegdheid vallen, hetzij op verzoek van de Raad of de Commissie, hetzij op eigen initiatief.

Voor de vervulling van zijn opdracht legt het comité de nodige contacten met de sociale partners.

Iedere lidstaat en de Commissie benoemen twee leden van het comité.

Artikel 145

In haar jaarverslag aan het Europees Parlement wijdt de Commissie een afzonderlijk hoofdstuk aan de ontwikkeling van de sociale toestand in ~~de Gemeenschap~~ **de Unie**.

Het Europees Parlement kan de Commissie verzoeken verslagen op te stellen over bijzondere vraagstukken inzake de sociale toestand.

⁸⁸ Er zijn vraagtekens geplaatst bij de praktische uitvoerbaarheid van deze bepaling.

⁸⁹ Deze alinea is identiek aan de tweede alinea van artikel 145 en kan dus worden geschrapt.

⁹⁰ Niet-wetgevingshandelingen, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

HOOFDSTUK 2

HET EUROPEES SOCIAAL FONDS

Artikel 146

Teneinde de werkgelegenheid voor de werknemers in de interne markt te verbeteren en zodoende bij te dragen tot verhoging van de levensstandaard, wordt in het kader van ~~de volgende bepalingen~~ **dit [hoofdstuk]** een Europees Sociaal Fonds opgericht; dit Fonds heeft ten doel binnen ~~de Gemeenschap~~ **de Unie** de tewerkstelling te vergemakkelijken en de geografische en beroeps-mobiliteit van de werknemers te bevorderen, alsmede de aanpassing aan veranderingen in het bedrijfsleven en in productiestelsels gemakkelijker te maken, met name door beroepsopleiding en omscholing.

Artikel 147

~~Het beheer van het Fonds berust bij De Commissie~~ **beheert het Fonds.**

~~De Commissie~~ **Zij** wordt in deze taak bijgestaan door een comité dat onder het voorzitterschap staat van een lid van de Commissie en samengesteld is uit vertegenwoordigers van de ~~regeringen~~ **lidstaten** en van de vakverenigingen van werknemers en van werkgevers.

Artikel 148

~~Het Europees Parlement en de Raad stelt volgens de procedure van artikel 251 en na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's~~ **De Europese wet of kaderwet stelt overeenkomstig de wetgevingsprocedure** de uitvoeringsbesluitenmaatregelen betreffende het Europees Sociaal Fonds vast. **Zij wordt aangenomen na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en van het Comité van de Regio's.**

HOOFDSTUK 3

ONDERWIJS, BEROEPSOPLEIDING EN JEUGD

Artikel 149

1. De ~~Gemeenschap~~ **Unie** draagt bij tot de ontwikkeling van onderwijs van hoog gehalte door samenwerking tussen de lidstaten aan te moedigen en zo nodig door hun activiteiten te ondersteunen en aan te vullen, met volledige eerbiediging van de verantwoordelijkheid van de lidstaten voor de inhoud van het onderwijs en de opzet van het onderwijsstelsel en van hun culturele en taalkundige verscheidenheid.

2. Het optreden van de ~~Gemeenschap~~ **Unie** is erop gericht:

- a) de Europese dimensie in het onderwijs tot ontwikkeling te brengen, met name door onderricht in en verspreiding van de talen der lidstaten;
- b) de mobiliteit van studenten en docenten te bevorderen, mede door de academische erkenning van diploma's en studietijdvakken aan te moedigen;
- c) de samenwerking tussen onderwijsinstellingen te bevorderen;
- d) uitwisseling te bevorderen van informatie en ervaring omtrent de gemeenschappelijke vraagstukken waarmee de onderwijsstelsels van de lidstaten worden geconfronteerd;
- e) de ontwikkeling van uitwisselingsprogramma's voor jongeren en jongerenwerkers te bevorderen;
- f) de ontwikkeling van het onderwijs op afstand te stimuleren.

3. De ~~Gemeenschap~~ **Unie** en de lidstaten bevorderen de samenwerking met derde landen en met de inzake onderwijs bevoegde internationale organisaties, met name de Raad van Europa.

4. Om bij te dragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van dit artikel ~~neemt de Raad~~:

- a) ~~nemen het Europees Parlement en de Raad volgens de wetgevingsprocedure~~ **procedure van artikel 251 en na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de regio's, stelt de Europese wet of kaderwet** stimuleringsmaatregelen **vast**, met uitsluiting van harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten, **Zij besluiten wordt aangenomen na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's.**
- b) ~~neemt de Raad, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen,~~ op voorstel van de Commissie, ~~met gekwalificeerde meerderheid van stemmen~~ aanbevelingen aan.

Artikel 150

1. De ~~Gemeenschap~~ **Unie** legt inzake beroepsopleiding een beleid ten uitvoer waardoor de activiteiten van de lidstaten worden versterkt en aangevuld, met volledige eerbiediging van de verantwoordelijkheid van de lidstaten voor de inhoud en de opzet van de beroepsopleiding.

2. Het optreden van de ~~Gemeenschap~~ **Unie** is erop gericht:

- a) de aanpassing aan veranderingen in het bedrijfsleven te vergemakkelijken, met name door beroepsopleiding en omscholing;
- b) door verbetering van de initiële beroepsopleiding en van bij- en nascholing, de opnemng en de wederopnemng op de arbeidsmarkt te bevorderen;
- c) de toegang tot beroepsopleidingen te vergemakkelijken en de mobiliteit van opleiders en leerlingen, met name jongeren, te bevorderen;

- d) de samenwerking inzake opleiding tussen onderwijs- of opleidingsinstellingen en ondernemingen te bevorderen;
- e) de uitwisseling te bevorderen van informatie en ervaring omtrent de gemeenschappelijke vraagstukken waarmee de opleidingsstelsels van de lidstaten worden geconfronteerd.

3. De ~~Gemeenschap~~ **Unie** en de lidstaten bevorderen de samenwerking met derde landen en met de inzake beroepsopleiding bevoegde internationale organisaties.

4. ~~Het Europees Parlement en de Raad neemt nemen volgens de wetgevingsprocedure~~ ~~van artikel 251 en na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, maatregelen aan die bijdragen~~ **De Europese wet of kaderwet draagt bij** tot de verwezenlijking van de doelstellingen van dit artikel, met uitsluiting van harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijk bepalingen van de lidstaten. ~~Het Europees Parlement en de Raad besluiten~~ **Zij wordt aangenomen na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's.**

TITEL XII

CULTUUR

Artikel 151

1. De ~~Gemeenschap~~ **Unie** draagt bij tot de ontplooiing van de culturen van de lidstaten onder eerbiediging van de nationale en regionale verscheidenheid van die culturen, maar tegelijk ook de nadruk leggend op het gemeenschappelijk cultureel erfgoed.

2. Het optreden van de ~~Gemeenschap~~ **Unie** is erop gericht de samenwerking tussen de lidstaten aan te moedigen en zo nodig hun activiteiten op de volgende gebieden te ondersteunen en aan te vullen:

- a) verbetering van de kennis en verbreiding van de cultuur en de geschiedenis van de Europese volkeren,
- b) instandhouding en bescherming van het cultureel erfgoed van Europees belang,
- c) culturele uitwisseling op niet-commerciële basis,
- d) scheppend werk op artistiek en literair gebied, mede in de audiovisuele sector.

3. De ~~Gemeenschap~~ **Unie** en de lidstaten bevorderen de samenwerking met derde landen en met de inzake cultuur bevoegde internationale organisaties, met name met de Raad van Europa.

4. De ~~Gemeenschap~~ **Unie** houdt bij haar optreden uit hoofde van andere bepalingen van ~~dit Verdrag~~ **de Grondwet** rekening met de culturele aspecten, met name om de culturele verscheidenheid te eerbiedigen en te bevorderen.⁹¹

⁹¹ Het hier bepaalde is horizontaal van toepassing op alle beleidsterreinen en zou met andere vergelijkbare bepalingen in een enkel artikel kunnen worden samengebracht (zie voetnoot bij artikel 3, lid 2).

5. Om bij te dragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van dit artikel ~~neemt de Raad~~:

- a) ~~nemen het Europees Parlement en de Raad volgens de wetgevingsprocedure~~ ~~procedure van artikel 251 en na raadpleging van het Comité van de regio's, stelt de Europese wet of kaderwet~~ ⁹² **stimuleringsmaatregelen vast**, met uitsluiting van harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten. ~~De Raad besluit tijdens de gehele procedure van artikel 251 met eenparigheid van stemmen;~~ **Zij wordt aangenomen na raadpleging van het Comité van de Regio's;**
- b) ~~neemt de Raad, met eenparigheid van stemmen,~~ op voorstel van de Commissie, aanbevelingen aan. ⁹³

TITEL XIII

VOLKSGEZONDHEID

Artikel 152 ⁹⁴

1. Bij de bepaling en de uitvoering van elk beleid en elk optreden van de ~~Gemeenschap~~ **Unie** wordt een hoog niveau van bescherming van de menselijke gezondheid verzekerd. ⁹⁵

Het optreden van de ~~Gemeenschap~~ **Unie**, dat een aanvulling vormt op het nationale beleid, is gericht op verbetering van de volksgezondheid, preventie van ziekten en aandoeningen bij de mens en het wegnemen van bronnen van gevaar voor de menselijke gezondheid. Dit optreden omvat de bestrijding van grote bedreigingen van de gezondheid, door het bevorderen van onderzoek naar de oorzaken, de overdracht en de preventie daarvan, alsmede door het bevorderen van gezondheidsvoorlichting en gezondheidsonderwijs.

De ~~Gemeenschap~~ **Unie** vult het optreden van de lidstaten aan ter vermindering van de schade aan de gezondheid door drugsgebruik, met inbegrip van voorlichting en preventie.

2. De ~~Gemeenschap~~ **Unie** moedigt samenwerking tussen de lidstaten op de in dit artikel bedoelde gebieden aan en steunt zo nodig hun optreden.

De lidstaten coördineren onderling, in verbinding met de Commissie, hun beleid en programma's op de in lid 1 bedoelde gebieden. De Commissie kan, in nauw contact met de lidstaten, alle dienstige initiatieven nemen om deze coördinatie te bevorderen.

⁹² Overgang van eenparigheid van stemmen naar gekwalificeerde meerderheid van stemmen, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

⁹³ Overgang van eenparigheid van stemmen naar gekwalificeerde meerderheid van stemmen, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

⁹⁴ Werkgroep XI Sociaal Europa heeft voorgesteld de toepassingsfeer van dit artikel te verruimen "om aangelegenheden als ernstige grensoverschrijdende bedreigingen, overdraagbare aandoeningen, bioterrorisme en WGO-overeenkomsten er onder te doen vallen" (CONV 516/03, punt 35).

⁹⁵ Het hier bepaalde is horizontaal van toepassing op alle beleidsterreinen en zou met andere vergelijkbare bepalingen in een enkel artikel kunnen worden samengebracht (zie voetnoot bij artikel 3, lid 2).

3. De ~~Gemeenschap~~ **Unie** en de lidstaten bevorderen de samenwerking met derde landen en met de inzake volksgezondheid bevoegde internationale organisaties.

4. ~~Het Europees Parlement en de Raad draagt dragen volgens de wetgevingsprocedure~~
~~procedure van artikel 251, na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van~~
~~de Regio's.~~ **De Europese wet of kaderwet draagt** bij tot de verwezenlijking van de doelstellingen van dit artikel door:

- a) maatregelen vast te stellen waarbij hoge kwaliteits- en veiligheidseisen worden gesteld aan organen en stoffen van menselijke oorsprong, bloed en bloedderivaten; deze maatregelen beletten niet dat een lidstaat maatregelen voor een hogere graad van bescherming handhaaft of treft;
- b) in afwijking van [artikel 37], maatregelen op veterinair en fytosanitair gebied aan te nemen die rechtstreeks gericht zijn op de bescherming van de volksgezondheid;
- c) stimuleringsmaatregelen aan te nemen die gericht zijn op de bescherming en de verbetering van de menselijke gezondheid, met uitsluiting van harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten.

De Europese wet of kaderwet wordt aangenomen na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's.

Met het oog op de doelstellingen van dit artikel kan de Raad, op voorstel van de Commissie,
~~met gekwalificeerde meerderheid van stemmen, op voorstel van de Commissie, met gekwalifi-~~
~~ceerde meerderheid van stemmen ook aanbevelingen aannemen met het oog op de doelstellingen~~
~~van dit artikel.~~

5. Bij het optreden van de ~~Gemeenschap~~ **Unie** op het gebied van de volksgezondheid worden de verantwoordelijkheden van de lidstaten voor de organisatie en verstrekking van gezondheidsdiensten en geneeskundige verzorging volledig geëerbiedigd. Met name doen de in lid 4, onder a), bedoelde maatregelen geen afbreuk aan de nationale voorschriften inzake donatie en geneeskundig gebruik van organen en bloed.

TITEL XIV

CONSUMENTENBESCHERMING

Artikel 153

1. Om de belangen van de consumenten te bevorderen en een hoog niveau van consumentenbescherming te waarborgen, draagt ~~de Gemeenschap~~ **de Unie** bij tot de bescherming van de gezondheid, de veiligheid en de economische belangen van de consumenten alsmede tot de bevordering van hun recht op voorlichting en vorming, en hun recht van vereniging om hun belangen te behartigen.

2. Met de eisen terzake van consumentenbescherming wordt rekening gehouden bij het bepalen en uitvoeren van het beleid en het optreden van ~~de Gemeenschap~~ **de Unie** op andere gebieden. ⁹⁶

⁹⁶ Deze bepaling, van horizontale toepassing op alle beleidsterreinen, kan samen met andere bepalingen van hetzelfde type in één artikel worden opgenomen (zie voetnoot bij artikel 3, lid 2).

3. ~~De Gemeenschap~~ **De Unie** draagt bij tot de verwezenlijking van de in lid 1 genoemde doelstellingen door middel van:

- a) maatregelen die ~~zij~~ op grond van artikel 95 in het kader van de totstandbrenging van de interne markt ~~neemt~~ **worden vastgesteld**;
- b) maatregelen om het beleid van de lidstaten te ondersteunen, aan te vullen en te controleren.

4. ~~Het Europees Parlement en de Raad stellen overeenkomstig de wetgevingsprocedure, neemt volgens de procedure van artikel 251 en na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité~~ **De Europese wet of kaderwet stelt de maatregelen, bedoeld in lid 3, onder b), vast. Zij wordt aangenomen na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.**

5. De uit hoofde van lid 4 **vastgestelde** maatregelen beletten niet dat een lidstaat ~~maatregelen regelingen~~ **regelingen** voor een hogere graad van bescherming handhaaft of treft. Deze ~~maatregelen bepalingen~~ **bepalingen** moeten verenigbaar zijn met ~~dit Verdrag~~ **de Grondwet**. Zij worden ter kennis van de Commissie gebracht.

TITEL XV

TRANS-EUROPESE NETWERKEN

Artikel 154

1. Teneinde bij te dragen tot de verwezenlijking van de in [de artikelen 14 en 158] bedoelde doelstellingen en om de burgers van de Unie, de economische subjecten, alsmede de regionale en lokale gemeenschappen in staat te stellen ten volle profijt te trekken van de voordelen die uit de totstandkoming van een ruimte zonder binnengrenzen voortvloeien, draagt de ~~Gemeenschap~~ **Unie** bij tot de totstandbrenging en ontwikkeling van trans-Europese netwerken op het gebied van vervoers-, telecommunicatie- en energie-infrastructuur.

2. In het kader van een stelsel van open en concurrerende markten is het optreden van de ~~Gemeenschap~~ **Unie** gericht op de bevordering van de onderlinge koppeling en interoperabiliteit van de nationale netwerken, alsmede van de toegang tot deze netwerken. Daarbij wordt met name rekening gehouden met de noodzaak de insulaire, niet aan de zee grenzende en perifere regio's met de centrale regio's van de ~~Gemeenschap~~ **Unie** te verbinden.

Artikel 155

1. Voor de verwezenlijking van de in [artikel 154] genoemde doelstellingen:

- a) stelt de ~~Gemeenschap~~ **Unie** een geheel van richtsnoeren op betreffende de doelstellingen, de prioriteiten en de grote lijnen van de op het gebied van trans-Europese netwerken overwogen maatregelen; in deze richtsnoeren worden projecten van gemeenschappelijk belang aangegeven;
- b) treft de ~~Gemeenschap~~ **Unie** alle maatregelen die nodig kunnen blijken om de interoperabiliteit van de netwerken te verzekeren, met name op het gebied van de harmonisatie van de technische normen;

- c) kan de **Gemeenschap Unie** steun verlenen aan door de lidstaten gesteunde projecten van gemeenschappelijk belang, die als zodanig zijn aangegeven in het kader van de ~~in het eerste streepje onder a)~~ bedoelde richtsnoeren, met name in de vorm van uitvoerbaarheidsstudies, garanties voor leningen, of rentesubsidies; de **Gemeenschap Unie** kan ook door middel van het ~~overeenkomstig artikel 161 opgerichte~~ Cohesiefonds bijdragen aan de financiering van specifieke projecten in lidstaten op het terrein van de vervoersinfrastructuur.

Bij het optreden van de **Gemeenschap Unie** wordt rekening gehouden met de potentiële economische levensvatbaarheid van de projecten.

~~2. Het Europees Parlement en de Raad stellen volgens de wetgevingsprocedure~~ **De Europese wet of kaderwet stelt** de in artikel 155, lid 1, bedoelde richtsnoeren en andere maatregelen ~~vast worden door de Raad vastgesteld volgens de procedure van artikel 251 en.~~ **Zij wordt aangenomen** na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's.

Voor richtsnoeren en projecten van gemeenschappelijk belang die betrekking hebben op het grondgebied van een lidstaat, is de goedkeuring van de betrokken lidstaat vereist.⁹⁷

~~2.3.~~ De lidstaten coördineren onderling, in verbinding met de Commissie, het nationale beleid dat van grote invloed kan zijn op de verwezenlijking van de in artikel 154 bedoelde doelstellingen. De Commissie kan in nauwe samenwerking met de lidstaten alle dienstige initiatieven nemen om deze coördinatie te bevorderen.

~~3 4.~~ De **Gemeenschap Unie** kan ~~besluiten met derde landen samen te werken~~ **samenwerken** om projecten van gemeenschappelijk belang te bevorderen en de interoperabiliteit van de netwerken te verzekeren.

~~Artikel 156~~

~~De in artikel 155, lid 1, bedoelde richtsnoeren en andere maatregelen worden door de Raad vastgesteld volgens de procedure van artikel 251 en na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's.~~

~~Voor richtsnoeren en projecten van gemeenschappelijk belang die betrekking hebben op het grondgebied van een lidstaat, is de goedkeuring van de betrokken lidstaat vereist.~~⁹⁸

TITEL XVI

INDUSTRIE

Artikel 157

1. De **Gemeenschap Unie** en de lidstaten dragen er zorg voor dat de omstandigheden nodig voor het concurrentievermogen van de industrie van de **Gemeenschap Unie** aanwezig zijn.

⁹⁷ In een streven naar vereenvoudiging is in het nieuwe lid 2, dat de rechtsgrondslag legt voor het optreden van de Unie met betrekking tot de trans-Europese netwerken, de tekst van artikel 156 integraal overgenomen; de aangegeven wijzigingsvoorstellen hebben betrekking op de huidige tekst van dit artikel.

⁹⁸ Dit artikel kan worden geschrapt; zie vorige voetnoot.

Hiertoe is hun optreden, overeenkomstig een systeem van open en concurrerende markten, erop gericht:

- a) de aanpassing van de industrie aan structurele veranderingen te bespoedigen;
- b) een gunstig klimaat voor het ontplooiën van initiatieven en voor de ontwikkeling van ondernemingen in de gehele **Gemeenschap Unie**, met name van het midden- en kleinbedrijf, te bevorderen;
- c) een gunstig klimaat voor de samenwerking tussen ondernemingen te bevorderen;
- d) een betere benutting van het industrieel potentieel van het beleid inzake innovatie, onderzoek en technologische ontwikkeling te stimuleren.

2. De lidstaten plegen, in verbinding met de Commissie, onderling overleg en coördineren, voorzover nodig, hun activiteiten. De Commissie kan initiatieven nemen om deze coördinatie te bevorderen.

3. De **Gemeenschap Unie** draagt bij tot de verwezenlijking van de doelstellingen van lid 1 door middel van haar beleid en optreden uit hoofde van andere bepalingen van ~~dit Verdrag~~ **de Grondwet**.⁹⁹ ~~Het Europees Parlement en de Raad kan kunnen volgens de wetgevingsprocedure procedure van artikel 251 na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité~~ **De Europese wet of kaderwet kan specifieke maatregelen vaststellen** ter ondersteuning van de activiteiten die in de lidstaten worden ondernomen om de doelstellingen van lid 1 te verwezenlijken. **Zij wordt aangenomen na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.**

Deze titel verschaft geen grondslag voor invoering door de **Gemeenschap Unie** van maatregelen waardoor de mededinging kan worden vervalst of die belastingbepalingen of bepalingen betreffende de rechten en belangen van werknemers inhouden.

TITEL XVII

ECONOMISCHE EN SOCIALE SAMENHANG

Artikel 158

Teneinde de harmonische ontwikkeling van ~~de Gemeenschap~~ **de Unie** in haar geheel te bevorderen, ontwikkelt en vervolgt ~~de Gemeenschap~~ **de Unie** haar optreden gericht op de versterking van de economische en sociale samenhang.

~~De Gemeenschap~~ **De Unie** stelt zich in het bijzonder ten doel, de verschillen tussen de ontwikkelingsniveaus van de onderscheiden regio's en de achterstand van de minst begunstigde regio's of eilanden, met inbegrip van de plattlandsgebieden, te verkleinen.

⁹⁹ Het hier bepaalde is horizontaal van toepassing op alle beleidsterreinen en zou met andere vergelijkbare bepalingen in een enkel artikel kunnen worden samengebracht (zie voetnoot bij artikel 3, lid 2).

Artikel 159

De lidstaten voeren hun economisch beleid en coördineren dit mede met het oog op het verwezenlijken van de doelstellingen van [artikel 158]. De vaststelling en de tenuitvoerlegging van het beleid en van de maatregelen van ~~de Gemeenschap~~ **de Unie** en de totstandbrenging van de interne markt houden rekening met de doelstellingen van [artikel 158] en dragen bij tot de verwezenlijking daarvan ¹⁰⁰. ~~De Gemeenschap~~ **De Unie** ondersteunt deze verwezenlijking tevens door haar optreden via de structuurfondsen (Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de landbouw, afdeling Oriëntatie, Europees Sociaal Fonds, Europees Fonds voor regionale ontwikkeling), de Europese Investeringsbank en de andere bestaande financieringsinstrumenten.

De Commissie brengt om de drie jaar aan het Europees Parlement, de Raad, het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's verslag uit over de vooruitgang die is geboekt bij de verwezenlijking van de economische en sociale samenhang, alsmede over de wijze waarop de diverse in dit artikel bedoelde middelen daartoe hebben bijgedragen. Dit verslag gaat in voorkomend geval vergezeld van passende voorstellen.

~~Het Europees Parlement en de Raad kunnen overeenkomstig de wetgevingsprocedure~~ **De Europese wet of kaderwet kan alle** ~~Indien specifieke maatregelen vaststellen buiten de fondsen om blijken, kunnen zulke maatregelen, onverminderd de maatregelen waartoe die in het kader van ander beleid van de Gemeenschap~~ **de Unie wordt besloten, worden vastgesteld. door de Raad volgens de procedure van artikel 254** ~~De Europese wet of kaderwet wordt aangenomen na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's worden vastgesteld.~~

Artikel 160

Het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling is bedoeld om een bijdrage te leveren aan het ongedaan maken van de belangrijkste regionale onevenwichtigheden in ~~de Gemeenschap~~ **de Unie** door deel te nemen aan de ontwikkeling en de structurele aanpassing van regio's met een ontwikkelingsachterstand en aan de omschakeling van industriegebieden met afnemende economische activiteit.

Artikel 161

Onverminderd [artikel 162] ~~stelt de Raad op voorstel van de Commissie, en na instemming van het Europees Parlement en raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de regio's, met eenparigheid van stemmen stellen het Europees Parlement en de Raad bepaalt de Europese wet of kaderwet~~ ¹⁰¹ ~~overeenkomstig de wetgevingsprocedure de maatregelen vast van de taken, de prioritaire doelstellingen en de organisatie van de structuurfondsen vast, hetgeen ook samenvoeging van de fondsen kan omvatten; en De Raad stelt volgens dezelfde procedure tevens de algemene regels vast die voor deze fondsen gelden, alsmede de bepalingen die nodig zijn voor de doeltreffende werking van de fondsen en de coördinatie tussen de fondsen onderling en met de andere bestaande financieringsinstrumenten.~~

Een door de ~~Raad volgens dezelfde procedure~~ **Europese wet** ¹⁰² ~~opgericht Cohesiefonds, levert een financiële bijdrage aan projecten op het gebied van milieu en trans-Europese netwerken in de sfeer van de vervoersinfrastructuur.~~

¹⁰⁰ Deze bepaling van horizontale toepassing op alle beleidsterreinen, kan samen met andere bepalingen van hetzelfde type in één artikel worden opgenomen (zie voetnoot bij artikel 3, lid 2).

¹⁰¹ Vervanging van instemming door codecisie overeenkomstig het verslag van werkgroep IX "Vereenvoudiging" (CONV 424/02, blz. 17) en het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

¹⁰² Voorgesteld wordt uitsluitend de Europese wet te vermelden, omdat de rechtshandeling geen kaderwet kan zijn, aangezien het de oprichting van een financieringsinstrument op het niveau van de Unie betreft.

In alle gevallen wordt de Europese wet of kaderwet aangenomen na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's.

~~Met ingang van 1 januari 2007 besluit de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen op voorstel van de Commissie, na instemming van het Europees Parlement en na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, indien de meerjarige financiële vooruitzichten die van toepassing zijn met ingang van 1 januari 2007 en het desbetreffende inter-institutioneel akkoord op die datum zijn aangenomen. Indien dat niet het geval is, dan is de procedure van deze alinea van toepassing vanaf de datum waarop zij worden aangenomen.~~

Artikel 162

~~Het Europees Parlement en de Raad stellen overeenkomstig de wetgevingsprocedure~~ **De Europese wet of kaderwet stelt de toepassingsmaatregelen** ~~De toepassingsbesluiten met betrekking tot het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling vast. worden door de Raad volgens de procedure van artikel 251 en~~ **Zij wordt aangenomen na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's vastgesteld.**

Ten aanzien van het Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de landbouw, afdeling Oriëntatie, en het Europees Sociaal Fonds **blijven zijn** onderscheidenlijk de [artikelen 37 en 148] van toepassing.

TITEL XVIII

ONDERZOEK EN TECHNOLOGISCHE ONTWIKKELING

Artikel 163

1. De ~~Gemeenschap~~ **Unie** heeft als doelstelling de wetenschappelijke en technologische grondslagen van de industrie van de ~~Gemeenschap~~ **Unie** te versterken en de ontwikkeling van haar internationale concurrentiepositie te bevorderen, alsmede de onderzoekactiviteiten te bevorderen die uit hoofde van andere hoofdstukken van ~~dit Verdrag~~ **de Grondwet** nodig worden geacht.
2. Te dien einde stimuleert zij in de gehele ~~Gemeenschap~~ **Unie** de ondernemingen, met inbegrip van kleine en middelgrote ondernemingen, de onderzoekcentra en de universiteiten bij hun inspanningen op het gebied van hoogwaardig onderzoek en hoogwaardige technologische ontwikkeling; zij ondersteunt hun streven naar onderlinge samenwerking, waarbij haar beleid er vooral op gericht is de ondernemingen in staat te stellen ten volle de mogelijkheden van de interne markt te benutten, in het bijzonder door openstelling van de nationale overheidsopdrachten, vaststelling van gemeenschappelijke normen en opheffing van de wettelijke en fiscale belemmeringen welke die samenwerking in de weg staan.
3. Alle activiteiten van de ~~Gemeenschap~~ **Unie** uit hoofde van ~~dit Verdrag~~ **de Grondwet**, met inbegrip van demonstratieprojecten, op het gebied van onderzoek en technologische ontwikkeling worden vastgesteld en uitgevoerd overeenkomstig ~~het bepaalde in~~ [deze titel].

Artikel 164

Voor de verwezenlijking van deze doelstellingen onderneemt de **Gemeenschap Unie** de volgende activiteiten, die de activiteiten van de lidstaten aanvullen:

- a) uitvoering van programma's voor onderzoek, technologische ontwikkeling en demonstratie, waarbij de samenwerking met en tussen ondernemingen, onderzoekcentra en universiteiten wordt bevorderd;
- b) bevordering van de samenwerking **van de Unie** met derde landen en internationale organisaties inzake ~~economisch~~ onderzoek, ~~economische~~ technologische ontwikkeling en demonstratie;
- c) verspreiding en exploitatie van de resultaten van de activiteiten **van de Unie** inzake ~~economisch~~ onderzoek, ~~economische~~ technologische ontwikkeling en demonstratie;
- d) stimulering van de opleiding en de mobiliteit van onderzoekers in de **Gemeenschap Unie**.

Artikel 165

1. De **Gemeenschap Unie** en de lidstaten coördineren hun activiteiten op het gebied van onderzoek en technologische ontwikkeling, teneinde de wederzijdse samenhang van het beleid van de lidstaten en het beleid van de **Gemeenschap Unie** te verzekeren.

2. De Commissie kan in nauwe samenwerking met de lidstaten alle dienstige initiatieven nemen om de in lid 1 bedoelde coördinatie te bevorderen.

Artikel 166

1. **Bij Europese wet**¹⁰³ ~~wordt het volgens de procedure van artikel 251 en na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité, meerjarenkaderprogramma vastgesteld vast~~ waarin alle activiteiten van de **Gemeenschap Unie** zijn opgenomen. **Zij wordt vastgesteld** na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.

In dit kaderprogramma:

- a) worden de wetenschappelijke en technologische doelstellingen die met de in [artikel 164] bedoelde activiteiten moeten worden verwezenlijkt, alsmede de daarmee samenhangende prioriteiten vastgesteld;
- b) worden de grote lijnen van deze activiteiten aangegeven;
- c) worden het totale maximumbedrag van en nadere regels voor de financiële deelneming van de **Gemeenschap Unie** aan het kaderprogramma alsmede de onderscheiden deelbedragen voor elk van de overwogen activiteiten vastgesteld.

2. Het kaderprogramma wordt naar gelang van de ontwikkeling van de situatie aangepast of aangevuld.

¹⁰³ Voorgesteld wordt alleen te verwijzen naar de Europese wet, want aangezien het gaat om de oprichting van een operationeel kader op het niveau van de Unie, is de rechtshandeling mogelijkerwijs geen kaderwet.

3. Het kaderprogramma wordt uitgevoerd door middel van specifieke programma's die binnen elke activiteit worden ontwikkeld. In elk specifiek programma worden de nadere bepalingen voor de uitvoering ervan, de looptijd en de noodzakelijk geachte middelen vastgesteld. Het totaal van de in de specifieke programma's vastgestelde noodzakelijk geachte bedragen mag niet meer belopen dan het voor het kaderprogramma en voor elke activiteit vastgestelde totale maximumbedrag.

4. De Raad ~~stelt met gekwalificeerde meerderheid van stemmen de Europese verordeningen of de Europese besluiten~~¹⁰⁴ **houdende de specifieke programma's vast** op voorstel van de Commissie ~~en na raadpleging van het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité. Hij besluit na raadpleging van het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité.~~

Artikel 167¹⁰⁵

Voor de uitvoering van het meerjarenkaderprogramma ~~bepaalt de Raad worden bij de Europese wet of de Europese kaderwet bepaald:~~

- a) de regels voor de deelneming van ondernemingen, onderzoekcentra en universiteiten;
- b) de regels voor de verspreiding van de onderzoekresultaten.

De Europese wet of kaderwet wordt vastgesteld na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.

Artikel 168

Bij de uitvoering van het meerjarenkaderprogramma ~~kan worden besloten tot~~ **kunnen** aanvullende programma's **worden vastgesteld** waaraan alleen wordt deelgenomen door bepaalde lidstaten, die zorg dragen voor de financiering daarvan, onder voorbehoud van een eventuele deelneming van de ~~Gemeenschap Unie.~~

~~De Raad stelt Bij de Europese wet of kaderwet wordende~~ regels voor de aanvullende programma's **vastgesteld** ~~vast~~, met name voor wat betreft de verspreiding van de kennis en de toegang van andere lidstaten. **Zij wordt vastgesteld na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.**

Voor de vaststelling van de aanvullende programma's is de goedkeuring van de betrokken lidstaten vereist.¹⁰⁶

Artikel 169

Bij de uitvoering van het meerjarenkaderprogramma kan de ~~Gemeenschap~~ **kan bij de Europese wet of kaderwet** in overeenstemming met de betrokken lidstaten **worden** voorzien in deelneming aan door verscheidene lidstaten opgezette onderzoek- en ontwikkelingsprogramma's, met inbegrip van de deelneming aan de voor de uitvoering van die programma's tot stand gebrachte structuren.

¹⁰⁴ Niet-wetgevingshandelingen, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

¹⁰⁵ Ter wille van de leesbaarheid zijn de thans in artikel 172 VEG genoemde besluitvormingsprocedures onder hun respectieve rechtsgrondslagen opgenomen (de artikelen 167, 168, 169 en 171).

¹⁰⁶ Deze alinea stemt overeen met de laatste zin van het huidige artikel 172 VEG.

De Europees wet of kaderwet wordt vastgesteld na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.

Artikel 170

Bij de uitvoering van het meerjarenkaderprogramma kan de ~~Gemeenschap~~ **Unie** voorzien in samenwerking **van de Unie** met derde landen of internationale organisaties inzake ~~communautair~~ onderzoek en ~~communautaire~~ technologische ontwikkeling en demonstratie.

De nadere regeling van deze samenwerking kan worden vastgesteld in overeenkomsten tussen de ~~Gemeenschap~~ **Unie** en de betrokken derde partijen, waarover wordt onderhandeld en die worden gesloten overeenkomstig [artikel 300].

Artikel 171

De ~~Gemeenschap~~ **Raad kan, op voorstel van de Commissie, Europese verordeningen of Europese besluiten** ¹⁰⁷ vaststellen teneinde gemeenschappelijke ondernemingen of andere structuren in het leven ~~te roepen~~ die noodzakelijk zijn voor de goede uitvoering van programma's **van de Unie** voor ~~communautair~~ onderzoek en ~~communautaire~~ technologische ontwikkeling en demonstratie. **Hij besluit na raadpleging van het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité.**

Artikel 172 ¹⁰⁸

~~De Raad stelt, op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen de in artikel 171 bedoelde voorzieningen vast.~~

~~De Raad stelt, volgens de procedure van artikel 251 en na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité, de in de artikelen 167, 168 en 169 bedoelde voorzieningen vast. Voor de vaststelling van de aanvullende programma's is de goedkeuring van de betrokken lidstaten vereist.~~

Artikel 173

Aan het begin van elk jaar legt de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad een verslag voor. Dit verslag heeft met name betrekking op de activiteiten inzake onderzoek en technologische ontwikkeling en verspreiding van de resultaten in het voorafgaande jaar alsmede op het werkprogramma van het lopende jaar.

¹⁰⁷ Niet-wetgevingshandelingen, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

¹⁰⁸ Ter wille van de leesbaarheid zijn alle bepalingen van dit artikel verplaatst naar de artikelen 167, 168, 169 en 171.

TITEL XIX

MILIEU

Artikel 174

1. Het beleid van ~~de Gemeenschap~~ **de Unie** op milieugebied draagt bij tot het nastreven van de volgende doelstellingen:

- a) behoud, bescherming en verbetering van de kwaliteit van het milieu;
- b) bescherming van de gezondheid van de mens;
- c) behoedzaam en rationeel gebruik van natuurlijke hulpbronnen;
- d) bevordering op internationaal vlak van maatregelen om het hoofd te bieden aan regionale of mondiale milieuproblemen.

2. ~~De Gemeenschap~~ **de Unie** streeft in haar milieubeleid naar een hoog niveau van bescherming, rekening houdend met de uiteenlopende situaties in de verschillende regio's van ~~de Gemeenschap~~ **de Unie**. Haar beleid berust op het voorzorgsbeginsel en het beginsel van preventief handelen, het beginsel dat milieuaantastingen bij voorrang aan de bron dienen te worden bestreden, en het beginsel dat de vervuiler betaalt.

In dit verband bevatten de aan eisen inzake milieubescherming beantwoordende harmonisatiemaatregelen, in de gevallen die daarvoor in aanmerking komen, een vrijwaringsclausule op grond waarvan de lidstaten om niet-economische milieuredenen voorlopige ~~maatregelen~~ **regelingen** kunnen treffen die aan een ~~communautaire~~ controleprocedure **van de Unie** onderworpen zijn.

3. Bij het bepalen van haar beleid op milieugebied houdt ~~de Gemeenschap~~ **de Unie** rekening met:

- a) de beschikbare wetenschappelijke en technische gegevens;
- b) de milieuomstandigheden in de onderscheiden regio's van ~~de Gemeenschap~~ **de Unie**;
- c) de voordelen en lasten die kunnen voortvloeien uit optreden, onderscheidenlijk niet-optreden;
- d) de economische en sociale ontwikkeling van ~~de Gemeenschap~~ **de Unie** als geheel en de evenwichtige ontwikkeling van haar regio's.

4. In het kader van hun onderscheiden bevoegdheden werken ~~de Gemeenschap~~ **de Unie** en de lidstaten samen met derde landen en de bevoegde internationale organisaties. De nadere regels voor de samenwerking van ~~de Gemeenschap~~ **de Unie** kunnen voorwerp zijn van overeenkomsten tussen ~~de Gemeenschap~~ **de Unie** en de betrokken derde partijen, waarover wordt onderhandeld en die worden gesloten overeenkomstig [artikel 300].

De eerste alinea doet geen afbreuk aan de bevoegdheid van de lidstaten om in internationale fora te onderhandelen en internationale overeenkomsten te sluiten.

Artikel 175

1. ~~De Raad stelt volgens de procedure van artikel 251 en na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's~~ **Bij de Europese wet of kaderwet worden de activiteiten vastgesteld die moeten worden ondernomen die de Gemeenschap moet ondernemen om de doelstellingen van [artikel 174] te verwezenlijken. Zij wordt aangenomen na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en van het Comité van de Regio's.**

2. ~~In afwijking van de in lid 1 besluitvormingsprocedure en onverminderd [artikel 95], stelt de Raad met eenparigheid van stemmen op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement, het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's met eenparigheid van stemmen Europese wetten of kaderwetten vast tot vaststelling van:~~

- a) ~~bepalingen~~ **maatregelen** van in hoofdzaak fiscale aard;
- b) maatregelen die van invloed zijn op:
 - i) de ruimtelijke ordening;
 - ii) het kwantitatieve waterbeheer, of die rechtstreeks dan wel zijdelings betrekking hebben op de beschikbaarheid van de watervoorraden;
 - iii) de bodembestemming, met uitzondering van het afvalstoffenbeheer;
- c) maatregelen die van aanzienlijke invloed zijn op de keuze van een lidstaat tussen verschillende energiebronnen en de algemene structuur van zijn energievoorziening.

Bij Europese wet ¹⁰⁹ ~~van de Raad onder de in de eerste alinea bedoelde voorwaarden~~ kan **met eenparigheid van stemmen** worden bepaald over welke van de in dit lid bedoelde aangelegenheden ~~hij~~ met gekwalificeerde meerderheid van stemmen **besluit** ~~moet worden besloten~~.

De Raad besluit in alle gevallen na raadpleging van het Europees Parlement, het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's.

3. Op andere gebieden ¹¹⁰ **worden bij de Europese wet of kaderwet** algemene actieprogramma's ~~vastgesteld waarin die de te verwezenlijken prioritaire doelstellingen worden vastgelegd vastleggen. Zij wordt vastgesteld~~ na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's.

~~De Raad stelt, naar gelang van het geval onder de voorwaarden van lid 1 of lid 2 De voor de uitvoering van die programma's noodzakelijke maatregelen worden vastgesteld overeenkomstig de voorwaarden van lid 1 of lid 2, naar gelang van het geval.~~ ¹¹¹

¹⁰⁹ Deze alinea is niet vermeld in het aanvullend mandaat van 29 april 2003. Gezien de draagwijdte van deze handeling wordt voorgesteld hier te voorzien in de vaststelling van een Europese wet.

¹¹⁰ Dit gedeelte van de zin kan worden geschrapt, aangezien het Europees Parlement en de Raad in feite kaderprogramma's van algemene strekking aannemen.

¹¹¹ Deze alinea lijkt overbodig, want zij verwijst alleen naar de besluitvormingsprocedures van lid 1 en lid 2.

4. Onverminderd bepaalde **door de Unie vastgestelde** maatregelen ~~met een communautair karakter~~, dragen de lidstaten zorg voor de financiering en de uitvoering van het milieubeleid.

5. Onverminderd het beginsel dat de vervuiler betaalt, **voorziet die maatregel, in een passende vorm, treft de Raad**, ingeval een op grond van lid 1 vastgestelde maatregel voor de overheid van een lidstaat onevenredig hoge kosten met zich meebrengt, ~~in, in het besluit betreffende de aanneming van die maatregel passende voorzieningen in de vorm van:~~

a) ontheffingen van tijdelijke aard en/of

b) financiële steun uit het ~~overeenkomstig artikel 161 opgerichte~~ ¹¹² Cohesiefonds.

Artikel 176

De beschermende **bepalingen** ~~maatregelen~~ die worden vastgesteld uit hoofde van [artikel 175], beletten niet dat een lidstaat verdergaande **beschermende regelingen** ~~beschermingsmaatregelen~~ handhaaft en treft. Zulke maatregelen moeten verenigbaar zijn met **de Grondwet** ~~dit Verdrag~~. Zij worden ter kennis van de Commissie gebracht.

TITEL XX

ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Deze titel is niet opgenomen, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

TITEL XXI

ECONOMISCHE, FINANCIËLE EN TECHNISCHE SAMENWERKING MET DERDE LANDEN

Deze titel is niet opgenomen, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

¹¹² Deze precisering is overbodig omdat er maar één Cohesiefonds bestaat.

VIERDE DEEL

DE ASSOCIATIE VAN DE LANDEN EN GEBIEDEN OVERZEE ¹¹³

Artikel 182

~~De lidstaten komen overeen de~~ niet-Europese landen en gebieden die bijzondere betrekkingen onderhouden met Denemarken, Frankrijk, Nederland en het Verenigd Koninkrijk, ~~te associëren met de Gemeenschap~~ **worden met de Unie geassocieerd**. Die landen en gebieden, hierna genoemd landen en gebieden, worden opgenomen in ~~een lijst die als [bijlage II] aan dit Verdrag is gehecht~~.

Doel van de associatie is het bevorderen van de economische en sociale ontwikkeling der landen en gebieden en de totstandbrenging van nauwe economische betrekkingen tussen hen en ~~de Gemeenschap de Unie~~ in haar geheel.

Overeenkomstig de ~~in de preambule van dit Verdrag ...~~ ¹¹⁴ neergelegde beginselen moet de associatie in de eerste plaats de mogelijkheid scheppen de belangen en de voorspoed van de inwoners van die landen en gebieden te bevorderen, teneinde hen te brengen tot de economische, sociale en culturele ontwikkeling welke zij verwachten.

Artikel 183

Door de associatie worden de volgende doeleinden nagestreefd:

- 1) De lidstaten passen op hun handelsverkeer met de landen en gebieden de regeling toe welke zij krachtens ~~dit Verdrag~~ **de Grondwet** tegenover elkaar zijn aangegaan.
- 2) Ieder land of gebied past op zijn handelsverkeer met de lidstaten en de andere landen en gebieden de regeling toe die het toepast op de Europese staat waarmee het bijzondere betrekkingen onderhoudt.
- 3) De lidstaten dragen bij in de investeringen welke vereist zijn voor de geleidelijke ontwikkeling van die landen en gebieden.
- 4) Voor de door ~~de Gemeenschap de Unie~~ gefinancierde investeringen staat de deelneming in aanbestedingen en leveranties onder gelijke voorwaarden open voor alle onderdanen en rechtspersonen van de lidstaten en van de landen en gebieden.
- 5) In de betrekkingen tussen de lidstaten en de landen en gebieden wordt het recht van vestiging van de onderdanen en rechtspersonen op voet van non-discriminatie geregeld overeenkomstig de bepalingen en met toepassing van de procedures, bepaald in het [hoofdstuk] betreffende het recht van vestiging, behoudens de krachtens [artikel 187] ~~vastgestelde~~ **genomen** bijzondere ~~bepalingen~~ **maatregelen**.

¹¹³ In het eerste deel van de Grondwet dient een verwijzing naar de associatieregeling te worden opgenomen.

¹¹⁴ De bedoelde beginselen, die thans in de preambule van het EG-Verdrag zijn neergelegd, zouden in de Grondwet moeten worden opgenomen, in voorkomend geval in dit artikel.

Artikel 184

1. De goederen van oorsprong uit de landen en gebieden delen bij hun invoer in de lidstaten in het **bij de Grondwet ingestelde** verbod op douanerechten ~~dat overeenkomstig de bepalingen van dit Verdrag~~ tussen de lidstaten **geldt**.

2. Bij invoer in elk land en gebied zijn douanerechten op goederen uit de lidstaten en uit de andere landen en gebieden overeenkomstig ~~de bepalingen van~~ [artikel 25] verboden.

3. De landen en gebieden kunnen evenwel douanerechten heffen welke in overeenstemming zijn met de eisen van hun ontwikkeling en de behoeften van hun industrialisatie, of welke van fiscale aard zijn en ten doel hebben in hun begrotingsmiddelen te voorzien.

De in ~~vorenstaande~~ **de eerste** alinea bedoelde rechten mogen het peil van de invoerrechten welke worden geheven op producten uit de lidstaat waarmee elk land of gebied bijzondere betrekkingen onderhoudt, niet te boven gaan.

4. Lid 2 is niet van toepassing op landen en gebieden die uit hoofde van de bijzondere internationale verplichtingen waaraan zij zijn onderworpen, reeds een non-discriminatoir douanetarief toepassen.

5. De instelling of wijziging van douanerechten op de in de landen en gebieden ingevoerde goederen mag noch in rechte noch in feite aanleiding geven tot een rechtstreekse of zijdelingse discriminatie tussen de importen uit de onderscheidene lidstaten.

Artikel 185

Indien het peil van de rechten, toepasselijk op goederen van herkomst uit een derde land, bij invoer in een land of gebied van dien aard is dat, als gevolg van de toepassing ~~der bepalingen van~~ [artikel 184, lid 1], het handelsverkeer zich ten nadele van een der lidstaten kan verleggen, kan deze staat de Commissie verzoeken, aan de overige lidstaten ~~de maatregelen~~ voor te stellen **de regelingen te treffen** welke noodzakelijk zijn om deze toestand te verhelpen.

Artikel 186 ¹¹⁵

Optie A - Overgang naar de regeling van artikel 187 VEG

Behoudens de bepalingen betreffende de volksgezondheid, de openbare veiligheid en de openbare orde, zal het vrije verkeer van werknemers uit de landen en gebieden in de lidstaten en van werknemers uit de lidstaten in de landen en gebieden ~~worden geregeld door later te sluiten overeenkomsten, waarvoor eenstemmigheid van de lidstaten is vereist~~ **worden bepaald bij overeenkomstig artikel 187 vastgestelde maatregelen.**

¹¹⁵ Voorgestelde alternatieve teksten overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003 (afschaffing van het instrument van de overeenkomst tussen lidstaten).

Optie B - Gelijkschakeling van de behandeling van de werknemers met de behandeling volgens artikel 183, lid 5, VEG, voor de zelfstandigen

Behoudens de bepalingen betreffende de volksgezondheid, de openbare veiligheid en de openbare orde, zal het vrije verkeer van werknemers uit de landen en gebieden binnen de lidstaten en van werknemers uit de lidstaten binnen de landen en gebieden ~~worden geregeld door later te sluiten overeenkomsten, waarvoor eenstemmigheid van de lidstaten is vereist~~ **worden bepaald overeenkomstig de bepalingen en volgens de procedures van het [hoofdstuk] betreffende het vrije verkeer van werknemers, en op niet-discriminerende basis, behoudens bijzondere maatregelen genomen uit hoofde van [artikel 187].**

Artikel 187

De Raad ~~stelt~~ **neemt op eigen initiatief/zonder voorstel van de Commissie** ¹¹⁶ **met eenparigheid van stemmen**, op basis van de resultaten die in het kader van de associatie van de landen en gebieden met de Gemeenschap de Unie zijn bereikt en van de in dit Verdrag ... ¹¹⁷ neergelegde beginselen ~~met eenparigheid van stemmen de bepalingen~~ **maatregelen vast aan** ¹¹⁸ betreffende de wijze van toepassing en de procedure van de associatie van de landen en gebieden met de Gemeenschap de Unie.

Artikel 188

~~Het bepaalde in de~~ De artikelen 182 tot en met 187 ~~is~~ **zijn** op Groenland van toepassing behoudens de voor Groenland geldende bijzondere bepalingen van het protocol betreffende de bijzondere regeling van toepassing op Groenland, ~~dat aan dit Verdrag is gehecht.~~

2. Dit verdrag treedt op 1 januari 1993 in werking mits alle akten van bekrachtiging zijn neergelegd, of indien dat niet het geval is, op de eerste dag van de maand volgend op de neerlegging van de akte van bekrachtiging van de ondertekenende staat die als laatste deze handeling verricht.

¹¹⁶ De deskundigen van de Juridische dienst van de Raad menen dat hier de woorden "zonder voorstel van de Commissie" zouden moeten worden gekozen (zie verklaring onder punt 9 van de algemene beschouwingen in het begin van dit verslag). Men merke hoe dan ook op dat de Raad in de praktijk meestal handelt op voorstel van de Commissie. De Conventie zal het wellicht nuttig achten te onderzoeken of de maatregelen, wat de communautaire gebieden betreft, gezien de praktijk niet moeten worden vastgesteld op voorstel van de Commissie.

¹¹⁷ Zie voetnoot bij het vorenstaande artikel 182, lid 3, EG.

¹¹⁸ Het aanvullend mandaat van 29 april 2003 bepaalt niet welke rechtshandelingen in dit lid moeten worden gebruikt..

VIJFDE DEEL

DE INSTELLINGEN VAN ~~DE GEMEENSCHAP~~ DE UNIE

Dit gedeelte is niet opgenomen, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

ZESDE DEEL

ALGEMENE BEPALINGEN EN SLOTBEPALINGEN

Dit gedeelte is niet opgenomen, overeenkomstig het aanvullend mandaat van 29 april 2003.

Deel B

Bepalingen van het Verdrag betreffende de Europese Unie (EU-Verdrag)

**Deze bepalingen zijn niet opgenomen, overeenkomstig het aanvullend mandaat
van 29 april 2003.¹¹⁹**

¹¹⁹ In de bepalingen waarin titel V van het EU-Verdrag (Bepalingen betreffende een gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid) worden overgenomen, zou een specifieke formulering moeten worden opgenomen om rekening te houden met de instelling van de algemene regel van de stemming met gekwalificeerde meerderheid in het ontwerp-artikel "Raad van Ministers" (artikel 17, lid 3, CONV 691/03) en van de regel betreffende de aanneming van besluiten op voorstel van de Commissie, indien de Conventie niet wenst dat deze regels automatisch worden toegepast op handelingen die in het kader van dat beleid worden vastgesteld.